

Crna Gora
Ministarstvo poljoprivrede i
ruralnog razvoja

Adresa: Rimski trg 46,
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 234 105
fax: +382 20 482 109
www.mpr.gov.me

**IZVJEŠTAJ O RADU I STANJU U UPRAVNIM OBLASTIMA MINISTARSTVA
POLJOPRIVREDE I RURALNOG RAZVOJA I ORGANA U SASTAVU ZA 2018. GODINU**

Podgorica, februar 2019. godine

SADRŽAJ

UVOD.....	13
REALIZACIJA PROGRAMA RADA VLADE ZA 2018.GODINU.....	16
PREGLED AKTIVNOSTI I REALIZACIJA OBAVEZA PO PROGRAMU PRISTUPANJA CRNE GORE U EVROPSKU UNIJU.....	16
REALIZACIJA PROGRAMA RADA MINISTARSTVA ZA 2018.GODINU.....	27
PREGLED OSTALIH MATERIJALA UPUĆENIH VLADI CRNE GORE.....	32
REALIZACIJA ZAKLJUČAKA VLADE.....	32
PRIORITETNI RAZVOJNI PROJEKTI	32
STANJE U UPRAVNIM OBLASTIMA I IZVJEŠTAJ U RADU ORGANIZACIONIH JEDINICA.....	36
DIREKTORAT ZA POLJOPRIVREDU.....	36
DIREKTORAT ZA RIBARSTVO.....	43
DIREKTORAT ZA VODOPRIVREDU.....	52
DIREKTORAT ZA ŠUMARSTVO, LOVSTVO I DRVNU INDUSTRIJU.....	59
DIREKTORAT ZA PLAĆANJE.....	66
DIREKTORAT ZA RURALNI RAZVOJ.....	92
ODJELJENJE ZA SAVJETODAVNE POSLOVE U BILJNOJ PROIZVODNJI.....	97
ODJELJENJE ZA SAVJETODAVNE POSLOVE U OBLASTI STOČARSTVA.....	103
ODJELJENJE ZA UNUTRAŠNJU REVIZIJU.....	119
ODJELJENJE ZA EKONOMSKE ANALIZE I TRŽIŠTE.....	122
ODJELJENJE ZA NORMATIVNO PRAVNE POSLOVE MINISTARSTVA.....	125
ODJELJENJE ZA RAZVOJ I MEĐUNARODNU SARADNJU.....	126
SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE.....	129
SLUŽBA ZA FINANSIJE, RAČUNOVODSTVO I JAVNE NABAVKE.....	130
IZVJEŠTAJI ORGANA U SASTAVU MINISTARSTVA POLJOPRIVREDE I RURALNOG RAZVOJA.....	132
UPRAVA ZA BEZBJEDNOST HRANE, VETERINU I FITOSANITARNE POSLOVE.....	132
UPRAVA ZA VODE.....	190
UPRAVA ZA ŠUME	200
AGENCIJA ZA DUVAN.....	236
OCJENA STANJA.....	237
PRIORITETI U 2019.GODINI I MJERE ZA NJIHOVU REALIZACIJU.....	239

UVOD

Obaveza izrade i dostavljanje Izveštaja o radu i stanju u upravnim oblastima Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja za 2018. godinu proizilazi iz obaveza utvrđenih Zakonom o državnoj upravi, Uredbom o organizaciji i načinu rada državne Uprave i Programom rada Vlade Crne Gore za 2018. godinu.

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, vrši poslove uprave koji se odnose na: utvrđivanje predloga tekuće i razvojne politike, mjere agrarne politike i politike ruralnog razvoja; predlaganje i konstituisanje sistemskih rješenja u poljoprivredi i preduzimanje mjera za njihovo sprovođenje; zaštitu, iskorišćavanje i unapređivanje poljoprivrednog zemljišta; biljnu proizvodnju; stočarstvo; organsku proizvodnju; fitosanitarnu oblast; veterinarstvo; bezbjednost hrane; pčelarstvo; slatkovodno ribarstvo i akvakulturu; morsko ribarstvo i marikulturu; jačanje konkurentnosti proizvođača hrane; održivo gazdovanje poljoprivrednim resursima; poboljšanje kvaliteta života i širenje ekonomskih aktivnosti u ruralnim područjima; primjenu savremene tehnike i tehnologije u poljoprivredi; bilans osnovnih poljoprivrednih proizvoda; predlaganje mjera i analiziranje njihovog uticaja na ekonomski položaj i uslove privređivanja subjekata iz oblasti poljoprivrede i agroindustrije; razvojnu politiku u oblasti šumarstva; sistemska rješenja za gazdovanje šumama i šumskim zemljištem i njihovu zaštitu; očuvanje, ekonomsko korišćenje i unapređivanje šuma; monitoring planiranja gazdovanja šumama; licenciranje stručnih poslova u šumarstvu; prerađivačku industriju drveta i proizvoda od drveta; razvojnu politiku u oblasti lovstva; sistemska rješenja za gazdovanje i upravljanje sa divljači i lovstvom; obezbeđenje korišćenja lovišta i izradu programa razvoja lovstva; razvojnu politiku u upravljanju vodama; sistemska rješenja za obezbeđenje i korišćenje voda, vodnog zemljišta i vodoizvorišta za vodosnabdijevanje, zaštitu voda od zagađivanja, uređenje voda i vodotoka i zaštitu od štetnog dejstva voda; sistemske i druge podsticajne mjere za unapređenje ovih oblasti; vođenje propisanih evidencija; međunarodnu saradnju u oblastima za koje je Ministarstvo osnovano; usklađivanje domaćih propisa iz okvira svoje nadležnosti sa pravnim poretkom Evropske unije; upravni nadzor u oblastima za koje je Ministarstvo osnovano; kao i druge poslove koji su mu određeni u nadležnost.

U Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja sistematizovana su službenička i namještenička radna mjesta za 325 izvršilaca, uključujući i ministra.

Unutrašnje organizacione jedinice Ministarstva su:

1. DIREKTORAT ZA POLJOPRIVREDU

1.1. Direkcija za biljnu proizvodnju i inspekcijski nadzor

1.1.1. Odsjek za biljnu proizvodnju

1.1.2. Odsjek za inspekcijski nadzor

1.2. Direkcija za stočarstvo

1.3. Direkcija za šeme kvaliteta i zemljišnu politiku

2. DIREKTORAT ZA RIBARSTVO

2.1. Direkcija za upravljanje resursima i ribolovnom flotom

2.2. Direkcija za monitoring i inspekcijski nadzor

2.2.1. Odsjek za monitoring

2.2.2. Odsjek za inspekcijski nadzor

2.3. Direkcija za strukturne mjere, tržište i državnu pomoć

3. DIREKTORAT ZA VODOPRIVREDU

3.1. Direkcija za upravljanje vodama

3.2. Direkcija za monitoring i evaluaciju

4. DIREKTORAT ZA ŠUMARSTVO, LOVSTVO I DRVNU INDUSTRIJU

4.1. Direkcija za šumarstvo

4.2. Direkcija za lovstvo

4.3. Direkcija za monitoring u šumarstvu i lovstvu

4.4. Direkcija za drvnu industriju

5. DIREKTORAT ZA PLAĆANJA

5.1. Direkcija za administrativne poslove

5.2. Direkcija za regionalnu koordinaciju

5.3. Direkcija za direktnu i tržišnu podršku

5.3.1. Odsjek za direktnu podršku

5.3.2. Odsjek za tržišnu podršku

5.4. Direkcija za strukturnu podršku

5.4.1. Odsjek za oglašavanje i autorizaciju projekata

5.4.2. Odsjek za autorizaciju plaćanja

5.4.3. Odsjek za kontrolu na terenu

5.5. Direkcija za računovodstvo, budžet i izvršavanje plaćanja

5.5.1. Odsjek za računovodstvo i budžet

5.5.2. Odsjek za izvršavanje plaćanja

5.6. Direkcija za IT i poljoprivredne registre

5.6.1. Odsjek za IT

5.6.2. Odsjek za poljoprivredne registre

5.6.3. Odsjek za SIZEP

6. DIREKTORAT ZA RURALNI RAZVOJ

6.1. Direkcija za programiranje

6.2. Direkcija za monitoring i evaluaciju IPARD-a

6.3. Direkcija za koordinaciju i odnose sa javnošću (PR) ruralnog razvoja

7. ODJELJENJE ZA SAVJETODAVNE POSLOVE U BILJNOJ PROIZVODNJI

8. ODJELJENJE ZA SAVJETODAVNE POSLOVE U OBLASTI STOČARSTVA

9. ODJELJENJE ZA UNUTRAŠNJU REVIZIJU

10. ODJELJENJE ZA EKONOMSKE ANALIZE I TRŽIŠTE

11. ODJELJENJE ZA NORMATIVNO PRAVNE POSLOVE MINISTARSTVA

12. ODJELJENJE ZA RAZVOJ I MEĐUNARODNU SARADNJU

13. KABINET MINISTRA

14. SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE

15. SLUŽBA ZA FINANSIJE, RAČUNOVODSTVO I JAVNE NABAVKE

Pored poslova koji su mu povjereni, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja vrši nadzor i nad zakonitošću i cjelishodnošću rada organa uprave u sastavu Ministarstva (Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, Uprave za šume, Uprave za vode i Agencije za duvan), u skladu sa Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave. Pored toga, Zakon o državnoj upravi utvrđuje da Ministarstvo, u okviru svog djelokruga, odlučuje po žalbi na pojedinačne upravne akte koje u prvom stepenu donosi organ uprave i druge poslove koje po zakonu ima drugostepeni organ u upravnom postupku.

1. REALIZACIJA PROGRAMA RADA VLADE ZA 2018. GODINU

Po Programu rada Vlade Crne Gore za 2018. godinu, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja je od ukupno 23 tema i propisa realizovalo je 17 (stepen izvršenja 73,9%).

U 2018. godini Vlada Crne Gore je, na predlog Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, realizovala sljedeće aktivnosti:

- ✓ Usvojila Informaciju o realizaciji i efektima politika u oblasti preduzetništva i biznisa (I kvartal)
- ✓ Usvojila Informaciju o aktivnostima na realizaciji prioritetnih projekata iz oblasti poljoprivrede (II kvartal)
- ✓ Usvojila Informaciju o aktivnostima u oblasti koncesija (II kvartal)
- ✓ Usvojila Informaciju o realizaciji i efektima politika u oblasti preduzetništva i biznisa (II kvartal)
- ✓ Usvojila Informaciju o realizaciji i efektima politika u oblasti preduzetništva i biznisa (III kvartal)
- ✓ Usvojila Informacije o aktivnostima na realizaciji prioritetnih projekata iz oblasti poljoprivrede (IV kvartal)
- ✓ Usvojila Informaciju o aktivnostima u oblasti koncesija (IV kvartal)
- ✓ Usvojila Informaciju o realizaciji i efektima politika u oblasti preduzetništva i biznisa (IV kvartal)
- ✓ Donijela Program podsticanja projekata u vodoprivredi za 2018. godinu (I kvartal)
- ✓ Donijela Program upotrebe sredstava za upravljanje vodnim resursima za 2018. godinu (I kvartal)
- ✓ Donijela Plan davanja koncesija u oblasti voda za 2018. godinu (I kvartal)
- ✓ Donijela Program gazdovanja šumama za 2018. godinu (I kvartal)
- ✓ Usvojila Izveštaj o radu Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, za 2017. godinu (I kvartal)
- ✓ Donijela Program reorganizacije koncesionog korišćenja šuma (II kvartal)
- ✓ Usvojila Godišnji izvještaj o sprovođenju Strategije upravljanja vodama (II kvartal)
- ✓ Donijela Reviziju Strategije razvoja šuma i šumarstva (2014-2023) (III kvartal)
- ✓ Donijela Plan zaštite voda od zagađivanja 2018-2023 (IV kvartal)

2. PREGLED AKTIVNOSTI I REALIZACIJA OBAVEZA PO PROGRAMU PRISTUPANJA CRNE GORE U EVROPSKU UNIJU

U 2018. godini, po Programu pristupanja Crne Gore u Evropsku Uniju, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja je imalo obaveze u poglavljima 1, 11, 12, 13 i 27.

Poglavlje 1: Slobodna kretanja robe

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja je realizovalo je 2 obaveze:

1. Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o sredstvima za ishranu bilja, objavljen u "Službenom listu CG", br. 43/2018 od 3. VII 2018. godine, a stupio je na snagu 11. VII 2018. godine i
2. Pravilnik o sadržini recepta, načinu izdavanja i propisivanja veterinarskih lijekova, objavljen u "Službenom listu CG", br. 49/2018 od 17. VII 2018. godine, stupio je na snagu 25. VII 2018, a primenjuje se od 1. I 2019. godine.

Poglavlje 11: Poljoprivreda i ruralni razvoj

U poglavlju 11 - Poljoprivreda i ruralni razvoj planirano je 14 obaveza u normativnom dijelu i jedna u strateškom. Kada je u pitanju normativni dio realizovano je svih 14 obaveza, pa procenat realizacije iznosi 100%.

1. Pravilnik o opštim i posebnim standardima za stavljanje jaja na tržište („Sl. list CG“ br. 18/18), od 23. III 2018. godine;
2. Pravilnik o standardima za stavljanje na tržište živinskog mesa („Sl. list CG“ br. 44/18), od 6. VII 2018. godine;
3. Pravilnik o načinu vođenja registra zaštićenih oznaka porijekla i geografskih oznaka vina i drugih proizvoda od grožđa („Sl. list CG“ br. 22/18), od 11. IV 2018. godine;
4. "Pravilnik o bližoj sadržini i načinu uspostavljanja evidencije parcela poljoprivrednog zemljišta („Sl. list CG“ br. 37/18), od 7. VI 2018. godine;
5. Pravilnik o izgledu i dimenzijama znaka oznake porijekla, geografske oznake i oznake garantovano tradicionalnog specijaliteta poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda zemljišta („Sl. list CG“ br. 47/18), od 10. VII 2018. godine;
6. Pravilnik o načinu označavanja goveđeg mesa prodajnom oznakom („Sl. list CG“ br. 45/18), od 6. VII 2018. godine;
7. Pravilnik o opštim i posebnim standardima za stavljanje na tržište voća i povrća („Sl. list CG“ br. 45/18), od 6. VII 2018. godine;
8. Pravilnik o načinu podnošenja zahtjeva i sadržaju proizvođačke specifikacije za registrovanje geografske oznake jakih alkoholnih pića („Sl. list CG“ br. 66/18), 10 X 2018. godine;
9. Pravilnik o načinu označavanja, prodajne oznake i uslovima za stavljanje na tržište mlijeka i mliječnih proizvoda („Sl. list CG“ br. 66/18), 10 X 2018. godine;
10. Pravilnik o bližim pravilima organizovanja i poslovanja organizacija proizvođača poljoprivrednih proizvoda" („Sl. list CG“ br. 81/18), 20. XII 2018. godine;
11. Pravilnik o sadržini i vođenju agrarnog marketinškog informacionog sistema („Sl. list CG“ br. 02/19), 11. I 2019. godine;
12. Pravilnik o postupku i uslovima za raspodjelu preferencijalnih carinskih kvota za uvoz poljoprivrednih proizvoda" („Sl. list CG“ br. 02/19), 11. I 2019. godine;
13. Program za dodjelu podrške operativnim programima organizacija proizvođača u sektoru voća i povrća počev od 1. januara 2022. godine (objavljen na sajtu Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja 28. XII 2018. godine)
14. Preporuke o uređenju ugovornih odnosa u sektoru mlijeka i mliječnih proizvoda od 10.VI 2018. godine (objavljena na sajtu Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja).

U dijelu koji se odnosi na strateški dio, realizacija Akcionog plana o uspostavljanju IACS sistema prenešena je za 2019. godinu.

Poglavlje 12: Bezbjednost hrane, veterinarstvo i fitosanitarni nadzor

Najveći broj zakona i podzakonskih akata planiran je u poglavlju 12 – Bezbjednost hrane, veterinarstvo i fitosanitarni nadzor 109, od čega je i realizovano svih 109, pa je procenat realizacije 100%, dok u Izveštaju o realizaciji Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji 2018-2020, za 2018. godinu dat procenat 98,1 %.

Izveštajima o napretku Evropske komisije za Crnu Goru za Poglavlje 12 - bezbjednost hrane, veterinarska i fitosanitarna politika, ocijenjeno je da je ostvaren dobar napredak u oblasti usvajanja zakonodavstva. U istom izveštaju date su preporuke da se nastavi sa implementacijom Strategije za transpoziciju i implementaciju EU zakonodavstva u poglavlju

12, kao i da se radi na unapređenju administrativnih kapaciteta, posebno inspekcije i laboratorija, i daljem unapređenju objekata za hranu.

Kvartal	PPCG	Donešeni akt	„Sl.list CG“ Oznaka
I	Uredba o dodacima hrani za životinje	<i>Uredba o dodacima hrani za životinje i premiksima koji se mogu stavljati na tržište</i>	07/2018
I	Uredba u pogledu uslova odobrenja za dodatak hrani za životinje Cycostat 66G	<i>Uredba o dodacima hrani za životinje i premiksima koji se mogu stavljati na tržište</i>	07/2018
I	Uredba o odobravanju objekata za proizvodnju klica	<i>Uredba o zahtjevima za proizvode biljnog porijekla (klice)</i>	06/2017
I	Izmjene Uredbe o mikrobiološkim kriterijumima za bezbjednost hrane	<i>Uredbu o izmjeni Uredbe o mikrobiološkim kriterijumima za bezbjednost hrane</i>	31/2018
I	Pravilnik o stavljanju u promet sjemena krmnog bilja	<i>Pravilnik o stavljanju u promet sjemena krmnog bilja</i>	21/2018
I	Pravilnik o prepoznavanju Australije kao slobodne od <i>Erwinia amylovora</i> (Burr.) Winsl. et al.	<i>Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za sprečavanje unošenja i širenja štetnog organizma Erwinia amylovora (Burr.) Winsl. et al.</i>	18/2018
I	Izmjene Pravilnika o načinu vršenja službene kontrole hrane neživotinjskog porijekla i hrane za životinje neživotinjskog porijekla	<i>Izmjene Pravilnika o načinu vršenja službene kontrole hrane neživotinjskog porijekla i hrane za životinje neživotinjskog porijekla</i>	21/2018
I	Pravilnik o zootehničkim i genaloškim uslovima za trgovinu konjima unutar EU	<i>Pravilnik o načinu vođenja i sadržaju registra odgajivačkih organizacija i matične evidencije za kopitare</i>	43/2018
I	Pravilnik o zahtjevima karantina za životinje akvakulture	<i>Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o bližim uslovima za uvoz i tranzit životinja akvakulture i njihovih proizvoda</i>	02/2018
I	Pravilnik o utvrđivanju pravila zdravlja životinja za uvoz u i provoz određenih živih papkara	<i>Pravilnik o uslovima za uvoz i tranzit papkara</i>	84/2017
I	Pravilnik o uslovima zdravlja životinja i javnog zdravlja, i uslovima veterinarskog certificiranja za unošenje sirovog mlijeka i mliječnih proizvoda namijenjenih prehrani ljudi	<i>Pravilnik o bližim uslovima za uvoz sirovog mlijeka, proizvoda od mlijeka, kolostruma i proizvoda od kolostruma</i>	87/2017
I	Pravilnik o utvrđivanju uslova zdravlja životinja koji se primjenjuju na trgovinu i uvoz sjemena domaćih životinja vrste svinja	<i>Pravilnik o uslovima za veterinarske organizacije za sakupljanje i skladištenje reproduktivnog materijala svinja i uslovima za reproduktivni materijal svinja radi stavljanja u promet</i>	90/2017

Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

I	Pravilnik o utvrđivanju zahtjeva zdravlja životinja koji se primjenjuju na trgovinu unutar i na uvoz duboko smrznutog sjemena domaćih životinja vrste goveda	<i>Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o uslovima za veterinarske organizacije za sakupljanje i skladištenje sjemena za vještačko osjemenjavanje goveda i stavljanje u promet</i>	37/2018
I	Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o zdravstvenim uslovima za promet i uvoz sjemena goveda	<i>Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o uslovima za veterinarske organizacije za sakupljanje i skladištenje sjemena za vještačko osjemenjavanje goveda i stavljanje u promet</i>	37/2018
I	Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o uslovima za stavljanje u promet i uvoz životinja akvakulture, njihovih proizvoda i popis vektorskih vrsta	<i>Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o bližim uslovima za uvoz i tranzit životinja akvakulture i njihovih proizvoda</i>	02/2018
I	Izmjene Pravilnika o uslovima zdravlja životinja kojima se uređuje trgovina životinjama iz porodica ovaca i koza	<i>Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o uslovima za dobijanje, održavanje, suspenziju i oduzimanje zdravstvenog statusa ovaca i koza na brucelozu</i>	40/2018
I	Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o uslovima za dobijanje, održavanje, suspenziju i oduzimanje zdravstvenog statusa goveda i svinja na tuberkulozu, brucelozu i enzootsku leukozu	<i>Pravilnik o izmjenama pravilnika o uslovima za dobijanje, održavanje, suspenziju i oduzimanje zdravstvenog statusa goveda i svinja na tuberkulozu, brucelozu i enzootsku leukozu</i>	36/2018
I	Pravilnik o informativnim internet stranicama koje sadrže liste objekata i laboratorija koje su države članice odobrile u skladu s veterinarskim i zootehničkim zakonodavstvom	<i>Instrukcije o sadržaju i obliku registra subjekata koji obavljaju djelatnost u oblasti veterinarstva i stočarstva</i>	323/18-0301-273
I	Pravilnik o načinu prijave bolesti životinja	<i>Pravilnik o klasifikaciji zaraznih bolesti životinja, načinu prijavljivanja pojave odnosno sumnje i odjavljivanja zaraznih bolesti životinja</i>	92/2017
I	Pravilnik o posebnim metodama kontrole u okviru nacionalnih programa kontrole salmonele kod živine	<i>Pravilnik o dopuni Pravilnika o načinu i mjerama kontrole salmonele kod živine i drugih specifičnih uzročnika zoonoza koji se prenose hranom</i>	92/2017
I	Pravilnik o praćenju otpornosti zoonotskih i komezozalnih bakterija na antimikrobna sredstva i izvještavanju o tom praćenju	<i>Pravilnik o izmjeni i dopuni Pravilnika o načinu praćenja zoonoza i uzročnika zoonoza</i>	02/2018
I	Pravilnik o metodama za identifikaciju kopitara (pasoš)	<i>Pravilnik o identifikaciji i registraciji kopitara</i>	38/2018

Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

I	Pravilnik o zootehničkim i genealoškim uslovima koji uređuju trgovinu kopitarima	<i>Pravilnik o načinu vođenja i sadržaju registra odgajivačkih organizacija i matične evidencije za kopitare</i>	43/2018
I	Pravilnik o identifikaciji kopitara	<i>Pravilnik o identifikaciji i registraciji kopitara</i>	38/2018
I	Lista aktivnih materija dozvoljenih za upotrebu u sredstvima za zaštitu bilja za 2018.godinu	<i>Listu aktivnih supstanci dozvoljenih za upotrebu u sredstvima za zaštitu bilja za 2018. godinu</i>	12/2018
I	Program monitoringa rezidua pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog porijekla za 2020. godinu	<i>Program monitoringa rezidua pesticida u hrani biljnog i životinjskog porijekla za 2018. godinu</i>	12/2018
I	Program monitoringa rezidua pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog porijekla za 2018. godinu	<i>Program monitoringa rezidua pesticida u hrani biljnog i životinjskog porijekla za 2018. godinu</i>	12/2018
I	Program monitoringa rezidua pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog porijekla za 2018. godinu	<i>Program monitoringa rezidua pesticida u hrani biljnog i životinjskog porijekla za 2018. godinu</i>	12/2018
I	Program fitosanitarnih mjera za 2018. godinu	<i>Program fitosanitarnih mjera za 2018. godinu</i>	10/2018
I	Monitoring osnovnog nivoa dioksina i dioksinima sličnih PCB-a u stočnoj hrani	<i>Upustvo za sprovođenje monitoringa prisutnosti dioksina, furana i PCBs u hrani za životinje</i>	32/17-0101-493/2
I	Lista aditiva u hrani za životinje	<i>Uredba o dodacima hrani za životinje i premiksima koji se mogu stavljati na tržište</i>	07/2018
I	Katalog krmiva	<i>Pravilnik o hranivima i krmnim smješama koje se stavljaju na tržište za ishranu životinja</i>	91/2017
II	Uredba o novoj hrani i sastojcima nove hrane	<i>Uredba o novoj hrani koja se može koristiti i stavljati na tržište</i>	49/2018
II	Uredba o praćenju temperatura u prevoznim sredstvima i prostorima za skladištenje i čuvanje brzo smrznute hrane namijenjene prehrani ljudi	<i>Pravilnik o bližim uslovima za brzo smrzavanje hrane</i>	17/2018
II	Uredba o utvrđivanju postupka uzorkovanja i metode analize za službenu kontrolu temperature brzo smrznute hrane namijenjene prehrani ljudi	<i>Pravilnik o bližim uslovima za brzo smrzavanje hrane</i>	17/2018
II	Izmjene i dopune Uredbe o prehranbenim aromama	<i>Uredba o prehranbenim aromama koje se mogu koristiti u i na hrani</i>	54/2018
II	Izmjene Uredbe o posebnim zahtjevima higijene za proizvode životinjskog porijekla	<i>Uredba o izmjeni uredbe o posebnim zahtjevima higijene za proizvode životinjskog porijekla</i>	49/2018

Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

II	Uredba o izmjeni uredbe o supstancama koje se mogu dodavati hrani za posebne prehrambene potrebe	Uredba o izmjeni uredbe o supstancama koje se mogu dodavati hrani za posebne prehrambene potrebe	37/2018
II	Pravilnik o načinu uzgoja sjemenskog i sadnog materijala koji se tradicionalno uzgaja	Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o proizvodnji i stavljanju u promet sjemenskog materijala povrća	42/2018
II	Pravilnik za brzo smrznutu hranu namijenjenu prehrani ljudi	Pravilnik o bližim uslovima za brzo smrzavanje hrane	17/2018
II	Pravilnik o zahtjevima u pogledu sertifikovanja za uvoz klica i sjemena namijenjenih za proizvodnju klica	Uredba o zahtjevima za proizvode biljnog porijekla (klice)	06/2018
	Pravilnik o određivanju referentnog tijela odgovornog za usklađivanje metoda testiranja i procjene rezultata za uzgojno čistih goveda čistih pashmina	Pravilnik o načinu vođenja i sadržaju registra odgajivačkih organizacija i matične evidencije za kopitare	43/2018
II	Pravilnik o godišnjim izvještajima o nediskriminirajućim inspekcijskim pregledima i o zaštiti životinja tokom prevoza i sa prevozom povezanih postupaka	Instrukcije za godišnje izvještaje o obavljenom inspekcijskim pregledima životinja, prevoznih sredstava i dokumenta za prevoz	323/18-0301-2934
II	Pravilnik o zaštiti životinja tokom prevoza i sa prevozom povezanih postupaka	Pravilnik o bližim uslovima koje treba da ispunjavaju prevoznik i prevozno sredstvo za prevoz životinja	49/2018
II	Pravilnik o kriterijima za odmorišta i izmjeni plana puta koji se navodi	Pravilnik o bližim uslovima koje treba da ispunjavaju prevoznik i prevozno sredstvo za prevoz životinja	49/2018
II	Pravilnik o utvrđivanju minimalnih uslova za zaštitu svinja	Pravilnik o izmjenama pravilnika o uslovima za objekte za držanje i uzgoj svinja	38/2018
II	Pravilnik o uslovima zdravlja životinja i veterinarskom sertifikovanju za uvoz registrovanih kopitara i kopitara za rasplod i proizvodnju	Pravilnik o izmjeni i dopuni pravilnika o uslovima za uvoz i tranzit kopitara	44/2018
II	Pravilnik o uslovima zdravlja životinja i veterinarskom sertifikovanju za uvoz kopitara za klanje	Pravilnik o dopuni pravilnika o uslovima za uvoz i tranzit kopitara	37/2018
II	Pravilnik o utvrđivanju kriterijuma za vakcine koja se upotrebljavaju protiv newcastleske bolesti u sklopu redovnih programa	Pravilnik o izmjeni pravilnika o mjerama za sprječavanje pojave, otkrivanje, suzbijanje i iskorjenjivanje zarazne bolesti	39/2018

	vakcinisanja routine vaccination program	atipična kuga živine (Newcastle disease)	
II	Izmjene i dopune Pravilnika o uslovima zdravlja životinja kojima se uređuje trgovina peradi i jajima za nasad i njihov uvoz iz trećih zemalja	<i>Pravilnik o bližim uslovima za promet i uvoz živine za uzgoj ili proizvodnju</i>	48/2018
II	Pravilnik o produženju maksimalnog perioda za obilježavanje određenih goveda ušnim markicama	<i>Instrukcije o produženju maksimalnog perioda za obilježavanje određenih goveda ušnim markicama i označavanja goveda držanih u kulturne i istorijske svrhe</i>	323/18-0301-2940
II	Pravilnik o odobravanju posebnog sistema označivanja za goveda držana u kulturne i istorijske svrhe na odobrenim objektima	Instrukcije o produženju maksimalnog perioda za obilježavanje određenih goveda ušnim markicama i označavanja goveda držanih u kulturne i istorijske svrhe	323/18-0301-2940
II	Pravilnik o odstupanjima od uslova za odobravanje graničnih inspekcijskih mjesta smještenih u lukama u kojima se istovaruje riba	<i>Pravilnik o tehničkim uslovima za odobravanje graničnih prelaza sa Veterinarskom inspekcijom odnosno graničnih inspekcijskih mjesta za obavljanje veterinarskih pregleda životinja i/ili proizvoda živ. porijekla koji se unose u CG</i>	61/2010
II	Pravilnik o utvrđivanju zahtjeva za sertifikovanje uvoza i provoza za određene mješovite proizvode	<i>Uputstvo za sertifikovanje uvoza kompozitnih proizvoda</i>	323/18-0301-2932
II	Pravilnik o pretovaru na graničnom inspekcijskom mjestu na mjestu ulaza pošiljaka proizvoda namijenjenih za uvoz ili za treće zemlje	<i>Pravilnik o načinu vršenja veterinarskih pregleda pošiljki proizvoda životinjskog porijekla koje se unose u Crnu Goru</i>	50/2016
II	Izmjena pravilnika o utvrđivanju načela organizacije veterinarskih pregleda proizvoda koji ulaze iz trećih zemalja	<i>Pravilnik o načinu vršenja veterinarskih pregleda pošiljki proizvoda životinjskog porijekla koje se unose u Crnu Goru</i>	50/2016
II	Pravilnik o načinu veterinarskih pregleda proizvoda koji dolaze iz trećih zemalja, a namijenjene su skladištenju u slobodnim zonama, slobodnim skladištima, carinskim skladištima ili registrovanim subjektima za neposredno snabdijevanje pomorskih prevoznih sredstva	<i>Pravilnik o načinu vršenja veterinarskih pregleda pošiljki proizvoda životinjskog porijekla koje se unose u Crnu Goru</i>	50/2016
II	Pravilnik o uvođenju dokumenta za deklarisanje i veterinarske preglede životinja iz trećih zemalja	<i>Pravilnik o izmjeni i dopuni pravilnika o prijavljivanju pošiljki životinja i proizvoda životinjskog porijekla koje se uvoze u Crnu Goru</i>	40/2018

Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

II	Pravilnik o veterinarskim pregledima živih životinja koje se uvoze iz trećih zemalja	<i>Pravilnik o načinu vršenja veterinarskih pregleda živih životinja koje se uvoze u CG</i>	32/2016
II	Izmjene Pravilnika o organizaciji veterinarskih pregleda životinja koje se uvoze	<i>Pravilnik o načinu vršenja veterinarskih pregleda živih životinja koje se uvoze u CG</i>	32/2016
II	Pravilnik o odobravanju objekata za kokcidiostatike i histomonostatici	<i>Pravilnik o odobravanju objekata za kokcidiostatike i histomonostatici</i>	
II	Izmjene Pravilnika o načinu vršenja službene kontrole hrane neživotinjskog porijekla i hrane za životinje neživotinjskog porijekla	<i>Pravilnik o načinu upisa i vođenju Centralnog registra registrovanih odnosno odobrenih objekata za proizvodnju, preradu i distribuciju hrane za životinje</i>	22/2018
II	Vodič o kriterijumima za godišnje testiranje rasplodne peradi na newcastlesku bolest	<i>Uputstvo za godišnje serološko testiranje za utvrđivanje prisustva antitijela na bolest atipične kuge živine u rasplodnim jatima u kojima se ne sprovodi vakcinacija</i>	323/18-0310-2229
III	Uredba o sastojcima hrane podvrgnutim jonizirajućem zračenju	<i>Uredba o tretiranju hrane jonizujućim zračenjem</i>	73/2018
III	Pravilnik o utvrđivanju zootehničkih i rodoslovnih zahtjeva za stavljanje u promet životinja čistih pasmina	<i>Pravilnik o načinu vođenja i sadržaju registra odgajivačkih organizacija i matične evidencije za kopitare</i>	43/2018
III	Pravilnik o prikupljanju podataka o takmičenjima za kopitare	<i>Instrukcije za učešće kopitara na takmičenjima u Crnoj Gori</i>	328-2977/2018
III	Pravilnik o trgovini kopitarima namijenjenih takmičenjima i određivanju uslova za učešće na takmičenjima	<i>Instrukcije za učešće kopitara na takmičenjima u Crnoj Gori</i>	328-2977/2018
III	Pravilnik o zootehničkim sertifikatima za sjeme, jajne ćelije i zametke registrovanih kopitara	<i>Pravilnik o načinu vođenja i sadržaju registra odgajivačkih organizacija i matične evidencije za kopitare</i>	43/2018
III	Pravilnik o utvrđivanju kriterijuma za upis i registraciju uzgojno čistih kopitara u matične knjige	<i>Pravilnik o načinu vođenja i sadržaju registra odgajivačkih organizacija i matične evidencije za kopitare</i>	43/2018
III	Pravilnik o utvrđivanju određenih pravila za osiguranje koordinacije između organizacija i udruženja koja vode ili uspostavljaju matične knjige registrovanih kopitara	<i>Pravilnik o načinu vođenja i sadržaju registra odgajivačkih organizacija i matične evidencije za kopitare</i>	43/2018
III	Pravilnik o utvrđivanju uslova za odobravanje ili priznavanje organizacija i udruženja koji vode ili uspostavljaju matične knjige za registrovane kopitare	<i>Pravilnik o načinu vođenja i sadržaju registra odgajivačkih organizacija i matične evidencije za kopitare</i>	43/2018

Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

III	Pravilnik o registraciji gazdinstava u kojima se drže kokoši nosilice	<i>Pravilnik o načinu vođenja registra gazdinstava koka nosilja</i>	36/2018
III	Pravilnik o utvrđivanju zahtjeva zdravlja životinja i veterinarskog sertifikovanja radi uvoza zametaka goveda	<i>Pravilnik o bližim uslovima za promet i uvoz reproduktivnog materijala embriona goveda</i>	68/2018
III	Pravilnik o modelu pasoša za kretanje kućnih ljubimaca unutar EU	<i>Pravilnik o načinu identifikacije pasa i mačaka</i>	60/2018
III	Pravilnik o uslovima zdravlja životinja kojima se uređuje trgovina embrionima domaćih životinja vrste goveda i njihov uvoz iz trećih zemalja	<i>Pravilnik o bližim uslovima za promet i uvoz reproduktivnog materijala embriona goveda</i>	68/2018
III	Pravilnik o planu uzorkovanja i dijagnostičkim metodama za detekciju i potvrdu za određene bolesti riba	<i>Pravilnik o izmjenama i dopuni pravilnika o mjerama za sprječavanje pojave, otkrivanje, suzbijanje i iskorjenjivanje egzotičnih i neegzotičnih bolesti vodenih životinja i zdravstvenim uslovima za njihovo stavljanje u promet</i>	85/2018
III	Pravilnik o zdravstvenim uslovima koji se primjenjuju u prometu i uvozu embriona goveda	<i>Pravilnik o bližim uslovima za promet i uvoz reproduktivnog materijala embriona goveda</i>	68/2018
III	Pravilnik za sprečavanje, kontrolu i iskorjenjivanje određenih transmisivnih spongiformnih encefalopatija	<i>Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o mjerama za sprječavanje pojave, otkrivanje, suzbijanje i iskorjenjivanje transmisivnih spongiformnih encefalopatija</i>	86/2018
III	Pravilnik o informacionoj stranici na internetu kako bi informacije o poslovanjima akvakulture i autorizovanim objektima za preradu bile dostupne elektroničnim putem	<i>Pravilnik o dopuni Pravilnika o mjerama za sprječavanje pojave, otkrivanje, suzbijanje i iskorjenjivanje egzotičnih i neegzotičnih bolesti vodenih životinja i zdravstvenim uslovima za njihovo stavljanje u promet</i>	71/2018
III	Pravilnik o elektronskoj identifikaciji ovaca i koza	<i>Pravilnik o dopuni Pravilnika o identifikaciji i načinu vođenja registara gazdinstava ovaca i koza i elektronske baze podataka</i>	61/2018
III	Lista odobrenih objekata za ozračivanje hrane u trećim zemljama	<i>Uredba o tretiranju hrane jonizujućim zračenjem</i>	73/2018
III	Lista hrane i sastojaka hrane podvrgnutih jonizirajućem zračenju	<i>Uredba o tretiranju hrane jonizujućim zračenjem</i>	73/2018
IV	Pravilnik o uspostavljanju sistema za razvoj i dodjeljivanje jedinstvenih identifikatora za GMO	<i>Uredba o uslovima i načinu korišćenja genetički modificovane hrane ili hrane za životinje</i>	9/2019

IV	Pravilnik o genetički modificiranoj hrani i hrani za životinje	<i>Uredba o uslovima i načinu korišćenja genetički modificirane hrane ili hrane za životinje</i>	9/2019
IV	Pravilnik o uslovima za prekogranični prenos GMO	<i>Zakon o genetički modificiranim organizmima</i>	22/2018
IV	Pravilnik o sadržini i podacima registra genetički modificiranih organizama i proizvoda od genetički modificiranih organizama	<i>Zakon o genetički modificiranim organizmima</i>	22/2018
IV	Pravilnik o sledljivosti i načinu obilježavanja genetički modificiranih organizama i sledivosti hrane i hrane za životinje proizvedenih od genetički modificiranih organizama	<i>Uredba o uslovima i načinu korišćenja genetički modificirane hrane ili hrane za životinje</i>	9/2019
IV	Pravilnik o ograničenoj upotrebi genetički modificiranih organizama	<i>Zakon o genetički modificiranim organizmima</i>	22/2018
IV	Pravilnik o stavljanju u promet genetički modificiranih organizama i proizvoda od genetički modificiranih organizama	<i>Zakon o genetički modificiranim organizmima</i>	22/2018
IV	Pravilnik o uvođenju u proizvodnju genetički modificiranih organizama i proizvoda od genetički modificiranih organizama	<i>Zakon o genetički modificiranim organizmima</i>	22/2018
IV	Pravilnik o stavljanju u promet sjemena uljarica i predivih biljaka	<i>Pravilnik o stavljanju u promet sjemenskog materijala uljarica i predivog bilja</i>	75/2018
IV	Pravilnik o sadržaju zahtjeva i dozvole za istraživanje u naučne i razvojne svrhe neregistrovanog sredstva za zaštitu bilja u životnoj sredini	<i>Pravilnik o uslovima za istraživanje u naučne i razvojne svrhe neregistrovanog sredstva za zaštitu bilja u životnoj sredini</i>	58/2017
IV	Izmjene Pravilnika o fitosanitarnim mjerama za iskorjenjivanje i suzbijanje borove nematode <i>Bursaphelenchus xylophilus</i> (Steiner et Buhrer) Nickle et al.	<i>Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o fitosanitarnim mjerama za iskorjenjivanje i suzbijanje borove nematode <i>Bursaphelenchus xylophilus</i> (Steiner et Buhrer) Nickle et al</i>	68/2018
IV	Pravilnik o uslovima za potrebne dokaze i mjerila za određivanje vrste i stepena smanjenja učestalosti provjera zdravstvenog stanja bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom predmeta navedenih u Listi V.B	<i>Pravilnik o uslovima i načinu obavljanja smanjenog obima provjera identiteta i zdravstvenog stanja pošiljke bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom</i>	75/2018
IV	Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za sprječavanje unošenja i širenja	<i>Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za sprječavanje unošenja i širenja <i>Pseudomonas syringae</i> pv.</i>	75/2018

	Pseudomonas syringae pv. actinidiae Takikawa, Serizawa, Ichikawa, Tsuyumu & Goto	actinidiae Takikawa, Serizawa, Ichikawa, Tsuyumu & Goto	
IV	Pravilnik o odobravanju odstupanja u vezi sa prevozom morem tekućih ulja i masti	<i>Uredba o izmjeni Uredbe o higijeni hrane</i>	80/2018
IV	Pravilnik o uslovima zdravlja životinja kojima se uređuje trgovina i uvoz životinja, sjemena, jajnih stanica i zametaka koji ne podliježu uslovima zdravlja životinja	<i>Pravilnik o dopuni pravilnika o uslovima za uvoz ptica</i>	01/2019
IV	Pravilnik o utvrđivanju kriterijuma za zoniranje i službeni nadzor u slučaju pojave sumnje ili potvrđene prisutnosti zarazne anemije lososa	<i>Pravilnik o izmjenama i dopuni pravilnika o mjerama za sprječavanje pojave, otkrivanje, suzbijanje i iskorjenjivanje egzotičnih i neegzotičnih bolesti vodenih životinja i zdravstvenim uslovima za njihovo stavljanje u promet</i>	85/2018
IV	Pravilnik o zdravstvenim uslovima za stavljanje u promet goveda i svinja	<i>Pravilnik o izmjenama pravilnika o uslovima za dobijanje, održavanje, suspenziju i oduzimanje zdravstvenog statusa goveda i svinja na tuberkulozu, brucelozu i enzootsku leukozu</i>	36/2018
IV	Pravilnik za sprečavanje, kontrolu i iskorjenjivanje određenih transmisivnih spongiformnih encefalopatija kod jelena	<i>Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o mjerama za sprječavanje pojave, otkrivanje, suzbijanje i iskorjenjivanje transmisivnih spongiformnih encefalopatija</i>	86/2018
IV	Pravilnik o o utvrđivanju liste epizootskih bolesti	<i>Pravilnik o izmjeni i dopuni pravilnika o uslovima za uvoz i tranzit papkara</i>	81/2018
IV	Pravila za usaglašeni modela sertifikata vezanih za promet unutar zajednice životinja i proizvoda životinjskog porijekla	<i>Obrazac sertifikata i inspekcijskog izvještaja za trgovinu životinjama i proizvodima životinjskog porijekla unutar EU</i>	323-0301-6222
IV	Pravilnik o uzorkovanju u svrhe veterinarskih pregleda u odredišnom mjestu	<i>Instrukcija o uzorkovanju u sklopu veterinarskih pregleda na mjesti odredišta</i>	323/18-0301-621
IV	Pravilnik o uređenju trgovine određenim živim životinjama i proizvodima namijenjenim za izvoz u treće zemlje	<i>Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o veterinarstvu</i>	43/2018
IV	<i>Pravilnik o maksimalno dozvoljenim količinama rezidua farmakološki aktivnih supstanci veterinarskih lijekova u proizvodima životinjskog porijekla</i>	<i>Pravilnik o maksimalno dozvoljenim količinama rezidua farmakološki aktivnih supstanci veterinarskih lijekova u proizvodima životinjskog porijekla</i>	75/2018

IV	<i>Izmjene Pravilnika o metodama za uzimanje uzoraka i laboratorijska ispitivanja hrane za životinje</i>	<i>Pravilnik o izmjeni pravilnika o metodama za uzimanje uzoraka i laboratorijska ispitivanja hrane za životinje</i>	40/2018
IV	<i>Naredba o zabrani upotrebe i tretiranja životinja koje se uzgajaju određenim supstancama i veterinarskim lijekovima</i>	<i>Naredba o zabrani upotrebe i tretiranja životinja koje se uzgajaju određenim supstancama i veterinarskim lijekovima</i>	76/2018

Poglavlje 13: Ribarstvo

Poglavlje 13- Ribarstvo, u 2018. godini je planiralo realizaciju 2 obaveze, ali iste nije realizovalo, pa stepen realizacije iznosi 0%.

Usvajanje istih je odloženo za 2019. godinu.

Poglavlje 27: Životna sredina i klimatske promjene

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja je realizovalo 1 obavezu.

3. REALIZACIJA PROGRAMA RADA MINISTARSTVA ZA 2018. GODINU

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja shodno programu rada za 2018. godinu planiralo je izradu najvećeg broja propisa i to 136, od čega je realizovalo 126 obaveza, pa stepen realizacije iznosi 92,65%.

Zakonodavni okvir

- ✓ Pravilnik o obrascu i bližoj sadržini recepta, kriterijumima za klasifikaciju veterinarskih lijekova, kao i načinu propisivanja i izdavanja veterinarskih lijekova
- ✓ Pravilnik o tržišnim standardima za stavljanje živinskog mesa u promet
- ✓ Pravilnik o Registru geografskih oznaka vina
- ✓ Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o obliku i načinu vođenja registra subjekata i registra poljoprivrednih gazdinstava
- ✓ Uredba o dodacima hrani za životinje
- ✓ Uredba u pogledu uslova odobrenja za dodatak hrani za životinje Cycostat 66G
- ✓ Uredba o odobravanju objekata za proizvodnju klica
- ✓ Izmjene Uredbe o mikrobiološkim kriterijumima za bezbjednost hrane
- ✓ Pravilnik o stavljanju u promet sjemena krmnog bilja
- ✓ Pravilnik o prepoznavanju Australije kao slobodne od *Erwinia amylovora* (Burr.) Winsl. et al.
- ✓ Izmjene Pravilnika o načinu vršenja službene kontrole hrane neživotinjskog porijekla i hrane za životinje neživotinjskog porijekla
- ✓ Pravilnik o zootehničkim i genaloškim uslovima za trgovinu konjima unutar EU
- ✓ Pravilnik o zahtjevima karantina za životinje akvakulture
- ✓ Pravilnik o utvrđivanju pravila zdravlja životinja za uvoz u i provoz određenih živih papkara

- ✓ Pravilnik o uslovima zdravlja životinja i javnog zdravlja, i uslovima veterinarskog certificiranja za unošenje sirovog mlijeka i mliječnih proizvoda namijenjenih prehrani ljudi
- ✓ Pravilnik o utvrđivanju uslova zdravlja životinja koji se primjenjuju na trgovinu i uvoz sjemena domaćih životinja vrste svinja
- ✓ Pravilnik o utvrđivanju zahtjeva zdravlja životinja koji se primjenjuju na trgovinu unutar i na uvoz duboko smrznutog sjemena domaćih životinja vrste goveda
- ✓ Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o zdravstvenim uslovima za promet i uvoz sjemena goveda
- ✓ Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o uslovima za stavljanje u promet i uvoz životinja akvakulture, njihovih proizvoda i popis vektorskih vrsta
- ✓ Izmjene Pravilnika o uslovima zdravlja životinja kojima se uređuje trgovina životinjama iz porodica ovaca i koza
- ✓ Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o uslovima za dobijanje, održavanje, suspenziju i oduzimanje zdravstvenog statusa goveda i svinja na tuberkulozu, brucelozu i enzootsku leukozu
- ✓ Pravilnik o informativnim internet stranicama koje sadrže liste objekata i laboratorija koje su države članice odobrile u skladu s veterinarskim i zootehničkim zakonodavstvom Pravilnik o načinu prijave bolesti životinja R
- ✓ Pravilnik o posebnim metodama kontrole u okviru nacionalnih programa kontrole salmonela kod zivine
- ✓ Pravilnik o praćenju otpornosti zoonotskih i komenzalnih bakterija na antimikrobna sredstva i izvještavanju o tom praćenju
- ✓ Pravilnik o metodama za identifikaciju kopitara (pasoš)
- ✓ Pravilnik o o zootehničkim i genealoškim uslovima koji uređuju trgovinu kopitarima
- ✓ Pravilnik o identifikaciji kopitara
- ✓ Lista aktivnih materija dozvoljenih za upotrebu u sredstvima za zaštitu bilja za 2018.godinu
- ✓ Program monitoringa rezidua pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog porijekla za 2020. godinu
- ✓ Program monitoringa rezidua pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog porijekla za 2019. godinu
- ✓ Program monitoringa rezidua pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog porijekla za 2018. godinu
- ✓ Program fitosanitarnih mjera za 2018. godinu
- ✓ Monitoring osnovnog nivoa dioksina i dioksinima sličnih PCB-a u stočnoj hrani
- ✓ Lista aditiva u hrani za životinje
- ✓ Katalog krmiva
- ✓ Pravilnik o metodologiji za utvrđivanje i praćenje brojnog stanja divljači i vođenje evidencije o brojnom stanju divljači, ustanovljavanje bioloških pokazatelja usklađenosti divljači sa životnom sredinom i procjenjivanje štete od divljači i na divljač
- ✓ Zakon o izmjenama Zakona o sredstvima za ishranu bilja
- ✓ Pravilnik o upotrebi znaka oznaka porijekla, geografske oznake i garantovano tradicionalnog specijaliteta
- ✓ Pravilnik o utvrđivanju detaljnih pravila za stavljanja na tržište mesa
- ✓ Pravilnik o uređenju ugovornih odnosa u sektoru mlijeka i mliječnih proizvoda
- ✓ Pravilnik o standardima za stavljanje na tržište voća i povrća
- ✓ Uredba o novoj hrani i sastojcima nove hrane

- ✓ Uredba o praćenju temperatura u prevoznim sredstvima i prostorima za skladištenje i čuvanje brzo smrznute hrane namijenjene prehrani ljudi
- ✓ Uredba o utvrđivanju postupka uzorkovanja i metode analize za službenu kontrolu temperature brzo smrznute hrane namijenjene prehrani ljudi
- ✓ Izmjene i dopune Uredbe o prehrambenim aromama
- ✓ Izmjene Uredbe o posebnim zahtjevima higijene za proizvode životinjskog porijekla
- ✓ Uredba o izmjeni uredbe o supstancama koje se mogu dodavati hrani za posebne prehrambene potrebe
- ✓ Pravilnik o načinu uzgoja sjemenskog i sadnog materijala koji se tradicionalno uzgaja
- ✓ Pravilnik za brzo smrznutu hranu namijenjenu prehrani ljudi
- ✓ Pravilnik o zahtjevima u pogledu sertifikovanja za uvoz klica i sjemena namijenjenih za proizvodnju klica
- ✓ Pravilnik o određivanju referentnog tijela odgovornog za usklađivanje metoda testiranja i procjene rezultata za uzgojno čistih goveda čistih pashmina
- ✓ Pravilnik o godišnjim izvještajima o nediskriminirajućim inspekcijskim pregledima i o zaštiti životinja tokom prevoza i sa prevozom povezanih postupaka
- ✓ Pravilnik o zaštiti životinja tokom prevoza i sa prevozom povezanih postupaka
- ✓ Pravilnik o kriterijima za odmorišta i izmjeni plana puta koji se navodi
- ✓ Pravilnik o utvrđivanju minimalnih uslova za zaštitu svinja
- ✓ Pravilnik o uslovima zdravlja životinja i veterinarskom sertifikovanju za uvoz registrovanih kopitara i kopitara za rasplod i proizvodnju
- ✓ Pravilnik o uslovima zdravlja životinja i veterinarskom sertifikovanju za uvoz kopitara za klanje
- ✓ Pravilnik o utvrđivanju kriterijuma za vakcine koja se upotrebljavaju protiv newcastleske bolesti u sklopu redovnih programa vakcinisanja routine vaccination program
- ✓ Izmjene i dopune Pravilnika o uslovima zdravlja životinja kojima se uređuje trgovina peradi i jajima za nasad i njihov uvoz iz trećih zemalja
- ✓ Pravilnik o produženju maksimalnog perioda za obilježavanje određenih goveda ušnim markicama
- ✓ Pravilnik o odobravanju posebnog sistema označivanja za goveda držana u kulturne i istorijske svrhe na odobrenim objektima
- ✓ Pravilnik o odstupanjima od uslova za odobravanje graničnih inspekcijskih mjesta smještenih u lukama u kojima se istovaruje riba
- ✓ Pravilnik o utvrđivanju zahtjeva za sertifikovanje uvoza i provoza za određene mješovite proizvode
- ✓ Pravilnik o pretovaru na graničnom inspekcijskom mjestu na mjestu ulaza pošiljaka proizvoda namijenjenih za uvoz ili za treće zemlje
- ✓ Izmjena pravilnika o utvrđivanju načela organizacije veterinarskih pregleda proizvoda koji ulaze iz trećih zemalja
- ✓ Pravilnik o načinu veterinarskih pregleda proizvoda koji dolaze iz trećih zemalja, a namijenjene su skladištenju u slobodnim zonama, slobodnim skladištima, carinskim skladištima ili registrovanim subjektima za neposredno snabdijevanje pomorskih prevoznih sredstva
- ✓ Pravilnik o uvođenju dokumenta za deklarisanje i veterinarske preglede životinja iz trećih zemalja
- ✓ Pravilnik o veterinarskim pregledima živih životinja koje se uvoze iz trećih zemalja
- ✓ Izmjene Pravilnika o organizaciji veterinarskih pregleda životinja koje se uvoze
- ✓ Pravilnik o odobravanju objekata za kokcidiostatike i histomonostatici

- ✓ Izmjene Pravilnika o načinu vršenja službene kontrole hrane neživotinjskog porijekla i hrane za životinje neživotinjskog porijekla
- ✓ Vodič o kriterijumima za godišnje testiranje rasplodne peradi na newcastlesku bolest
- ✓ Zakon o strukturnim mjerama, uređenju tržišta i državnoj pomoći u ribarstvu i akvakulturi
- ✓ Pravilnik o geografskim oznakama jakih alkoholnih pica
- ✓ Pravilnik o standardima za stavljanje na tržište mlijeka i proizvoda od mlijeka
- ✓ Pravilnik o organizacijama proizvođača, udruživanju organizacija proizvođača i međusektorskim organizacijama
- ✓ Uredba o sastojcima hrane podvrgnutim jonizirajućem zračenju
- ✓ Pravilnik o utvrđivanju zootehničkih i rodoslovnih zahtjeva za stavljanje u promet životinja čistih pasmina
- ✓ Pravilnik o prikupljanju podataka o takmičenjima za kopitare
- ✓ Pravilnik o trgovini kopitarima namijenjenih takmičenjima i određivanju uslova za učešće na takmičenjima
- ✓ Pravilnik o zootehničkim sertifikatima za sjeme, jajne ćelije i zametke registrovanih kopitara
- ✓ Pravilnik o utvrđivanju kriterijuma za upis i registraciju uzgojno čistih kopitara u matične knjige
- ✓ Pravilnik o utvrđivanju određenih pravila za osiguranje koordinacije između organizacija i udruženja koja vode ili uspostavljaju matične knjige registrovanih kopitara
- ✓ Pravilnik o utvrđivanju uslova za odobravanje ili priznavanje organizacija i udruženja koji vode ili uspostavljaju matične knjige za registrovane kopitara
- ✓ Pravilnik o registraciji gazdinstava u kojima se drže kokoši nosilice
- ✓ Pravilnik o utvrđivanju zahtjeva zdravlja životinja i veterinarskog sertifikovanja radi uvoza zametaka goveda
- ✓ Pravilnik o modelu pasoša za kretanje kućnih ljubimaca unutar EU
- ✓ Pravilnik o uslovima zdravlja životinja kojima se uređuje trgovina embrionima domaćih životinja vrste goveda i njihov uvoz iz trećih zemalja
- ✓ Pravilnik o planu uzorkovanja i dijagnostičkim metodama za detekciju i potvrdu za određene bolesti riba
- ✓ Pravilnik o zdravstvenim uslovima koji se primjenjuju u prometu i uvozu embriona goveda
- ✓ Pravilnik za sprečavanje, kontrolu i iskorjenjivanje određenih transmisivnih spongiformnih encefalopatija
- ✓ Pravilnik o informacionoj stranici na internetu kako bi informacije o poslovanjima akvakulture i autorizovanim objektima za preradu bile dostupne elektroničnim putem
- ✓ Pravilnik o elektronskoj identifikaciji ovaca i koza
- ✓ Lista odobrenih objekata za ozračivanje hrane u trećim zemljama
- ✓ Lista hrane i sastojaka hrane podvrgnutih jonizirajućem zračenju
- ✓ Pravilnik o upravljanju preferencijalnim kvotama za određene poljoprivredne proizvode
- ✓ Pravilnik o izvještavanju o cjenama određenih poljoprivrednih proizvoda
- ✓ Operativni programi organizacija proizvođača u sektoru voća i povrća-nacionalna pravila za podršku
- ✓ Pravilnik o uspostavljanju sistema za razvoj i dodjeljivanje jedinstvenih identifikatora za GMO
- ✓ Pravilnik o genetički modifikovanoj hrani i hrani za životinje
- ✓ Pravilnik o uslovima za prekogranični prenos GMO

- ✓ Pravilnik o sadržini i podacima registra genetički modificiranih organizama i proizvoda od genetički modificiranih organizama
- ✓ Pravilnik o sledljivosti i načinu obilježavanja genetički modificiranih organizama i sledljivosti hrane i hrane za životinje proizvedenih od genetički modificiranih organizama
- ✓ Pravilnik o ograničenoj upotrebi genetički modificiranih organizama
- ✓ Pravilnik o stavljanju u promet genetički modificiranih organizama i proizvoda od genetički modificiranih organizama
- ✓ Pravilnik o uvođenju u proizvodnju genetički modificiranih organizama i proizvoda od genetički modificiranih organizama
- ✓ Pravilnik o stavljanju u promet sjemena uljarica i predivih biljaka
- ✓ Pravilnik o sadržaju zahtjeva i dozvole za istraživanje u naučne i razvojne svrhe neregistrovanog sredstva za zaštitu bilja u životnoj sredini
- ✓ Izmjene Pravilnika o fitosanitarnim mjerama za iskorjenjivanje i suzbijanje borove nematode *Bursaphelenchus xylophilus* (Steiner et Buhrer) Nickle et al.
- ✓ Pravilnik o uslovima za potrebne dokaze i mjerila za određivanje vrste i stepena smanjenja učestalosti provjera zdravstvenog stanja bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom predmeta navedenih u Listi V.B
- ✓ Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za sprječavanje unošenja i širenja *Pseudomonas syringae* pv. *actinidiae* Takikawa, Serizawa, Ichikawa, Tsuyumu & Goto
- ✓ Pravilnik o odobravanju odstupanja u vezi sa prevozom morem tekućih ulja i masti
- ✓ Pravilnik o uslovima zdravlja životinja kojima se uređuje trgovina i uvoz životinja, sjemena, jajnih stanica i zametaka koji ne podliježu uslovima zdravlja životinja
- ✓ Pravilnik o utvrđivanju kriterijuma za zoniranje i službeni nadzor u slučaju pojave sumnje ili potvrđene prisutnosti zarazne anemije lososa
- ✓ Pravilnik o zdravstvenim uslovima za stavljanje u promet goveda i svinja
- ✓ Pravilnik za sprečavanje, kontrolu i iskorjenjivanje određenih transmisivnih spongiformnih encefalopatija kod jelena
- ✓ Pravilnik o o utvrđivanju liste epizootskih bolesti
- ✓ Pravila za usaglašeni modela sertifikata vezanih za promet unutar zajednice životinja i proizvoda životinjskog porijekla
- ✓ Pravilnik o uzorkovanju u svrhe veterinarskih pregleda u odredišnom mjestu
- ✓ Pravilnik o uređenju trgovine određenim živim životinjama i proizvodima namijenjenim za izvoz u treće zemlje
- ✓ Pravilnik o maksimalno dozvoljenim količinama rezidua farmakološki aktivnih supstanci veterinarskih lijekova u proizvodima životinjskog porijekla
- ✓ Izmjene Pravilnika o metodama za uzimanje uzoraka i laboratorijska ispitivanja hrane za životinje
- ✓ Naredba o zabrani upotrebe i tretiranja životinja koje se uzgajaju određenim supstancama i veterinarskim lijekovima
- ✓ Godišnji program prikupljanja podataka
- ✓ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o vodama
- ✓ Propis o standardima kvaliteta voda i kriterijumima za utvrđivanje statusa voda

U odnosu na planirano, nisu realizovane sljedeće obaveze:

- ✓ Zakon o strukturnim mjerama, uređenju tržišta i državnoj pomoći u ribarstvu i akvakulturi
- ✓ Zakon o morskom ribarstvu i marikulturi
- ✓ Pravilnik o homeopatskim lijekovima

- ✓ Pravilnik o veterinarskim pregledima
- ✓ Pravilnik o veterinarskim i zootehničkim pregledima koji se primjenjuju u trgovini određenim živim životinjama i proizvodima unutar s ciljem uspostavljanja unutrašnjeg tržišta
- ✓ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o šumama
- ✓ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o divljači i lovstvu
- ✓ Pravilnik o izmjeni i dopuni pravilnika o lovnim sezonama
- ✓ Propis o standardima kvaliteta voda za kupanje
- ✓ Propis o standardima kvaliteta voda i kriterijumima za utvrđivanje statusa voda

4. PREGLED OSTALIH MATERIJALA UPUĆENIH VLADI CRNE GORE

Iz programa rada Vlade Crne Gore za 2018. godinu doneseno je 6 predloga zakona (5 nerealizovanih, 1 realizovan), 8 informacija (sve realizovano), 4 programa (3 realizovana, 1 nerealizovan), 2 plana (oba realizovano), 2 izvještaja (oba realizovana) i 1 strategija (realizovana).

Takođe, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja je u 2018. godini dostavilo 100 materijala van programa rada, od čega: 2 predloga zakona, 15 uredbi, 18 odluka, 17 informacija, 11 izvještaja, 2 platforme, 1 inicijativu i predlog Ustavnom sudu, 1 amandman i 33 ostale teme.

5. REALIZACIJA ZAKLJUČAKA VLADE

U 2018. godini Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja je od ukupnog broja zaduženja i to 131, realizovalo 84 zaključka (procenat realizacije iznosi 94,38%), nije realizovalo 5 zaključaka, dok 42 zaključka nisu dospjela za realizaciju.

Važno je napomenuti da je realizacija zaključaka koji nisu realizovani bila uslovljena realizacijom aktivnosti koje se nisu direktno odnosile na Ministarstvo.

6. PRIORITETNI RAZVOJNI PROJEKTI

✓ *Podrška investicijama u poljoprivredi- IPARD like 2.1*

Kroz IPARD-like 2 projekat podržavaju se sektori prerade mlijeka, mesa, voća i povrća, maslina, grožđa, ljekovitog, šumskog i aromatičnog bilja, kao i sektori ribarstva i akvakulture. Nivo prihvatljive investicije kreće se od 25.000- 250.000 EUR, a bespovratna podrška Ministarstva je 50% od neto dijela kompletno završene investicije (bez PDV-a). Projekat se implementira kao dodatno finansiranje MIDAS projekta, što znači da se nastavlja uspješna saradnja Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, Svjetske banke i EU.

Dok je fokus kako MIDAS tako i IPARD like 1 projekta do sada bio na pružanju podrške poljoprivrednim gazdinstvima i javnim institucijama, IPARD like 2 projekat omogućava uključivanje poljoprivrednih prerađivača (malih i velikih), što omogućava da investicije imaju povećanu usklađenost sa zahtjevima EU, što je najvažnije u oblasti bezbjednosti hrane. IPARD like 2 projekat sprovodi Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja (MPRR) u saradnji sa Svjetskom bankom.

Javni poziv je trajao od 01.04 - 31.05.2016. godine. Odlukom MPRR i Svjetske banke, rok za prijavu je bio produžen do 01.07.2016. godine. U oktobru 2016. godine ugovorena su 33

zahtjeva za podršku, sa ukupnim iznosom odobrenih investicija od 5.867.566,28 EUR, kod kojih je planirana bespovratna podrška do 2.465.368,23 EUR.

U 2018. godini ukupno je realizovano 17 projekata. Ukupna vrijednost investicija iznosi 2.522.250,81 EUR (sa PDV-om), 2.119.538,50 EUR (bez PDV-a), dok iznos bespovratne podrške koji je isplaćen iznosi 1.059.769,27 EUR. Iz sektora prerade mesa realizovano je 11 projekata, 4 projekta iz sektora prerade mlijeka, 1 projekat iz sektora prerade voća i povrća i 1 projekat iz sektora vina.

✓ **Podrška investicijama u poljoprivredi- IPARD like 2.2**

IPARD like 2.2 poziv za dodjelu sredstava bespovratne podrške je nastavak podrške koje je MPRR pokrenulo kroz IPARD like 2 poziv za dodjelu sredstava bespovratne podrške, koji je objavljen 1. marta 2016. godine.

Za IPARD like 2.2 javnim pozivom za dodjelu sredstava bespovratne podrške dostupno je 2,8 miliona EUR (2.734.632,00 EUR) sredstava za bespovratnu podršku odobrenim investicijama, u trenutku objave poziva. Prerađivači, odnosno subjekti u poslovanju sa hranom, mogu da investiraju minimalno 15.000 EUR, a maksimalno 250.000 EUR. Oni koji ispune uslove poziva i ugovore investiciju dobiće povrat sredstava u iznosu od 50 odsto investicije. Cilj podrške kroz ovaj projekat jeste jačanje sektora proizvodnje hrane u Crnoj Gori, kroz unapređenje subjekata u poslovanju hranom i dostizanje nacionalnih i EU standarda u oblasti bezbjednosti hrane.

Šansu da unaprijede svoje poslovanje kroz ovaj poziv imaju pravna lica i preduzetnici iz sektora vezanog za mlijeko, ribarstvo i akvakulturu. Iz sektora hrane biljnog porijekla i gljiva korisnici mogu biti oni koji se bave preradom i pakovanjem primarnih poljoprivrednih proizvoda: voća, povrća, gljiva, aromatičnog i ljekovitog bilja, maslinovog ulja i drugih proizvoda od maslina i vina. Podržavaju se i klanice, a u tom dijelu korisnici mogu biti fizička lica ili privredna društva, koji se bave uzgojem goveda, ovaca, koza, tovnih piladi i ćurića, i svinja.

U 2018. godini ukupno je realizovano 12 projekata. Ukupna vrijednost investicija iznosi 1.754.118,47 EUR (sa PDV-om), 1.466.329,10 EUR (bez PDV-a), dok iznos bespovratne podrške koji je isplaćen iznosi 733.164,56 EUR. Iz sektora prerade mlijeka realizovano je 6 projekata i 4 projekta iz sektora prerade voća, povrća i ljekovitog bilja i 2 projekta iz sektora vina.

✓ **Podrška investicijama u poljoprivredi- IPARD like 2.3**

IPARD like 2.3 javni poziv namijenjen je subjektima u poslovanju hranom, odnosno prerađivačima hrane životinjskog i neživotinjskog porijekla. Kroz ovaj Javni poziv prerađivači će imati mogućnost da unaprijede preradu poljoprivrednih proizvoda, prvenstveno u dijelu usaglašavanja sa standardima bezbjednosti hrane.

Poziv je objavljen 16.10.2017. godine, a na raspolaganju je 1 mil EURa grant podrške. Sredstva za projekat IPARD like 2, obezbijedena su iz pretpristupnih fondova Evropske unije, kao i nacionalnih sredstava. Minimalna vrijednost investicije koja se podržava kroz projekat IPARD like 2.3 iznosi 12.000 EUR bez PDV-a, dok je maksimalna 125.000 EUR, takođe bez PDV-a. Bespovratna podrška iznosi 50 odsto prihvatljive investicije, za sve oblasti investiranja.

Ukupno u 2018.godini realizovana su 3 projekta. Ukupna vrijednost investicija iznosi 281.992,32 EUR (sa PDV-om), 233.051,50 EUR (bez PDV-a), dok je isplaćen iznos bespovratne podrške 116.525,75 EUR. Svi projekti su iz sektora prerade voća i povrća.

✓ **Podrška investicijama u poljoprivredi- IPARD like 2.4**

IPARD like 2.4 javni poziv "Podrška investicijama u poljoprivredna gazdinstva sa ciljem unapređenja kvaliteta sirovog mlijeka" bio je otvoren za prijem aplikacija od 21.jula do 21. septembra 2018. godine.

Minimalan iznos investicije je iznosio 1.000,00 EUR (sa PDV-om), a maksimalan 20.000,00 EUR. Podrška je iznosila 50% od prihvatljivog troška investicije, za mlade farmere bespovratna podrška je veća i iznosila je do 55 odsto investicije, a za poljoprivredna gazdinstva koja se nalaze u planinskim područjima na nadmorskoj visini većoj od 600 metara podrška je iznosila do 60 odsto. Ukoliko se mladi farmer nalazio u takvim planinskim područjima dobijao je podršku u iznosu od 65 odsto investicije.

U novembru 2018.godine potpisano je 15 ugovora ukupne vrijednosti investicija 87.467,58 EUR (sa PDV-om), 72.287,26 EUR (bez PDV-a), dok je potencijalni iznos bespovratne podrške 42.619,55 EUR.

Iz centralnog dijela Crne Gore ugovoreno je 11 projekata- ukupna vrijednost investicija 77.471,14 EUR (sa PDV-om), 61.189,82 EUR (bez PDV-a), dok je potencijalni iznos bespovratne podrške 36.439,20 EUR.

Iz sjevernog dijela Crne Gore ugovorena su 4 projekta - ukupna vrijednost investicije 13.427,89 EUR (sa PDV-om), 11.097,44 EUR (bez PDV-a), dok je isplaćena bespovratna podrška u iznosu od 6.180,35 EUR.

Ukupno u 2018.godini, realizovana su 3 projekta. Ukupna vrijednost investicija iznosi 4.064,83 EUR (sa PDV-om), 3.359,36 EUR (bez PDV-a), dok je isplaćen iznos bespovratne podrške 1.879,11 EUR. Dva projekta su iz centralnog regiona, a jedan iz sjevernog.

✓ **Program razvoja poljoprivrede i ruralnih područja u Crnoj Gori u okviru IPARD II - 2014-2020 (IPARD II)**

Program razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Crne Gore u okviru IPARD II 2014-2020 (IPARD II program) predstavlja jedan od preduslova za korišćenje evropskih pretpristupnih sredstava kroz IPA II – oblast politike poljoprivrede i ruralnog razvoja. Kroz sprovođenje IPARD II programa crnogorskim poljoprivrednicima biće dostupno ukupno 51.816.473 EUR bespovratnih sredstava, od čega EU sredstva čine 39.000.000 EUR, a nacionalno kofinansiranje iznosi 12.816.473 EUR. Uz doprinos korisnika, sprovođenjem IPARD II programa biće investirano oko 86 miliona EUR u crnogorsku poljoprivredu. Finansijska podrška sastoji se od 75% sredstava obezbijedenih kroz Instrument pretpristupne pomoći za ruralni razvoj Evropske unije (IPARD), shodno Finansijskom sporazumu za IPARD II 2014-2020 i 25% nacionalnih sredstava obezbijedenih iz budžeta Vlade Crne Gore.

Cilj IPARD II programa je restrukturiranje i modernizacija poljoprivrednog i prerađivačkog sektora, u svrhu stvaranja konkurentnih poljoprivrednih gazdinstava i prerađivačkog sektora, koji će biti spremni za ulazak u EU i korišćenje fondova EU.

Dana 23.02.2018. godine, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja - Direktorat za plaćanja, objavilo je Prvi Javni poziv za dodjelu sredstava finansijske podrške za Mjeru 1 „Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava“ Programa razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Crne Gore u okviru IPARD-a II 2014–2020. Predmet ovog javnog poziva su investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava.

Visina prihvatljivih investicija je od 10.000 EUR do 500.000 EUR a visina podrške od 60%-70% investicije.

Iznos raspoloživih sredstava za Mjeru 1 „Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava“ za period implementacije IPARD II programa 2014-2020 iznosi 15.840.000,00 EUR, dok ukupan iznos raspoloživih sredstava za ovaj javni poziv iznosi 10.720.000,00 EUR.

Predaja aplikacija je bila od 01. marta do 15 maja 2018. godine. U Direktorat za plaćanja stiglo je ukupno 389 zahtjeva za dodjelu podrške. Ukupan iznos investicija iznosi 22.963.776,38 EUR (bez PDV-a). Ako se za prosjek uzme 70% potencijane podrške dolazi se do iznosa od

16,074,643.47 EUR (ovo je naravno samo okvirni potencijali iznos, jer će za većinu aplikacija sa juga i centralnog dijela podrška biti 60-65%, međutim cijeli sjever je najmanje 70%). U toku je administrativna kontrola zahtjeva za dodjelu podrške.

Dana 13.04.2018. godine, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja - Direktor za plaćanja, objavilo je Prvi Javni poziv za dodjelu sredstava finansijske podrške za Mjeru 3 „Investicije u fizički kapital za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda“ Programa razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Crne Gore u okviru IPARD-a II 2014–2020. Predmet ovog javnog poziva su investicije u fizički kapital za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda. Predaja aplikacija će se vršiti od 16. maja do 16. jula ove godine.

Visina prihvatljivih investicija je od 40.000EUR do 1,500,000.00 EUR a visina podrške je 50% prihvatljive investicije. Predmet investicije može biti izgradnja, rekonstrukcija ili opremanje objekata za prijem i preradu, nabavka opreme, mehanizacije, uređenje infrastrukture na proizvodnoj jedinici, investicije u izgradnju, rekonstrukciju ili opremanje postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, uvođenje sistema bezbjednosti hrane i upravljanje kvalitetom proizvoda.

Iznos raspoloživih sredstava za Mjeru 3 „Investicije u fizički kapital za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda“ za period implementacije IPARD II programa 2014-2020 iznosi 23.693.334,00 EUR, dok ukupan iznos raspoloživih sredstava za ovaj javni poziv iznosi 16.226.667,00 EUR.

Kroz mjeru 3 u 2018 godini ugovoreno je 12 projekata. Ukupan iznos ugovorenih projekata je 5.877.197,04 EUR (sa PDV-om) 4.857.187,64 (bez PDV-a), a iznos podrške je 2.550.963,90 EUR.

✓ **Dugoročan zakup zemljišta u državnoj svojini**

Pored činjenice da Crna Gora ima prilično visok stepen obradivog zemljišta po glavi stanovnika, problem predstavlja činjenica da je to obradivo zemljište podijeljeno na manje parcele (usitnjene posjede) što dodatno otežava ozbiljniju industrijsku proizvodnju u oblasti poljoprivrede. Takođe, stanje na terenu koje ne korespondira dostupnoj dokumentaciji o istom, umnogome usporava cjelokupnu proceduru davanja u zakup zemljišta. Crna Gora, kroz strategiju kooperativa i “Zakona o agro - kooperativama”, teži kolektiviziranju, udruživanju proizvođača i njihove proizvodnje na usitnjenim posjedima. Sa druge strane mali broj velikih parcela moraju biti strateški opredijeljene i privedene namjeni koja će generisati povećanje poljoprivredne proizvodnje namijenjene domaćoj potrošnji i izvozu što će direktno uticati na smanjenje spoljnotrgovinskog deficita. Zasijane površine predstavljaju osnovu za kreiranje sredstava koje će Crna Gora ubuduće crpiti iz fondova Evropske Unije, što, pored rasta proizvodnje, smanjenja uvoza kroz zadovoljenje sopstevnih proizvoda i izvoz predstavlja jedan od glavnih ciljeva poljoprivredne politike.

Komisija za valorizaciju poljoprivrednog zemljišta u državnoj svojini objavila je Javni oglas za davanje u zakup 192ha državnog zemljišta na period od 30 godina za mješovitu poljoprivrednu namjenu na teritoriji KO Šas i KO Fraskanjel, opština Ulcinj. Rok za dostavljanje ponuda ističe 25.12.2018.godine.

U fazi pripreme su predlozi za davanje u zakup zemljišta na teritoriji opštine Kolašin, Berane, Cetinje, Nikšić, Kotor.

7. STANJE U UPRAVNIM OBLASTIMA I IZVJEŠTAJ O RADU ORGANIZACIONIH JEDINICA

7.1. DIREKTORAT ZA POLJOPRIVREDU

7.1.1. DJELOKRUG RADA DIREKTORATA

Obavlja zadatke ministarstva koji se odnose na: tekuću i razvojnu politiku; normativnu aktivnost; vrši nadzor u sprovođenju propisa koji uređuju oblast poljoprivrede i agro-industrije. Direktorat za poljoprivredu prati oblasti poljoprivrede i agro-industrije; predlaže mjere ekonomske politike i procjenjuje njihov uticaj na položaj i uslove privređivanja u ovim oblastima; izrađuje programe i informacije koje služe kao stručni osnov za uspostavljanje i sprovođenje politike u ovim oblastima; daje mišljenja koja se tiču mjera koje se predlažu za poboljšanje u izvjesnim granama poljoprivrede i agro-industrije; prati stanje i napredovanje proizvodnje u poljoprivredi i agro-industriji; predlaže podsticajne mjere za razvoj poljoprivrede u skladu sa usvojenom poljoprivrednom strategijom; prati razvoj i investicije kao i ostvarivanje utvrdjene politike razvoja; priprema strategije i programe za razvoj poljoprivrede, i prati i vrši nadzor nad aktivnostima na proširivanju proizvodnje koje finansira ministarstvo; priprema nacрте zakona i propisa iz svoga djelokruga i usklađuje ih s međunarodnim standardima i propisima EU; sarađuje sa drugim državnim organima i naučnim institucijama u cilju sprovođenja utvrdene politike; vrši nadzor nad radom organa u sastavu Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove i Agencije za duvan; sprovodi inspekcijski nadzor i službene kontrole u okviru nadležnosti i ovlašćenja utvrđenih propisima u oblasti poljoprivrede i zakona kojim je uređen inspekcijski nadzor i drugim zakonima.

7.1.2. IZVRŠAVANJE ZAKONA I DRUGIH PROPISA I ZAKONODAVNE AKTIVNOSTI

1. Pravilnik o registru zaštićenih oznaka porijekla i zaštićenih geografskih oznaka vina i drugih proizvoda od grožđa („Službeni list CG“, br. 22/18) od 11. IV 2018. godine;
2. Pravilnik o načinu podnošenja zahtjeva i sadržaju proizvođačke specifikacije za registrovanje geografske oznake jakih alkoholnih pića („Službeni list CG“, br. 66/18) od 10. X 2018. godine;
3. Pravilnik o izgledu i dimenzijama znaka oznake porijekla, geografske oznake i oznake garantovano tradicionalnog specijaliteta poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda („Službeni list CG“, br. 47/18) od 10. VII 2018. godine;
4. Pravilnik o opštim i posebnim standardima za stavljanje na tržište voća i povrća („Službeni list CG“, br. 45/18) od 6. VII 2018. godine;
5. Pravilnik o bližim pravilima organizovanja i poslovanja organizacija proizvođača poljoprivrednih proizvoda („Službeni list CG“, br. 81/18) od 20. XII 2018. godine;
6. Program za dodjelu podrške operativnim programima organizacija proizvođača u sektoru voća i povrća počev od 1. januara 2022. godine (objavljen na sajtu Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja 28. XII 2018. godine).
7. Pravilnik o načinu i skali klasifikacije goveđeg, svinjskog i ovčjeg mesa („Službeni list CG“, br. 2/18), od 10. I 2018. godine;
8. Pravilnik o opštim i posebnim standardima za stavljanje jaja na tržište („Službeni list CG“, br. 18/18), od 23. III 2018. godine;
9. Pravilnik o načinu označavanja goveđeg mesa prodajnom oznakom („Službeni list CG“, br. 43/18), od 3. VII 2018. godine;
10. Pravilnik o standardima za stavljanje na tržište živinskog mesa („Službeni list CG“, br. 44/18), od 6. VII 2018. godine;
11. Pravilnik o načinu označavanja, prodajne oznake i uslovima za stavljanje na tržište mlijeka i mliječnih proizvoda („Službeni list CG“, br. 68/18), od 19. X 2018. godine;
12. Preporuke o uređenju ugovornih odnosa u sektoru mlijeka i mliječnih proizvoda od 10 VI 2018. godine (objavljena na sajtu Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja).

7.1.3. REALIZACIJA AKTIVNOSTI U POGLEDU POLITIKE RAZVOJA

✓ Stočarstvo

U oblasti stočarstva isplaćene su premije predviđene Agrobudžetom za ukupno 5.736 poljoprivrednih gazdinstava u ukupnom iznosu od 2.862.530,00 EUR, i to:

- premije za krave i priplodne junice u vrijednosti 1.731.520,00 EUR. Vlasnici koji drže preko 2 muzna grla stimulirani su premijama od 70,00 EUR po grlu za 26.038 grla za koja je ostvarena podrška;
- premije za ovce u vrijednosti 524.072,00 EUR. Vlasnici koji drže preko 30 ovaca stimulirani su premijama od 8,00 EUR po grlu za 69.579 grla za koja je ostvarena podrška;
- premije za koze u vrijednosti 80.198,00 EUR. Vlasnici koji drže preko 20 koza stimulirani su premijama od 8,00 EUR po grlu za 10.797 grla za koja je ostvarena podrška i
- premije za tov junadi, bikova i volova u vrijednosti 526.740,00 EUR, za 3.767 grla.

U okviru mjere Program unapređivanja stočarstva isplaćeno je 222.471,00 EUR, od čega se 116.280,00 EUR odnosi na premije za licencirane bikove i pastuve, za premije za steone junice 16.150,00 EUR, dok je za sjeme za vještačko osjemenjavanje krava isplaćeno 90.041,00 EUR.

U okviru mjere Program intervencija na tržištu za realizaciju otkupa jagnjadi isplaćeno je 106.072,10 EUR.

✓ Otkup mlijeka

U 2018. godini otkupljeno je 28.521.564 litara mlijeka što je za 10,11% više u odnosu na 2017. godinu. Premije su iznosile 0,06 centi po litru za isporučene količine preko 400 litara mjesečno po gazdinstvu, plus 0,01 cent po litru za količine preko 5.000 litara na mjesečnom nivou i 0,03 centa po litru isporučenog mlijeka za mlijeko ekstra klase. Uslov za dobijanje premije je da je isporučena količina mlijeka po gazdinstvu minimalno 400 litara mjesečno i da je mlijeko u skladu sa kriterijumima kvaliteta sirovog mlijeka u odnosu na broj mikroorganizama i somatskih ćelija u skladu s Uredbom o posebnim zahtjevima higijene za proizvode životinjskog porijekla. Uredbom je propisan kriterijum za sirovo kravljje mlijeko u odnosu na broj mikroorganizama i somatskih ćelija i do kraja 2018. godine primjenjuje se kriterijum da mlijeko ne smije da sadrži preko 1.000.000 mikroorganizama i 400.000 somatskih ćelija.

Isplaćeno je ukupno 1.689.628,03 EUR proizvođačima mlijeka. Mljekarama je ukupno isplaćeno 236.018,30 EUR.

Prosječan broj kooperanata bio je 2033, što je za 33 kooperanta više u odnosu na 2017. godinu. Broj somatskih ćelija u mlijeku manji je za 1%, a bakterija za 37% u odnosu na 2017. godinu. Najveća količina mlijeka je otkupljena sa područja opštine Nikšić 30% gdje je obuhvaćeno u prosjeku 400 kooperanata ili 20%. Mljekara Šimšić Montmilk je ukupno otkupila 25,11% i mljekara Srna 23,65% mlijeka.

Otkupljena količina mlijeka preko 5.000 litara (0,01 cent) iznosila je 5.170.613 litara, što je 18,12% od ukupne količine.

Otkupljena količina mlijeka koja je u skladu sa EU kriterijumima (0,03 centa i 0,02 centa) iznosila je 15.828.266 litara ili 55% u odnosu na ukupnu količinu. U odnosu na 2017. godinu veća je za 23,84%.

Ukupna otkupljena količina mlijeka preko 400 litara i do 1.000.000 bakterija i 400.000 somatskih ćelija (0,06 centi) u 2018. godini iznosila je 20.360.724 litara, što je 71,38% u odnosu na ukupnu količinu mlijeka.

Ukupna otkupljena količina mlijeka koja je ispod 400 litara i ima preko 1.000.000 bakterija i 400.000 somatskih ćelija i koja nije za premiju iznosila je 8.163.074 litara ili 28,62%. Ukupna otkupljena količina mlijeka od kooperanata koji mjesečno predaju mljekari ispod 400 litara iznosila je 1.716.436 litara ili 6,02%, dok je količina mlijeka preko 1.000.000 bakterija i 400.000 somatskih ćelija iznosila 6.446.638 litara ili 22,60%.

Ukupna otkupljena količina ovčijeg i kozijeg mlijeka za premiju iznosila je 1.007.503 litara, što je 3,53% ukupno otkupljenog mlijeka.

U okviru mjere Podrška preradi mlijeka na gazdinstvu podrška se daje za proizvođače koji prerađuju sirovo mlijeko na svom gazdinstvu u vidu osnovne premije koja iznosi 0,06 centi po litru prerađenog mlijeka. Uslov za ostvarivanje premije je da gazdinstvo bude upisano u registar registrovanih objekata u Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, u skladu sa Uredbom o zahtjevima higijene za objekte i prostorije u kojima se proizvode male količine primarnih proizvoda za ishranu ljudi.

Za preradu mlijeka na gazdinstvu za tri kvartala u 2018. godini isplaćeno je ukupno 729.843,00 EUR. Ukupan broj korisnika koji su ostvarili pravo na ovu premiju je 1.333 Najveću broj ovih proizvođača je iz sjevernog regiona 83%, iz centralnog i južnog regiona 17%.

✓ **Pčelarstvo**

Podrška u 2018. godini je iznosila 341.127,20 EUR. Opredijeljena sredstva su namijenjena proizvodnji selekcionisanih matica, unapređenju kvaliteta pčelinjih proizvoda i zdravstvenog stanja pčelinjih zajednica, stručnom osposobljavanju pčelara, preradi voska, nabavci voska, organizovanju pčelarskih manifestacija, invertnom sirupu i pogačama za prihranu pčela, nabavci pčelarskih kontejnera, organizovanje škole pčelarstva, izrada Studije o strukturi proizvodnje i stavljanja na tržište meda i drugih pčelinjih proizvoda, nabavci opreme za pakovanje meda kao i za podršku mladim pčelarima.

U Kući meda stavljeni su u rad pogoni za preradu i sterilizaciju voska, proizvodnja invertnog sirupa, proizvodnja pogača i prodajno mjesto za prodaju pčelarske opreme. U toku je realizacija nabavke opreme za pakovanje meda, čime bi se zaokružio projekat Kuće meda.

✓ **Direktna plaćanja u biljnoj proizvodnji**

Nastavljen je proces usaglašavanja direktnih plaćanja sa plaćanjima koja se primjenjuju u okviru Zajedničke poljoprivredne politike EU. Direktna plaćanja u biljnoj proizvodnji u 2018. godini su obuhvatala sve obradive površine. Kriterijum za ostvarivanje podrške je smanjen sa 0,5 na 0,3 hektara, a uvedena su i dodatna plaćanja za korisnike mlađe od 40 godina, što je dovelo do povećanja obuhvata korisnika subvencija. U cilju uvođenja obradivih površina u Sistem za identifikaciju zemljišnih parcela (SIZEP) kao obaveznog evidencionog i kontrolnog mehanizma, u 2018. godini su površine pod maslinama, vinogradima i zasadima ljekovitog i aromatičnog bilja unijete u ovaj sistem, a sredstva za finansiranje direktnih plaćanja za ove tri oblasti obezbijeđena su u okviru MIDAS dodatnog finansiranja.

Po osnovu Direktnih plaćanja u biljnoj proizvodnji za 2018. godinu isplaćena su ukupno 2.303 korisnika za utvrđenu obradivu površinu od 5.781,34 hektara i isplaćeno je 959.408,25 EUR.

✓ **Direktna plaćanja za proizvodnju duvana**

Ukupan iznos subvencija za 47 proizvođača duvana koji su ispunili uslove za podršku po osnovu mjere „Direktna plaćanja za proizvodnju duvana“ je 27.835,00 EUR. Ukupno zasijana površina pod duvanom je 27,835 hektara. U skladu sa uslovima navedene mjere finansijski je podržano i „Udruženje proizvođača duvana“ iznosom od 15.000,00 EUR za nabavku repromaterijala.

✓ **Podrška proizvodnji sjemenskog materijala**

Ministarstvo je podržalo osam poljoprivrednih proizvođača za proizvodnju sjemenskog materijala na površini od 129,9 hektara (88,9 ha sjemenskog krompira i 41 ha sjemenskih žitarica), iznosom od 71.290,00 EUR. Proizvođači sjemenskog materijala su podržani i za troškove obavljene stručne kontrole za proizvodnju sjemenskog materijala u iznosu od 15.839,58 EUR.

✓ **Program intervencija na tržištu**

U cilju stabilizacije tržišta poljoprivrednih proizvoda, Ministarstvo je tokom 2018. godine pokrenulo tržišno-interventne mjere.

Podržano je deset privrednih subjekata koji su vršili otkup i skladištenje maline i lubenice od individualnih poljoprivrednih proizvođača. Ukupno opredijeljena sredstva podrške za ovu namjenu iznosila su 157.994,08 EUR. Otkupljeno je i uskladišteno 690t maline i 980t lubenice.

Očuvana je stabilnost tržišta, obezbjeđen kontinuirani otkup maline i lubenice od crnogorskih poljoprivrednih proizvođača i sačuvan njihov dohodak koji nastaje ovom proizvodnjom.

✓ **Osiguranje**

U okviru mjere Upravljanje rizicima u poljoprivredi u 2018. godini zaključeno je 265 ugovora o osiguranju. Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja je i u 2018. godini podržavalo finansiranje troškova osiguranja u iznosu od 50% od vrijednosti polise. Podršku u iznosu od 158.107,50 EUR ostvarilo je 265 poljoprivrednih proizvođača.

✓ **Šeme kvaliteta – Politika kvaliteta**

Podržano je 8 projekata za uvođenje i sertifikaciju sistema kvaliteta i bezbjednosti hrane u vrijednosti od 18.768,00 EUR.

U skladu sa Zakonom o šemama kvaliteta poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda („Službeni list CG“, br. 22/17) pokrenuta je procedura registracije oznaka porijekla „Crnogorski goveđi pršut“ i „Crnogorska stelja“, na zahtjev NVO „Udruženja za kvalitet mesa sjevera Crne Gore“ iz Bijelog Polja. Nakon razmatranja i na prijedlog stručne komisije Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja je registrovalo oznake porijekla „Crnogorski goveđi pršut“ i „Crnogorska stelja“ 16. VII 2018. godine i Specifikacije proizvoda sa pratećom dokumentacijom objavilo na sajt ministarstva.

U skladu sa Zakonom o šemama kvaliteta poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda („Službeni list CG“, br. 22/17) pokrenuta je procedura registracije geografske oznake „Crnogorski pršut“, na zahtjev NVO „Udruženje crnogorski pršut“ iz Cetinja. Nakon razmatranja i na prijedlog stručne komisije Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja je registrovalo geografsku oznaku „Crnogorski pršut“ 28. XII 2018. godine.

U skladu sa Zakonom o šemama kvaliteta poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda („Službeni list CG“, br. 22/17) pokrenuta je procedura registracije za oznake kvaliteta još tri proizvoda „Durmitorski skorup“, „Kolašinski lisnati sir“, i „Čista desetka“ (pšenično kraft pivo za oznaku „Viši kvalitet“).

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja je 07. XII 2018. godine ovlastilo „Monteorganicu“ d.o.o. iz Podgorice za obavljanje poslova ocjenjivanja usaglašenosti poljoprivrednih ili prehrambenih proizvoda sa specifikacijom tih proizvoda, nakon njihovog upisa u registar oznaka porijekla, geografskih oznaka, naziva garantovano tradicionalnog specijaliteta i oznaka „Viši kvalitet“.

✓ **Organska proizvodnja**

U Registar subjekata organske proizvodnje upisano je 328 proizvođača, a broj sertifikovanih proizvođača je 134 što je za 47.25 % više u odnosu na prethodnu godinu. Ukupna obradiva površina u postupku sertifikacije iznosi 765.23 ha što je za 11.2 % više u odnosu na 2017.

godinu, od čega su 287.29 ha površine sa sertifikovanom organskom proizvodnjom (proizvodnja za koju je izdat sertifikat) što je za 86.3 % više u odnosu na prethodnu godinu.

U okviru mjere „Podrška organskoj proizvodnji“ koja se sprovodila kroz javni poziv, isplaćena su sredstva u iznosu od 302.776,40 EUR za 239 proizvođača. Ova mjera se finansirala iz dodatnog finansiranja Projekta institucionalnog razvoja i jačanja poljoprivrede (MIDAS) koji finansira Svjetska banka, a implementira ga Ministarstvo.

PROJEKTI

✓ **Projekat izgradnje Kuće voća u Andrijevici**

Vlada Crne Gore je u Andrijevici prepoznala priliku za kapitalnu investiciju – Kuću voća, koja će doprinijeti razvoju preduzetništva na području ove opštine ali i sjevera Crne Gore uopšte. Investiciju vrijednu 1,33 miliona EUR, Vlada će finansirati sredstvima kapitalnog budžeta, iz kojeg je za ovu namjenu u 2018. godini opredijeljeno 510.000,00 EUR.

U 2018. godini su otpočeli, te do kraja godine završeni sljedeći radovi na objektu: zemljani radovi, radovi na izradi betonske konstrukcije potpornih zidova objekta, proizvodnog pogona i bunkera, administrativno-edukativnog bloka, izložbeno prodajnog prostora i pješačkog mosta, radovi na zidanju pregradnih zidova, radovi na izradi izolacije, drenaže i zatrpavanju ukopanih zidova, kao i radovi na izradi razvoda instalacija vodovoda i kanalizacije.

✓ **Projekat izgradnje Kuće masline u Baru**

Uz podršku Opštine Bar i udruženja maslinara iz Bara, Ministarstvo je u toku prošle godine identifikovalo lokaciju u Starom Baru za izgradnju „Kuće masline“. Bar je odabran zbog broja turista koji ga posjećuju tokom čitave godine, i činjenice da se nalazi između ulcinjskog i bokokotorskog regiona. Objekat bi trebao da bude centar maslinarstva, u kome će se vršiti proizvodnja maslinovog ulja po standardima, postojati prodajni i izložbeni prostor za crnogorska ulja i proizvode od maslina, organizovati edukativne manifestacije i seminari. Projekat je uvršten u Kapitalni budžet, i finansiran dijelom od Ministarstva, a dijelom od Opštine Bar.

Projekat je započet u julu 2017. godine. Završen je i revidiran Glavni projekat koji je predat Opštini Bar i lokalnom sekretarijatu za izdavanje dozvole za građenje objekta. U toku je priprema tendera za odabir izvođača radova za izgradnju objekta.

✓ **„Agro Dizajn – crnogorska kultura hrane“**

Nastavljene su aktivnosti u okviru projekta „Agro Dizajn – crnogorska kultura hrane“ (zajednički projekat Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja i Ministarstva kulture Crne Gore). Realizovana je pres-konferencija tokom decembra 2018. godine na kojoj su predstavljeni rezultati projekta i najavljene aktivnosti za 2019. godinu. Tokom 2018. godine izrađena je foto-dokumentacija poljoprivrednih proizvoda prema utvrđenoj listi prepoznatih tradicionalnih proizvoda kod lokalnih proizvođača. Takođe, Fakultet likovnih umjetnosti je u okviru nastavnog plana realizovao dizajn pakovanja za više poljoprivrednih proizvođača prijavljenih za učešće u projektu.

✓ **Program „Kupujmo domaće“ i „Domaći ukusi“**

Program „Kupujmo domaće“ pokrenula je Vlada Crne Gore u saradnji sa Privrednom komorom Crne Gore, najvećim trgovinskim lancima i proizvođačima, u cilju jačanja domaće privrede kroz povećanje dostupnosti, pozicioniranosti i potrošnje crnogorskih proizvoda na domaćem tržištu. Kao nastavak, pokrenut je i Program „Domaći ukusi“, sa ciljem uključivanja i turističke privrede u promociju i bolji plasman crnogorskih proizvoda i usluga.

Pozitivan odgovor potrošača u Crnoj Gori pokazuje istraživanje javnog mnjenja koje je, u periodu od 8. do 20. maja 2018. godine, za potrebe Programa „Kupujmo domaće“, sprovela

agencija IPSOS, na reprezentativnom uzorku od 1.011 građana Crne Gore starijih od 18 godina. Takođe, prvi, preliminarni podaci iz trgovinskih lanaca, pokazuju rast prodaje domaćih proizvoda.

Prema istraživanju, čak 17% kupaca više i češće kupuje domaće proizvode u odnosu na period od prije godinu dana, što je, uzimajući u obzir činjenicu da se kupovne navike sporo mijenjaju, izvanredan rezultat i dobra osnova za dalji rad na podizanju svijesti potrošača o značaju kupovine domaćih proizvoda za jačanje domaće privrede i podizanje životnog standarda svakog građanina u Crnoj Gori.

Kao najznačajnije efekte ovog programa građani navode jačanje ekonomije (58%), otvaranje novih radnih mjesta (37%), jačanje povjerenja potrošača u domaće proizvode (35%) kao i generalno poboljšanje kvaliteta domaćih proizvoda (31%).

Zaključak koji proizilazi iz odgovora potrošača koji stabilno ili povećano kupuju proizvode domaćeg porijekla je da to čine prevashodno zbog povjerenja u domaće proizvode i njihovog pouzdanog kvaliteta, što i jeste jedan od ključnih ciljeva projekta.

STUDIJSKE POSJETE I RADIONICE

Uz pomoć TAIEX ekspertske misije održane u periodu od 23. do 27. aprila 2018. godine urađene su izmjene i dopune Pravilnika o karakteristikama i kvalitetu, načinu uzorkovanja i metodama analize maslinovog ulja („Službeni list Crne Gore“, br. 33/15). Pravilnik je u potpunosti usaglašen sa EU pravnom tekovinom.

Kroz TAIEX podršku realizovana je sudijska posjeta u periodu od 4. do 6. juna 2018. godine na temu razvijanja procedura prilikom implementacije Nacionalnog pčelarskog programa. Studijska posjeta je održana u Zagrebu. Posjeta je imala za cilj pripremu i implementaciju nacionalnog pčelarskog programa.

U periodu od 11. do 15. juna realizovana je TAIEX ekspertska misija na temu usaglašavanja i izrade propisa koji se odnose na uspostavljanje pravila organizovanja i poslovanja organizacija proizvođača poljoprivrednih proizvoda i programa za dodjelu podrške operativnim programima organizacija proizvođača u sektoru voća i povrća. Misija je održana u Podgorici, u prostorijama Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja. Tokom trajanja ekspertske misije donijeti su nacrti podzakonskih akata usaglašeni sa evropskim propisima.

Predstavnici Ministarstva su 19. jula u Plavu održali edukativno-informativnu radionicu na temu branja šumske borovnice. Cilj radionice bio je da se ukaže na značaj primjene dobre poljoprivredne prakse prilikom sakupljanja šumske borovnice, zakonske propise i da se daju preporuke kako bi izbjegle posljedice nesavjesnog branja ovog šumskog ploda. U okviru navedenih aktivnosti, Ministarstvo je izdalo i brošuru: „Branje šumske borovnice“.

U periodu od 30. avgusta do 02. septembra 2018. godine Ministarstvo je u saradnji sa Savezom pčelarskih organizacija Crne Gore organizovalo studijsku posjetu crnogorskih pčelara Bugarskoj. Cilj ove posjete je kontinuirana edukacija crnogorskih pčelara kao i administracije, usvajanje novih znanja i iskustava neophodnih za dalje uspješno razvijanje ovog sektora.

U periodu od 17. do 21. septembra 2018. godine održana je studijska posjeta Srbiji i Bosni i Hercegovini za proizvođače voća i povrća iz Crne Gore na temu funkcionisanja organizacija proizvođača u sektoru voća i povrća, kao i proizvodnje voća i povrća sa akcentom na jagodaste voćne vrste. Posjeta je realizovana u sklopu projekta „Podrška održivoj integraciji lanaca vrijednosti u sektoru voća i povrća u Crnoj Gori“, koji se sprovodi u saradnji Organizacije za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih nacija (FAO), Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD) i Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja. U okviru istog projekta organizovane su i dvije

radionice u Bijelom Polju i Podgorici za proizvođače voća i povrća na temu tržišnih standarda za svježe voće i povrće.

U periodu od 16. do 19. oktobra 2018. godine, službenici Ministarstva, su po pozivu kolega iz Slovenije, posjetili institucije relevantne u procesu kontrole kvaliteta vina i upoznati su s a slovenačkim modelom funkcionisanja sistema geografskog označavanja vina.

U periodu od 24. do 26. oktobra 2018. godine realizovana je TAIEX studijska posjeta u Zagrebu. Službenici Ministarstva su, na temu „Način vođenja evidencije u vinogradarsko-vinarskom sektoru“, posjetili hrvatsko Ministarstvo poljoprivrede, Agenciju za plaćanje i Institut za vinogradarstvo u okviru kojeg funkcioniše laboratorija za kontrolu kvaliteta vina, a koji je nadležan za sertifikaciju vina s geografskim oznakama. Pored načina vođenja evidencije u vinskom sektoru, službenici Ministarstva upoznati su s hrvatskim modelom funkcionisanja sistema geografskog označavanja vina.

U periodu od 12. do 16. novembra 2018. godine uz pomoć TAIEX ekspertske misije urađen je Nacrt pravilnika o tržišnim standardima za mlijeko i mliječne proizvode.

Tokom decembra 2018. godine, Ministarstvo je organizovalo 4 edukativne radionice u Podgorici, Virpazaru i Cetinju za proizvođače grožđa i vina. Cilj radionica je bio podsjećanje na obaveze proizvođača, koje proističu iz primjene odredbi Zakona o vinu i pratećih podzakonskih propisa, kako bi na što bolji način iskoristili mogućnosti za dalje unapređenje svoje proizvodnje i nastupa na tržištu. Proizvođačima je pojašnjen značaj i procedura geografske zaštite vina, obaveza i način vođenja evidencije u vinskom sektoru, kao i značaj međusobne saradnje i udruživanja.

7.1.4. ODLUČIVANJE U UPRAVNOM POSTUPKU O PRAVIMA I OBAVEZAMA SUBJEKATA PRAVA

U vinogradarsko-vinarskom sektoru, u prvostepenom upravnom postupku podnijeto je 119 zahtjeva, od čega 84 zahtjeva za upis u Vinogradarski registar i 35 zahtjeva za izdavanje dozvole za stavljanje vina u promet. Svi navedeni postupci su riješeni, pri čemu je za izdavanje dozvole za stavljanje vina u promet bilo neophodno donijeti 35 rješenja o obrazovanju komisije za ocjenu kvaliteta vina i isto toliko dozvola na osnovu izvještaja komisije. Drugostepenih postupaka nije bilo, kao ni upravnih sporova u sektora vinogradarstva i vinarstva.

Postupajući po zahtjevima proizvođača, u sektoru maslinarstva podnijeto je 92 zahtjeva za upis u Registar maslinara i/ili Registar proizvođača maslinovog ulja. Na osnovu ovih zahtjeva donijeta su 92 prvostepena rješenja. U sektoru maslinarstva nije bilo drugostepenih postupaka.

U oblasti šema kvaliteta i jakih alkoholnih pića, u prvostepenom upravnom postupku donijeto je 27 rješenja, i to 2 rješenje o registraciji oznaka porijekla, 1 rješenje o registraciji geografske oznake, 7 rješenja o upisu u Registar proizvođača jakih alkoholnih pića i 17 rješenja/dozvola za puštanje u promet jakih alkoholnih pića.

Postupajući po zahtjevima proizvođača, u sektoru organske proizvodnje donijeto je 96 prvostepenih rješenja u zakonskom roku, od čega je, rješavajući po zahtjevu stranke 35 rješenja donijeto za odobravanje izuzetaka od pravila organske proizvodnje, 5 rješenja o odbijanju izuzetaka i 3 rješenja kojima je zahtjev djelimično usvojen. Takođe, na osnovu podnijetih zahtjeva donijeto je 36 rješenja za upis u Registar subjekata u organskoj proizvodnji, dok je po službenoj dužnosti donijeto 17 rješenja za brisanje iz predmetnog Registra. Drugostepenih postupaka nije bilo, kao ni tužbi na donijeta prvostepena rješenja Ministarstva.

Poljoprivredna inspekcija

U 2018. godini poljoprivredna inspekcija izvršila je ukupno 1.456 inspekcijskih kontrola i tom prilikom izdala 86 prekršajnih naloga, te naplatila 11.870,00 EUR prekršajnih kazni. Takođe,

ova inspekcija je nadležnim sudovima za prekršaje podnijela 5 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka. Isto tako, donijela je 51 rješenja o otklanjanju nepravilnosti, od kojih je na 3 rješenja izjavljena žalba, a po jednoj je postupak u toku. Uništeno je 177 litara jakog alkoholnog pića i 40 kilograma slatkovodne ribe koji su nezakonito stavljeni u promet.

7.2. DIREKTORAT ZA RIBARSTVO

7.2.1. DJELOKRUG RADA DIREKTORATA

Direktorat za ribarstvo definiše i sprovodi politiku koja obezbjeđuje održivo korišćenje raspoloživih ribljih resursa i upravlja ribolovnom flotom na način kojim se obezbjeđuje dugoročno i ekonomski isplativo ribarstvo u Crnoj Gori. Takođe, sprovodi razvojnu politiku u oblasti ribarstva, prati normativnu djelatnost na nacionalnom nivou i sprovodi mjere i sisteme upravljanja zasnovane na načelima Zajedničke ribarske politike Evropske unije. Pored navedenog, Direktorat prati realizaciju međunarodne saradnje u skladu sa dugoročnim, odnosno kratkoročnim strateškim opredjeljenjima i sarađuje sa regionalnim i međunarodnim organizacijama u ribarstvu. U cilju obezbjeđivanja efikasnije kontrole ribolovnih aktivnosti i razmjene podataka o stanju u sektoru, Direktorat izrađuje i predlaže planove upravljanja ribarstvom, ribolovnom flotom, pojedinim ili svim ribljim resursima i uspostavlja i vodi informacione sisteme u ribarstvu. Takođe, prikuplja, obrađuje i objavljuje sveobuhvatne podatke o socio-ekonomskom stanju sektora ribarstva, ribolovnoj floti i resursima, uključujući i biološke parametre o stanju riba i drugih morskih i slatkovodnih organizama. Ovaj Direktorat sprovodi inspekcijski nadzor i službene kontrole u okviru nadležnosti i ovlašćenja utvrđenih propisima u oblasti ribarstva i zakona kojim je uređen inspekcijski nadzor i drugim zakonima.

7.2.2. IZVRŠAVANJE ZAKONA I DRUGIH PROPISA I ZAKONODAVNE AKTIVNOSTI ZAKONI I PROGRAMI

U 2018. godini sprovedene su sljedeće aktivnosti na donošenju propisa, planova i programa:

Godišnji program prikupljanja podataka o ribarstvu Crne Gore (DCF - DCRF) kojim je stvoren okvir za prikupljanje bioloških, ekoloških, tehničkih i socio-ekonomskih podataka potrebnih za upravljanje ribarstvom na održivim osnovama, i koji je usklađen sa pravnim okvirom EU i preporukama Generalne komisije za ribarstvo u Mediteranu, revidiran je i nastavljena je njegova implementacija u 2018. godini, uz finansijsku podršku obezbijeđenu kroz sredstva Agrobudžeta. Prva izvještavanja po osnovu DCRF-a su prema GFCM-u poslata u junu i julu 2018. godine.

Zakon o slatkovodnom ribarstvu i akvakulturi („Sl. list CG”, br. 17/18) stupio je na snagu u martu 2018. godine. Ovim zakonom se uređuje način korišćenja, zaštite, očuvanja i ulova vodenih organizama u ribolovnim vodama, uslovi za akvakulturu i druga pitanja od značaja za slatkovodno ribarstvo. Između ostalog, ovim zakonom je stvoren pravni osnov za donošenje plana upravljanja migratornim vrstama, koji donosi Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja. U slučaju kada su migratorne vrste predmet zajedničkih ribolovnih voda sa susjednim državama, plan upravljanja migratornim vrstama donosi Vlada Crne Gore u saradnji sa susjednim državama.

Nacrta Zakona o morskome ribarstvu i marikulturi pripremljen je uz pomoć eksperata iz Hrvatske i uz podršku FAO AdriaMed projekta. Nacrt je u fazi usaglašavanja sa važećom pravnom praksom Crne Gore, nakon čega će biti proslijeđen Evropskoj Komisiji na mišljenje.

Nacrta Zakona o strukturnim mjerama, uređenju tržišta i državnoj pomoći u ribarstvu i akvakulturi uređuje strukturne mjere u ribarstvu i akvakulturi, način sprovođenja strukturnih mjera, uslove za stavljanje na tržište proizvoda ribarstva i akvakulture, način organizovanja proizvođača u ribarstvu i akvakulturi, način dodjele državne pomoći i druga pitanja od značaja za ribarstvo i akvakulturu. Nakon međusektorskog usklađivanja sa nacionalnim propisima

Nacrt Zakona je upućen na komentare Evropskoj komisiji. U cilju potpunije konzistentnosti i usaglašenosti navedenih oblasti koje obuhvata zakon, nakon razmatranja pristiglih komentara i direktne komunikacije sa EK, donešena je odluka da se ovaj zakon podijeli na dva zakona: Zakon o strukturnim mjerama i državnoj pomoći u ribarstvu i akvakulturi i Zakon o organizaciji tržišta proizvoda ribarstva i akvakulture. Donošenje oba zakona je planirano za treći kvartal 2019. godine.

PODZAKONSKA AKTA

- ✓ Pravilnik o Cjenovniku za naknadu štete pričinjene nad ribama i drugim vodenim organizmima („Sl. list CG“, br. 76/18);
- ✓ Pravilnik o listi stranih i lokalno neprisutnih vrsta riba i drugih vodenih organizama u akvakulturi („Sl. list CG“, br. 61/18);
- ✓ Pravilnik o obrascu dozvole i sadržini registra dozvola za akvakulturu („Sl. list CG“, br. 61/18);
- ✓ Pravilnik o određivanju ribolovnih revira („Sl. list CG“, br. 78/18);
- ✓ Pravilnik o sadržini zapisnika o izvršenoj kontroli, izgledu uniforme, obrascu, sadržini i načinu izdavanja službene legitimacije ribočuvara i načinu vođenja evidencije o izdatim službenim legitimacijama ribočuvara („Sl. list CG“, br. 85/18).

7.2.3. REALIZACIJA AKTIVNOSTI U POGLEDU POLITIKE RAZVOJA AGROBUDŽET

Nastavljeno je sprovođenje mjera podrške sektoru ribarstva kroz Agrobudžet kroz dva programa: podrška razvoju sektora morskog ribarstva i marikulture i podrška razvoju sektora slatkovodnog ribarstva i akvakulture, u ukupnom iznosu od 1.043.000,00 EUR.

Tokom 2018. godine podržani su ribari za modernizaciju i osavremenjivanje postojećih ribolovnih plovniha objekata i uzgajivači za osavremenjivanje i nabavku opreme za efikasniji rad uzgajališta, i to kroz realizaciju 5 javnih poziva:

- Javni poziv za dodjelu podrške modernizaciji profesionalne ribolovne flote za ulov demersalnih resursa;
- Javni poziv za dodjelu podrške modernizaciji profesionalne ribolovne flote za ulov pelagičnih resursa;
- Javni poziv za dodjelu podrške modernizaciji profesionalne ribolovne flote u malom privrednom ribolovu za plovila do 10 m;
- Javni poziv za dodjelu podrške za poboljšanje konkurentnosti i efikasnosti sektora marikulture i
- Javni poziv za dodjelu podrške za poboljšanje konkurentnosti i efikasnosti sektora slatkovodne akvakulture.

Od 56 pristiglih zahtjeva kroz tri javna poziva za modernizaciju ribolovne flote donešena su 54 rješenja za odobravanje sredstava podrške, dok su dva zahtjeva odbijena. Takođe, od 8 zahtjeva pristiglih kroz Javni poziv za poboljšanje konkurentnosti i efikasnosti sektora marikulture donešeno je 8 rješenja za odobravanje sredstava podrške. Kroz Javni poziv za dodjelu podrške za poboljšanje konkurentnosti i efikasnosti sektora slatkovodne akvakulture pristiglo je ukupno 7 zahtjeva i po svim zahtjevima donešena su rješenja za odobravanje sredstava podrške.

Pored podrške kroz objavljene javne pozive, Agrobudžet je u 2018. godini obuhvatao i mjeru direktnih plaćanja u sektoru akvakulture. Po osnovu ove mjere podnijeto je 9 zahtjeva i za sve pristigle zahtjeve odobrena je isplata sredstava podrške.

Osim navedenog, kroz mjeru održivog upravljanja i očuvanja resursa ribe i drugih morskih organizama podržan je Institut za biologiju mora u sprovođenju godišnjeg plana prikupljanja podataka u morskom ribarstvu, monitoringa i biomonitoringa kvaliteta vode za marikulturu i procjene resursa školjaka u Bokokotorskom zalivu, nabavku adultnih jedinki za nastavak projekta eksperimentalnog uzgoja školjke jakobove kapice, kao i operater za pružanje satelitskih i mobilnih komunikacionih servisa za funkcionisanje satelitskog sistema praćenja ribolovnih plovni objekata. Takođe kroz mjeru unapređenja slatkovodnog ribarstva podržavan je Savez sportsko-ribolovnih organizacija Crne Gore, sportsko-ribolovni klubovi - korisnici ribljeg fonda u cilju razvoja sportsko-ribolovnog turizma, jačanja kontrole sportsko-ribolovnih aktivnosti i zaštite i unapređivanja ribolovnih voda i ribljih resursa, pouzdane procjene raspoloživih ribljih resursa u slatkovodnim ribolovnim vodama – ribolovne osnove, kao i sljedljivosti proizvoda ribarstva.

ADMINISTRATIVNI KAPACITETI

Administrativni kapaciteti Direktorata za ribarstvo, koji je oformljen 2017. godine, su ostali na nivou prethodne godine. Direktorat zapošljava 7 službenika, kao i tri inspektora koja imaju ovlašćenja da vrše kontrolu u skladu sa Zakonom o morskom ribarstvu i marikulturi.

INSPEKCIJSKI NADZOR

Administrativni kapaciteti inspekcije za morsko ribarstvo trenutno čine dva inspektora za morsko ribarstvo i jedan poljoprivredni inspektor koji ima ovlašćenje za kontrolu morskog ribarstva. Inspektori za morsko ribarstvo tokom inspekcije na moru sarađuju sa Graničnom pomorskom policijom (Ministarstvo unutrašnjih poslova) koristeći njihova plovila.

Sedam inspektora za poljoprivredu ima ovlašćenje za kontrolu slatkovodnog ribarstva.

U cilju efikasnije kontrole ribarskih aktivnosti i sljedljivosti proizvoda ribarstva kroz aktivnosti projekta IPA 2014 „Jačanje kontrole i upravljanja ribarstvom“ razvijeni su elektronski dnevници ulova, evidencija prodaje, elektronska potvrda o ulovu, unaprijeđen je Satelitski sistem praćenja plovila i njegovih funkcionalnosti i uspostavljen Automatski identifikacioni sistem (AIS), koji je ugrađen na 18 plovila čija je dužina veća od 10 m. Takođe, uspostavljena je razmjena podataka između Ribarskog informacionog sistema (MPRR) i Sistema za monitoringa pomorskog saobraćaja (MSP), čime je po prvi put uspostavljena međuinstitucionalna komunikacija koja će doprinijeti bezbjednosti ribara na ribarskim plovilima i smanjenju nelegalnih ribolovnih aktivnosti.

RJEŠAVANJE PROBLEMA NEZAKONITOG I NEPRIJAVLJENOG RIBOLOVA

U 2018. godini, Radna grupa za suzbijanje upotrebe eksplozivnih naprava i drugih nedozvoljenih alata i opreme u svrhu ulova ribe, koja je formirana sa ciljem efikasnijeg djelovanja nadležnih institucija u rješavanju navedenog problema, nastavila je sa aktivnim radom i realizacijom aktivnosti definisanih akcionim planom. Tokom 2018. godine održana su dva sastanaka Radne grupe radi praćenja postignutih ciljeva i revidiran je Akcioni plan koji sadrži smjernice i konkretne mjere za dalji rad svih uključenih aktera u borbi protiv nelegalnog ribolova. Rad ove radne grupe dao je značajne rezultate u borbi protiv nelegalnog ribolova, ali ovaj problem zahtijeva intenzivne i dugoročne akcije od strane svih uključenih institucija.

PROJEKTI

- **IPA 2014** Unapređenje kontrole i upravljanja ribarstvom – projekat je realizovan kroz razvoj Ribarskog informacionog sistema – RIS, koji je realizovan tokom perioda od 18 mjeseci, od februara 2017. do jula 2018. godine. Projekat je realizovao špansko-crnogorski konzorcijum Tragsatec-StudioLasso. Finansiran je iz sredstava pretprijetupne pomoći Evropske unije u ukupnom iznosu od 550.000EUR. Realizacijom

ovog projekta, tj. njegove prve faze, izvršeno je unapređenje Ribarskog informacionog sistema Crne Gore sa: registrom zainteresovanih subjekata u ribarstvu, registrom plovila i dozvola, elektronskim dnevnicima ulova, evidencijom prodaje, elektronskom potvrdom o ulovu i registrom bioloških i istraživačkih podataka. Kroz drugu fazu projekta nabavljeni su uređaji za automatsku identifikaciju, koji su ugrađeni na 18 plovila čija je dužina veća od 10 m i koja imaju dozvolu za obavljanje privrednog ribolova na moru, a čime se značajno povećala bezbjednost plovidbe na ribarskim plovilima. Takođe je uspostavljena i razmjena podataka između Ribarskog informacionog sistema (MPRR) i Sistema za monitoring pomorskog saobraćaja (MSP), čime se po prvi put uspostavila međuinstitucionalna komunikacija koja će doprinijeti prije svega u bezbjednosti ribara na ribarskim plovilima i smanjenju nelegalnih ribolovnih aktivnosti. Na kraju, kroz treću fazu projekta organizovane su obuke za korišćenja Ribarskog informacionog sistema, sa ciljem poboljšanja efikasnosti rada kako inspektora tako i predstavnika nauke, administracije, ribara i drugih relevantnih subjekata. Obuku je pohađalo:

- 7 službenika iz Direktorata za ribarstvo, Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja;
 - 3 ribarska inspektora za morsko ribarstvo;
 - 10 naučnika iz Instituta za biologiju mora i
 - 75 ribara- nosioca dozvole za obavljanje privrednog ribolova, kojima je obuka pružena u matičnim opštinama (Ulcinj, Bar, Budva, Herceg Novi, Tivat i Kotor).
- **FAO ADRIAMED** projekat ima za cilj davanje naučne podrške jadranskim državama u ostvarenju programa zajedničkog upravljanja resursima morskog ribarstva, uz punu i koordiniranu saradnju državnih uprava za ribarstvo, istraživačkih instituta, preduzeća za preradu ribe i profesionalnih ribara, a po preporuci kodeksa o odgovornom ribarstvu koji je usvojen od strane UN.

Na osnovu Memoranduma o saradnji, zaključenog, dana 19. decembra 2017. godine, između FAO AdriaMed projekta i ovog Ministarstva, realizovane su sljedeće aktivnosti:

- Socio-ekonomska studija morskog ribarstva za 2016.godinu;
 - Unapređenje efikasnosti i selektivnosti ribolovnog alata mreža koča;
 - Izrada nacrtu Zakona o morskom ribarstvu i marikulturi i organizacija radionica za zainteresovane strane;
 - Nadogradnja Ribarskog informacionog sistema kroz razvoj softvera i nabavku hardvera za uspostavljanje elektronske evidencije.
- **ARIEL** - Projekat „Promovisanje transnacionalnog umrežavanja malog obalnog ribolova i akvakulture u jadransko-jonskoj makroregiji - ARIEL“ pripada INTERREG - ADRION programu. Odobren je 15. 05. 2017. godine.

Glavni cilj projekta je uspostavljanje inovativne transnacionalne mreže između akademskih i istraživačkih centara, kreatora politike i operatera kao konkretnog sredstva saradnje kako bi se favorizovalo povezivanje dva ključna sektora za jadransko-jonsku makroregionalnu ekonomiju: malog obalnog ribolova i akvakulture.

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja Crne Gore je prijavljeno kao partner na projektu. Ukupan budžet projekta iznosi 1.5 milion EUR, dok ukupni budžet za MPRR iznosi 92.207,00 EUR. Projekat će trajati 24 mjeseca (01.01.2018.– 31.12.2019. godine).

Partneri na projektu su Institut nauka o moru u okviru Nacionalnog istraživačkog vijeća - CNR-ISMAR, Regija Marche i Regija Sicilija (Italija), Institut za oceanografiju i ribarstvo iz Splita i RERA S.D. (Hrvatska), Institut za biologiju mora iz Kotora i Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja (Crna Gora), Helenski Centar za istraživanje mora i Regija zapadne Grčke (Grčka).

- **BLUELAND** - Projekat "Zajednički participativni model upravljanja i instrument za zaštitu i očuvanje priobalnog i morskog biodiverziteta i unaprijeđenje održivog korišćenja morskih obalnih resursa – BLUE LAND" pripada INTERREG IPA II prekograničnom programu saradnje za period 2014-2020 između Italije, Albanije i Crne Gore. Novina ovog projekta je "bottom-up" pristup koji podrazumijeva realizaciju projekta koja će, u slučaju Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja Crne Gore, uključivati samoupravu opštine Ulcinj, stanovništvo i lokalne ribare.

Opšti cilj projekta je definisanje, razvoj i implementacija zajedničkog modela upravljanja i alata usmjerenih na zaštitu biodiverziteta i održivo korišćenje morskih i obalnih resursa putem aktivnosti participativnog upravljanja čiji je cilj uključivanje i podizanje svijesti o lokalnim priobalnim zajednicama.

Projekat će trajati 24 mjeseca. Partneri na projektu su Nacionalna agencija za zaštićena područja Ministarstva za životnu sredinu Albanije, Zavod za zaštitu prirode Albanije, Međunarodni centar za napredne mediteranske agronomske studije (CIHEAM) iz Barija, Italija, Institut za zajednička istraživanja, Italija, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja Crne Gore i Institut za biologiju mora Univerziteta Crne Gore, kao i Agencija za razvoj i saradnju Ministarstva spoljnih poslova Italije i Regija Pulja / opština Trikase, Italija, kao pridruženi partneri.

Očekivano je da se ovim projektom definiše zajednički BLUE LAND model za participativno upravljanje morskim i obalnim područjima, razviju alati za zaštitu i očuvanje biodiverziteta i unaprijedi pravni okvir.

Diverzifikacija proizvodnje - uvođenje novih autohtonih vrsta u proces uzgoja – Nastavljen je eksperimentalni projekat o mogućnostima uzgoja Jakobove kapice (*Pecten jacobaeus*) na području Bokotorskog zaliva. Projekat je inicijalno finansiran od strane EU fondova (IPA IV) u Crnoj Gori, a zbog kratkog perioda implementacije (15 mjeseci), nije bilo moguće finalizovati ciklus eksperimentalnog uzgoja. Ministarstvo poljoprivrede je, u cilju podrške naučnim istraživanjima u oblasti morske akvakulture i dostizanja određenih ciljeva postavljenih Strategijom, podržalo nastavak projekta u 2018. godini.

Brendiranje i označavanje proizvoda akvakulture – planira se kroz projekat pripremljen u okviru Interreg IPA CBC poziva za Albaniju, Italiju i Crnu Goru - „Održivi i inovativni lanac vrijednosti poljoprivrednih i ribarstvenih proizvoda u cilju unaprijeđenja tržišta za MSP“ – „Food4Health“ koji ima za cilj unaprijeđenje tradicionalnih proizvoda iz sektora ribarstva i morske akvakulture, zaštitu geografskog porijekla, započinjanje organske proizvodnje, organizaciju proizvođača u klastere i njihovu prezentaciju na regionalnom tržištu, dok je posebna pažnja posvećena naučno-istraživačkom dijelu projekta, odnosno transferu znanja između sektora nauke i privrede.

- **„Institucionalni razvoj i jačanje poljoprivrede u Crnoj Gori“ - MIDAS II**

MIDAS II projekat je finansiran iz kredita Svjetske banke, a implementiraće se u periodu 2018-2023. godina.

Projektni razvojni cilj je da se poboljša pružanje vladine podrške poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju na način koji je usklađen sa postavljenim završnim mjerilima za pristupanje EU.

Projekat čine tri razvojne komponente:

1. Jačanje programa MPRR-a za poljoprivredu, ruralni razvoj i ribarstvo;
2. Podrška ispunjenju mjerila za zatvaranje poglavlja 12 o Bezbjednosti hrane, veterinarskoj i fitosanitarnoj politici i
3. Modernizacija sektora ribarstva.

Ukupan iznos opredijeljenih sredstava za modernizaciju sektora ribarstva iznosi 10 miliona EUR. Jedan od bitnih ciljeva ulaganja u sektor ribarstva je jačanje nacionalnog institucionalnog okvira, administrativnih kapaciteta kao i priprema sektora za uspostavljanje sistema strukturnih mjera u ribarstvu i buduće korišćenje sredstava Evropskog fonda za pomorstvo i ribarstvo (EMFF). Sektor ribarstva kroz MIDAS II biće podržan na sljedeći način:

Direktna podrška profesionalnim ribarima za modernizaciju ribarske flote ostvarivaće se u formi grantova za nabavku novih brodova, rekonstrukciju postojećih, nabavku opreme za navigaciju i poboljšanje bezbjednosti na plovilima i slično. Ova komponenta projekta je kreirana nakon urađenog istraživanja potreba 90 profesionalnih ribara.

Moderinizacija sektora ribarstva kroz MIDAS projekat obuhvatiće i investiciju u izgradnju, rekonstrukciju i opremanja luka za ribarska plovila, izgradnju mjesta prvog iskrcaja, rekonstrukciju postojećih ribljih pijaca kao i unapređivanje statistike ulova opremanjima mjesta iskrcaja sa odgovarajućim sistemima za unošenje količine izlovljene ribe.

U cilju jačanja institucionalnog kapaciteta odnosno administrativnih kapaciteta Direktorata za ribarstvo kao i inspekcije i kontrole, kroz ovaj projekat planirano je organizovanje obuka, studijskih posjeta, nabavka opreme za inspekciju kao i unapređivanje rada i profesionalizacija udruženja ribara.

MEĐUNARODNE AKTIVNOSTI

MEDFISH4EVER

Crna Gora je posvećena ostvarivanju svih ciljeva ministarske MEDFISH4EVER deklaracije u oblasti ribarstva na nivou Mediterana, kao što su prikupljanje i razmjena podataka, naučni savjeti i saradnja, mjere upravljanja ključnim ribljim fondovima, značajnije učešće malog obalnog ribolova, poboljšana saradnja u oblasti kontrole i borbe protiv nelegalnog, neprijavljenog i neregulisanog (NNN) ribolova. U tom smislu, naročit napredak je napravljen u sakupljanju sveobuhvatnih podataka iz oblasti ribarstva, a posebno u dijelu sakupljanja podataka iz malog privrednog, sportsko-rekreativnog ribolova i socio-ekonomskih podataka iz oblasti ribarstva, eliminisanju nelegalnog, neprijavljenog i neregulisanog ribolova, kao i međunarodne saradnje u cilju očuvanja djeljivih resursa riba i drugih morskih organizama.

GENERALNA KOMISIJA ZA RIBARSTVO MEDITERANA (GFCM)

Crna Gora je aktivan učesnik u radnim tijelima Generalne komisije za ribarstvo Mediterana. Od strane GFCM-a Crna Gora prepoznata je kao članica koja uredno i u potpunosti ispunjava svoje obaveze, te je u dijelu uspostavljanja održivog upravljanja pelagičnim i demerzalnim resursima implementirala sve preporuke koje se odnose na očuvanje i zaštitu pelagičnih i demerzalnih resursa. Naime, u Crnoj Gori je utvrđen maksimalni dozvoljeni broj ribolovnih dana za plovila koja love sitnu plavu ribu i to način što je broj ribolovnih dana ograničen na 180 u toku jedne godine, odnosno 144 ribolovna dana za ulov sardele i incuna. Takođe, na snazi je u 2018. godini bio i ribolovni zabran koji se odnosi na ulov sitne plave ribe u periodu od 01-15. aprila na području ribolovnog mora Crne Gore. Kada je u pitanju očuvanje i zaštita demerzalnih resursa, u poslednjih par godina, na ribolovnim plovnim objektima koji upotrebljavaju ribolovni alat mreža koča, primjenjuju se isključivo ribolovni alati sa dimenzijom oka mreže 40mm kvadratnog oblika.

Tokom 2018. godine predstavnici Direktorata za ribarstvo i Instituta za biologiju mora su učestvovali na sljedećim sjednicama i radionicama Generalne komisije za ribarstvo u Mediteranu:

- Stručni sastanak o formulisanju naučnog savjeta u ribarstvu, 1. mart 2018. godine Rim, Italija;

- Sastanak pripreme sastanka visokog nivoa vezanog za mali privredni ribolov, 2. mart 2018. godine Rim, Italija;
- Regionalni sastanak u cilju operacionalizacije Strategije za održivi razvoj akvakulture Mediterana i Crnog mora, 14-15. mart 2018. godine, Trabzon, Turska;
- Radionica o procjeni scenarija upravljanja za studije slučajeva na Mediteranu, uključujući ad hoc sjednicu za male pelagične vrste u Jadranskom moru; 2. sastanak podregionalnog Komiteta za Jadransko more (SRC-AS), 9. – 13. april 2018, Zagreb, Hrvatska;
- Zajednička EIFAAC/ICES/GFCM Radna grupa za jegulju (WGEEL), 3. – 10. oktobar, Kavala, Grčka;
- Radna grupa o IUU ribolovu, uključujući sjednicu Komiteta za usaglašavanje (CoC) o procesu razjašnjavanja; Radna grupa za VMS i slične kontrolne sisteme u oblasti primjene GFCM, uključujući sjednicu o razvoju integrisanog sistema monitoring, kontrole i nadzora vrste - rumbač u Crnom moru, 24 - 27 april, Bejrut, Liban;
- 20. sjednica Naučnog komiteta u ribarstvu (SAC), 26 – 29 jun 2018, Tanžir, Maroko i
- sjednica Komiteta za usaglašavanje (CoC), 5 - 6 jul, Madrid, Španija.

U saradnji sa GFCM početkom juna 2018. godine započeta je realizacija pilot projekat „Monitoring malog obalnog ribolova“. Ovim projektom GFCM je omogućio ugradnju AIS uređaja, koja su montirana na dva plovila registrovana za mali obalni ribolov u Crnoj Gori. Projekat ima za cilj testiranje mogućnosti upotrebe savremenih tehnologija u monitoringu malog obalnog ribolova odnosno ribarskih plovila dužine do 10m. Takođe, ovim pilot projektom razmotriće se mogućnosti za uspostavljanje elektrosnog zapisnika inspektora za ribarstvo i automatske razmjene podataka o ribarskoj floti i ribolovnim aktivnostima između RIS-a i Regionalne baze podataka GFCM-a.

EVROPSKA STRATEGIJA ZA JADRANSKO JONSKI REGION (EUSAIR)

Predstavnici Direktorata za ribarstvo aktivno učestvuju u sprovođenju Evropske strategije za Jadransko-jonski region (EUSAIR) koja ima za cilj promociju ekonomskog i društvenog prosperiteta i rasta u regionu, kroz unaprijeđenje njene privlačnosti, konkurentnosti i povezivanja. Crna Gora zajedno sa Grčkom koordinira radom Tematske nadzorne grupe za prvi stub EUSAIR – Plavi rast.

U Briselu je od 27-28. februara 2018. godine održan Upravni odbor EUSAIR-a, na kojem je održan poseban tehnički sastanak koordinatora svih tematskih nadzornih grupa (TSG). Na ovom sastanku sve TSG su prezentovale aktuelno stanje u njihovom radu, a koje se može sumirati kroz sledeće zaključke:

- Pripremljen je godišnji izvještaj o napretku za period 2016-2017;
- Urađen je izvjestan napredak u procesu označavanja projekata od značaja za EUSAIR, uz konstataciju da i dalje postoji potreba za jasnim zajedničkim procedurama za sve stubove EUSAIR-a po pitanju značaja procesa označavanja kao i dodate vrijednosti označenih projekata;
- Značajna prepreka za jačanje komunikacije između ostalih stubova strategije (cross-pillar saradnje) su ograničena finansijska sredstva i
- “Matrix” pripremljen od strane TSG 3 - Kvalitet životne sredine je i dalje prepoznat kao sredstvo koje može pomoći daljem dijalogu o inter-pillar prioritetima i mogućnosti da se nađe sinergija između uključenih zemalja, postavljenih prioriteta i konkretnih projekata.

Sedmi sastanak TSG1 Plavi rast je održan 07-08. maja u Atini. Tokom ovog sastanka zemlje su podnijele 9 projekata o kojima se raspravljalo kao o potencijalno značajnim za Jadransko-jonski region u smislu plavog rasta. Za dva projekta podnešena za drugi poziv ADRION programa TSG 1 je potpisala pismo podrške. Na sastanku su, između ostalog, prezentovane

mogućnosti koje su date zemljama učesnicima da koriste projekat Facility Point WP3 kao i Facility Point Plus.

U junu 2018. godine Crna Gora je od Italije preuzela jednogodišnje predsjedavanje Jadransko-jonskom inicijativom (AII) i EUSAIR-om. Pripremljen je Program predsjedavanja u kojem je posebno naglašeno da će Crna Gora nastaviti da razvija saradnju između AII i EU kroz tijesnu saradnju između EU i zemalja AII/EUSAIR koje nijesu članice EU. Takođe, Crna Gora će posebnu pažnju posvetiti promociji Evropskih standarda i vrijednosti i EU perspektivi zemalja kandidata za članstvo u EU. Sve aktivnosti u narednom periodu biće usmjerene i projektno orjentisane u oblastima od zajedničkog interesa na regionalnom nivou, posebno u oblasti plavog rasta, saobraćaja i energetske povezanosti, održivog turizma, kulture kao i zaštite životne sredine. Takođe, posebna pažnja biće usmjerena i na unapređivanje dijaloga sa civilnim sektorom kroz nastavak podsticanja saradnje između gradova, privrednih komora i univerziteta.

Kada govorimo o Plavom rastu u Programu je navedeno da će se posebno raditi na promociji i produbljivanju saradnje u oblastima:

- Održivog ribarstva;
- Akvakulture i
- Integralnog upravljanja obalnim područjem.

U okviru crnogorskog predsjedavanja Jadransko-jonskom inicijativom, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja Crne Gore, Ministarstvo vanjskih poslova Crne Gore i Sekretarijat Jadransko-jonske inicijative je, u cilju popularizacije tradicionalnog obalnog ribolova, 13. novembra organizovalo okrugli sto na temu: „Mali obalni tradicionalni ribolov – izazovi i mogućnosti za razvoj lokalne zajednice kroz vezu ribarstva i turizma“. Na ovom okruglom stolu učešće je uzelo ukupno 25 učesnika, uključenih u sektore ribarstva i turizma na direktan i indirektan način, kao što su: predstavnici udruženja ribara Crne Gore, opština, turističkih organizacija, privrednih komora, nadležnih ministarstava i javnih preduzeća. Osim predstavnika Crne Gore učešće su uzeli i predstavnici zemalja Jadransko-jonske regije kao što su: Grčka, Italija i Hrvatska. Okrugli sto je organizovan i kao prateći događaj uz osmi sastanak TSG 1, koji je održan 14. novembra u Budvi.

OBUKE I RADIONICE

U toku 2018. godine, zaposleni u Direktoratu za ribarstvo imali su priliku za usavršavanjem i saradnjom sa ekspertima kroz sledeće TAIEX podrške:

- Dvodnevna radionica o nelegalnom, neprijavljenom i neregulisanom ribolovu u saradnji Instrumenta za tehničku pomoć (TAIEX) i Generalnog direktorata za Ribarstvo Evropske komisije održana je u Podgorici u periodu od 19. do 20. februara 2018. godine. Na radionici je učešće uzelo 29 delegata ispred sedam država, i to: Crne Gore, Turske, Bosne i Hercegovine, Makedonije, Srbije, Albanije i Kosova. Učesnici ove radionice imali su priliku da se upoznaju sa pravnom tekovinom Evropske unije u vezi nelegalnog, neprijavljenog i neregulisanog ribolova kroz prezentacije eksperata iz zemalja članice Evropske unije, i to Slovenije, Španije i Holandije. Takođe, predstavnici Crne Gore, Turske, Bosne i Hercegovine, Makedonije, Srbije, Albanije i Kosova održali su kratke prezentacije o trenutnoj situaciji u svojim državama kada je u pitanju nacionalna politika ribarstva, zakonodavstva, administrativne saradnje, kao i razmjene podataka i informacija.
 - Multilateralna radionica o implementaciji Ministarske deklaracije MedFish4ever iz Malte, održana u periodu od 23. do 24. maja 2018. godine u Tirani, Albanija. Učesnici ove radionice bili su predstavnici Bosne i Hercegovine, Albanije, Izraela i Crne Gore. Ova radionica pružila je učesnicima sveobuhvatne informacije i obuku o
- Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja 52

imeplementaciji Malteške deklaracije i svih aktivnosti koje proizilaze iz Deklaracije na multilateralnom nivou posebno u pogledu borbe protiv nelegalnog, neprijavljenog i neregulisanog (IUU) ribolova.

- Ekspertska misija o zajedničkoj organizaciji tržišta u ribarstvu, u periodu od 10. do 12. decembra 2018. godine, je organizovana za predstavnike Direktorata za ribarstvo, inspektore u morskom ribarstvu i predstavnike udruženja ribara i uzgajivača. Eksperti iz Grčke i Francuske održali su veoma korisne prezentacije u oblasti tržišta u sektoru ribarstva i akvakulture, na temu formiranja i funkcionisanja organizacija proizvođača, tržišnih standarda, planova proizvodnje i stavljanja na tržište, sljedljivosti i informacija za potrošače, i odgovorili na brojna pitanja.
- Ekspertska misija-Komparativna analiza Ribarskog informacionog sistema Crne Gore sa sistemima jedne ili više zemlje članice EU, u periodu od 18. do 21. decembra 2018. godine, je održana prvenstveno za inspektore u morskom ribarstvu, ali i za naučnike iz Instituta za biologiju mora i predstavnike Direktorata za ribarstvo. Pored održanih prezentacija, ribarski inspektor iz Španije je sa predstavnicima administracije i inspekcije imao i terenske posjete duž crnogorske obale.

7.2.4. ODLUČIVANJE U UPRAVNOM POSTUPKU O PRAVIMA I OBAVEZAMA SUBJEKATA PRAVA

U oblasti ribarstva u 2018. godini pristiglo je ukupno 169 zahtjeva za rješavanje u prvostepenom upravnom postupku. Riješeno je 167 zahtjeva (98,82%) u zakonom propisanom roku, dok su dva u fazi rješavanja.

Od ukupno 169 zahtjeva za rješavanje u prvostepenom upravnom postupku, podnijeto je:

- 58 zahtjeva za izdavanje, 8 zahtjeva za promjenu i 3 zahtjeva za ukidanje dozvole za obavljanje privrednog ribolova;
- 6 zahtjeva za obavljanje naučno-istraživačkog ribolova;
- 5 zahtjeva za obavljanje sanacionog ribolova;
- 1 zahtjev za ispis plovila iz Registra ribolovnih plovniha objekata;
- 1 zahtjev za izdavanje potvrde o prestanku vršenja privrednog ribolova;
- 1 zahtjev za izdavanje odobrenja za prodaju ribe;
- 1 zahtjev za odobravanje poribljavanja ribolovnih voda;
- 17 zahtjeva za produženje odobrenja za obavljanje akvakulture;
- 8 zahtjeva za izdavanje dozvole za obavljanje marikulture;
- 2 zahtjeva za izdavanje dozvole za akvakulturu u skladu sa novim Zakonom o slatkovodnom ribarstvu i akvakulturi i
- 2 zahtjeva za davanje saglasnosti na projekat akvakulture.

Na osnovu pristiglih zahtjeva izdato je:

- 58 dozvola za obavljanje privrednog ribolova;
- 6 dozvola za obavljanje naučno-istraživačkog ribolova;
- 5 dozvola za obavljanje sanacionog ribolova;
- produženo 17 odobrenja za obavljanje akvakulture;
- izdato 8 dozvola za obavljanje marikulture i
- 2 dozvole za akvakulturu.

U 2018. godini inspekcija za ribarstvo izvršila je ukupno 841 inspekcijsku kontrolu i tom prilikom izdala 104 prekršajna naloga i naplatila 34.300, 00EUR prekršajnih kazni. Takođe, nadležnim sudovima za prekršaje podnijeto je 32 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka.

Oduzeto je 2,832.5 kg ribe, 27 kg prstaca, 208 kg školjki i drugih morskih organizama, 53 ribarske mreže, 26 vrša, 8 ronilačkih odijela, 9 pari peraja, 5 ronilačkih boca, 6 regulatora

vazduha za ronjenje, 5 ronilačkih prsluka, 4 ronilačka tega, 2 kompleta opreme za izlov prstaca (čekić i špicasta kliješta), 8 pušaka za podvodni ribolov sa harpunom, kao i 1 osti za ribolov.

7.3. DIREKTORAT ZA VODOPRIVREDU

7.3.1. DJELOKRUG RADA DIREKTORATA ZA VODOPRIVREDU

Vrši poslove Ministarstva koji se odnose na: tekuću i razvojnu politiku u upravljanju vodama; predlaže sistemska rješenja za obezbjeđenje i korišćenje voda, vodnog zemljišta i vodoizvorišta za vodosnabdijevanje, zaštitu voda od zagađenja, uređenje voda i vodotoka i zaštitu od štetnog dejstva voda, normativnu djelatnost kojom se uređuje upravljanje vodama i vodnim zemljištem; priprema zakone i druge propise koji uređuju ove oblasti; radi na usklađivanju nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom EU iz oblasti voda; predlaže donošenje zakona i drugih strateških dokumenata; predlaže planove i programe iz oblasti voda; prati stanje u oblasti voda, predlaže i donosi potrebne mjere; predlaže godišnje razvojne programe u cilju poboljšavanja kvaliteta života u ruralnim područjima - Program podsticanja projekata u vodoprivredi i Program upotrebe sredstava za upravljanje vodnim resursima; vrši upravni nadzor i nadzor nad radom organa u sastavu - Upravom za vode; sarađuje sa Evropskom unijom i drugim međunarodnim institucijama u oblasti voda.

U okviru Direktorata su dvije Direkcije:

- Direkcija za upravljanje vodama i
- Direkcija za monitoring i evaluaciju.

Direkcija za upravljanje vodama

Izrađuje, učestvuje u izradi i koordinira izradu strateških planskih dokumenta koja su relevantna za upravljanje vodama; priprema zakone i druge propise koji uređuju oblast voda i vrši usklađivanje propisa iz ove oblasti sa zakonodavstvom Evropske unije; sprovodi postupak nadzora nad zakonitošću upravnih akata i predlaže mjere nadzora nad zakonitošću i cjelishodnošću rada u predmetnim oblastima; sarađuje sa Evropskom unijom i drugim međunarodnim organizacijama, agencijama i kompanijama koje pružaju međunarodnu podršku Crnoj Gori u oblastima upravljanja vodama; izvršava obaveze vezane za međunarodne ugovore, sporazume, konvencije i protokole iz oblasti upravljanja vodama.

Direkcija za monitoring i evaluaciju

Vrši monitoring nad implementacijom aktivnosti koje se odnose na planiranje u vodoprivredi; prati aktivnosti koje se odnose na korišćenje voda, zaštitu voda, zaštitu od štetnog dejstva voda; prati realizaciju razvojnih projekata u vodoprivredi, donosi planska dokumenta koja služe kao stručni osnov za uspostavljanje politike i strategije razvoja vodoprivrede, pomaže u donošenju planskih razvojnih dokumenata; izrađuje izvještaje, informacije i ostala druga dokumenta koja su od značaja za oblast voda; prati ispunjavanje planiranih obaveza i mjera koje se donose za implementaciju direktiva iz oblasti voda; prati realizaciju Programa podsticanja projekata u vodoprivredi.

7.3.2. IZVRŠAVANJE ZAKONA I DRUGIH PROPISA I ZAKONODAVNE AKTIVNOSTI

Crnogorsko zakonodavstvo u oblasti upravljanja vodama u velikoj mjeri je usklađeno sa pravnom tekovinom EU. Ovu oblast u najvećoj mjeri reguliše Zakon o vodama, donijet 2007. godine, a zatim i izmjenjen i dopunjen 2015. godine, kao i 2018. godine u cilju transponovanja Okvirne Direktive o vodama, drugih direktiva o vodama i ratifikovanim međunarodnim konvencijama i deklaracijama. Svrha ovog Zakona, između ostalog, je da obezbijedi dobar status voda i odgovarajuće kvalitetne površinske i podzemne vode za potrebe održivog, izbalansiranog i pravičnog korišćenja voda. Potpuna transpozicija propisa EU o vodama planirana je do kraja 2019. godine.

Zakonodavstvo EU ne definiše sve aspekte upravljanja vodama, zbog čega je u cilju postizanja integralnog upravljanja vodama, potrebno obuhvatiti i one aspekte koji nijesu uključeni u zakonodavstvo EU i koje svaka zemlja definiše u skladu sa svojim potrebama i opredjeljenjima.

U 2018. godini sprovedene su aktivnosti na donošenju propisa, planova i programa:

- ✓ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o vodama („Službeni list CG”, br. 84/18)
- ✓ Operativni Plan (godišnji) zaštite od štetnog dejstva voda, za vode od značaja za Crnu Goru, 2018. godinu („Službeni list CG”, br. 4/18)
- ✓ Plan zaštite voda od zagađivanja za period 2019. - 2024.
- ✓ Pravilnik o izmjeni pravilnika o bližim uslovima koje treba da ispunjavaju pravna lica koja vrše ispitivanja kvaliteta voda („Službeni list CG”, br. 51/18).

7.3.3. REALIZACIJA AKTIVNOSTI U POGLEDU POLITIKE RAZVOJA

Realizacija programa podsticanja projekata u vodoprivredi

Podrška izgradnji vodovoda na seoskom području

Za finansiranje obaveza i potreba u oblasti vodoprivrede u 2018. godini, Programom podsticanja projekata u vodoprivredi je opredijeljen iznos od 1.050.000 EUR.

Za finansiranje podrške izgradnje vodovoda na seoskom području uz učešće Opština i mještana u MZ u kojima je planirana izgradnja vodovoda opredijeljen je iznos od 990.000 EUR. Investirano je u 19 opština i podržana su 52 projekta.

Plan zaštite voda od zagađivanja za period 2019 – 2024

Zaštita voda od zagađivanja sprovodi se u skladu sa planom zaštite voda od zagađivanja.

Plan zaštite voda od zagađivanja, naročito, sadrži: mjere za sprječavanje ili ograničavanje unošenja u vode opasnih i štetnih supstanci, mjere za sprječavanje i odlaganje otpadnih i drugih materija na područjima na kojima mogu uticati na pogoršanje kvaliteta voda, mjere za prečišćavanje zagađenih voda, mjere za sprječavanje uticaja rasutih zagađivača, mjere zaštite vodenih ekosistema i drugih ekosistema koji neposredno zavise od vodenih ekosistema, način sprovođenja interventnih mjera u određenim slučajevima zagađivanja, organe, privredna društva, druga pravna lica, ustanove i preduzetnike koji su dužni da sprovedu pojedine mjere i radove, rokove za smanjenje zagađivanja vode, odgovornosti i ovlašćenja u vezi sa sprovođenjem zaštite voda, plan izgradnje objekata za prečišćavanje otpadnih voda, sa pratećim uređajima, za najmanje 2000 ekvivalentnih stanovnika, mjere kontrole kvaliteta zagađivanja vode kombinovanim pristupom za tačkaste i difuzne izvore zagađivanja i druge mjere potrebne za zaštitu i unapređenje kvaliteta voda.

7.3.4. PREGLED AKTIVNOSTI DIREKTORATA ZA VODOPRIVREDU U PROCESU PREGOVORA S EU

✓ TAIEX Expert misija

U organizaciji Instrumenta Evropske komisije za tehničku pomoć i razmjenu informacija (TAIEX - Technical Assistance and Information Exchange Instrument) i Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja – Direktorata za vodoprivredu, u periodu od 14. maja – 18. maja 2018. godine, održana je TAIEX ekspertna misija u cilju usaglašavanja nacionalnog zakonodavstva sa EU legislativom u oblasti kvaliteta otpadnih voda, tj. sa Direktivom o urbanim otpadnim vodama 1991/271/EC.

✓ Pregovaračka pozicija

Usvajanjem Nacionalne strategije za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena sa Akcionim planom za period 2016-2020. godine koja je predstavlja početno mjerilo za otvaranje poglavlja 27 - Životna sredina i

klimatske promjene, stekli su se uslovi za izradu Pregovaračke pozicije za ovo poglavlje, koju je Vlada Crne Gore usvojila u februaru 2018. godine. Direktor za vodoprivredu je izradio dio Pregovaračke pozicije koji se odnosi na podoblast - Kvalitet voda, a Pregovaračko poglavlje 27 otvoreno je 10. decembra 2018.

✓ **PPCG**

Urađen je Nacrt programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji (PPCG) za period 2018-2020. To je strateški dokument koji obuhvata 33 pregovaračka poglavlja među kojima je i poglavlje 27 – životna sredina i klimatske promjene. Direktor za vodoprivredu učestvuje u izradi ovog strategijskog dokumenta za podoblast - Kvalitet voda.

Kako se pravna tekovina Evropske unije konstantno mijenja i razvija, a imajući u vidu dinamiku pregovaračkog procesa, Program pristupanja se na godišnjem nivou prilagođava promjenama u okviru procesa razvoja prava EU. Direktor za vodoprivredu je sve obaveze prema PPCG za 2018. godinu u poglavlju 27-podoblast – Kvalitet voda u potpunosti realizovao.

✓ **IPA projekat za implementaciju okvirne direktive o vodama**

Uz podršku instrumenata predpristupne pomoći Evropske Unije odobrena su sredstva namijenjena implementaciji evropskog zakonodavstva iz oblasti voda .

Projekat se sastoji iz dvije komponente: Izrada studija (opredijeljeno 1.250.000 EUR) i nabavka opreme (opredijeljeno 650.000 EUR).

U toku 2018. godine urađeno je:

1. Analiza karakteristika vodnih područja

- 1.1. Delineacija površinskih i podzemnih voda
- 1.2. Pritisci na površinske i podzemne vode
- 1.3. Analiza kvaliteta i kvantiteta podzemnih voda
- 1.4. Karakterizacija podzemnih voda za Dunavski i Jadranski sliv.

2. Uspostavljanje registra zaštićenih oblasti

3. Ekonomska analiza za Dunavski i Jadranski sliv

4. Nadogradnja programa monitoringa za površinske i podzemne vode

5. Urađen je model baze podataka GIS-a u Crnoj Gori u obliku Esri Geodatabase-a relevantan za skladištenje podataka o planu upravljanja riječnim slivom. Model je dizajniran i strukturiran u skladu sa Okvirnom direktivom o vodama (WFD). Uprava za vode je dobila opremu koja se koristi za skladištenje podataka za Vodni informacijski sistem:

- 5.1. Server HP Proliant DL380Gen9 (1 kom.)
- 5.2. Work station HP Z240 (2 kom.)
- 5.3. Laptop (mid-range specification) ASUS GL503VS (1 kom.)
- 5.4. Laptop (high range specification) DELL Precision 7530 (1 kom.)
- 5.5. Operativni sistem Microsoft MS Windows (5 kom.)
- 5.6. Database Server Microsoft SQLSvrStd 2017 SNGL OLP NL. (1 kom.)

Ukupna vrijednost opreme: 67.366,80 EUR (odnosi se na Lot 3 i Lot 5 tendera) .

Zatim, oprema u iznosu od 9.900,000 EUR odnosi se na Lot 6 (GIS paket) , odnosno GIS package (GeoServer verzija 2.13 i QGIS Desktop verzija 2.18 sa pakovanjem, podrškom i održavanjem, instalacijom, implementacijom i optimizacijom za bazu i nove verzije).

MEĐUNARODNA SARADNJA

Crna Gora je aktivan učesnik Međunarodne komisije za zaštitu sliva rijeke Dunav (ICPDR). Crna Gora je posmatrač u Savskoj komisiji, dok je uključena u realizaciji svih projekata na tehničkom nivou. Evropska Komisija prepoznaje inicijative aktivnog učešća i punopravnog članstva u radu ICPDR-a i težnje ka ostvarivanju punopravnog članstva u Savskoj komisiji kao veoma važnu poruku u oblasti Međunarodnog upravljanja vodnim resursima pod čijom inicijativom ove komisije i funkcionišu.

Crna Gora je potpisnik Drimske deklaracije, u okviru koje se ispunjavaju sve obaveze. U toku je realizacija projekta Integralnog upravljanja slivom rijeke Drim koji se sprovodi od strane Globalnog partnerstva za vode.

✓ GEF-SCCF projekat „Upravljanje vodama u slivu Drine“

Izvršni direktori Međunarodne banke za obnovu i razvoj dana 9. maja 2016. godine su odobrili Grant Globalnog fonda za zaštitu životne sredine i Fonda za posebne klimatske promjene u iznosu od 8.732 miliona US \$ za Projekat „Upravljanje slivom rijeke Drine na zapadnom Balkanu“ Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori i Srbiji. Ukupan iznos koji je dostupan Crnoj Gori je 2.721.521 US \$.

Projekat ima tri glavne komponente:

1. Višestrana saradnja u prekograničnom upravljanju DRB-om (2.946 miliona US \$);
2. Pilot investicije za integrisano upravljanje DRB-om, uključujući upravljanje poplavama i sušom, kao i otpornost na klimatske promjene (5.286 miliona US \$); i
3. Upravljanje projektima, monitoring, evaluacija i revizija (0.5 miliona US \$).

Komponenta 2 - potkomponenta 2.A obuhvata Program malih grantova, koji podržava lokalne inicijative i aktivnosti NVO koje se odnose na ekonomski razvoj i koji doprinose kontroli zagađenja voda i/ili njihovom očuvanju. Ova komponenta doprinosi boljoj pripremljenosti za prijetnje nastale usljed poplava i suša uz optimalno iskorišćavanje ekoloških resursa sliva rijeke Drine i angažovanje lokalnih zajednica.

U toku 2018. godine raspisan je Javni poziv za dodjelu podrške iz Programa malih grantova, izvršen odabir, dodijeljena rješenja dobitnicima grantova i uplaćena sredstva u ukupnom iznosu od 91 083.70 EUR za 11 dobitnika grantova.

U okviru Projektna komponente 2 - potkomponenta 2.B: Pilot investicije za otpornost na klimatske promjene u slivu i upravljanje poplavama, za Crnu Goru planirane su sljedeće aktivnosti:

1. Priprema Idejnog projekta za zaštitu od poplava, regulaciju i navodnjavanje sliva rijeke Lim (sa rijekom Grnčar) u cilju ublažavanja utjecaja klimatskih promjena i održivog korištenja prirodnih resursa i
2. Procjena uticaja klimatskih promjena na podzemne vode u slivu rijeke Drine u Crnoj Gori.

Prikupljeni su podaci za izradu Idejnog projekta kroz koji će se definisati preventivne mjere za radove na regulaciji vodotoka, uraditi revizija postojećeg plana navodnjavanja i dati predlog aktivnosti za korišćenje zemljišta. Takođe je u toku izrada Plana za održivu i optimalnu eksploataciju rječnog nanosa iz korita rijeka Lim i Grnčar koji će dati predlog optimalnih mjera eksploatacije rječnog nanosa u cilju održavanja korita vodotoka i prevencije poplava

✓ **Projekat "Poboljšanje zajedničkih aktivnosti u upravljanju poplavama u slivu rijeke Save"**

Projekat je odobren od strane Investicionog okvira za Zapadni Balkan (WBIF) u junu 2014. godine i sastoji se od dvije komponente:

- Komponenta 1: Izrada Plana upravljanja rizikom od poplava u slivu rijeke Save (Sava FRMP) – institucija korisnik u Crnoj Gori – Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja;
- Komponenta 2: Tehnička pomoć u uspostavljanju Sistema predviđanja i upozoravanja na poplave u slivu rijeke Save (Sava FFWS) – institucija korisnik u Crnoj Gori – Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju.

Glavni cilj Projekta je jačanje saradnje između država koje dijele sliv rijeke Save kroz izradu Sava FRMP, koji će osigurati koordinirano planiranje mjera i podršku sprovođenju zajedničkih aktivnosti država koje dijele sliv Save, sa ciljem stvaranja uslova za održivu zaštitu od poplava u slivu. U 2017. godini formirana je Radna grupa (CWG) za implementaciju komponente 1 tj. praćenje izrade Plana upravljanja rizikom od poplava u slivu rijeke Save, u kojoj aktivno učestvuje predstavnik Crne Gore. Radna grupa aktivno se sastajala i radila u 2018. godini i aktivnosti na izradi Plana upravljanja rizikom od poplava u slivu rijeke Save privedene su kraju - Plan je u fazi predloga, a njegovo usvajanje od strane država sliva i Savske komisije planirano je u 2019. godini.

Dosadašnji rezultati projekta su:

- Određena područja za koja postoje značajni rizici od poplava na slivu rijeke Save;
- Izrađen Predlog Plana upravljanja rizikom od poplava za sliv rijeke Save;
- Izrađen Predlog Programa mjera od značaja za sliv u cjelini;
- Uspostavljeni zajednički ciljevi upravljanja rizikom od poplava na nivou sliva rijeke Save.

✓ **Projekat DYNA GEF6 Danube „Hidromorfologija i revitalizacija rijeka na slivu rijeke Dunav“**

Cilj ovog projekta je usklađivanje pristupa za restauraciju rijeka i očuvanje akvatičnog biodiverziteta i postizanje značajnog napretka u upravljanju riječnim slivovima i planiranju upravljanja poplavama u slivu rijeke Dunav. Projektne aktivnosti usmjerene su na pet zemalja koje nisu članice EU - Srbije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Ukrajine i Moldavije.

U Crnoj Gori je u oktobru 2018. godine, u organizaciji Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, Međunarodne Komisije za zaštitu rijeke Dunav (ICPDR) i Svjetskog fonda za zaštitu prirode (WWF) održana Nacionalna konsultativna radionica na kojoj je predstavljen kompletan projekat kao i predloženi pilot projekti. Crna Gora je za pilot projekat predložila – „Hidromorfološke mjere za revitalizaciju rijeke Čehotine“. Validacija pilot projekata očekuje se u januaru 2019. na sastanku Radne grupe za hidromorfologiju (HYMO) u okviru ICPDR.

✓ **Projekat CCAWB „Adaptacija na klimatske promjene u prekograničnom upravljanju rizikom od poplava za Zapadni Balkan“**

Njemačko društvo za međunarodnu saradnju (GIZ) podržava međunarodnu saradnju na nivou sliva Drima u oblasti poplava, i u tom smislu pokrenuta je inicijativa sa lokalnim partnerima kako bi se sistematski razvijali kapaciteti u oblasti prognoze poplava, procjene prekograničnih rizika i razvoja mjera za smanjenje rizika od poplava. Korisnice Projekta "Adaptacija na klimatske promjene u prekograničnom upravljanju rizikom od poplava za zapadni Balkan", su zemlje na slivu rijeke Drim/Bojana: Albanija, Crna Gora, Kosovo i Makedonija.

U toku 2018. godine realizovana je II faza projekta, u okviru koje su uz angažovanje nadležnih institucija zemalja korisnica izrađeni dokumenti:

- Preliminarna procjena rizika od poplava za slivno područje Drim - Bojana
- Katalog prekograničnih mjera upravljanja rizikom od poplava.

Dokumenti su pripremljeni i u toku je njihovo prevođenje na jezike zemalja sliva.

OBUKE (TRENINZI)

Hidromorfološki monitoring

U periodu od 17. do 20. jula 2018.godine, sprovedena je i faza obuke za sprovođenje hidromorfološkog monitoringa na teritoriji Crne Gore, a u skladu sa Okvirnom direktivom o vodama. Druga faza realizovana je u oktobru 2018. godine.

GIS obuka

U prostorijama Uprave za vode održana je obuka za korišćenje GIS-a u trajanju od 5 dana od strane preduzeća za geomatiku "MapSoft" iz Beograda. Obuku su uspješno završila 2 službenika iz Uprave za vode i 1 iz Direktorata za vodoprivredu.

7.3.5. ODLUČIVANJE U UPRAVNOM POSTUPKU O PRAVIMA I OBAVEZAMA SUBJEKATA PRAVA

U drugostepenom upravnom postupku, iz oblasti voda doneseno je 6 rješenja i to:

1. Po žalbi Dana Novosela koji obavlja privrednu djelatnost – Rafting na rijeci Tari – Žabljak:

Rješenje br. UP–II-327-23/18 -3 od 08.05.2018. godine kojim je odbijena žalba žalioca Dana Novosela koji obavlja privrednu djelatnost – Rafting na rijeci Tari - Žabljak izjavljena protiv Rješenja o konačnom obračunu i uplati naknade za korišćenje voda za 2017. godinu Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja - Uprave za vode – Podgorica, broj: 060-327/18-0202-31/1 od 21.02.2018. godine, kao neosnovana;

2. Po žalbi Društva sa ograničenom odgovornošću za proizvodnju, promet i usluge, eksport – import „Kljajevića Luka“ D.O.O. – Pljevlja:

Rješenje br. UP–II-327-25/18 -3 od 08.05.2018. godine kojim je odbijena žalba žalioca Društva sa ograničenom odgovornošću za proizvodnju, promet i usluge, eksport – import „Kljajevića Luka“ D.O.O. – Pljevlja izjavljena protiv Rješenja o konačnom obračunu i uplati naknade za korišćenje voda za 2017. godinu Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja - Uprave za vode – Podgorica, broj: 060-327/18-0202-29 od 12.02.2018. godine, kao neosnovana;

3. Po žalbi D.O.O. „Ostojić Company“ – Pljevlja:

Rješenje br. UP–II-327-32/18 -3 od 08.05.2018. godine kojim je odbijena žalba žalioca D.O.O. „Ostojić Company“ - Pljevlja izjavljena protiv Rješenja o konačnom obračunu i uplati naknade za korišćenje voda za 2017. godinu Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja - Uprave za vode – Podgorica, broj: 060-327/18-0202-35 od 12.02.2018. godine, kao neosnovana;

4. Po žalbi D.O.O. „Tara river expres“ – Žabljak:

Rješenje br. Up -II- 327 -22/18-3 od 08.05.2018. godine kojim je odbijena žalba žalioca D.O.O. „Tara river expres“ – Žabljak izjavljena protiv Rješenja o konačnom obračunu i uplati naknade za korišćenje voda za 2017. godinu Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja - Uprave za vode – Podgorica, broj: 060-327/18-0202-32 od 12.02.2018. godine, kao neosnovana.

5. Po žalbi Društva za turizam i usluge „Tiftar“ D.O.O. – Žabljak:

Rješenje br. UP–II-327-26/18 -3 od 08.05.2018. godine kojim je odbijena žalba Društva za turizam i usluge „Tiftar“ D.O.O. – Žabljak izjavljena protiv Rješenja o konačnom obračunu i uplati naknade za korišćenje voda za 2017. godinu Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja

- Uprave za vode – Podgorica, broj: 060-327/18-0202-34 od 12.02.2018. godine, kao neosnovana; i

Rješenje br. Up -II- 327 -26/18 od 31.07.2018. godine kojim je povodom tužbe tužioca Društva za turizam i usluge „Tiftar“ D.O.O. – Žabljak protiv rješenja ovog ministarstva, br. UP–II-327-26/18 -3 od 08.05.2018. godine, u ponovnom razmatranju žalbe tužioca izjavljene protiv Rješenja o konačnom obračunu i uplati naknade za korišćenje voda za 2017. godinu Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja - Uprave za vode – Podgorica, broj: 060-327/18-0202-34 od 12.02.2018. godine, žalba usvojena, poništeno ožalbeno rješenje i predmet vraćen prvostepenom organu na ponovni postupak. Istim rješenjem zamijenjeno je rješenje ovog ministarstva, broj UP–II-327-26/18 -3 od 08.05.2018. godine.

6. Po žalbi Društva sa ograničenom odgovornošću za proizvodnju, promet i usluge, eksport – import „Leković - Rafting“ D.O.O. – Pljevlja:

Rješenje br. UP–II-327-24/18 -7 od 20.06.2018. godine kojim je odbijena žalba žalioca Društva sa ograničenom odgovornošću za proizvodnju, promet i usluge, eksport – import „Leković - Rafting“ D.O.O. – Pljevlja izjavljena protiv Rješenja o konačnom obračunu i uplati naknade za korišćenje voda za 2017. godinu Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja - Uprave za vode – Podgorica, broj: 060-327/18-0202-30 od 12.02.2018. godine, kao neosnovana; i

Rješenje br. Up -II- 327 -24/18-9 od 01.10.2018. godine kojim je povodom tužbe tužioca Društva sa ograničenom odgovornošću za proizvodnju, promet i usluge, eksport – import „Leković - Rafting“ D.O.O. – Pljevlja protiv rješenja ovog ministarstva, br. UP–II-327-24/18 -7 od 20.06.2018. godine, u ponovnom razmatranju žalbe tužioca izjavljene protiv Rješenja o konačnom obračunu i uplati naknade za korišćenje voda za 2017. godinu Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja - Uprave za vode – Podgorica, broj: 060-327/18-0202-30 od 12.02.2018. godine, žalba usvojena, poništeno ožalbeno rješenje i predmet vraćen prvostepenom organu na ponovni postupak. Istim rješenjem zamijenjeno je rješenje ovog ministarstva, broj UP–II-327-24/18 -7 od 20.06.2018. godine

AKTIVNOSTI DIREKTORATA ZA VODOPRIVREDU U SARADNJI SA DRUGIM MINISTARSTVIMA

Strategija regionalnog razvoja Crne Gore za period 2014-2020 za 2018. godinu

Strategiju regionalnog razvoja za period 2014-2020. godine, Vlada Crne Gore je donijela u junu mjesecu 2014. godine na predlog Ministarstva ekonomije. Prilikom donošenja Strategije, Vlada Crne Gore je zadužila Ministarstvo ekonomije da izrađuje jednogodišnje Akcione planove za implementaciju Strategije u čiju je izradu uključeno i Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja - Direktorat za vodoprivredu.

Nacionalna strategija za smanjenje rizika od katastrofa sa Akcionim planom za period od 2018. – 2023. godine

Vlada Crne Gore usvojila je Nacionalnu strategiju za smanjenje rizika od katastrofa sa Akcionim planom za period od 2018. - 2023. godine u decembru 2017. godine i zadužila Ministarstvo unutrašnjih poslova da u saradnji sa nadležnim organima prati realizaciju Strategije. Dio Strategije koji se odnosi na rizike od poplava pripremljen od strane Direktorata za vodoprivredu i Uprave za vode. U 2018. godini Direktorat za vodoprivredu pripremio je izvještaj o realizaciji planiranih aktivnosti iz Akcionog plana za 2018. godinu.

Nacionalna strategija integralnog upravljanja obalnim područjem

Vlada Crne Gore je u junu 2015. godine usvojila Nacionalnu strategiju integralnog upravljanja obalnim područjem (NSIUOP) sa pratećim Akcionim planom, koja je pripremila Ministarstvo održivog razvoja i turizma u saradnji sa nadležnim institucijama u koje spada i Ministarstvo

poljoprivrede i ruralnog razvoja. NSIUOP doprinosi uspostavljanju sistema upravljanja kojim se omogućava: zaštita produktivnosti i raznovrsnosti obalnih ekosistema, unapređenje ekonomske efikasnosti i održivog korišćenja resursa obalnog područja i poboljšanje integracije i usklađivanja sektorskog upravljanja. U skladu sa obavezama koje su utvrđene NSIUOP nakon druge godine implementacije ove strategije predviđena je priprema Prvog izveštaja o sprovođenju NSIUOP za period od 2015-2017. godine. Dio Strategije, koji se odnosi na vode pripremljen od strane Direktorata za vodoprivredu, a u 2018. godini, pripremljene su i dostavljene informacije o progresu u realizaciji strateških ciljeva, mjera i podmjera, odnosno prioritetnih akcija po akcionom planu NSIUOP za period 2015. - 2017. godine.

Upitnik UN o globalnoj analizi i procjeni u sektoru vode za piće i sanitaciju - UN Water GLAAS (Global analysis and assessment of sanitation and drinking water)

Popunjavanje Upitnika koji prikuplja informacije o snabdijevanju pitkom vodom, sanitarnim uslugama i statusu aktivnosti promocije higijene, realizovano je preko Ministarstva zdravlja. Pitanja iz Upitnika su fokusirana na nacionalne politike, planove, ciljeve i finansiranje i pokrivaju teme potrebne za monitoring SDG, kao i pitanja o upravljanju vodnim resursima. Odgovore na pitanja u vezi sa upravljanjem vodnim resursima pripremio je Direktorat za vodoprivredu. Prikupljene informacije biće predstavljene u izveštaju UN-Vode GLAAS 2019.

7.3.6. OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA ZA UNAPREĐENJE STANJA U OBLASTI VODOPRIVREDE

Direktorat za vodoprivredu je u 2018. godini ispunio sve obaveze iz:

- Programa rada Vlade 100% i
- Programa pristupanja Crne Gore EU 100%.

Za unapređenje stanja u oblasti vodoprivrede neophodno je u narednom periodu preduzeti sljedeće mjere:

- Jačanje kapaciteta svih institucija koje imaju nadležnosti u oblasti voda u skladu sa Pravilnikom o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, kao i u skladu sa Planom jačanja administrativnih kapaciteta iz Nacionalne strategije za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena sa Akcionim planom;
- Nastaviti započete aktivnosti u realizaciji vodnog informacionog sistema, kao jedinstvene baze podataka kojom će se obezbijediti izvršavanje obaveza izveštavanja prema nacionalnom zakonodavstvu i zahtjevima Evropske unije i međunarodnih ugovora;
- Nastaviti započete aktivnosti u donošenju planova upravljanja vodama na vodnom području rječnog sliva kojim se određuju elementi upravljanja vodama utvrđeni zakonom i na taj način opredjeljuje politika države u toj oblasti.

7.4. DIREKTORAT ZA ŠUMARSTVO, LOVSTVO I DRVNU INDUSTRIJU

7.4.1. DJELOKRUG RADA DIREKTORATA

U okviru direktorata vrše se poslovi koji se odnosi na predlaganje zakona i drugih propisa koji uređuju oblasti šuma, lovstva i drvne industrije; sprovodi se razvojna politika u šumarstvu i lovstvu, stara se o usklađenosti nacionalnog zakonodavstva iz oblasti šumarstva i lovstva sa propisima EU, vrši upravni nadzor nad sprovođenjem zakona i drugih propisa koji uređuju oblasti šumarstva, lovstva i zaštite bilja u šumarstvu, planira se i sprovodi saradnja sa međunarodnim organizacijama i donatorima u ovim oblastima, vrši nadzor nad radom organa u sastavu, Upravom za šume. Aktivnosti Direktorata realizuju se kroz rad četiri direkcije:

Direkcija za šumarstvo, Direkcija za lovstvo, Direkcija za drvnu industriju i Direkcija za monitoring za u šumarstvu i lovstvu.

7.4.2. REALIZACIJA AKTIVNOSTI U POGLEDU POLITIKE RAZVOJA

Direkcija za šumarstvo

PREDLOZI ODLUKA ZA VLADU

U Direkciji za šumarstvo pripremani su sljedeći dokumenti, koji su na predlog Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja razmatrani i usvajani od strane Vlade Crne Gore:

- ✓ Program gazdovanja šumama za 2018. godinu;
- ✓ Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje strategije razvoja šumarstva za period 2014 do 2026 godine
- ✓ Izvještaj Uprave za šume o radu za 2017. godinu;
- ✓ Odluka o davanju šuma u državnoj svojini na korišćenje prodajom drveta u dubećem stanju, za 2018. godinu;
- ✓ Predlog za davanje saglasnosti za otuđenje šest motornih vozila Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja – Uprave za šume, po „sistemu staro za novo“;
- ✓ Predlog odluke o prodaji drvnih sortimenata iz gazdinske jedinice „Tara – Kosanica“ i „Vezišnica“;
- ✓ Odluka o izmjeni Odluke o privremenom ograničenju izvoza određenih drvnih sortimenata;
- ✓ Odluka o prodaji drvnih sortimenata iz gazdinske jedinice „Donji Šaranci“;
- ✓ Odluka o prodaji drvnih sortimenata iz područne jedinice Berane;
- ✓ Dopuna Program gazdovanja šumama za 2018. godinu;
- ✓ Informacija o aktivnostima u oblasti koncesija;
- ✓ Odluka o davanju šuma u državnoj svojini na korišćenje prodajom drveta u dubećem stanju (sanitarna sječa);
- ✓ Predlog za odobravanje dodatnih sredstava iz Budžeta za pošumljavanje za pošumljavanje opožarenih površina i sprovođenje pilot projekta prodaje drvnih sortimenata;
- ✓ Odluka o izmjeni Odluke o davanju šuma u državnoj svojini na korišćenje prodajom drveta u dubećem stanju, za 2018. godinu;
- ✓ Informacija o zahtjevima za pomoć u tehničkom drvetu za dodjelu pomoći;
- ✓ Revizija Strategije razvoja šuma i šumarstva;
- ✓ Predlog za izmjenu i dopunu Programa gazdovanja šumama za 2018. godinu;
- ✓ Aneks Ugovora o davanju prava na korišćenje šuma i izgradnju i održavanje šumskih saobraćajnica u gazdinskoj jedinici „Jelovica“;
- ✓ Odluka o prodaji drvnih sortimenata uz gazdinske jedinice „Tepačke šume“;
- ✓ Odluka o izmjeni Odluke o davanju šuma u državnoj svojini na korišćenje prodajom drveta u dubećem stanju (sanitarna sječa);
- ✓ Aneks Ugovora o davanju prava na korišćenje šuma i izgradnju i održavanje šumskih saobraćajnica u gazdinskoj jedinici „Jelovica- Gradišnica“;
- ✓ Aneks Ugovora o davanju prava na korišćenje šuma i održavanje šumskih saobraćajnica u gazdinskoj jedinici „Bać-Besnik“;
- ✓ Predlog za pokretanje postupka za raskid Ugovora o davanju prava na korišćenje šuma i izgradnju i održavanje šumskih saobraćajnica, broj 3569 od 26.08.2015. godine, zaključen između Uprave za šume i DOO „Bambis Stolarija“ Podgorica

Po Programu rada Vlade Crne Gore za 2018. godinu predviđene su četiri obaveze (Program gazdovanja šumama za 2018. godinu, Program reorganizacije koncesionog korišćenja šuma, Revizija Strategije razvoja šuma i šumarstva (2014-2023), Predlog zakona o izmjenama i

dopunama Zakona o šumama) dvije obaveze su realizovane u potpunosti i u predviđenom roku.

Dvadeset jedan materijal nije bio predviđen Programom rada Vlade za 2018. godinu, već su sprovedeni u izvršavanju zakona i drugih opštih akata.

PRAVILNICI

U toku 2018. godine donijet je Pravilnik o bližem načinu sprovođenja postupka davanja nedravnih šumskih proizvoda na komercijalno korišćenje (SL. list CG“ br 63/18 od 28.09.2018. godine).

MIŠLJENJA U POSTUPCIMA RASPOLAGANJA DRŽAVNOM IMOVINOM (ŠUME I ŠUMSKA ZEMLJIŠTA)

Direkcija za šumarstvo je tokom 2018. godine dala 34 mišljenja u postupku po zahtjevu pravnih i fizičkih lica za kupovinu ili zakupa nepokretnosti u državnoj svojini za zemljišta koja su po načinu korišćenja, šumsko zemljište.

OSTALE AKTIVNOSTI

Rad na prikupljanju podataka o zdravstvenom stanju šuma po ICP metodologiji (Nivo I) i njihovom slanju u ICP centar u Hamburgu, što je obaveza shodno Konvenciji o sprečavanju dugoročnog prekograničnog zagađenja;

Učešće u radu Liaison radne grupe (saradnja 16 zemalja Jugoistočne i Srednje Evrope i Kine), kroz pripremu i usaglašavanje zajedničkih projekta;

Tokom juna 2018. godine organizovana je i održana TAIEX radionica, „Workshop on the EU Timber Regulation“, u kojoj su učestvovali službenici Direktorata za šumarstvo lovstvo i drvnu industriju, Uprava za šume, Uprava za inspekcijske poslove i Privredna komora Crne Gore;

U novembru mjesecu ostvareno je učešće na Okruglom stolu na temu konsultacija, u okviru Forest EUrope procesa, oko izrade Okvirnog sporazuma o šumama u Evropi.

7.4.3. ODLUČIVANJE U UPRAVNOM POSTUPKU O PRAVIMA I OBAVEZAMA SUBJEKATA PRAVA

U toku 2018. godine u drugostepenom postupku ukupno je u radu bilo 206 predmeta, od kojih je 105 rješenja donešeno po zahtjevu stranaka, dok su se ostali predmeti odnosili na upravne sporove (žalbe na rješenja Uprave za šume). Od pokrenutih 101 spora, 45 prenijeto iz prethodnog perioda, dok je 56 pokrenutih upravnih sporova u izvještajnoj godini.

Na Rešenja o utvrđivanju posebne naknade za vršenje doznake stabala, premjer i žigosanje drvnih sortimenata, uložena je 101 žalba. U drugostepenom postupku 7 žalbi je odbijeno kao neosnovane, 45 žalbi je usvojeno a nije odlučivano po pitanju 49 žalbi. Nakon donošenja drugostepenih odluka o odbijanju žalbi pokrenuta je 35 upravnih sporova pred Upravnim sudom Crne Gore, nakon ponovnog razmatranja žalbi na Rešenja o utvrđivanju posebne naknade za vršenje doznake stabala, premjer i žigosanje drvnih sortimenata zamjenjena su rješenja ministarstva i usvojene je 45 žalbi. Pred Upravnim sudom Crne Gore pokrenuto je 35 tužbi, jedna tužba je usvojena, 4 su odbijene u 15 predmeta obustavljen je postupak, a po pitanju 15 tužbi postupak je u toku. Pred Vrhovnim sudom Crne Gore podnijeto je 6 zahtjeva za preispitivanje Odluke Upravnog suda Crne Gore i svih 6 su odbijene.

Donijeto je 6 rješenja o davanju saglasnosti na Programe gazdovanja šumama, i to za: gazdinsku jedinicu „Goransko“, područna jedinica Plužine, sa periodom važenja od 2018. godine do 2027. godine, gazdinsku jedinicu „Turjak“, područna jedinica Berane, sa periodom važenja od 2018. godine do 2027. godine, gazdinsku jedinicu „Mojanska rijeka“, područna

jedinica Andrijevice, sa periodom važenja od 2018. godine do 2027. godine, gazdinsku jedinicu „Otilovići“, područna jedinica Pljevlja, sa periodom važenja od 2018. godine do 2027. godine, za gazdinsku jedinicu „Skrivena“, područna jedinica Berane, sa periodom važenja od 2018. godine do 2027. godine, gazdinsku jedinicu „Bjelasica“, područna jedinica Bijelo Polje, sa periodom važenja od 2018. godine do 2027. godine.

Sprovedenjem Odluke Vlade Crne Gore, o privremenom ograničenju izvoza određenih drvnih sortimenata, izvoz se vršio na osnovu dozvole izdate od ovog ministarstva. U toku 2018. godine u razmatranju je bilo 99 zahtjeva za izvoz drvnih sortimenata, od toga 87 zahtjeva je dobilo dozvolu za izvoz, 11 zahtjeva je odbijeno zbog nepotpune dokumentacije, po jednom zahtjevu od podnosioca zahtjeva je tražena dopuna dokumentacije. Dozvole su izdate za telegrafske, telefonske i električne stubove u količini od 889,80 m³, za cijepano ogrevno drvo u količini od 595,20 m³ i za sječku u količini od 978,60 m³.

Direkcija za lovstvo

I PREDLOZI ODLUKA ZA VLADU

U toku 2018. godine, na predlog Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja pripremljen je Predlog Odluke o pokretanju postupka dodjele lovišta „Andrijevice“ na korišćenje, koji je nakon razmatranja, Vlada Crne Gore na sjednici od 6. septembra 2018. godine usvojila i donijela Odluku o pokretanju postupka dodjele lovišta „Andrijevice“ na korišćenje, čime su se stekli uslovi za raspisivanje Javnog konkursa za dodjelu lovišta „Andrijevice“ na korišćenje, a koji je na predlog ovog ministarstva, na istoj sjednici, Vlada Crne Gore takođe usvojila. Usvojeni tekst konkursa resorno ministarstvo je objavilo 23.10.2018. godine u dnevnom listu: „Pobjeda“, kao i na sajtu Ministarstva i potralu e-uprave. Konkurs je bio otvoren 45 dana odnosno do 6. decembra 2018. godine, kada je i izvršeno otvaranje ponuda. Pripremljena je i Odluka o dodjeli lovišta „Andrijevice“ na korišćenje i u I kvartalu 2019. godine, biće dostavljena Vladi na razmatranje i usvajanje.

Pripremljeni Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o divljači i lovstvu (po Programu rada Vlade Crne Gore za 2018. godinu), je usaglašen sa Sekretarijatom za zakonodavstvo, Ministarstvom pravde, Ministarstvom održivog razvoja i turizma, Ministarstvom finansija i Ministarstvom unutrašnjih poslova i od njih su pribavljena potrebna mišljenja. Sa Kancelarijom za evropske integracije takođe su usaglašeni tekst Zakona i Tabela usklađenosti, ali su nakon usaglašavanja, Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o divljači i lovstvu sa ostalim materijalom (Tabela usklađenosti, Izveštaj o sprovedenoj javnoj raspravi i RIA obrazac), nakon što je preveden na engleski jezik, dana 12.12.2018. godine dostavili Evropskoj Komisiji, radi davanja mišljenja.

II PRAVILNICI

U toku 2018. godine donešen je sljedeći pravilnici:

- ✓ Pravilnik o izmjeni i dopuni pravilnika o sadržaju, izradi, načinu vođenja i dostavljanja podataka katastra lovišta („Službeni list CG“, broj 15/18);
- ✓ Pravilnik o izmjeni i dopuni pravilnika o sadržaju i načinu izrade godišnjeg lovnog plana („Službeni list CG“, broj 16/18);
- ✓ Pravilnik o obrascu zahtjeva za isplatu naknade vlasnicima zemljišta na kojima je ustanovljeno lovište i načinu isplate („Službeni list CG“, broj 51/18).

III OSTALE AKTIVNOSTI

U cilju praćenja izvršavanja zakonskih obaveza od strane korisnika lovišta, dobijeni su Izveštaji o izvršenim radovima i sprovedenim mjerama u prethodnoj lovnoj godini, predviđenim

njihovim (Privremenim) Godišnjim lovnim planovima, Katastri lovišta, kao i (Privremeni) Godišnji lovni planovi za 2018/19 godinu, od svih korisnika lovišta.

Na osnovu gore pomenutih dokumenata, koje su dostavili svi korisnici lovišta, ažurirana je Baza podataka - Centralna lovne evidencije za lovstvo, koju vodi ovo ministarstvo.

IV ODLUČIVANJE U UPRAVNOM POSTUPKU

Odlučivajući po zahtjevu korisnika lovišta za davanje saglasnosti - odobrenja za (Privremene) Godišnje lovne planove za 2018/19 godinu, u prvostepenom upravnom postupku, donijeto je 35 rješenja o davanju saglasnosti - odobrenja (za svih 35 lovišta u Crnoj Gori). Po pribavljenom mišljenju od strane Ministarstva održivog razvoja i turizma, odlučeno je i po zahtjevu korisnika lovišta za organizovanje lova strancima i po tom osnovu je, kao dopuna gore navedenih rješenja, data je 31 saglasnost.

Takođe, na osnovu zahtjeva korisnika lovišta, data je saglasnost na lovne osnove za sljedeća lovišta: „Rožaje“, „Risan“, „Mojkovac“, „Petnjica“ i „Rovca“, kao i na inovirane lovne osnove za lovišta „Bar“ i „Ulcinj“, za šta su donijeta odgovarajuća rješenja. Takođe, donijeta su i dva rješenja o davanju saglasnosti za privremeni odstrijel vuka, i to u lovištima: „Nikšić“ i „Mojkovac“, kao i rješenje o davanju saglasnosti na Pravilnik o lovu načinu lova i korišćenja ulovljene divljači i odnosima sa drugim organizacijama i organima koji se zaštitom divljači i zaštitom životne sredine za lovište „Maja Karanfili“.

Direkcija za monitoring u šumarstvu i lovstvu

Monitoring podrazumijeva kontinuirano praćenje stanja šumskih resursa, kako u pogledu njihovog zdravstvenog stanja, tako i u sprovođenju aktivnosti na gazdovanju šumama u smislu njihovog socijalnog, ekonomskog i ekološkog uticaja radi preduzimanja preventivnih mjera i njihove zaštite. Za održivo gazdovanje šumama pored planiranja bitna je i kontrola i monitoring zasnovan na kvalitetu izvedenih radova i evidenciji svih realizovanih aktivnosti, koja je u izvještajnoj kao i predhodnih godina izostala najvjerovatnije zbog „ne prepoznavanja“ važnosti ovih aktivnosti ili iz drugih razloga u Direktoratu za šumarstvo.

Tokom 2018. godine aktivnosti, Direkcije za monitoring u šumarstvu i lovstvu, su uglavnom bile posvećene najvećem dijelu monitoringu procesa izrade Programa gazdovanja šumama.

Monitoring u procesu izrade Programa gazdovanja šumama (PGŠ) između ostalog se sprovodi radi sprečavanja nastajanja i blagovremenog otklanjanja grubih i sistematskih grešaka pri izvođenju terenskih radova, kontroli Baze alfanumeričkih podataka, GIS projekta – prostornih podataka i drugih poslova pri izradi PGŠ.

Terenska kontrola procesa izrade PGŠ vršene su u 6 gazdinskih jedinica:

- „Vučji potok“, „Mejdanica - Lisa“, „Rječinska Rijeka - Vranještica“, „Mušovia rijeka“, „Voloder I“ i „Bukovica“.
- Kontrola Baza alfanumeričkih podataka, GIS projekta – prostornih podataka vršene su za deset gazdinskih jedinica:
- „Komovi I“, „Čakor – Visitor“, „Otilovići – Obarde“, „Mojanska Rijeka – Kraštica“, „Turjak“, „Somina“, „Ponikvica“, „Potkovač“, „Crni vrh – Rujišta“ i „Volujak – Mratinje“
- Kontrola izrada Programa gazdovanja šumama vršena je za 11 gazdinskih jedinica:
- Komovi I“, „Crni vrh – Rujišta“, „Mojanska Rijeka – Kraštica“, „Turjak“, „Skrivena“, „Somina“, „Ponikvica“, „Otilovići – Obarde“, „Potkovač“, „Čakor – Visitor“ i „Goransko“

Sastavni dio ovog izvještaja čini i tabelarni pregled sprovedenih aktivnosti u procesu izrade programa gazdovanja šumama tokom 2018. godine.

Tokom godine redovno se ažuriraju baze alfanumeričkih i prostornih podataka programa gazdovanja šumama.

Direkcija za monitoring u šumarstvu i lovstvu nije imala predmeta vezanih za upravni postupak.

Pored naprijed navedenih aktivnosti službenici Direkcije za monitoring učestvovali su i u sljedećim aktivnostima:

- Učešće na radionici „Uspostavljanje dobrovoljnog cilja neutralnosti degradacije zemljišta (Land Degradation Neutrality – LDN) u okviru UNCCD-a“ koju organizuje
- Ministarstvo održivog razvoja i turizma Crne Gore
- Expert Level Meeting Sastanak na ekspertskom nivou na temu budućih preporuka za Evropsko šumarstvo, Bilbao
- Cost action CA 16209 sastanak, uspostavljanje sistema za prevenciju za sprečavanje nepogoda (poplave, suša), Riga
- Cost action CA 16233 sastanak, klimatske promjene i njihov uticaj na migracije, Brisel
- Horizon 2020- Info dan
- COST ACTION 15206 PESFOR – Albena, Bugarska
- COST ACTION 15206 PESFOR – Padova, Italija
- GFRA meeting – Toluca, Meksiko
- GFRA meeting – Ženeva, Švajcarska
- TAIEX radionice na temu EUTR-a.
- Komisija o kontroli realizacije ugovora o davanju prava na korišćenje šuma i izgradnju i održavanje šumskih saobraćajnica
- Komisija za utvrđivanje postupka i mjera za rješavanje problema sušenja šuma u GJ Ljubišnja
- Rad u komisiji sa zadatkom „Da izvrši kontrolu realizacije Ugovora o davanju prava na korišćenje i izgradnju i održavanje šumskih saobraćajnica broj:3416 od 24.07.2008. godine, u gazdinskoj jedinici „Jezerska gora-Štitarica“ od strane koncesionara DOO „Trudbenik“ iz Mojkovca. Fokus rada komisije je lokalitet Gojakovići, sa posebnim osvrtnom na kontrolu sječe i korišćenje šumskih puteva“.
- Rad u Radnoj grupi u rejonu vodoizvorišta Gusarevci (fabrika vode Diva) - dionica stubova br. 101/00-102/02 dalekovoda 400+110 kV Čevo-Pljevlja čiji zadatak je da definiše način monitoringa koji je potrebno sprovesti u toku izvođenja i po potrebi nakon završetka izvođenja radova; vrši nadzor na izvođenju radova; po potrebi definiše mjere koje je potrebno preduzeti prije i u toku izvođenja radova kao i eventualno nakon izvođenja radova.
- Rad u komisiji sa zadatkom da „izvrši kontrolu lugarskog reona kojeg duži reonski lugar Radoje Korać u PJ Nikšić, u cilju utvrđivanja da li na tom reonu postoje bespravne neevidentirane sječe sa posebnim osvrtnom na lokaciju Osoje Morakovsko“.
- Rad u radnoj grupi za izradu izmjena i dopuna Pravilnika o načinu doznake stabala za sječu, prijemu i obilježavanju drvnih sortimenata
- Rad u radnoj grupi za izradu Pravilnika o sprovođenju postupka davanja nedrvnih proizvoda za komercijalno korišćenje
- Radni sastanak na temu unapređivanje procedure pripreme i vršenja doznake i izrade izvođačkog projekta
- Izrada tabela za vođenje evidencija Uprave za šume
- Prezentacija elektronske prečnice “Tajfun” i “Hushvarna”
- Zastupnik Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja u postupcima pred komisijom za vođenje disciplinskih postupaka.

Direkcija za drvnu industriju

Tokom 2018. godine Direkcija za drvnu industriju je ostvarila saradnju sa privrednim subjektima iz oblasti (KD-16, Prerada drveta) direktnom komunikacijom i obilaskom preduzeća drvne industrije. Prilikom obilaska sačinjen je foto elaborat instalisanih kapaciteta tih preduzeća. Komunikacija je vršena i preko udruženja koja su okupljala proizvođače iz ove oblasti (Privredna komora), kao i kroz komunikaciju sa preduzećima koja su bili korisnici šuma po koncesionim ili jednogodišnjim ugovorima za korišćenje šuma.

Mjerama koje su preduzete od strane ovog Ministarstva a koje su rezultirale zaustavljanjem nekontrolisanog izvoza, zaustavljeni su negativni trendovi u ovoj oblasti. Indikatori pozitivnih trendova su pokazatelji rasta proizvodnje i zapošljenost.

U 2018. godini Direkcija za drvnu industriju je formirala bazu preduzeća koja se bave preradom drveta. Baza je zamišljena kao jedna radna tabela koja će se redovno ažurirati jer su privredni subjekti živa materija kod kojih tokom svake godine dolazi do gašenja preduzeća, nefunkcionisanja i osnivanja novih. Do sada je prepoznato 421 aktivno preduzeće koje se bavi preradom drveta. Iz oblasti (KD16) - Prerada drveta, 312 preduzeće a iz oblasti (KD31) – Proizvodnja namještaja, 116 preduzeća.

Na osnovu podataka Poreske uprave za 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018. godinu, napravljena je tabela koja će se takođe ažurirati svake godine po prerađivačima drveta i opštinama koja sadrži podatke o prometu preduzeća i prosječnim brojem zaposlenih.

Takođe, od 2018. godine u saradnji sa Poreskom upravom Crne Gore, raspolagaćemo podacima o svim preduzećima iz oblasti KD-16 – Prerada drveta i KD-31- Proizvodnja namještaja na mjesečnom nivou.

Na osnovu „Zakona o opštoj bezbjednosti proizvoda” i „Zakona o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanje usaglašenosti”, urađen je „Pravilnik o tehničkim zahtjevima za drvene ploče i namještaj” objavljen u SLCG br.71. od 05.11.2018.godine.

Pored redovnih aktivnosti Direkcija za drvnu industriju učestvovala je u sledećim aktivnostima:

- Učešće na Međunarodnoj energetske konferenciji u Zagrebu , 27. februar 2018. godine.
- Učešće na predstavljanju završenog projekta „Studija World Bank Group i Western balkans Investment Framework o grijanju na zapadnom Balkanu. Jun 2018. Godine u Podgorici;
- Učešće na „Poslovni forum drvnog sektora Bosna i Hercegovina i Crna Gora“ od 18.11.2018.godine održanom u Sarajevu.
- Redovno učešće na sastancima Odbora za šumarstvo i drvnu industriju u Privrednoj komori Crne Gore.

7.4.4. OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA ZA UNAPREĐENJE STANJA U OBLASTI

Direktorat za šumarstvo, lovstvo i drvnu industriju u 2017. godini ostvario je u svom radu dobre rezultate.

Evidentan je rast proizvodnje u drvnj industriji i rast prihoda od drvoprerađivačke djelatnosti, sa zadnjih nekoliko godina konstantnim rastom zaposlenosti.

Ostvareno je značajno angažovanje u sprovođenju Odluke o ograničenju izvoza drvnih sortimenata, pa je tokom godine odluka izmijenjena u smislu da je ograničenje izvoza drvnih sortimenata prošireno i da drveni otpad (sječka, okrajci i piljevina), na predlog ovog ministarstva Vladi Crne Gore. Razlog je bio enormno veći izvoz tih proizvoda tokom 2017. godine, što je

ukazivalo da pojedini drvoprerađivači drvenu sirovinu izvoze u formi otpada, čime se na tržištu stvara nestašica drveta za industrijsku proizvodnju, a pogotovo ogrijevnog drveta.

Time su otklonjeni ograničenja i nedostaci koji su se u hodu pojavili, pa je tokom 2018. godine izvoz drvene sirovine ova pojava konačno potpuno eliminisana.

Urađenim se postiglo da se poštuje preporuka DRI koja je bila u nadležnosti Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, u pogledu destimulacije izvoza drveta donošenjem odgovarajućeg podzakonskog akta. Rezultat ovih mjera je stabilizovana ponuda industrijskog drveta domaćoj drvenoj industriji, kao i ponuda i cijena ogrijevnog drveta namijenjenog stanovništvu.

Aktivnosti na reformi sistema gazdovanja šumama su u 2018. godini dovedeni do faze konačnog predloga modela reorganizacije koncesionog modela korišćenja šuma, koji će u narednoj fazi biti platforma za javnu raspravu i konsultacije za privatnim sektorom u šumarstvu, kao i sa drvnom industrijom kao najvažnijim partnerom u poslovnom smislu.

7.5. DIREKTORAT ZA PLAĆANJE

7.5.1. DJELOKRUG RADA DIREKTORATA ZA PLAĆANJA

Direktorat za plaćanja nadležan je, pored ostalih nadležnosti propisanih aktom o unutrašnjoj organizaciji ministarstva, za pripremu i objavljivanje javnih poziva za dodjelu bespovratne podrške iz mjera ruralnog razvoja propisanih Agrobudžetom, koje se realizuju u okviru „EU/IPA projekta izgradnje institucija u poljoprivredi i ruralnom razvoju u Crnoj Gori“ (IPARD Like 1 i IPARD Like 2)”, pripremu i objavljivanje javnih poziva za dodjelu bespovratne podrške iz mjera ruralnog razvoja koje se realizuju u okviru „Programa razvoja poljoprivrede i ruralnih područja – IPARD II Program 2014-2020“, postupanje po zahtjevima za odobravanje projekata i zahtjevima za isplatu podrške podnijetih na osnovu javnih poziva.

Direktorat za plaćanja je u 2018. godini po prvi put počeo sa implementacijom mjera direktnih plaćanja predviđenih Agrobudžetom za tekuću godinu, finansiranih kroz MIDAS projekat dodatno finansiranje. Podršku je bilo moguće ostvariti za direktna plaćanja u biljnoj proizvodnji koji se odnosi na površine pod zasadam/ima maslina, vinograda i/ili ljekovitog i aromatičnog bilja.

Takođe, Direktorat za plaćanja je u 2018. godini nastavio sa implementacijom mjere ruralnog razvoja Podrška organskoj proizvodnji, finansirane takođe iz MIDAS projekta dodatno finansiranje.

Direktorat za plaćanja je nadležan i za postupanje po zahtjevima za upis poljoprivrednih gazdinstava koja ostvaruju pravo na dodjelu podsticaja u Registar poljoprivrednih gazdinstava, koji se vodi u elektronskoj formi u prostorijama Direktorata za plaćanja.

7.5.2. IZVRŠAVANJE ZAKONA I DRUGIH PROPISA I ZAKONODAVNE AKTIVNOSTI

U skladu sa Uredbom o uslovima, načinu i dinamici sprovođenja mjera agrarne politike za 2018. godinu – Agrobudžet, Direktorat za plaćanja je odgovoran za sprovođenje mjera ruralnog razvoja u okviru „EU/IPA projekta izgradnje institucija u poljoprivredi i ruralnom razvoju u Crnoj Gori“ (IPARD Like)”. Ove mjere se, prije svega, odnose na podršku investicijama u poljoprivredna gazdinstva tj. primarnu proizvodnju i podršku za investicije vezane za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda –IPARD Like 1 i IPARD Like 2.

Takođe, u skladu sa Uredbom o agrobudžetu za 2018. godinu, Direktorat za plaćanja je odgovoran za realizaciju zahtjeva za dodjelu podrške organskoj proizvodnji u okviru mjere

ruralnog razvoja „Podrška organskoj proizvodnji”, kao i mjere direktna plaćanja u biljnoj proizvodnji.

Osim toga, u 2018. godini počelo je sprovođenje mjera ruralnog razvoja u okviru IPARD II Programa 2014-2020, u skladu sa Uredbom o realizaciji i postupku korišćenja sredstava iz Instrumenta prepristupne pomoći Evropske unije (IPARD II Program) (“Službeni list CG” br. 16/16, 4/18 i 11/18).

Nadalje, u skladu sa Zakonom o poljoprivredi i ruralnom razvoju (“Službeni list Crne Gore”, br. 56/09, 34/14 i 1/15) i Pravilnikom o obliku i načinu vođenja Registra subjekata i Registra poljoprivrednih gazdinstava (“Službeni list Crne Gore”, br.16/14), Direktor za plaćanja je tokom 2018. godine nastavio sa započetim aktivnostima na uspostavljanju i vođenju Registra poljoprivrednih gazdinstava, kao i postupanja po zahtjevima poljoprivrednih proizvođača za upis svojih gazdinstava u navedeni registar.

7.5.3. REALIZACIJA AKTIVNOSTI U POGLEDU POLITIKE RAZVOJA

U skladu sa Programom rada ministarstva za 2018. godinu, Direktor za plaćanja je bio u obavezi da sačini i dostavi Informacije o aktivnostima na realizaciji prioriternih projekata iz oblasti poljoprivrede, i to: Investicije u poljoprivredi (IPARD-like 1) i Razvoj prerađivačkog sektora (IPARD-like 2).

IPARD Like 2 projekat tj.dodatni EU/IPA projekat izgradnje institucija u poljoprivredi i ruralnom razvoju se takođe sprovodi kroz IPA komponentu I – Pomoć u tranziciji i izgradnja institucija, sredstvima koja obuhvataju programski period IPA 2013.

U okviru EU/IPA projekta izgradnje institucija u poljoprivredi i ruralnom razvoju (IPARD like 1 i 2 projekta) od 2014. godine do kraja 2018. godine objavljeno je ukupno šest (6) javnih poziva za dodjelu sredstava bespovratne podrške, od čega su dva poziva za mjeru investicije u poljoprivredna gazdinstva (IPARD like 1 i IPARD like 1.2 javni poziv), a četiri za mjeru investicije u fizički kapital vezano za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda (IPARD like 2 i IPARD like 2.2 i IPARD like 2.3 i IPARD Like 2.4 javni poziv).

Kada je u pitanju realizacija mjera, u 2018. godini realizovano je sljedeće:

IPARD Like 2

S obzirom na dobre rezultate programa bespovratne podrške u okviru Projekta institucionalnog razvoja i jačanja poljoprivrede (MIDAS projekat) kao i IPARD like 1 projekta, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja je odlučilo da pređe na podršku agro-prerađivačkoj industriji. Krajem decembra 2015. godine, potpisan je dokument o grantu (Grant agreement) između Svjetske banke i predstavnika Vlade Crne Gore-Ministarstva finansija, omogućeno je korišćenje sredstava u okviru projekta EU/IPA(RD) 2013, čija je vrijednost 6,2 mil EUR, od čega je 4,7 mil EUR grant Evropske unije i 1,6 mil EUR nacionalna kontribucija. Drugi povjerenički fond će finansirati dodatni EU/IPA projekat izgradnje institucija u poljoprivredi i ruralnom razvoju (IPARD like 2 projekat).

IPARD like 2 Javni poziv

Poziv za IPARD like 2 dodjelu grant sredstava je objavljen u martu 2016. godine, a korisnici poziva su bili subjekti u poslovanju hranom registrovani u nacionalnim registrima, a koji su bili predmet kategorizacije i to iz sektora hrane životinjskog porijekla (mlijeko, meso, ribarstvo i akvakultura, itd) i iz sektora hrane biljnog porijekla koji se bave preradom i pakovanjem primarnih poljoprivrednih proizvoda, kao što su: prerada i pakovanje voća, povrća, gljiva, aromatičnog i ljekovitog bilja, maslinovog ulja i vina. Ugovori su potpisani 2016.godine i korisnici imaju mogućnost da realizuju svoje investicije do prve polovine 2019.godine.

U toku 2018. godine primljeno je ukupno 13 zahtjeva za isplatu podrške po IPARD like 2 Javnom pozivu za investicije u prerađivački sektor. Vrijednost investicije primljenih zahtjeva za isplatu (bez PDV-a) je 1,79 milion EUR, dok je iznos potencijalne podrške 0,89 miliona EUR (bez PDV-a) (vidi tabelu 1). Isplaćeno je 17 projekata sa ukupnom vrijednošću investicije od 2,12 miliona EUR (bez PDV-a) i iznosom podrške 1,06 miliona EUR.

Tabela 1: Broj, vrijednost primljenih i isplaćenih zahtjeva za isplatu

Status u procesu plaćanja					
Broj primljenih zahtjeva za isplatu	Ukupna vrijednost investicije (bez PDV-a) (Milion EUR)	Potencijalni iznos podrške (Milion EUR)	Plaćeni zahtjevi	Ukupna vrijednost investicije (bez PDV-a) isplaćenih zahtjeva (Milion EUR)	Iznos podrške (Milion EUR)
13	1,79	0,89	17	2,12	1,06

Primljeni zahtjevi za isplatu

Broj pristiglih zahtjeva za isplatu je 13. Vrijednost investicija u okviru pristiglih zahtjeva za isplatu je 2,206,396.33 EUR (sa PDV-om), 1,790,854.11 EUR (bez PDV-a), a potencijalni iznos podrške iznosi 895,427.07 EUR.

Najveći broj zahtjeva za isplatu je podnijen iz opštine Cetinje i to 6 zahtjeva ili 46,15 % u odnosu na ukupan broj pristiglih zahtjeva. (vidi tabelu 2)

Tabela 2: Podnijeti zahtjevi za isplatu po opštinama

Opština	Broj podnijetih zahtjeva za isplatu	Vrijednost investicije u EUR (sa PDV-om)	Vrijednost investicije u EUR (bez PDV-a)	Potencijalni iznos podrške u EUR
Cetinje	6	813,475.81	664,349.83	332,174.92
Danilovgrad	1	145,541.30	121,878.61	60,939.31
Nikšić	2	326,270.84	230,576.61	115,288.31
Podgorica	3	727,977.88	611,754.52	305,877.26
Žabljak	1	193,130.50	162,294.54	81,147.27
UKUPNO	13	2,206,396.33	1,790,854.11	895,427.07

Kada govorimo o sektoru investiranja najveći broj projekata je iz sektora prerade mesa i to 8 projekata ili 61,54 % u odnosu na ukupan broj primljenih zahtjeva za plaćanje. (vidi tabelu 3)

Tabela 3: Podaci o podnijetim zahtjevima za isplatu po sektoru investiranja

Sektor investiranja	Broj podnijetih zahtjeva za isplatu	Iznos investicije u EUR (sa PDV-om)	Iznos investicije u EUR (bez PDV-a)	Potencijalni iznos podrške u EUR
Prerada mesa	8	1,441,932.03	1,192,165.59	596,082.80
Prerada mlijeka	4	519,650.30	392,954.06	196,477.04
Prerada voća i povrća	1	244,814.00	205,734.46	102,867.23

Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

UKUPNO	13	2,206,396.33	1,790,854.11	895,427.07
---------------	----	--------------	--------------	------------

Najveći broj podnijetih zahtjeva za isplatu odnosi se na nabavku opreme i to 11 projekata, bilo da je cijeli projekat nabavka opreme ili je dio projekta. (vidi tabelu 4)

Najveći broj podnijetih zahtjeva za isplatu odnosi se na nabavku opreme i to 12 projekata, bilo da je cijeli projekat nabavka opreme ili je dio projekta. (vidi tabelu 4)

Tabela 4: Podaci o podnijetim zahtjevima za isplatu po tipu investicije

Tip investicije	Broj podnijetih zahtjeva za odobravanje	Iznos investicije u EUR (sa PDV-om)	Iznos investicije u EUR (bez PDV-a)	Potencijalni iznos podrške u EUR
Građevinarstvo	2	490,684.82	412,348.60	206,174.30
Građevinarstvo / Oprema	6	1,043,081.33	876,113.92	438,056.97
Građevinarstvo / Oprema / Vozilo	2	292,775.79	202,303.21	101,151.61
Oprema	3	379,854.39	300,088.38	150,044.19
UKUPNO	13	2,206,396.33	1,790,854.11	895,427.07

Isplaćeni zahtjevi

U okviru ovog Javnog poziva isplaćeno je 17 projekata. Ukupan iznos investicija iznosi 2,522,250.81 EUR (sa PDV-om), 2,119,538.50 EUR (bez PDV-a), dok je isplaćena bespovratna podrška u iznosu od 1,059,769.27 EUR.

Kada govorimo o isplaćenim investicijama po opštinama, najveći broj projekata je isplaćen u opštini Cetinje i to 6 projekta, odnosno 35.29 % u odnosu na ukupan broj isplaćenih zahtjeva. (vidi tabelu 5)

Od 15 pristiglih zahtjeva za isplatu, 9 zahtjeva je isplaćeno. Ukupan iznos investicija iznosi 1,689,638.51 EUR (sa PDV-om), 1,419,864.30 EUR (bez PDV-a), dok je isplaćena bespovratna podrška u iznosu od 709,932.16 EUR.

Kada govorimo o isplaćenim investicijama po opštinama, najveći broj projekata je isplaćen u opštini Danilovgrad i to 4 projekta, odnosno 44,44 % u odnosu na ukupan broj isplaćenih zahtjeva. (vidi tabelu 5)

Tabela 5: Podaci o isplaćenim zahtjevima za isplatu po opštinama

Opština	Broj isplaćenih	Iznos investicije u EUR (sa PDV-om)	Iznos investicije u EUR (bez PDV-a)	Iznos podrške u EUR
Bijelo Polje	2	456,717.10	383,795.88	191,897.94
Cetinje	6	767,514.39	644,970.08	322,485.05
Danilovgrad	1	139,633.02	117,338.67	58,669.34
Nikšić	3	370,587.47	311,418.04	155,709.03
Pljevlja	1	96,713.81	81,272.11	40,636.06
Podgorica	3	501,122.35	421,111.22	210,555.61
Žabljak	1	189,962.68	159,632.50	79,816.25

Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

UKUPNO	17	2,522,250.81	2,119,538.50	1,059,769.27
---------------	----	--------------	--------------	--------------

U odnosu na ukupan broj isplaćenih zahtjeva za isplatu, 10 projekata, tj. 58,82 % projekata je realizovano iz sektora prerade mesa.(vidi tabelu 6)

U odnosu na ukupan broj isplaćenih zahtjeva za isplatu, 5 projekata, tj. 55,55 % projekata je realizovano iz sektora prerade mesa.(vidi tabelu 6)

Tabela 6: Podaci o isplaćenim zahtjevima za isplatu po sektoru investiranja

Sektor investiranja	Broj isplaćenih zahtjeva	Iznos investicije u EUR (sa PDV-om)	Iznos investicije u EUR (bez PDV-a)	Iznos podrške u EUR
Prerada mesa	10	1,525,382.78	1,281,834.27	640,917.14
Prerada mlijeka	5	537,192.54	451,422.30	225,711.16
Prerada voća i povrća	2	459,675.50	386,281.93	193,140.97
UKUPNO	17	2,522,250.81	2,119,538.50	1,059,769.27

Kada govorimo o tipu investicije najveći broj realizovanih projekata se odnosi na nabavku opreme, bilo da je u pitanju cijela ili dio investicije.(vidi tabelu 7)

Kada govorimo o tipu investicije svi projekti se odnose na nabavku opreme, bilo da je u pitanju cijela ili dio investicije.(vidi tabelu 7)

Tabela 7: Podaci o isplaćenim zahtjevima za isplatu po tipu investicije

Tip investicije	Broj isplaćenih zahtjeva	Iznos investicije u EUR (sa PDV-om)	Iznos investicije u EUR (bez PDV-a)	Iznos podrške u EUR
Građevina	3	684,023.28	574,809.48	287,404.74
Građevina i oprema	6	887,434.43	745,743.22	372,871.61
Građevina i vozilo	1	96,713.81	81,272.11	40,636.06
Građevina/oprema i vozilo	2	221,909.63	186,478.68	93,239.35
Mehanizacija i oprema	1	24,386.86	20,493.16	10,246.58
Oprema	3	373,066.80	313,501.51	156,750.76
Vozilo	1	234,716.00	197,240.34	98,620.17
UKUPNO	17	2,522,250.81	2,119,538.50	1,059,769.27

IPARD like 2.2 Javni poziv

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja objavilo je 15. januara 2017. godine IPARD like 2.2 javni poziv za dodjelu bespovratne podrške, koji je namijenjen isključivo preradi. Rok za podnošenje zahtjeva bio je od 01. februara do 31. marta 2017. godine. Subjekti u poslovanju hranom, odnosno prerađivači, kroz ovaj javni poziv IPARD like 2.2 imali su mogućnost da unaprijede preradu poljoprivrednih proizvoda, prvenstveno u dijelu usaglašavanja sa

standardima bezbjednosti hrane. Ukupan budžet ovog javnog poziva iznosio je oko 2.8 mil EUR.

Primljeni zahtjevi za isplatu

Broj pristiglih zahtjeva za isplatu je 23. Vrijednost investicija u okviru pristiglih zahtjeva za isplatu je 3,353,987.29 EUR (sa PDV-om), 2,795,705.00 EUR (bez PDV-a), a potencijalni iznos podrške iznosi EURa 1,397,852.54 EUR.

Najveći broj zahtjeva za isplatu je podnjet iz opštine Podgorica i to 9 zahtjeva ili 39,13 % u odnosu na ukupan broj pristiglih zahtjeva. (vidi tabelu 2)

Tabela 2: Podnjeti zahtjevi za isplatu po opštinama

Opština	Broj podnijetih zahtjeva za isplatu	Vrijednost investicije u EUR (sa PDV-om)	Vrijednost investicije u EUR (bez PDV-a)	Potencijalni iznos podrške u EUR
Berane	1	150,356.50	126,350.00	63,175.00
Bijelo Polje	1	231,296.12	194,366.49	97,183.25
Budva	1	71,777.61	59,320.34	29,660.17
Danilovgrad	3	581,468.18	486,198.97	243,099.49
Nikšić	4	764,966.96	632,204.10	316,102.05
Plužine	1	72,396.60	60,837.48	30,418.74
Podgorica	9	797,977.01	661,849.21	330,924.63
Rožaje	2	435,836.91	366,249.51	183,124.76
Žabljak	1	247,911.39	208,328.90	104,164.45
UKUPNO	23	3,353,987.29	2,795,705.00	1,397,852.54

Kada govorimo o sektoru investiranja najveći broj projekata je iz sektora prerade voća, povrća, žitarica, gljiva, pečurki, aromatičnog i ljekovitog bilja i to 13 projekata ili 56,52 % u odnosu na ukupan broj primljenih zahtjeva za plaćanje. (vidi tabelu 3)

Tabela 3: Podaci o podnijetim zahtjevima za isplatu po sektoru investiranja

Sektor investiranja	Broj podnijetih zahtjeva za isplatu	Iznos investicije u EUR (sa PDV-om)	Iznos investicije u EUR (bez PDV-a)	Potencijalni iznos podrške u EUR
Prerada mesa	2	492,593.17	411,034.33	205,517.17
Ribarstvo i akvakultura	1	71,777.61	59,320.34	29,660.17
Prerada mlijeka	7	1,381,126.50	1,145,974.17	572,987.09
Prerada voća, povrća, žitarica, gljiva, pečurki, aromatičnog i ljekovitog bilja	13	1,408,490.01	1,179,376.16	589,688.11
UKUPNO	23	3,353,987.29	2,795,705.00	1,397,852.54

Najveći broj podnijetih zahtjeva za isplatu odnosi se na nabavku opreme, bilo da je cijeli projekat nabavka opreme ili je dio projekta. (vidi tabelu 4)

Tabela 4: Podaci o podnijetim zahtjevima za isplatu po tipu investicije

Tip investicije	Broj podnijetih zahtjeva za odobravanje	Iznos investicije u EUR (sa PDV-om)	Iznos investicije u EUR (bez PDV-a)	Potencijalni iznos podrške u EUR
Građevinarstvo	2	107,549.16	90,377.45	45,188.73
Oprema	6	930,440.67	777,426.43	388,713.22
Građevinarstvo / Oprema	8	1,515,590.28	1,261,518.10	630,759.07
Građevinarstvo/ Oprema/vozilo	2	128,996.52	107,708.14	53,854.08
Oprema/vozilo	4	421,412.73	348,592.58	174,296.29
Vozilo	1	249,997.94	210,082.30	105,041.15
UKUPNO	23	3,353,987.29	2,795,705.00	1,397,852.54

Isplaćeni zahtjevi

U okviru ovog Javnog poziva isplaćeno je 12 projekata . Ukupan iznos investicija iznosi 1,754,118.47 EUR (sa PDV-om), 1,466,329.10 EUR (bez PDV-a), dok je isplaćena bespovratna podrška u iznosu od 733,164.56 EUR.

Kada govorimo o isplaćenim investicijama po opštinama, najveći broj projekata je isplaćen u opštini Podgorica i to 5 projekata, odnosno 41,67 % u odnosu na ukupan broj isplaćenih zahtjeva. (vidi tabelu 5)

Tabela 5: Podaci o isplaćenim zahtjevima za isplatu po opštinama

Opština	Broj isplaćenih	Iznos investicije u EUR (sa PDV-om)	Iznos investicije u EUR (bez PDV-a)	Iznos podrške u EUR
Danilovgrad	2	498,826.94	419,182.30	209,591.15
Nikšić	4	746,703.59	622,386.24	311,193.12
Podgorica	5	319,100.27	265,527.22	132,763.62
Rožaje	1	189,487.67	159,233.34	79,616.67
UKUPNO	12	1,754,118.47	1,466,329.10	733,164.56

U odnosu na ukupan broj isplaćenih zahtjeva za isplatu, 6 projekata je realizovano iz sektora prerade mlijeka i 6 projekata iz sektora prerade voća, povrća, aromatičnog, ljekovitog bilja. (vidi tabelu 6)

Tabela 6: Podaci o isplaćenim zahtjevima za isplatu po sektoru investiranja

Sektor investiranja	Broj isplaćenih zahtjeva	Iznos investicije u EUR (sa PDV-om)	Iznos investicije u EUR (bez PDV-a)	Iznos podrške u EUR
Prerada mlijeka	6	1,240,052.65	1,038,510.93	519,255.47
Prerada voća, povrća, aromatično, ljekovito bilje	6	514,065.82	427,818.17	213,909.09

Izvještaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

UKUPNO	12	1,754,118.47	1,466,329.10	733,164.56
---------------	----	--------------	--------------	------------

Kada govorimo o tipu investicije najveći broj realizovanih projekata se odnosi na nabavku opreme, bilo da je u pitanju cijela ili dio investicije.(vidi tabelu 7)

Tabela 7: Podaci o isplaćenim zahtjevima za isplatu po tipu investicije

Tip investicije	Broj isplaćenih zahtjeva	Iznos investicije u EUR (sa PDV-om)	Iznos investicije u EUR (bez PDV-a)	Iznos podrške u EUR
Oprema	3	453,136.36	380,534.08	190,267.04
Oprema/Građevina	3	601,298.56	502,284.56	251,142.28
Oprema/ Građevina i vozilo	1	30,205.61	24,963.31	12,481.66
Oprema/ vozilo	4	419,480.01	348,464.85	174,232.43
Vozilo	1	249,997.94	210,082.30	105,041.15
UKUPNO	12	1,754,118.47	1,466,329.10	733,164.56

IPARD like 2.3 Javni poziv

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja objavilo je 16.10.2017. godine IPARD like 2.3 javni poziv za dodjelu sredstava bespovratne podrške za investicije koji je bio namijenjen isključivo preradi, a rok za podnošenje zahtjeva za dodjelu podrške bio je od 1. novembra 2017. godine do 15. februara 2018. godine.

Kroz javni poziv IPARD like 2.3 poljoprivrednim proizvođačima bilo je na raspolaganju 1,0 miliona EUR.

U okviru ovog javnog poziva zahtjeve za dodjelu bespovratne podrške podnijelo je ukupno 30 aplikanata.

Ugovore o dodjeli sredstava bespovratne podrške potpisalo je 18 podnosilaca zahtjeva. Najveći broj ugovorenih aplikacija je iz opština Podgorica, Bijelo Polje, Danilovgrad, Mojkovac i Ulcinj. U nastavku slijede podaci o podnijetim i ugovorenim aplikacijama.

Tabela 1: Broj primljenih aplikacija po opštinama

Opština	Podnijetih aplikacija	Vrijednost investicije u EUR (sa PDV-om)	Vrijednost investicije u EUR (bez PDV-a)	Potencijalni iznos podrške u EUR
Andrijevića	1	36,540.98	30,199.16	15,099.58
Bar	1	57,996.41	47,930.92	23,965.46
Berane	0	0.00	0.00	0.00
Bijelo Polje	3	283,682.88	234,448.67	117,224.34
Budva	1	53,551.90	44,257.77	22,128.89
Cetinje	2	209,075.49	172,789.66	86,394.83
Danilovgrad	2	180,073.05	148,820.70	74,410.35
Gusinje	0	0.00	0.00	0.00
Herceg Novi	1	137,092.67	113,299.73	56,649.87
Kolašin	0	0.00	0.00	0.00

Izvještaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

Kotor	0	0.00	0.00	0.00
Mojkovac	2	155,928.49	128,866.52	64,433.26
Nikšić	3	259,823.33	214,729.92	107,364.96
Petnjica	0	0.00	0.00	0.00
Plužine	0	0.00	0.00	0.00
Pljevlja	1	19,618.01	16,213.23	8,106.62
Podgorica	7	659,254.11	544,838.28	272,419.14
Rožaje	1	137,142.80	113,341.16	56,670.58
Tivat	1	85,198.00	70,412.00	35,206.00
Ulcinj	3	352,136.62	291,021.68	145,510.84
Žabljak	1	120,358.70	99,470.68	49,735.34
Ukupno	30	2,247,473.44	2,270,639.40	1,135,319.70

Tabela 2: Broj ugovorenih aplikacija po opštinama

Opština	Ugovorenih aplikacija	Konačni iznos prihvatljive investicije u EUR (sa PDV-om)	Konačni iznos prihvatljive investicije u EUR (bez PDV-a)	Iznos podrške u EUR
Andrijevica	0	0.00	0.00	0.00
Bar	0	0.00	0.00	0.00
Berane	0	0.00	0.00	0.00
Bijelo Polje	2	189,867.30	156,915.12	78,457.56
Budva	1	34,366.01	28,401.66	14,200.83
Cetinje	1	59,122.00	48,861.16	24,430.58
Danilovgrad	2	163,084.57	134,780.64	67,390.32
Gusinje	0	0.00	0.00	0.00
Herceg-Novi	0	0.00	0.00	0.00
Kolašin	0	0.00	0.00	0.00
Kotor	0	0.00	0.00	0.00
Mojkovac	2	155,928.49	128,866.52	64,433.26
Nikšić	1	72,845.15	60,202.60	30,101.30
Petnjica	0	0.00	0.00	0.00
Plav	0	0.00	0.00	0.00
Pljevlja	0	0.00	0.00	0.00
Plužine	0	0.00	0.00	0.00
Podgorica	4	416,924.85	344,565.99	172,283.00
Rožaje	1	137,142.80	113,341.16	56,670.58
Šavnik	0	0.00	0.00	0.00
Tivat	1	85,198.52	70,412.00	35,206.00
Ulcinj	2	212,471.16	175,596.00	87,798.00
Žabljak	1	35,229.15	29,115.00	14,557.50
Ukupno	18	1,562,180.00	1,291,057.85	645,528.93

U odnosu na sektor investiranja najveći broj projekata je ugovoren iz sektora prerade hrane biljnog porijekla, odnosno 15 projekata, od čega je 6 projekata vezano za preradu voća, povrća, žitarica, gljiva i pečurki (vidi tabelu 3).

Tabela 3 Broj ugovorenih aplikacija u odnosu na sektor investiranja

Sektor investiranja	Podnijetih aplikacija	Vrijednost investicije u EUR (sa PDV-om)	Vrijednost investicije u EUR (bez PDV-a)	Finalna podrška EUR
---------------------	-----------------------	--	--	---------------------

Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

PODMJERA A	2	119,564.53	98,813.66	49,406.83
Sektor ribarstva i akvakulture	2	119,564.53	98,813.66	49,406.83
PODMJERA B	15	1,407,386.32	1,163,129.19	581,564.60
Sektor vina	4	308,156.83	254,675.07	127,337.54
Sektor aromatičnog i ljekovitog bilja	2	197,269.59	163,032.72	81,516.36
Sektor voća, povrća, žitarica, gljiva i pečurki	6	555,783.74	459,325.40	229,662.70
Sektor maslina	3	346,176.16	286,096.00	143,048.00
PODMJERA C	1	35,229.15	29,115.00	14,557.50
Meso klanica	1	35,229.15	29,115.00	14,557.50
Ukupno	18	1,562,180.00	1,291,057.85	645,528.93

Kada govorimo o vrsti investicije najveći broj ugovorenih projekata se odnosi na nabavku opreme tj. 9 projekata za sve tri podmjere) (vidi tabelu 4).

Tabela 4: Broj ugovorenih aplikacija u odnosu na vrstu investicije

Vrsta investicije	Podnijetih aplikacija	Vrijednost investicije (sa PDV-om)	Vrijednost investicije (bez PDV-a)	Finalna podrška EUR
PODMJERA A	2	119,564.53	98,813.66	49,406.83
Oprema	1	34,366.01	28,401.66	14,200.83
Oprema / građevinarstvo	0	0.00	0.00	0.00
Oprema / vozilo	1	85,198.52	70,412.00	35,206
Vozilo / građevinarstvo	0	0.00	0.00	0.00
PODMJERA B	15	1,407,386.32	1,163,129.19	581,564.60
Građevinarstvo	0	0.00	0.00	0.00
Oprema	7	704,218.88	581,999.07	290,999.54
Oprema / građevinarstvo	3	363,059.82	300,049.44	150,024.72
Specijalizovano vozilo	3	127,169.21	105,098.52	52,549.26
Oprema / specijalizovano vozilo	2	212,938.41	175,982.16	87,991.08
PODMJERA C	1	35,229.15	29,115.00	14,557.50
Oprema	1	35,229.15	29,115.00	14,557.50

Primljeni zahtjevi za isplatu

Broj pristiglih zahtjeva za isplatu je 4. Vrijednost investicija u okviru pristiglih zahtjeva za isplatu je 423,273.44 EUR (sa PDV-om), 349,812.76 EUR (bez PDV-a), a potencijalni iznos podrške iznosi 138,706.38 EUR.

Po jedan zahtjev za isplatu je stigao iz opština Mojkovac, Nikšić, Rožaje i Ulcinja.

Tabela 2: Podnijeti zahtjevi za isplatu po opštinama

Opština	Broj podnijetih zahtjeva za isplatu	Vrijednost investicije u EUR (sa PDV-om)	Vrijednost investicije u EUR (bez PDV-a)	Potencijalni iznos podrške u EUR
Mojkovac	1	125,681.49	103,869.00	51,934.50
Nikšić	1	72,845.15	60,202.60	30,101.30
Rožaje	1	137,142.80	113,341.16	56,670.58
Ulcinj	1	87,604.00	72,400.00	36,200.00
UKUPNO	4	423,273.44	349,812.76	174,906.38

Kada govorimo o sektoru investiranja svi projekti su iz sektora prerade voća, povrća, aromatičnog i ljekovitog bilja (vidi tabelu 3)

Tabela 3: Podnijeti zahtjevi za isplatu

Sektor investiranja	Broj podnijetih zahtjeva za isplatu	Iznos investicije u EUR (sa PDV-om)	Iznos investicije u EUR (bez PDV-a)	Potencijalni iznos podrške u EUR
Prerada voća, povrća, aromatičnog i ljekovitog bilja	4	423,273.44	349,812.76	174,906.38

Najveći broj podnijetih zahtjeva za isplatu odnosi se na nabavku opreme bilo da je cijeli projekat nabavka opreme ili je dio projekta. (vidi tabelu 4)

Tabela 4: Podaci o podnijetim zahtjevima za isplatu po tipu investicije

Tip investicije	Broj podnijetih zahtjeva za odobravanje	Iznos investicije u EUR (sa PDV-om)	Iznos investicije u EUR (bez PDV-a)	Potencijalni iznos podrške u EUR
Građevinarstvo / Oprema	1	72,845.15	60,202.60	30,101.30
Oprema	2	213,285.49	176,269.00	88,134.50
Oprema / vozilo	1	137,142.80	113,341.16	56,670.58
UKUPNO	4	423,273.44	349,812.76	174,906.38

Isplaćeni zahtjevi

Od 4 pristigla zahtjeva isplaćena su 3. Ukupan iznos investicija iznosi 281,992.32 EUR (sa PDV-om), 233,051.50 EUR (bez PDV-a), dok je isplaćena bespovratna podrška u iznosu od 116,525.75 EUR.

Isplaćeni zahtjevi su iz Mojkovca, Nikšića i Ulcinja. (vidi tabelu 5)

Tabela 5: Podaci o isplaćenim zahtjevima za isplatu po opštinama

Opština	Broj isplaćenih	Iznos investicije u EUR (sa PDV-om)	Iznos investicije u EUR (bez PDV-a)	Iznos podrške u EUR
Mojkovac	1	498,826.94	419,182.30	209,591.15
Nikšić	1	746,703.59	622,386.24	311,193.12
Ulcinj	1	319,100.27	265,527.22	132,763.62
UKUPNO	3	281,992.32	233,051.50	116,525.75

Svi isplaćeni zahtjevi su iz sektora prerade voća, povrća, aromatičnog i ljekovitog bilja. (vidi tabelu 6)

Tabela 6: Podaci o isplaćenim zahtjevima za isplatu po sektoru investiranja

Sektor investiranja	Broj isplaćenih zahtjeva	Iznos investicije u EUR (sa PDV-om)	Iznos investicije u EUR (bez PDV-a)	Iznos podrške u EUR
Prerada voća, povrća, aromatično, ljekovito bilje	3	281,992.32	233,051.50	116,525.75

Kada govorimo o tipu investicije svi projekti odnose se na nabavku opreme, bilo da je u pitanju cijela ili dio investicije. (vidi tabelu 7)

Tabela 7: Podaci o isplaćenim zahtjevima za isplatu po tipu investicije

Tip investicije	Broj isplaćenih zahtjeva	Iznos investicije u EUR (sa PDV-om)	Iznos investicije u EUR (bez PDV-a)	Iznos podrške u EUR
Oprema/Građevina	1	69,274.32	57,251.50	28,625.75
Oprema	2	212,718.00	175,800.00	87,900.00
UKUPNO	3	281,992.32	233,051.50	116,525.75

IPARD like 2.4 Javni poziv

Dana 20. jula 2018. godine objavljen je Javni poziv za dodjelu sredstava za mjeru „Podrška investicijama u poljoprivredna gazdinstva sa ciljem unapređenja kvaliteta sirovog mlijeka – IPARD like 2.4“.

U okviru IPARD like 2.4 javnog poziva ukupno je podneseno 15 zahtjeva za dodjelu podrške. Ukupna vrijednost prihvatljivih stavki iz profakture iznosila je 90.899,12 EUR (sa PDV-om), tj. 75.123,24EUR (bez PDV-a), sa potencijalnim iznosom podrške 42.619,57EUR.

Najveći broj zahtjeva stigao je iz opštine Nikšić., odnosno 6 projekata, nakon toga opština Danilovgrad sa 4 projekta, opština Bijelo Polje sa 3 i opština Zabljak i Glavi grad Podgorica sa 1 projektom. (vidi tabelu 1)

Tabela 1: Broj primljenih aplikacija po opštinama

Naziv opštine	Br.aplikacija	Prihvatljivi iznos investicije sa PDV-om	Prihvatljivi iznos investicije bez PDV-a	Iznos finalne podrške
Bijelo Polje	3	7642,75	6316,32	3.789,79
Danilovgrad	4	28.502,29	23.555,61	12809,89
Nikšić	6	47432,06	39200,05	22.994,26
Podgorica	1	1536,80	1.270,08	635,04
Žabljak	1	5785,22	4781,18	2390,59
Ukupno	15	90.899,12	75.123,24	42.619,57

Svih 15 zahtjeva je prošlo administrativnu i terensku kontrolu, odnosno svih 15 aplikacija je ugovoreno, i to: ukupne vrijednosti investicija 75.123,24 EUR sa potencijalnim iznosom podrške 42.619,57EUR. (vidi tabelu 2)

Tabela 2: Broj ugovorenih aplikacija po opštinama

Naziv opštine	Br.aplikacija	Prihvatljivi iznos investicije sa PDV-om	Prihvatljivi iznos investicije bez PDV-a	Iznos finalne podrške
Bijelo Polje	3	7642,75	6316,32	3.789,79
Danilovgrad	4	28.502,29	23.555,61	12809,89
Nikšić	6	47432,06	39200,05	22.994,26
Podgorica	1	1536,80	1.270,08	635,04
Žabljak	1	5785,22	4781,18	2390,59
Ukupno	15	90.899,12	75.123,24	42.619,57

Od ukupno 15 ugovorenih aplikacija za sektor mljekarstva, 13 je bilo iz sektora govedarsva, 1 iz sektora ovčarstva i jedna iz sektora kozarstva

Primljeni i isplaćeni zahtjevi

U 2018.godini pristigla su i isplaćena 3 zahtjeva . Ukupan iznos investicija iznosi 4,064.83 EUR (sa PDV-om), 3,359.36 EUR (bez PDV-a), dok je isplaćena bespovratna podrška u iznosu od 1,879.11 EUR.

Isplaćeni zahtjevi su iz Nikšića, Danilovgrada i Bijelog Polja. (vidi tabelu 5)

Tabela 5: Podaci o isplaćenim zahtjevima za isplatu po opštinama

Opština	Broj isplaćenih	Iznos investicije u EUR (sa PDV-om)	Iznos investicije u EUR (bez PDV-a)	Iznos podrške u EUR
Nikšić	1	1,013.10	837.27	502.36
Danilovgrad	1	1,651.73	1,365.07	682.54
Bijelo Polje	1	1,400.00	1,157.02	694.21
UKUPNO	3	4,064.83	3,359.36	1,879.11

Dakle, u 2018.godini u okviru IPARD like 2 projekta (IPARD like 2.1, IPARD like 2.2 , IPARD like 2.3 i IPARD like 2.4 Javni poziv) ukupno je realizovano 35 projekata ukupne vrijednosti investicija 4,562,426.43 EUR (sa PDV-om), dok je isplaćena bespovratna podrška u iznosu od 1,911,338.69 EUR. (vidi tabelu 6)

Tabela 6: isplaćeni projekti za IPARD like 2 projekat

Javni poziv	Broj isplaćenih projekata	Ukupna vrijednost investicije isplaćenih zahtjeva (sa PDV-om)	Ukupna vrijednost investicije isplaćenih zahtjeva (bez PDV-a)	Iznos podrške
IPARD like 2.1	17	2,522,250.81	2,119,538.50	1,059,769.27
IPARD like 2.2	12	1,754,118.47	1,466,329.10	733,164.56
IPARD like 2.3	3	281,992.32	233,051.50	116,525.75
IPARD like 2.4	3	4,064.83	3,359.36	1,879.11
UKUPNO	35	4,562,426.43	3,822,278.46	1,911,338.69

Prvi IPARD javni poziv za mjeru 1 „Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava“

Prvi IPARD javni poziv za mjeru 1 „Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava“ raspisan je 23. februara 2018. godine.

Iznos raspoloživih sredstava za Mjeru 1 za period implementacije IPARD II programa 2014-2020 iznosi 15.840.000 EUR, dok ukupan iznos raspoloživih sredstava za navedeni javni poziv iznosi 10.720.000 EUR.

Finansijska podrška se sastoji se od 75% sredstava obezbijeđenih kroz Instrument pretprijetne pomoći za ruralni razvoj Evropske unije (IPARD) i 25% nacionalnih sredstava obezbijeđenih iz budžeta Vlade Crne Gore.

Javni poziv za Mjeru 1 bio je otvoren za podnošenje aplikacija u periodu od 01. marta do 15. maja 2018. godine.

U okviru prvog IPARD poziva ukupno je podneseno 389 zahtjeva za dodjelu podrške. Ukupana vrijednost traženih investicija na datum 31.12.2018.godine je 27,475,489.81EUR (sa PDV-om), odnosno 22,923,594.02 EUR bez PDV-a, a potencijalni iznos podrške je 16,046,515.81 EUR.

U sljedećoj tabeli (Tabela 1) dat je prikaz primljenih zahtjeva za podršku po opštinama sa iznosima bez PDV-a, na datum 31.12.2018.godine (uz napomenu da za 5 dostavljena zahtjeva ne postoje podaci o iznosu investicije):

Tabela 1: Broj primljenih aplikacija po opštinama (na datum 31.12.2018.godine)

Opština	Podnijetih aplikacija	Vrijednost investicije u EUR		Potencijalni iznos podrške u EUR (za sve aplikacije izračunato max 70%)
		(sa PDV-om)	(bez PDV-a)	
Andrijevica	5	221,918.57	183,403.78	128,382.65
Bar	7	557,536.39	465,095.36	325,566.75
Berane	21	596,114.73	492,934.48	345,054.14
Bijelo Polje	72	4,431,399.59	3,721,450.69	2,605,015.48
Budva	1	113,326.85	95,194.39	66,636.07
Cetinje	1	46,370.58	38,322.80	26,825.96
Danilovgrad	17	1,322,854.00	1,093,267.89	765,287.52
Gusinja	6	147,245.19	121,690.25	85,183.18
Herceg Novi	2	648,442.51	535,902.90	375,132.03
Kolašin	4	210,776.74	174,195.63	121,936.94
Kotor	1	556,078.13	459,568.70	321,698.09
Mojkovac	11	310,552.28	257,189.84	180,032.89
Nikšić	52	4,280,209.72	3,538,759.11	2,477,131.38
Petnjica	9	203,278.46	167,999.04	117,599.33
Plav	2	33,520.49	27,702.88	19,392.02
Pljevlja	43	1,604,714.60	1,289,266.92	902,486.84
Plužine	14	473,772.53	391,547.54	274,083.28
Podgorica	75	8,289,247.12	7,030,825.32	4,921,577.72
Rožaje	7	1,278,883.76	1,054,150.63	737,905.44
Šavnik	9	342,514.48	283,069.82	198,148.87
Tivat	1	49,906.36	41,244.92	28,871.44
Ulcinj	11	463,603.94	391,980.26	274,386.18
Žabljak	18	1,293,222.79	1,068,830.87	748,181.61
UKUPNO	389	27,475,489.81	22,923,594.02	16,046,515.81

U sljedećoj tabeli (Tabela 2) dat je broj aplikacija i prikaz iznosa investicija primljenih zahtjeva za podršku po regionima bez PDV-a na datum 31.12.2018.godine. Najveći broj aplikacija je iz sjevernog regiona (221 aplikacija), ali traženi iznos investicija je najveći u centralnom dijelu Crne Gore i taj iznos investicija je 11.701.175,12 EURa bez PDV-a, dok je u južnom dijelu taj iznos najniži i iznosi 1.988.986,53 EURa, takođe bez PDV-a.

Tabela 2. Broj primljenih aplikacija po regionima (na datum 31.12.2018.godine)

Region	Broj aplikacija po regionu	Ukupno traženi iznos investicije (bez neprihvatljivih troškova) po regionu
Centralni	145	11,701,175.12
Južni	23	1,988,986.53
Sjeverni	221	9,233,432.38
Ukupno	389.00	27,475,489.81

Kada se govori o vrsti investicija (Tabela 3), najviše aplikacija se odnosi na nabavku poljoprivredne mehanizacije tj. 241 zahtjev, zatim na izgradnju/rekonstrukciju objekata tj.43 zahtjeva.

Tabela 3. Broj primljenih aplikacija po vrsti investicije (na datum 31.12.2018.godine)

Vrsta investicije	Broj aplikacija
Izgradnja plastenika	4
Izgradnja plastenika i mehanizacija	1
Izgradnja plastenika i oprema	5
Izgradnja/rekonstrukcija	43
Izgradnja/rekonstrukcija i mehanizacija	12
Izgradnja/rekonstrukcija i oprema	14
Izgradnja/rekonstrukcija i priprema terena	1
Izgradnja/rekonstrukcija, mehanizacija i oprema	16
Izgradnja/rekonstrukcija, mehanizacija i sadnice	1
Izgradnja/rekonstrukcija, mehanizacija, oprema i sadnice	3
Izgradnja/rekonstrukcija, oprema i sadnice	3
Izgradnja/rekonstrukcija, priprema terena i sadnice	2
Izgradnja/rekonstrukcija, priprema terena, mehanizacija i oprema	1
Mehanizacija	241
Mehanizacija i oprema	19
Mehanizacija i sadnice	1
Mehanizacija, oprema i pripremni radovi	2
Mehanizacija, oprema i sadnice	5
Mehanizacija, priprema terena i sadnice	1
Oprema	9
Priprema terena	1
Sadnice i oprema	1
Sadnice, priprema terena i oprema	3

UKUPNO	389
--------	-----

Što se tiče sektora investiranja (Tabela 4), najveći broj aplikacija je iz sektora mljekarstva (199 aplikacija), zatim sektor voća i povrća (134 aplikacija), sektor mesa (27 aplikacija), dok je samo jedna aplikacija iz sektora ribarstva i akvakulture.

Tabela 4. Broj primljenih aplikacija po sektoru investiranja (na datum 31.12.2018.godine)

Sektori investiranja	Broj aplikacija
Sektor maslinarstva	4
Sektor mesa	27
Sektor mlijeka	199
Sektor pčelarstva	6
Sektor proizvodnje jaja	7
Sektor ribarstva i akvakulture	1
Sektor vinogradarstva	11
Sektor voća i povrća	134
UKUPNO	389

Prvi IPARD javni poziv za mjeru 3 „Investicije u fizički kapital za preradu i marketnig poljoprivrednih i ribljih proizvoda“

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja objavilo je 13 aprila 2018. godine prvi IPARD javni poziv za mjeru 3 „Investicije u fizički kapital za preradu i marketnig poljoprivrednih i ribljih proizvoda“, koji je namijenjen isključivo preradi.

Ukupan iznos raspoloživih sredstava za navedeni javni poziv iznosi 16.226.667,00 EUR.

Finansijska podrška se sastoji se od 75% sredstava obezbijeđenih kroz Instrument pretprijetne pomoći za ruralni razvoj Evropske unije (IPARD) i 25% nacionalnih sredstava obezbijeđenih iz budžeta Vlade Crne Gore.

Javni poziv za Mjeru 3 bio je otvoren za podnošenje aplikacija u periodu od 16. maja do 16. jula 2018. godine.

U okviru prvog IPARD poziva ukupno je podneseno 45 zahtjeva za dodjelu podrške. Ukupana vrijednos traženih investicija na datum 31.12.2018.godine je 28,394,816.84 EUR. (sa PDV-om), odnosno 23,491,799.67 EUR bez PDV-a, a potencijalni iznos podrške je 11,745,899.83EUR.

U sljedećoj tabeli (Tabela 1) dat je prikaz primljenih zahtjeva za podršku po opštinama sa iznosima bez PDV-a, na datum 31.12.2018.godine (uz napomenu da za 3 dostavljena zahtjeva ne postoje podaci o iznosu investicije):

Tabela 1: Broj primljenih aplikacija po opštinama (na datum 31.12.2018.godine)

Opština	Podnijetih aplikacija	Vrijednost investicije u EUR (sa PDV-om)	Vrijednost investicije u EUR (bez PDV-a)	Potencijalni iznos podrške u EUR
Bar	2	67,030.37	55,397.00	27,698.50
Bijelo Polje	5	3,503,744.53	2,895,427.95	1,447,713.97
Budva	2	1,407,987.60	1,164,417.49	582,208.75
Cetinje	3	1,831,164.89	1,513,359.43	756,679.71

Izvještaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

Danilovgrad	1	320,436.53	264,824.08	132,412.04
Herceg Novi	1	-	-	-
Mojkovac	1	510,302.61	422,939.57	211,469.78
Nikšić	9	6,194,006.94	5,121,877.67	2,560,938.83
Pljevlja	2	1,008,138.06	840,122.94	420,061.47
Podgorica	16	11,145,756.11	9,223,403.12	4,611,701.56
Rožaje	1	508,666.00	420,391.42	210,195.71
Ukupno	45	28,394,816.84	23,491,799.67	11,745,899.83

U sljedećoj tabeli (Tabela2) dat je broj aplikacija i prikaz iznosa investicija primljenih zahtjeva za podršku po regionima bez PDV-a na datum 31.12.2018.godine:

Tabela 2. Broj primljenih aplikacija po regionima (na datum 31.12.2018.godine)

Region	Broj aplikacija po regionu	Ukupno traženi iznos investicije (bez neprihvatljivih troškova) po regionu
Centralni	31	17,693.103.30
Južni	5	1,219,814.49
Sjeverni	9	4,578,881.88
Ukupno	45	23,491,799.67

Kada se govori o vrsti investicija (Tabela 3), najviše aplikacija se odnosi na izgradnju i rekonstrukciju objekata sa nabavkom odgovarajuće opreme t.j 27 zahtjeva, zatim na nabavku opreme 12 aplikacija, samo na izgradnju objekata odnose se 3 aplikacije, dok je po jedan podnijeti zahtjev bio za mehanizaciju i opremu, kao i pripremu terena i opreme. U jednoj aplikaciji nema podataka.

Tabela 3. Broj primljenih aplikacija po vrsti investicije (na datum 31.12.2018.godine)

Vrsta investicije	Broj aplikacija
Izgradnja/rekonstrukcija	3
Izgradnja/rekonstrukcija i oprema	27
Mehanizacija i oprema	1
Oprema	12
Priprema terena i oprema	1
Nema podataka	1
Ukupno	45

Što se tiče sektora investiranja (Tabela 4), najveći broj aplikacija je iz sektora vina (15 aplikacija), zatim sektor mesa (14 aplikacija), sektor voća i povrća (8 aplikacija), sektor mlijeka (7 aplikacija), dok je samo jedna aplikacija iz sektora ribarstva i akvakulture.

Tabela 4. Broj primljenih aplikacija po sektoru investiranja (na datum 31.12.2018.godine)

Sektori investiranja	Broj
----------------------	------

Izvještaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

Sektor mesa	14
Sektor mlijeka	7
Sektor ribarstva i akvakulture	1
Sektor vina	15
Sektor voća i povrća	8
Ukupno	45

Nakon administrativne i terenske kontrole u 2018 godini odobreno i ugovoreno je 12 projekata.

Ukupna vrijednost ugovorenih investicija iznosi 6,171,614.25 EUR (sa PDV-om) ili 5,100,507.64 EUR (bez PDV-a), a iznos podrške je 2,550,963.92 EUR (Tabela 5).

Tabela 5: Broj ugovorenih aplikacija po opštinama (na datum 31.12.2018.godine)

Opština	Podnijetih aplikacija	Vrijednost investicije u EUR (sa PDV-om)	Vrijednost investicije u EUR (bez PDV-a)	Potencijalni iznos podrške u EUR
Bar	1	66,120.78	54,645.27	27,322.64
Bijelo Polje	1	1,814,854.80	1,499,880.00	749,940.00
Budva	1	508,239.78	420,032.88	210,726.20
Cetinje	2	470,254.98	388,640.48	194,320.24
Nikšić	3	2,432,895.13	2,010,657.13	1,005,328.72
Podgorica	3	419,443.95	346,647.89	173,323.98
Mojkovac	1	459,804.83	380,003.99	190,002.14
Ukupno	12	6,171,614.25	5,100,507.64	2,550,963.92

U odnosu na sektor investiranja (Tabela 6) najveći broj projekata je ugovoren iz sektora mesa, odnosno 5 projekata, od čega su 4 projekata vezano za preradu mesa, dok je jedan projekat vezan za klanicu.

Tabela 6. Broj ugovorenih aplikacija u odnosu na sektor investiranja

Sektori investiranja	Broj	Vrijednost investicije u EUR (bez PDV-a)	Potencijalni iznos podrške u EUR
Sektor mesa	5	3,622,601.38	1,811,300.98
Sektor mlijeka	2	656,580.22	328,290.12
Sektor vina	3	710,890.66	356,155.12
Sektor voća i povrća	2	110,435.38 EUR	55,217.70 EUR
Ukupno	12	5,100,507.64 EUR	2,550,963.92 EUR

U sljedećoj tabeli (Tabela 7) dat je broj ugovorenih aplikacija i prikaz iznosa investicija ugovorenih zahtjeva za podršku po regionima bez PDV-a na datum 31.12.2018.godine

Tabela 7. Broj ugovorenih aplikacija po regionima (na datum 31.12.2018.godine)

Region	Broj aplikacija po regionu	Ukupno traženi iznos investicije (bez neprihvatljivih troškova) po regionu
--------	----------------------------	--

Centralni	8	2,745,945,50
Južni	2	474,678,15
Sjeverni	2	1,879,883,99
Ukupno	12	5,100,507,64

Što se tiče ostalih aktivnosti Direktorata za plaćanja u 20187. godine, navodimo sljedeće:

Revizija strukture za implementaciju IPARD-a u Crnoj Gori

Tokom 20187. godine počela je implementacija mjera IPARD II programa 2014-2020 za koje je dobijena potvrda od strane Evropske komisije za povjeravanje zadataka izvršenja budžeta (Mjera 1 i Mjera 3).

Paralelno sa implementacijom, otpočeo je proces redovnih revizija od strane Revizorskog tijela Crne Gore, kao tijela koje je zakonom ovlašćeno da vrši reviziju implementacije svih fondova EU. Prva revizija sistema za IPARD II Program počela je u maju 2018. godine, a nalazi i preporuke su dostavljeni tek u posljednjoj nedelji decembra mjeseca 2018. godine.

odvijala se intenzivna komunikacija između revizorske jedinice Direktorata za poljoprivredu (DG AGRI) Evropske komisije i Strukture za implementaciju IPARD-a u Crnoj Gori (Upravljačka i Operativna struktura) u vezi za usklađenošću pravila i procedura i ispunjenošću uslova za početak implementacije IPARD II programa.

Evropska komisija je svojim Pismom dana 25. oktobra 2017. godine zvanično dala potvrdu Crnoj Gori da strukture i sistemi za implementaciju Instrumenta pretpriprustupne podrške za oblast politike „Poljoprivreda i ruralni razvoj“ - IPARD II u Crnoj Gori ispunjavaju minimum uslova predviđenih Okvirnim i Sektorskim sporazumom za IPARD II.

Istovremeno, Evropska komisija je jasno naznačila da je odgovornost za obezbjeđenje usklađenosti i ispunjenja svih zahtjeva i kriterijuma navedenih u relevantnim sporazumima (Okvirni sporazum za IPA II i Sektorski sporazum za IPARD II) za implementaciju IPARD II Programa isključivo na državnim organima Crne Gore, a takođe je dala i listu preostalih otvorenih preporuka sa jasno naznačenim veremenskim rokovima za postupanje po istim.

Takođe, potpisan je i Finansijski sporazum između Vlade Crne Gore i Evropske komisije o podršci za poljoprivredu i ruralni razvoj IPARD II 2014-2020, koji je stupio na snagu 6. decembra 2017. Ovim sporazumom se bliže propisuju finansijske obaveze Unije po pitanju sprovođenja IPARD II programa i definišu odredbe za povjeravanje zadataka izvršenja budžeta za dvije mjere IPARD II programa:

- Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava i
- Investicije u fizički kapital vezano za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda.

Registar poljoprivrednih gazdinstava

Poljoprivredni proizvođači koji ostvaruju pravo na podršku Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, dužni su u skladu sa zakonom da se registruju u Registru poljoprivrednih gazdinstava. Ovaj registar se od aprila 2016. godine vodi u elektronskom obliku i sadrži, između ostalih, podatke o nosiocu i članovima poljoprivrednih gazdinstava, podatke o upotrebi poljoprivrednog zemljišta, broju životinja, mehanizaciji, objektima, aktivnostima na gazdinstvu, broju zaposlenih. Poljoprivrednici podatke o svojim gazdinstvima mogu prijaviti ili promijeniti u

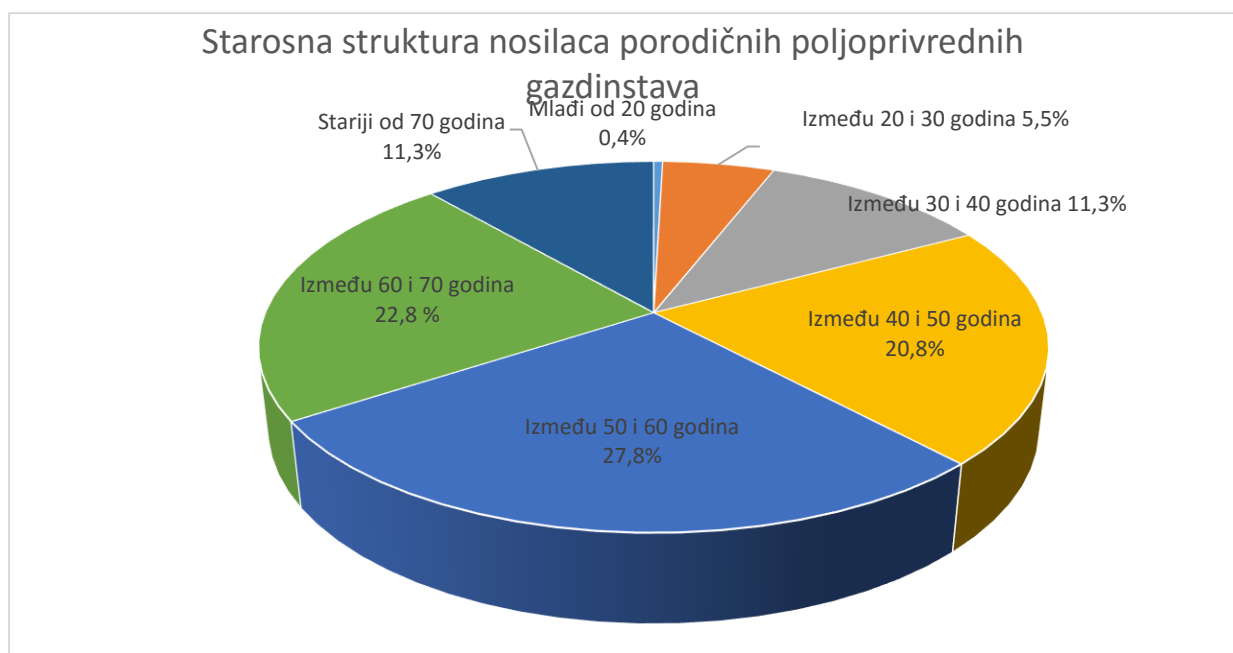
regionalnim kancelijama savjetodavnih službi. Kontrola unesenih podataka prije izdavanja rešenja, kao i kontrola promjena radi se u Direktoratu za plaćanje za 100% aplikacija.

Podaci o broju podnesenih zahtjeva i izdatih rešenja kroz softver dati su u Tabeli 1. Poljoprivredni proizvođači koji žele da ostvare pravo na podršku Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja imaju obavezu da se registruju u Registru poljoprivrenih gazdinstava. Ovaj registar se od aprila 2016. godine vodi u elektronskom obliku i sadrži, između ostalih, podatke o nosiocu i članovima poljoprivrednih gazdinstava, podatke o upotrebi poljoprivrednog zemljišta, broju životinja, mehanizaciji, objektima, aktivnostima na gazdinstvu, broju zaposlenih. Poljoprivrednici podatke o svojim gazdinstvima mogu prijaviti ili promijeniti u Regionalnim kancelijama savjetodavnih službi. Kontrola unesenih podataka prije izdavanja Rešenja, kao i kontrola promjena radi se u Direktoratu za plaćanje za 100% aplikacija.

Podaci o broju podnesenih zahtjeva i izdatih rešenja kroz softver dati su u Tabeli 1.

Tabela 1. Broj registrovanih gazdinstava u softveru po opštinama

Opština	Poslata rešenja	U postupku izdavanja rešenja	Nepotpuna dokumentacija	Odbačen
Pljevlja	1121	18	1	1
Žabljak	193	0	3	0
Mojkovac	261	0	4	4
Bijelo Polje	1426	4	6	19
Podgorica	1533	7	10	23
Danilovgrad	303	2	1	1
Plužine	269	0	0	0
Šavnik	211	0	0	0
Nikšić	1221	29	4	5
Berane	658	3	5	15
Petnjica	229	1	1	4
Rožaje	464	0	7	10
Kolašin	210	0	2	2
Herceg Novi	82	1	1	0
Budva	50	0	1	1
Andrijevica	200	0	0	4
Plav	200	0	3	4
Cetinje	91	1	1	3
Ulcinj	367	7	2	3
Bar	317	0	0	2
Tivat	47	0	0	1
Gusinje	64	0	0	3
Kotor:	40	0	0	1
UKUPNO:	9557	73	52	106

Evidencija upotrebe poljoprivrednog zemljišta - LPIS projekat

U Direktoratu za plaćanja u toku je pProjekat IPA 2013 "Jačanje crnogorske poljoprivrede kroz uspostavljanje Sistema identifikacije zemljišnih parcela (LPIS)" (EU IPA LPIS 2013), koji je realizovao Deleagacija Evropske unije u Crnoj Gori, dok gdje je korisnik projekta Direktor za plaćanja uspješno je završen u prvoj polovini 2018. godine..

Osnovna infrastruktura koja se sastoji od hardvera, softvera, digitalnih orto-foto mapa i drugih elemenata je uspostavljena u okviru rezultata projekta. Takođe, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja usvojilo je Pravilnik o bližoj sadržini i načinu uspostavljanja evidencije parcela poljoprivrednog zemljišta ("Službeni list Crne Gore", br. 37/18) kojim je i formalno prepoznat LPIS (SIZEP) sistem kao osnov za implemntacija mjera podrške po EU pravilima.

Direktor za plaćanja je u 2017. i 2018. godini radio na testiranju postojeće LPIS infrastukture kroz implementaciju mjera podrške Agrobudžeta i kao rezultat ovog testiranja zaključeno je da je neophodno raditi na povećanju ljudskih resursa za implementaciju samog LPIS (SIZEP) sistema.

U narednom periodu Direktor za plaćanja će nastaviti sa dodatnim razvojem LPIS sistema kroz implementaciju novih mjera u okvir Agrobudžeta, a čiji će rezultati biti korišćeni kako za kreiranje politika razvoja poljoprivrede tako i za sami pregovarački proces sa EU.

MIDAS 2 projekat

Drugi projekat institucionalnog razvoja i jačanja poljoprivrede u Crnoj Gori (MIDAS 2) dobio je odobrenje Borda izvršnih direktora Međunarodne banke za obnovu i razvoj 30. januara 2018. godine.

Ugovor o kreditu između Vlade Crne Gore i Međunarodne banke za obnovu i razvoj IBRD (Svjetska banka) potpisan je 8. marta 2018. godine (8820-ME).

Projekat je dobio efektivnost 5 juna 2018. godine, dok je zajedničko otvaranje projekta sa predstavnicima Svjetske banke i Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja (MPRR) održano u Kolašinu 11. jula 2018. godina.

Razvojni cilj Projekta jeste poboljšanje konkurentnosti poljoprivrede i i ribarstva u Crnoj Gori, kroz povećanje pružanja državne podrške u usaglašavanju sa zahtjevima za pristupanje EU.

Ovaj projekat ima tri razvojne komponente, dok je četvrta komponenta Upravljanje projektom:

- Prva komponenta - Jačanje programa MPRR, koje ima za cilj: (a) povećanje i stvaranje raznovrsnih mogućnosti za ostvarenje prihoda od proizvodnih jedinica, doprinos kreiranju radnih mjesta, kao i jačanje otpornosti produktivnih jedinica u vidu prilagođavanja klimatskim promjenama, i (b) podržati Crnu Goru u ispunjavanju uslova za zatvaranje Poglavlja 11. Komponenta 1 ima sledeće potkomponente: (i) Povećanje i diverzifikovanje mogućnosti za prihodovanje kroz donacije (grant sredstva) za poljoprivredu, ruralni razvoj i ribarstvo; i (ii) Jačanje MPRR u pravcu ispunjenja zahtjeva za pristupanje EU.
- Druga komponenta - Podrška za oblast bezbjednosti hrane, veterinarske i fitosanitarne usluge, u cilju razvoja kapaciteta za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne usluge, kao dio stvaranja integrisanog sistema kvaliteta hrane koji je u skladu sa zahtjevima Evropske unije (EU). Komponenta 2 ima sledeće potkomponente: (i) bezbjedno upravljanje životinjskim nus-proizvodima; (ii) Jačanje dijagnostičkih kapaciteta fitosanitarne laboratorije; i (iii) Podrška inspekcijским službama.
- Treća komponenta - Modernizacija sektora ribarstva ima za cilj finansiranje investicija u javnom sektoru kako bi se postiglo: (i) jačanje produktivnih kapaciteta sektora investiranjem u osnovnu infrastrukturu i opremu koja će ribarima obezbijediti bezbjedna i sanitarno ispravna plovila, postrojenja i pristup luci i (ii) jačanje institucionalnih kapaciteta za pristup Zajedničkoj politici ribarstva EU.

Vrijednost projekta je 30 miliona EUR i predviđeno je da Projekat traje od juna 2018.godine do juna 2023 godine.

U toku 2018. godine su započete sledeće aktivnosti na ovom projektu:

Komponenta 1:

- Podrška otkupnim centrima poljoprivrednih proizvoda,
- Adaptacija i opremanje regionalne kancelarije Agencije za plaćanje i MPRR (službi) u Bijelom Polju,
- Rad na pripremi mjere za podršku nepoljoprivrednim aktivnostima na gazdinstvima / farmama.

Komponenta 2:

- Nadogradnja i opremanja Fitolaboratorije na Biotehničkom fakultetu,
- Pripremne aktivnosti za rješavanje pitanja neškodljivog uklanjanja životinjskih nus proizvoda na nivou države,
- Pripremne aktivnosti za izradu Veterinarskog Informacionog sistema,

Komponenta 3:

- Rad na stvaranju pretpostavki za implementaciju pilot malih mjesta za evidentiranje ulova na primorju,
- Nabavka plovila za potrebe ribarske inspekcije,
- Rad na stvaranju pretpostavki za izgradnju ribarske luke na lokaciji RT Đeran, Ulcinj.

MIDAS dodatno finansiranje za IACS - podaci o projektu

Dodatno finansiranje za Projekat institucionalnog jačanja i razvoja poljoprivrede Crne Gore (MIDAS) je pripremljeno kao logički nastavak osnovnog MIDAS projekta, koji je pomagao razvoju sistema kako institucionalnog, tako i krajnjih korisnika farmera, do stepena akreditacije

za mogućnost korišćenja IPARD sredstava. Obzirom da je sistem za IPARD skoro potpuno izgrađen, prešlo se na drugu fazu razvoja Direktorata za plaćanja (buduće Agencije za plaćanje), kao glavne institucije za povlačenje EU sredstava za poljoprivredu.

Kroz projekat Dodatno finansiranje MIDAS projekta se implementira nastavak podrške jačanju vladinih institucija i skladu sa predpristupnim zahtjevima ka EU. Takođe se nadograđuje sistem za administraciju grantova za ruralni razvoj, u cilju podrške poljoprivrednim gazdinstvima za podizanje sopstvenih standard poslovanja ka EU standardima.

Projekat MIDAS Dodatno finansiranje za glavni cilj ima razvoj komponenti IACS Sistema (Integrisanog administrativnog sistema kontrole) koji je neophodan da bi se na EU prihvatljiv način kontrolisala EU sredstva podrške za poljoprivredu. IACS sistem, uključujući u sebi LPIS sistem, Farm registar, Registar za identifikaciju životinja, i ostale pod sisteme i baze podataka koje se trebaju izgraditi, će činiti i kontrolni mehanizam ne samo za EU sredstva podrške za direktna plaćanja u poljoprivredi, već će se koristiti i za nacionalna sredstva i efikasniju implementaciju i svrsishodnu namjenu ka krajnjim korisnicima, poljoprivrednim proizvođačima.

Obaveza svih zemalja članica EU je uspostavljanje IAKS-a za upravljanje sistemima podrške (Reg EU 1306/2013, Naslov V, Poglavlje II), kao i uspostavljanje tijela - Agencije za plaćanja, koje je odgovorno za upravljanje i kontrolu troškova iz fondova EAGF i EAFRD (Reg EU 1306/2013 Naslov II, Poglavlje II, Član 4.).

U svrhu provođenja Zajedničke poljoprivredne politike (ZPP), EU je donijela veliki broj propisa kojima se obavezuju zemlje članice na sprovođenje određenih postupaka i upotrebu informacionih sistema prilikom dodjele i kontrole plaćanja u poljoprivredi (direktnih plaćanja i mjera ruralnog razvoja vezanih za površinu). Osim direktnih plaćanja i mjera ruralnog razvoja vezanih za površinu IAKS se primijenjuje za kontrolu višestruke usklađenosti (mjere kojima se integriše zaštita životne sredine u ZPP).

Obavezni elementi IAKS-a su:

- Računarska baza podataka koja sadrži podatke iz zahtjeva za podršku za svako poljoprivredno gazdinstvo (ovaj sistem će da sadrži sve podatke o gazdinstvu / poljoprivredniku koji je aplicirao za podršku), neophodnost po regulativi 1306/2013 naslov 5 član 69;
- Sistem za identifikaciju poljoprivrednih parcela LPIS;
- Sistem za utvrđivanje i evidentiranje prava na plaćanje (s ciljem provjere prava na plaćanje i unakrsnih provjera sa zahtjevima za plaćanje i sistemom za identifikaciju parcela);
- Aid application (Osnovna aplikacija za podršku). Baza podataka koja sadrži zahtjeve za podršku i zahtjeve za plaćanje. Svake godine korisnik podnosi u propisanom roku jedan zahtjev za direktna plaćanja odnosno zahtjev za plaćanja za odgovarajuće mjere ruralnog razvoja vezane za površinu i životinje na unaprijed pripremljenim obrascima u elektronskoj formi.

Integrisani elektronski kontrolni sistem, koji podrazumijeva:

- Procedure za administrativnu kontrolu - podaci se softverski unakrsno provjeravaju (cross checks) između IAKS registara i drugih baza podataka, opseg kontrole, pravila za administrativne provjere za određene podrške, itd;
- Sistem za provjeru na licu mjesta – (kontrola na terenu), komisija utvrđuje pravila kontrola na licu mjesta, stope kontrola, odabir kontrolnog uzorka, izvještaj o nadzoru, elemente kontrola, određivanje područja, korišćenje kontrole s daljinskim istraživanjima, vremena kontrola, najave provjera, itd.

- Sistem za identifikaciju svakog poljoprivrednika koji podnese zahtjev za plaćanje – registar subjekata. Ovo je sistem koji garantuje da se svi zahtjevi za podršku i zahtjevi za plaćanje koje je podnio jedan korisnik mogu prepoznati kao takvi. Za svrhu jedinstvene identifikacije korisnika koristi se Registar poljoprivrednih gazdinstava (Farm registar).
- Sistem za identifikaciju i registraciju životinja, po potrebi za određene mjere podrške, u skladu sa Reg EU 1760/2000. Ovim sistemom definišu se procedure prijema zahtjeva, administrativne i inspekcijske kontrole, obrade zahtjeva i plaćanje, a njegovo uspostavljanje treba da osigura efikasnu isplatu direktnih plaćanja, nadzor i sprečavanje nepravilnosti.

Implementacijom projekta MIDAS dodatno finansiranje mi želimo da iskoristimo predpristupni period za postepeno građenje i uvođenje djelova IACS-a zbog kompleksnosti pojedinačnih djelova i postepenog povezivanja zarad postizanja potpune sinhronizovanosti i funkcionalnosti na datum pristupanja u EU.

Agencija za plaćanje (sada Direktorat za plaćanja) kao tijelo koje je neophodno da postoji zarad upravljanja plaćanjima iz fondova EAGF i EAFRD, kao i iz nacionalnog budžeta, a IACS je samo jedan dio kontrolno – pratećih mehanizama koje Agencija za plaćanje treba da ima da bi mogla da vrši svoju funkciju.

Pored IAKS sistema, prateći sistemi su i: (i) Finansijsko računovodstveni, koje smo takođe počeli paralelno da gradimo, jer će i oni biti predmet kontrole i akreditacije od EU kada nam budu dali pomenuta sredstva na raspolaganje, kao i (ii) Sistem upravljanja dokumentima, elektronska arhiva.

Ovaj Projekat je podržan iz zajma Svjetske banke, korisnik je Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, uglavnom usmjereno na Direktorat za plaćanja, koji je predmet EU akreditacije za upravljanje EU fondovima za podršku poljoprivrede u Crnoj Gori.

Direktna plaćanja u biljnoj proizvodnji - podrška po površini za zasade maslina, vinograda i/ili ljekovitog i aromatičnog bilja

Podrška organskoj proizvodnji

Direktorat za plaćanja je u 2018. godini po prvi put počeo sa implementacijom mjera direktnih plaćanja predviđenih Agrobudžetom za tekuću godinu, finansiranih kroz MIDAS projekat dodatno finansiranje. Podršku je bilo moguće ostvariti za direktna plaćanja u biljnoj proizvodnji koji se odnosi na površine pod zasadom/ima maslina, vinograda i/ili ljekovitog i aromatičnog bilja.

Takođe, Direktorat za plaćanja je u 2018. godini nastavio sa implementacijom mjere ruralnog razvoja Podrška organskoj proizvodnji, finansirane takođe iz MIDAS projekta dodatno finansiranje

Kroz ove Javne pozive poljoprivredni proizvođači su mogli ostvariti podršku:

- u biljnoj proizvodnji kroz direktna plaćanja po hektaru za zasade pod maslinom, vinovom lozom, ljekovitim i aromatičnim biljem;
- po hektaru proizvodne površine, uslovnom grlu stoke, jedinki živine i broju pčelinjih društava, koji su u okviru organske proizvodnje registrovani u Registru subjekata u organskoj proizvodnji.

U cilju preciznog utvrđivanja korišćenja poljoprivrednih površina, sve obradive površine za koje se traži podrška, a koje su pod organskom proizvodnjom ili koje su pod zasadima masline, vinove loze, ljekovitog i aromatičnog bilja morale su biti upisane u softverskom rješenju za evidenciju parcela - SIZEP evidencija, i na osnovu te evidencije vršene se u kontrole i plaćanja

za obje mjere. Pored toga, korisnici podrške su bili dužni da podnose zahtjeve za obje mjere podrške u okviru jednog zahtjeva za dodjelu podrške.

Ovakav postupak odobravanja plaćanja odnosno mogućnost apliciranja za više mjera na jednom zahtjevu, kao i evidencije parcela u posebnom softveru (SIZEP evidencija), predstavljaju ključne korake za implementaciju direktnih plaćanja u skladu sa pravilima Zajedničke poljoprivredne politike EU.

U okviru ove dvije mjere ukupno je primljeno 403 zahtjeva za podršku, od kojih je isplaćeno je 361 zahtjev u iznosu od 350.216,12 EUR podrške, a zahtijevana je podrška za 813ha obradivih površina (1 272 parcele), od kojih su neke površine ostvarile podršku za obje mjere.

Takođe, veoma je bitno napomenuti da je tokom 2018.godine počela izgradnja Sistema za upravljanje zahtjevima za podršku sa geoprostornom aplikacijom. Sistem pruža tehničku podršku prilikom popunjavanja Jedinственог zahtjeva i sastavni je dio IAKS-a tj.obavezan sistem prilikom implementacije direktnih plaćana i plaćanja po površini mjera ruralnog razvoja.Podrška organskoj proizvodnji (finansirana iz projekta MIDAS Dodatno finansiranje).

Izvještaji Svjetske banke

Predstavnici Svjetske banke su u svom Aide-Memoire, odnosno Izvještaju o realizaciji aktivnosti u 2018. godini istakli zadovoljstvo postignutim u realizaciji projekata koji su predmet njihove podrške, IPARD like 1, IPARD like 2, MIDAS Dodatno finansiranje i MIDAS 2.

Osim projekata koji su već u završnim fazama implementacije i čiji završetak se očekuje u toku 2019. godine (IPARD like 2, MIDAS Dodatno finansiranje), u martu 2018. je potpisan ugovor za novi projekta za jačanje institucija u poljoprivrednom sektoru u Crnoj Gori - MIDAS 2 projekat, ukupne vrijednosti 30 mil EUR, čija efektivnost je dobijena juna 2018. godine. Projekat se sastoji od četiri implementacione komponente, a to su:

- Komponenta 1: Jačanje programa poljoprivrede, ruralnog razvoja i ribarstva Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja (čiji opšti cilj komponente je da (i) poveća i diverzifikuje mogućnosti generisanja dohotka za poljoprivrednike i ribare i doprinese stvaranju radnih mjesta, i (ii) podrži Crnu Goru u ispunjavanju mjerila za zatvaranje Poglavlja 11);
- Komponenta 2: Podrška za sektor Bezbjednosti hrane, veterinu i fitosanitarnu politiku;
- Komponenta 3: Modernizacija ribarskog sektora;
- Komponenta 4: Upravljanje projektom.

Predviđeno je da projekat traje do juna 2023.

7.5.4. ODLUČIVANJE U UPRAVNOM POSTUPKU O PRAVIMA I OBAVEZAMA SUBJEKATA PRAVA

Direktorat za plaćanja nadležan je, pored ostalih nadležnosti propisanih aktom o unutrašnjoj organizaciji ministarstva, za pripremu i objavljivanje javnih poziva za dodjelu bespovratne podrške iz mjera ruralnog razvoja propisanih Agrobudžetom, koje se realizuju u okviru „EU/IPA projekta izgradnje institucija u poljoprivredi i ruralnom razvoju u Crnoj Gori” (IPARD Like 1 i IPARD Like 2)”, pripremu i objavljivanje javnih poziva za dodjelu bespovratne podrške iz mjera ruralnog razvoja koje se realizuju u okviru „Programa razvoja poljoprivrede i ruralnih područja – IPARD II Program 2014-2020”, postupanje po zahtjevima za odobravanje projekata i zahtjevima za isplatu podrške podnijetih na osnovu javnih poziva.

Direktorat za plaćanja je u 2018. godini, po prvi put, počeo sa implementacijom mjera direktnih plaćanja predviđenih Agrobudžetom za tekuću godinu, finansiranih kroz MIDAS projekat dodatno finansiranje. Takođe, Direktorat za plaćanja je u 2018. godini nastavio sa

implementacijom mjere ruralnog razvoja Podrška organskoj proizvodnji, finansirane takođe iz MIDAS projekta dodatno finansiranje

U 2018. godini, Direktor za plaćanja realizovao je Javni poziv za investicije u poljoprivredna gazdinstva u okviru IPARD Like 12 projekta (IPARD Like 1.2 javni poziv) odnosno i Javni poziv za investicije u fizički kapital vezano za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda (IPARD Like 2.42 javni poziv), kao i javni poziv za mjeru direktnih plaćanja u biljnoj proizvodnji i dodjelu podrške organskoj proizvodnji za dodjelu podrške organskoj proizvodnji za 2018.godinu

Počela je implementacija mjera IPARD II Programa, pa su u 2018. godini objavljeni Javni poziv „Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava“ i Javni poziv „Investicije u fizički kapital za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda“ u okviru IPARD-a II 2014–2020.

Takođe, nastavljeno je sa realizacijom investicija u javnih poziva za investicije u fizički kapital vezano za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda u okviru IPARD Like 2 projekta (IPARD Like 2.1, 2.2, 2.3 i 2.4 javni poziv)okviru Javnog poziva za investicije u poljoprivredna gazdinstva u okviru IPARD Like 1 projekta i kao i sa upisom poljoprivrednih gazdinstava u Registar poljoprivrednih gazdinstava.

Tokom 2018. godine, dostavljena su ukupno 3300 zahtjeva za odlučivanje u prvostepenom upravnom postupku, i to:

- 30 zahtjeva za dodjelu podrške podnijetih Javnom pozivu za investicije u preradu u okviru IPARD Like 2 projekta (IPARD like 2.3 javni poziv), od kojih je 30 riješeno (100 %);
- 15 zahtjeva za dodjelu podrške podnijetih Javnom pozivu za investicije u preradu u okviru IPARD Like 2 projekta (IPARD like 2.4 javni poziv), od kojih je 15 riješeno (100 %);
- 389 zahtjeva za dodjelu podrške podnijetih po Javnom pozivu „Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava“ u okviru IPARD-a II 2014–2020, od kojih su svi zahtjevi u postupku odlučivanja;
- 45 zahtjeva za dodjelu podrške podnijetih po Javnom pozivu „Investicije u fizički kapital za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda“ u okviru IPARD-a II 2014–2020, od od kojih je 12 riješeno, a ostali su u postupku odlučivanja;
- 43 zahtjeva za isplatu podrške podnijetih po Javnim pozivima za investicije u preradu vezano za marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda (IPARD Like 2.1, 2.2, 2.3 i 2.4), od kojih je 35 riješeno (81,40 %), a za 8 zahtjeva u toku je postupak odlučivanja;
- 403 zahtjeva za dodjelu podrške podnijetih po Javnom pozivu za direktna plaćanja u biljnoj proizvodnji i dodjelu podrške organskoj proizvodnji od kojih je riješeno 403 riješeno (100%) i
- 2375 zahtjeva za upis u Registar poljoprivrednih gazdinstava, od kojih je 2371 riješeno (99.83%), a za 4 zahtjeva u toku je postupak odlučivanja.

U 2018. godini pokrenuta su 4 upravna spora protiv odluka Ministarstva – Direktorata za plaćanja, od kojih su svi u postupku odlučivanja, dok su iz prethodnog izvještajnog perioda dva postupka okončana odbijanjem tužbi i potvrđivanjem našeg rješenja.

7.5.5. OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA ZA UNAPREĐENJE STANJA U OBLASTI

U 2018. godini, Direktor za plaćanja uz maksimalno angažovanje svih zaposlenih ostvario je veoma dobre i zapažene rezultate.

Uprkos i dalje nedovoljnom broju ljudskih resursa, Direktor za plaćanja je u 2018. godini uspješno implementirao javne pozive za dodjelu sredstava bespovratne podrške u okviru

IPARD like 2 projekta (IPARD like 2.1, IPARD like 2.2 , IPARD like 2.3 i IPARD like 2.4 Javni poziv), gdje je ukupno realizovano 35 projekata ukupne vrijednosti investicija 4,562,426.43 EUR (sa PDV-om), dok je isplaćena bespovratna podrška u iznosu od 1,911,338.69 EUR.

U okviru mjere direktna plaćanja u biljnoj proizvodnji i mjere ruralnog razvoja podrška organskoj proizvodnji, koje realizuje Direktorat za plaćanja ukupno je primljeno 403 zahtjeva za podršku, od kojih je isplaćeno 361 zahtjev u iznosu od 350.216,12 EUR podrške, a zahtijevana je podrška za 813ha obradivih površina (1 272 parcele), od kojih su neke površine ostvarile podršku za obje mjere.

U toku 2018.godine u Registru poljoprivrednih gazdinstava upisano je 2371 poljoprivrednih gazdinstava. Upis u Registar poljoprivrednih gazdinstava je osnova i uslov za dobijanje svih podsticaja u poljoprivredi i ruralnom razvoju, a istovremeno i evidencija o stvarnim podacima o svim poljoprivrednim gazdinstvima na teritoriji Crne Gore. Ukupan broj registrovanih poljoprivrednih gazdinstava zaključno na dan 31.12.2018. godine iznosi 9557.

S obzirom da je Direktorat za plaćanja povjeravanjem zadataka izvršenja budžeta za IPARD II i zvanično postao IPARD Agencija, odnosno akreditovano tijelo za implementaciju mjera ruralnog razvoja predviđenih IPARD II Programom, jedan od glavnih izazova i u narednom periodu biće implementacija javnih poziva za podršku kroz mjere ruralnog razvoja u okviru IPARD II Programa 2014-2020.

Paralelno sa implementacijom akreditovanih mjera, Direktorat za plaćanja će raditi na dobijanju potvrde od strane Evropske komisije za još dvije mjere IPARD II programa, i to: Mjera 7 „Diverzifikacija ekonomskih aktivnosti i razvoj poslovanja i Mjera „Tehnička pomoć“.

Uzimajući u obzir navedeno, neophodno je raditi na daljem povećanju ljudskih resursa u Direktoratu za plaćanja, kako bi se osigurala uspješna implementacija IPARD II programa, kao i drugih mjera podrške i projekata koje realizuje ovaj Direktorat.

Uspješna realizacija i povlačenje sredstava iz IPARD II programa ne zavisi samo od Direktorata za plaćanja – IPARD Agencije, već i od svih učesnika u ovom procesu, kako Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, tako i ostalih organa državne uprave, Tehničkih tijela prepoznatih IPARD II programom, organa lokalne uprave, poljoprivrednih proizvođača i prerađivača i drugih učesnika u ovom procesu.

7.6. DIREKTORAT ZA RURALNI RAZVOJ

7.6.1. DJELOKRUG RADA DIREKTORATA

Direktorat za ruralni razvoj vrši koordinaciju i priprema strategije, programe i projekte za ruralni razvoj sa ciljem povećanja konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje, poboljšanja standarda života u ruralnim područjima i zaštite životne sredine; sprovodi programe i projekte za ruralni razvoj iz Agrobudžeta i međunarodnih fondova u saradnji sa međunarodnim organizacijama i donatorima; izrađuje i priprema IPARD program za Crnu Goru i predlaže nacionalno zakonodavstvo za njegovo sprovođenje u saradnji sa nadležnim odjeljenjima u okviru ministarstva i Vlade i predlaže izmjene i dopune istih prema potrebi; prati napredovanje i uticaj sprovođenja mjera ruralnog razvoja iz Agrobudžeta i IPARD programa, i izrađuje izvještaje o monitoringu i evaluaciji istih; predstavlja Upravljačko tijelo (Managing authority) u okviru IPARD Operativne strukture ministarstva; koordinira i pomaže rad Odbora za monitoring IPARD-a (IPARD Monitoring Committee) i pomaže koordinaciju njegovog rada sa Odborom za praćenje programa IPA-e (IPA Monitoring Committee); koordinira i sprovodi aktivnosti promocije u okviru IPARD Programa i izrađuje akcione planove za promotivne aktivnosti u okviru mjera Tehničke pomoći u skladu sa IPARD programom i koordinira međunarodnu saradnju u oblasti ruralnog razvoja.

7.6.2. REALIZACIJA AKTIVNOSTI U POGLEDU POLITIKE RAZVOJA **Obnova i razvoj sela i izgradnja seoske infrastrukture**

Podržano je preko 70 projekata u oblasti ruralne infrastrukture u Crnoj Gori koji između ostalog uključuju:

Andrijevića: Podrška održavanju puteva u zimskom periodu; proboj puta na planini Balj; proboj puta Jošanica-Mojanska rijeka - Carine; podrške za lakše pohađanje nastave učenika iz ruralnih područja; adaptacija i proširenje seoskog puta od Jošanice do katuna Mojan.

Berane: Sanacija "Doma kulture u Pešcima"; završetak radova na vodovodu u MZ Polica; sanacija postojećeg makadamskog puta Džakovica – Redžov Laz - Mokri Do; sanacija postojećeg makadamskog puta Zagorje –Berotaš - Donje Luge; nastavak finansiranja za izgradnju puta Previja – Turija – Bučički potok; elektrifikacija katuna na planini Balj; rješavanje pitanja vodosnabdijevanja u školi „Vukajlo Kukalj“.

Bijelo Polje: Proboj i uređenje putne trase u zaseoku Mladojevina do katuna Ravne Njive u MZ Pavino Polje.

Cetinje: Sanacija puta do sela Lipa Cucka; rješavanje pitanja vodosnabdijevanja u selu Ožegovice; opravka potopne pumpe u MZ Bobija; Sanacija bistjerne koja se nalazi u MZ Konak – selo Očinići, zaseok Poljane; rješavanje problema infrastrukture Ivanova korita – Kuk; izgradnja dijela pristupnog puta u selu Velestovo; završetak radova izgradnje bistjerne i započinjanje radova na uspostavljanju nove distributivne mreže u MZ Čevo; završetak radova na izgradnji doma u MZ Bata; probijanje i nasipanje puta na pravcu Kuta do Izvorišta vode za MZ Čevo; rješavanje pitanja vodosnabdijevanja u selu Tomići, MZ Čevo.

Danilovgrad: Rješavanje pitanja vodosnabdijevanja većeg broja građana na području sela Gradina, Gornjih i Donjih Martinića, kao i na području Stanjevića Rupa; završetak rekonstrukcije i adaptacije putnog pravca „Zorska crkva – Kuća meda“.

Herceg Novi: Izgradnja puta Rujevo i Obalica.

Kolašin: Sanacija puta Durdevine – Bare - Vočje; izgradnja puta Cerovica - Liješnje - Velje Duboko - Kapetanovo jezero; podrška za čišćenje snijega na prostoru Rovaca; proboj putnih pravaca Granica – Grmac – Vrtovi i Gornja Rovca – Palušci; rješavanje pitanja vodosnabdijevanja u selu Jasen; saniranje korita rijeke Pažanj; rješavanje pitanja vodosnabdijevanja u selu Lopate, Lijeva Rijeka; rješavanje pitanja vodosnabdijevanja u selu Njegalice-Donja Morača; sanacija lokalnog puta na Liješnju, Polje Lješansko, od Kunka do škole; izgradnja seoskog puta Višnje – Rovca; sanacija lokalnog puta na području MZ Liješnje.

Mojkovac: Unapređenje infrastrukture u cilju rješavanja pitanja otkupa mlijeka od poljoprivrednih proizvođača sa teritorije opštine Mojkovac; proboj puta na relaciji Dobrilovina – Bjelovina;

Nikšić: Nasipanje puta koji se spaja sa novom zaobilaznicom oko Nikšića; realizacija Projekta hidrogeoloških istražnih radova za dva istražno-eksploataciona bunara u Riječanima (Banjani); sanacija udarnih rupa i ulegnuća na lokalnom putu Jasenovo Polje – Praga u MZ Vidrovan; popravku ograde i trotoara na mostu na rijeci Bistrici u MZ Ćemenca; unapređenje putne infrastrukture na području MZ Župa; unapređenje putne infrastrukture u ruralnim područjima; saniranje puta u selu Lukovo; izgradnja odvodnih kanala u MZ Uzdomir.

Petnjica: Sanacija korita rijeke Lješnice; rješavanje pitanja vodosnabdijevanja u selu Dašča Rijeka; nasipanje puteva prema katunima: Vruće bare, Krnja Jela, Suhodanje i Ravni Turjak;

Plav: Unapređenje putne infrastrukture u selu Budojevica; rješavanje pitanja vodosnabdijevanja u MZ Murino.

Pljevlja: Sanacija puta u Glibačima; izgradnja školskog objekta; modernizacija seoskog puta Kosanica-Bitine; modernizacija seoskog puta Kosanica-Pačevina; završetak radova na izgradnji seoskog doma u selu Lijeska.

Plužine: Rješavanje pitanja vodosnabdijevanja u selu Miloševići;

Podgorica: Rješavanje pitanja vodosnabdijevanja u selu Koći; rješavanje pitanja vodosnabdijevanja u selu Parci; sanacija puta Ubli; rješavanje pitanja vodosnabdijevanja u Gornjim Rogamima;

Rožaje: Izgradnja mosta na rijeci Županici; izgradnja puta za etno selo „Jela“; unapređenje putne infrastrukture u MZ Koljeno; saniranje putnog pravca Ćosovica-Vlahovi; rješavanje pitanja vodosnabdijevanja za katunsko naselje „Đuranovića Luke“; rješavanje pitanja vodosnabdijevanja u selu Bijela Crkva.

Šavnik: Rekonstrukcija lokalnog puta Boan-Seoca-Strug; rekonstrukcija lokalnog i katunskog puta Bijela-Gradina-Štirni Do; rekonstrukcija seoskog puta u Sirovcu od magistralnog puta do kuće Trebješana; nabavka stočne vage za potrebe mještana sela Strug i Malinsko;

Žabljak: Nasipanje i saniranje puteva u katunima Dobri Do, Studenca i Vjetropolje, kao i u selu Bosača; unapređenje putne infrastrukture u selu Suvodo-Žabljak;

Program razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Crne Gore u okviru IPARD II 2014-2020 (IPARD II program)

Program razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Crne Gore u okviru IPARD II 2014-2020 (IPARD program) usvojen je 20. jula 2015. godine od strane Evropske komisije i 10. septembra 2015. godine od strane Vlade Crne Gore. Tokom 2016. i 2017. godine IPARD II program je dodatno unaprijeđen i razrađen, te je i Evropska komisija usvojila izmjene IPARD II programa. Vlada Crne Gore je 21.12.2017. godine usvojila Program razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Crne Gore u okviru IPARD II 2014-2020 (IPARD II program verzija 1.1) i Uredbu o izmjenama i dopunama Uredbe o realizaciji i postupku korišćenja sredstava iz Instrumenta pretpristupne pomoći Evropske unije (IPARD II Program) („Sl. list CG“ br.16/16 i 4/18), čime je uspostavljena i pravna osnova za objavljivanje prvog javnog poziva kroz IPARD II program. Kroz sprovođenje IPARD II programa crnogorskim poljoprivrednicima biće dostupno oko 52 miliona EUR bespovratne podrške. U 2018. godini objavljena su 2 javna poziva kroz IPARD program. Prvi javni poziv za mjeru 1 – Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava i prvi javni poziv za mjeru 3 - Investicije u fizički kapital vezano za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda. Direktor za plaćanja vrši sprovođenje pomenutih javnih poziva.

Crna Gora imala je obavezu da osnuje IPARD II odbor za nadgledanje u skladu sa Okvirnim i Sektorskim sporazumom koji je potpisan između Vlade Crne Gore i Evropske komisije, a tiču se pravila sprovođenja finansijske podrške EU Crnoj Gori kroz instrument pretpristupne podrške (IPA) i to za oblast „Poljoprivreda i ruralni razvoj“ (IPARD II). Članovi IPARD II odbora su predstavnici institucija koje su uključene u sam proces sprovođenja IPARD II programa, kao i predstavnici poljoprivrednih proizvođača, odnosno udruženja iz različitih sektora poljoprivredne proizvodnje, ali i predstavnici nevladinog sektora. Prvi sastanak je održan 7. jula 2016. godine, drugi sastanak održan 27. juna 2017. godine, treći 12. juna 2018. godine, dok je četvrti zakazan za 6. februar 2019. godine.

JAVNI POZIVI

Mjere podrške Agrobudžeta su se realizovale kroz sljedeće javne pozive:

Kroz mjeru Podrška razvoju vinogradarstva i vinarstva za 2018. godinu, podržana su 82 poljoprivredna gazdinstva i ostvarila pravo na podršku u ukupnom inosu od 143.363,17EUR. Zasnovoano je novih 10,37 ha vinograda, a restrukturirano 7 vinograda. Investiralo se i u modernizaciju vinograda (potporni stubovi i žice, sistem za navodnjavanje, mreža za zaštitu od ptica) kao i u nabavku namjenske vinske opreme (inox posude, barrique burad, muljače, aparat za destilaciju i dr.).

Kroz mjeru Podrška podizanju i modernizaciji/opremanju proizvodnih voćnih zasada za 2018. godinu, podržano je 119 poljoprivrednih gazdinstava, u iznosu od 338.538,92EUR. 30 poljoprivrednih gazdinstava zasnovoalo je novih 36,72 ha pod voćem i ostvarilo pravo na podršku u ukupnom iznosu od 86.481,95EUR. Podrška u iznosu od 77.761,79EUR ostvarena je za nabavku opreme za modernizaciju zasada.

Kroz mjeru Podrška razvoju maslinarstva za 2018. godinu, podržana su 44 poljoprivredna proizvođača i ostvarila pravo na podršku u ukupnom iznosu od 95.934,02EUR. 15 poljoprivrednih proizvođača ostvarilo je podršku za podizanje novih maslinjaka u ukupnom iznosu od 13.696,70 EURa. Investirano je u kultivisanje nekorišćenog zemljišta za sadnju maslina, revitalizaciju maslinjaka, izgradnju podzida u svrhu čuvanja zemljišta od erozije, izgradnju basena za odlaganje komine. Takođe nabavljena je i potrebna oprema za razvoj maslinarstva.

Kroz mjeru Podrška povrtarskoj proizvodnji za 2018. godinu, podržano je 322 poljoprivrednih gazdinstava u iznosu od 396.800,28EUR.

Kroz mjeru Podrška podizanju višegodišnjih zasada ljekovitog i aromatičnog bilja za 2018. godinu, podržano je 11 poljoprivrednih gazdinstava i ostvarilo pravo na podršku u ukupnom iznosu od 31.687,10EUR. Za zasnivanje novih 13,2 ha ljekovitog i aromatičnog bilja ostvarena je podrška u iznosu od 31.423,25EUR. U nabavku sistema za navodnjavanje investirano je 2.736,30EUR i ostvarena podrška u iznosu od 1.368,15EUR.

Kroz Investicije u preradu na porodičnim gazdinstvima podržano 60 projekata. Ukupno investirano 367.013,61EUR. Ostvarena bespovratna podrška od 168.313,68EUR. Podržana gazdinstva usklađena sa minimalnim nacionalnim standardima. U istim povećan stepen bezbjednosti i kvaliteta hrane, modernizovani prerađivački kapaciteti i proširen asortiman proizvoda.

Kroz mjeru Podrška unaprjeđenju kvaliteta sirovog mlijeka podržano je 189 gazdinstava. Ukupno investirano 210.338EUR i ostvarena bespovratna podrška od 132.035EUR. Sredstva su iskorišćena za za nabavku aparata za mužu, laktofriza i sredstava za pranje i dezinfekciju vimena, što je uticalo na poboljšanje higijene muže i kvaliteta mlijeka.

Kroz mjeru Unapređenje stočnog fonda podržano je 97 gazdinstva sa 473.523EUR za nabavku steonih junica, priplodnih jarica, jagnjica i nazimica.

Kroz mjeru Podrška za nabavku mehanizacije, priključaka i opreme u funkciji primarne proizvodnje za 2018-u godinu, podržano je 560 poljoprivrednih gazdinstava, u iznosu od 766.159,33EUR.

Kroz mjeru Podrška investicijama u izgradnju sistema za navodnjavanje za 2018-u godinu, podržano je 88 poljoprivrednih gazdinstava u iznosu od 201.822,16EUR.

U cilju poboljšanja kvaliteta života i rada, prije svega za mlade ljude koji žele da se bave poljoprivredom, Ministarstvo je u 2018. godine sproveo mjeru Podrška pokretanju poslovanja mladih poljoprivrednika kroz koju je podržano 60 korisnika iz 13 opština, od čega najveće učešće je veterinarskih i poljoprivrednih tehničara, a koji su bili na evidenciji Zavoda za zapošljavanje (najviše je zastupljena stočarska proizvodnja, rekonstrukcija objekata na

poljoprivrednim gazdinstvima, a kod biljne proizvodnje prevladavala je nabavka sadnog materijala), sa ukupnim iznosom podrške od 590.371,76EUR.

Kroz mjeru Održivo korišćenje planinskih pašnjaka sa 212.746,00EUR podržano je 1.515 poljoprivrednih proizvođača iz 20 crnogorskih opština, koji izdižu stoku na katun. U cilju očuvanja i korišćenja autohtonih i lokalnih vrsta i rasa stoke ugrožene genetskom erozijom, Ministarstvo je podržalo 36 poljoprivrednih proizvođača koji se bave uzgojem autohtonih rasa stoke (ovce rasa: zetska žuja, sora, ljaba i pivska pramenka, i krave rase: buša) i autohtonih biljnih vrsta sa ukupno 34.159,00 EUR. Podržan i Biotehnički fakultet za sprovođenje programa očuvanje genetičkih resursa u stočarstvu.

Kroz mjeru Upravljanje stajskim đubrivom sa 68.516,81EUR podržana su 32 poljoprivredna gazdinstva. Na taj način riješeno je pitanje odlaganja stajskog đubriva na predmetnim gazdinstvima.

Kroz mjeru Diverzifikacije ekonomskih aktivnosti u ruralnim područjima za 2018. godinu, kroz javni poziv za podršku investicijama za adaptaciju planinskih katuna podržana su 43 aplikanta, koji su ostvarili pravo na podršku u iznosu od 51.372,10EUR.

Projekat "Posao za vas"

Tokom 2018. godine 27 korisnika kredita "Posao za Vas" ostvario je pravo na otpis 30% kredita u iznosu od 42.000EUR. MPRR je izvršilo otpis kredita za korisnike koji su otpočeli poljoprivrednu proizvodnju.

Projekat Stvaranja klastera i transformacija ruralnih područja RCTP (IFAD)

Kroz mjeru Podrška razvoju klastera u oblasti poljoprivrede za 2018. godinu, kroz javni poziv podržana su 48 aplikanta, koji su ostvarili pravo na podršku u iznosu od 56.749,73EUR.

Obnova i razvoj soske infrastrukture

Berane- Asfaltiranje lokalnog puta u MZ Polica u dužini od 1km;

Bijelo Polje- Aflatiranje lokalnog puta u MZ Godijevo u dužini od 500m, izgradnja sekundarne vodovodne mreže u MZ Dobrakovo, izgradnja sekundarne vodovodne mreže u MZ Pavino Polje;

Mojkovac- Izgradnja sekundarne vodovodne mreže u MZ Prošćenje- Slatina;

Nikšić- Asfaltiranje lokalnog puta u MZ Trubjela u dužini od 1,50km, asfaltiranje lokalnog puta u MZ Velimlje u dužini od 410m, asfaltiranje lokalnog puta u MZ Velimlje- zaseok Počivala u dužini od 500m, izgradnja vodne akumulacije u MZ Trubjela, sanacija bistijerne u MZ Crni Kuk;

Petnjica- Asfaltiranje lokalnog puta u MZ Trpezi u dužini od 1km

Šavnik- Asfaltiranje dvije dionice lokalnog puta Boan- Seoca u dužinama od 300m i 400m i

Žabljak- Asfaltiranje lokalnog puta u MZ Virak, selo Kovčica u dužini od 500 m, asfaltiranje lokalnog puta u MZ Virak, selo Pašina voda u dužini od 300 m.

7.6.3. ODLUČIVANJE U UPRAVNOM POSTUPKU O PRAVIMA I OBAVEZAMA SUBJEKATA PRAVA

U izvještajnom periodu Direktorat za ruralni razvoj je bio zadužen za realizaciju 13 javnih poziva, koji su se realizovali u skladu sa Uredbom o uslovima, načinu i dinamici sprovođenja mjera agrarne politike za 2018. godinu – Agrobudžetom i to:

1. Mjera 2.1.3 – Podrška razvoju vinogradarstva i vinarstva;
2. Mjera 2.1.4 – Podrška podizanju i modernizaciji/opremanju proizvodnih voćnih zasada;
3. Mjera 2.1.5 – Podrška razvoju maslinarstva;

4. Mjera 2.1.6 – Podrška povrtarskoj proizvodnji;
5. Mjera 2.1.7 – Podrška podizanju višegodišnjih zasada ljekovitog i aromatičnog bilja;
6. Mjera 2.1.8 – Podrška investicijama za preradu na gazdinstvima;
7. Mjera 2.1.9 – Podrška unapređenju kvaliteta sirovog mlijeka;
8. Mjera 2.1.11 - Podrška unapređenju stočnog fonda;
9. Mjera 2.1.12. - Podrška za nabavku mehanizacije, priključaka i opreme u funkciji primarne proizvodnje;
10. Mjera 2.1.13 - Podrška investicijama za navodnjavanje;
11. Mjera 2.1.14 – Podrška pokretanju poslovanja mladih poljoprivrednika;
12. Mjera 2.2.3 - Održivo korišćenje planinskih pašnjaka;
13. Mjera 2.2.4 - Podrška upravljanju stajskim đubrivom i
14. Mjera 2.3.1 - Diverzifikacija ekonomskih aktivnosti u ruralnim područjima.

U skladu sa gore navedenim Javnim pozivima pristiglo je ukupno 2.230 zahtjeva za rješavanje u prvostepenom upravnom postupku i svaki od njih je riješen u zakonom propisanom roku i stepen rješavanja prvostepenih postupaka iznosi 100%. Protiv prvostepenih rješenja Ministarstva pokrenuto je 12 upravnih sporova i postupci su u toku pred Upravnim sudom Crne Gore.

7.6.4. OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA ZA UNAPREĐENJE STANJA U OBLASTI

Direktorat za ruralni razvoj je u 2018. godini ispunio sve obaveze.

Za unapređenje stanja u oblasti ruralnog razvoja neophodno je u narednom periodu preduzeti sljedeće mjere:

- Uvođenje novih mjera u Agrobudžet u cilju unaprjeđenja životnog standarda i uslova za bavljenje poslom ljudi u ruralnim područjima;
- Spovođenje Programa razvoja poljoprivrede i ruralnih područja u okviru IPARD II 2014-2020 (IPARD II program) u cilju unaprjeđenja ruralnih područja, povećanja zaposlenosti kao i smanjenje postojećeg trenda depopulacije ovih područja;
- Unaprijediti stanje u oblasti infrastrukture, gdje će se u saradnji sa lokalnim jedinicama samouprava konstantno raditi na rješavanju pitanja vodosnabdijevanja, putne i druge infrastrukture;
- Konstantno raditi na edukaciji i boljoj informisanosti poljoprivrednih proizvođača u cilju veće iskorišćenosti dostupnih sredstava podrške.

7.7. ODJELJENJE ZA SAVJETODAVNE POSLOVE U BILJNOJ PROIZVODNJI

7.7.1. DJELOKRUG RADA ODJELJENJA

Odjeljenje za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji obavlja savjetodavne poslove u oblasti primarne poljoprivredne proizvodnje u sektoru biljne proizvodnje, prerade proizvoda neživotinjskog porijekla. Odjeljenje za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji pruža stručne savjete i usluge poljoprivrednim proizvođačima kojima je osnovna ili dopunska djelatnost proizvodnja voća, povrća, žitarica, ljekovitog i krmnog bilja, kao i prerada primarnih proizvoda neživotinjskog porijekla. Savjetodavni poslovi odnose se na: podršku poljoprivrednim proizvođačima u pripremi projekata i zahtjeva za podršku iz sredstava nacionalnog budžeta i pretpristupnih fondova, organizovanje edukativnih radionica u cilju unapređenja poljoprivredne proizvodnje, povećanja konkuretnosti proizvođača, povećanje kvaliteta proizvoda, uvođenje standarda bezbjednosti hrane, primjenu dobre poljoprivredne prakse, primjenu inovacija, novih tehnologija, očuvanja životne sredine. Odjeljenje za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji pruža savjete o zaštiti bilja, prati izvještaje prognozne službe, pruža savjete o planiranju

proizvodnje, afirmiše razvoj dopunskih aktivnosti u ruralnim područjima, afirmiše udruživanje poljoprivrednih proizvođača i pruža podršku u formiranju poljoprivrednih kooperativa. Odjeljenje za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji prati sprovođenje programa ruralnog razvoja (IPARD) i mjera Agrobudžeta, prikuplja podatke na terenu, redovno informiše Direktorata za poljoprivredu i Direktorata za ruralni razvoj o stanju na terenu, predlaže mjere podrške. Odjeljenje, takođe organizuje i prikuplja informacije za potrebe funkcionisanja Agrarno –marketinškog informacionog sistema (AMIS) kao i za sistem računovodstvenih podataka na poljoprivrednim gazdinstvima (FADN), dostavljaju podatke Nacionalnom odboru za praćenje sistema FADN i sarađuju s Odjeljenjem za ekonomske analize.

Savjetodavno-edukativni poslovi

Veoma važno mjesto u aktivnostima Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji zauzimaju informisanje, savjetovanje i edukacija poljoprivrednih proizvođača. U svakodnevnim kontaktima proizvođačima se pružaju informacije o mogućnostima podrške definisane mjerama podrške iz Agrobudžeta, o promjenama u legislativi u sektoru agrara, daju uputstva, stručne savjete i konsultacije o primjeni savremene agrotehnike u primarnoj proizvodnji i preradi, zaštiti životne sredine, mogućnosti plasmana proizvoda itd.

Kroz ovu aktivnost poljoprivrednici se upoznaju sa evropskim zakonodavstvom i minimumom uslova koje moraju obezbijediti na svojim gazdinstvima.

Savjetodavna uloga se ostvaruje kroz više aktivnosti:

Rad u kancelariji

U toku 2018. godine regionalne kancelarije Odjeljenja zabilježile su 7300 posjeta poljoprivrednih proizvođača.

Pružene usluge se mogu razvrstati na : davanje informacija o mogućnostima podrške, pomoć prilikom apliciranja za definisane mjere podrške, stručne savjete, upis u registre.

Terenski rad

Ovaj dio savjetodavnih poslova odnosi se na posjete farmerima na njihovom imanju, po pozivu proizvođača ili samoinicijativno. Po pozivu proizvođača ili samoinicijativno vršeni su redovni obilasci poljoprivrednika na terenu u cilju davanja preporuka za rješavanje problema u proizvodnji i informisanja o trenutnim aktuelnostima.

U toku 2018.godine izvršeno je 4700 obilazaka poljoprivrednih proizvođača na gazdinstvu isključivo u cilju savjetovanja. U okviru ovih posjeta organizovano je 67 demonstracija agrotehnike (rezidba, prihrana, navodnjavanje, zaštita) na terenu.

Edukativne radionice

U toku godine, samostalno ili u saradnji sa Odeljenjem za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva i Direktoratima za poljoprivredu, zatim ruralni razvoj i plaćanje organizovano je 50 edukativnih radionica, kao i 40 radionica na kojima je prezentovan Agrobudžet i druge mjere podrške.

Edukativne radionice su počele Zimskom školom poljoprivrede u Beranama, Žablaku i Pljevljima i u kontinuitetu su organizovane zavisno od aktuelnosti tema koje su obrađivane.

Savjeti putem medija

Zaposleni u Odjeljenju osim direktne komunikacije sa farmerima, savjetodavnu ulogu ostvaruju i kroz snimanje stručnih priloga za tv i radio emisije kao i objavljivanjem stručnih tekstova i savjeta u štampanim medijima. To se prije svega odnosi na:

- Snimanje priloga za emisije posvećene agraru, jutarnje programe i sl.;
- Snimanje priloga i gostovanja u emisijama lokalnih TV stanica;
- Redovno učešće u radio emisiji "Nedjeljom o selu i poljoprivredi". Svake nedjelje po jedan aktuelni savjet iz oblasti biljne proizvodnje, kao i najave aktivnosti službe za sljedeću nedjelju;
- Redovno davanje sedmičnog izvještaja o cijenama sa zelenih pijaca;
- Saradnja sa štampanim medijima- redovno pisanje savjeta za dnevni list „Pobjedu“, "Dan", „Pčelarstvo“;
- u Jutarnjem programu RTCG, svakog drugog ponedjeljka savjetodavci gostuju, te govore na neku od aktuelnih tema i odgovaraju na pitanja gledalaca;
- Redovno objavljivanje kvalitetnih savjeta i svih značajnijih informacija i obavještenja putem web stranice Savjetodavne službe i to: www.savjetodavna.org. Sajt ima više korisnih linkova.

Ukupno je snimljeno 35 gostovanja na TVCG i lokalnim TV stanicama, 65 savjeta putem RCG i lokalnih radio stanica, 25 savjeta na web sajtu, 45 tekstova u dnevnoj štampi i stručnim časopisima.

Realizacija mjera podrške Agrobudžeta

Odjeljenje za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji aktivno je uključeno u realizaciju mjera definisanih Agrobudžetom. U realizaciji ovih poslova aktivno sarađuje sa Direktoratom za poljoprivredu(mjere tržišno cjenovne politike) i sa Direktoratom za ruralni razvoj (mjere ruralnog razvoja)

U realizaciji navedenih mjera Odjeljenje ima implementacionu ulogu i odgovornost. Odeljenje takođe daje značajan doprinos učešćem u kreiranju mjera.

Mjere tržišno cjenovne politike

Direktna plaćanja u biljnoj proizvodnji

Uloga Odjeljenja u realizaciji direktnih plaćanja se sastoji u informisanju potencijalnih korisnika podrške, pomoći kod popunjavanja aplikacionih formulara i terenska kontrola prijavljenih površina.

Osim toga, od početka uvođenja obradivih površina u Sistem za identifikaciju zemljišnih parcela (SIZEP), u kancelarijama Odjeljenja vrši se unos obradivih površina u ovaj sistem.

U toku 2018. godine ukupno je 381 poljoprivrednik upisao svoje obradive površine u sistem.

Terenska kontrola prijavljenih površina obavljena je na ukupno 1922 gazdinstva, a izvještaji proslijeđeni Direktoratu za poljoprivredu.

Po osnovu Direktnih plaćanja u biljnoj proizvodnji za 2018. godinu isplaćena su ukupno 2.303 korisnika za utvrđenu obradivu površinu od 5.781,34 hektara

Direktna plaćanja za proizvodnju duvana

Uloga Odjelejnja u realizaciji plaćanja se sastoji u informisanju potencijalnih korisnika podrške, i terenska kontrola prijavljenih površina u saradnji sa predstavnicima ovlaštenog otkupljivača duvana.

Terenski zapisnici proslijeđeni Direktoratu za poljoprivredu.

Površine zasadjene duvanom kontrolisane su kod 47 proizvođača duvana. Ukupno zasijana površina pod duvanom je 27,835 hektara.

Program intervencija na tržištu

Predstavnici Odjeljenja u saradnji sa Odjelenjem za ekonomske analize i Direktoratom za poljoprivredu radili su na pripremi i sprovođenju mjere Agrobudžeta za stabilizaciju tržišta.

Uloga Odjeljenja za savjetodavne poslove se sastojala u kontinuiranom praćenju stanja na tržištu svježeg voća i povrća i redovnog izvještavanja odgovornih. Nakon donošenja odluke o pokretanju instrumenata podrške kroz ovu mjeru služba je redovno, na dnevnom nivou pratila realizaciju skladištenja i uskladištene količine i o tome podnosila izvještaje.

Kontrolisano je stanje na proizvodnim parcelama, stanje na tržištu, kao i deset privrednih subjekata koji su vršili otkup i skladištenje maline i lubenice od individualnih poljoprivrednih proizvođača.

Zahvaljujući ovim aktivnostima otkupljeno je i uskladišteno 690t maline i 980t lubenice.

Očuvana je stabilnost tržišta, obezbijeđen je kontinuirani otkup maline i lubenice od crnogorskih poljoprivrednih proizvođača i sačuvan njihov dohodak koji nastaje ovom proizvodnjom.

Mjere ruralnog razvoja

Kao i kod mjera za stabilizaciju tržišta uloga Odjeljenja za savjetodavne poslove u realizaciji mjera ruralnog razvoja je bila implementaciona. Osim toga, Odjeljenje je učestvovalo u kreiranju mjera podrške i informisalo i pružilo pomoć poljoprivrednicima kod popunjavanja aplikacionih formulara.

Odjeljenje je vršilo terensku kontrolu podnesenih zahtjeva, a broj kontrola je zavisio od toga da li je za ostvarivanje prava na podršku potrebno prethodno odobravanje.

U cilju implementacije i realizacije Javnih poziva u okviru mjera ruralnog razvoja, Odjeljenje je izvršilo ukupno 1397 terenskih kontrola i sačinilo isti broj zapisnika.

Podrška razvoju vinogradarstva i vinarstva

Ukupno je izvršeno 96 terenskih kontrola na osnovu kojih su podržana 82 poljoprivredna gazdinstva. Zasnovano je novih 10,37 ha vinograda, a restruktuirano 7 vinograda. Investiralo se i u modernizaciju vinograda (potporni stubovi i žice, sistem za navodnjavanje, mreža za zaštitu od ptica) kao i u nabavku namjenske vinske opreme (inox posude, barrique burad, muljače, aparat za destilaciju i dr.).

Podrška podizanju i modernizaciji/opremanju proizvodnih voćnih zasada

Ukupno je izvršeno 130 kontrola, a na osnovu podnesenih izvještaja podržano je 119 poljoprivrednih gazdinstava koji su zasnovali novih 36,72 ha zasada pod voćem i ostvarena je podrška za nabavku opreme za modernizaciju zasada.

Podrška razvoju maslinarstva

Ukupno je izvršeno 60 terenskih kontrola, nakon kojih su podržana 44 poljoprivredna proizvođača. 15 poljoprivrednih proizvođača ostvarilo je podršku za podizanje novih maslinjaka. Investirano je u kultivisanje nekorišćenog zemljišta za sadnju maslina, revitalizaciju maslinjaka, izgradnju podzida u svrhu čuvanja zemljišta od erozije, izgradnju basena za odlaganje komine. Takođe, nabavljena je i potrebna oprema za razvoj maslinarstva.

Podrška povrtarskoj proizvodnji

Ukupno je izvršeno 334 kontrole na terenu, a na osnovu terenskih izvještaja podržano 322 poljoprivrednih gazdinstava.

Ukupna podržana površina je oko 750ha.

Podrška podizanju višegodišnjih zasada ljekovitog i aromatičnog bilja

Ukupno je izvršeno 17 terenskih kontrola, na osnovu kojih je podržano 11 poljoprivrednih gazdinstava koji su zasnovali novih 13,2 ha ljekovitog i aromatičnog bilja ostvarena je podrška u za nabavku sistema za navodnjavanje.

Investicije u preradu na porodičnim gazdinstvima

Terenska kontrola je rađena zajedno sa Odeljenjem za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva. Obzirom da je podrška kroz ovu mjeru podrazumijevala prethodno rješenje o odobravanju ukupno je izvršeno 70 obilazaka podnosilaca zahtjeva, a izvršeno je 130 terenskih kontrola, dok je osnovu istih podržano 60 projekata. Podržana gazdinstva usklađena sa minimalnim nacionalnim standardima, povećan je stepen bezbjednosti i kvaliteta hrane, modernizovani su prerađivački kapaciteti i proširen je asortiman proizvoda.

Podrška za nabavku mehanizacije, priključaka i opreme u funkciji primarne proizvodnje

Terenska kontrola je izvršena zajedno sa Odeljenjem za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva. Ukupno je izvršeno 570 terenskih kontrola, a podržano je 560 poljoprivrednih gazdinstava.

Podrška investicijama u izgradnju sistema za navodnjavanje

S obzirom na to da je podrška kroz ovu mjeru zahtijevala prethodno odobravanje, ukupno je izvršeno 235 terenskih kontrola na osnovu kojih je podržano je 88 poljoprivrednih gazdinstava.

Podrška pokretanju poslovanja mladih poljoprivrednika

U cilju poboljšanja kvaliteta života i rada prije svega, za mlade ljude koji žele da se bave poljoprivredom, Ministarstvo je u 2018. godine sproveo mjeru Podrška pokretanju poslovanja mladih poljoprivrednika kroz koju je podržano 60 korisnika iz 13 opština, od čega je najveće učešće veterinarskih i poljoprivrednih tehničara koji su bili na evidenciji Zavoda za zapošljavanje.

Uloga Odjeljenja za savjetodavne poslove je u mentorstvu za svih 60 mladih farmera od kojih su 20 iz oblasti biljne proizvodnje. Mentor je u toku godine najmanje morao izvršiti tri terenske kontrole u cilju praćenja dinamike realizacije podržane investicije.

Registar poljoprivrednih gazdinstava

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja vrši upis poljoprivrednih gazdinstava u Registar poljoprivrednih gazdinstava.

Upis u Registar se vrši u regionalnim kancelarijama Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji i Odjeljenja za savjetodavne poslove u stočarskoj proizvodnji.

U Registar poljoprivrednih gazdinstava mogu se upisati poljoprivredna gazdinstva koja obavljaju poljoprivrednu djelatnost i posjeduju poljoprivredno zemljište i/ili životinje.

U Registar se obavezno upisuju:

- poljoprivredno gazdinstvo koje podnosi zahtjev za ostvarivanje prava na podsticaj ili podršku i
- proizvođači poljoprivrednih proizvoda namijenjenih tržištu.

U toku 2018. godine u Registar je upisano 2371 novih gazdinstava, a izvršene su 2182 promjene u strukturi već upisanih gazdinstava.

Ostale aktivnosti

Odeljenje za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji, za potrebe Ministarstva finansija utvrđivalo je činjenično stanje na terenu i na osnovu obilaska terena davalo mišljenje za odobravanje prenosa prava vlasništva ili korišćenja zemljišta u državnoj svojini, kao i dugoročnog zakupa zemljišta.

U toku 2018. godine ukupno je odgovoreno na 55 zahtjeva.

Studijske posjete i obuka zaposlenih

U periodu od 3. do 16. maja 2018. godine u NR Kini u Pekingu održan je seminar na temu "Organska proizvodnja", a istom su prisustvovali predstavnici direktorata i odeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji, lokalnih samouprava i proizvođači. Seminar je organizovan na poziv Ministarstva poljoprivrede NR Kine, koje je pokrilo sve troškove učešća.

U periodu od 11. do 15. juna realizovana je TAIEX ekspertska misija na temu usaglašavanja i izrade propisa koji se odnose na uspostavljanje pravila organizovanja i poslovanja organizacija proizvođača poljoprivrednih proizvoda i programa za dodjelu podrške operativnim programima organizacija proizvođača u sektoru voća i povrća. Misija je održana u Podgorici, u prostorijama Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja. Tokom trajanja ekspertske misije donijeti su nacrti podzakonskih akata usaglašeni sa evropskim propisima.

Predstavnici Odeljenja zajedno sa Direktoratom za poljoprivredu su 19. jula u Plavu održali edukativno-informativnu radionicu na temu branja šumske borovnice. Cilj radionice bio je da se ukaže na značaj primjene dobre poljoprivredne prakse prilikom sakupljanja šumske borovnice, zakonske propise i da se daju preporuke kako bi se izbjegle posljedice nesavjesnog branja ovog šumskog ploda. U okviru navedenih aktivnosti, Ministarstvo je izdalo i brošuru: „Branje šumske borovnice“.

U periodu od 30. avgusta do 02. septembra 2018. godine Ministarstvo je u saradnji sa Savezom pčelarskih organizacija Crne Gore organizovalo studijsku posjetu crnogorskih pčelara Bugarskoj. Odeljenje je imalo svog predstavnika. Cilj ove posjete je kontinuirana edukacija crnogorskih pčelara kao i administracije, usvajanje novih znanja i iskustava neophodnih za dalje uspješno razvijanje ovog sektora.

Od 17-19. juna zaposleni u Odeljenju su sa 20- ak poljoprivrednih proizvođača sa sjevera posjetili opštinu Bratunac u okviru projekta Svjetske banke „Upravljanje vodnim resursima“.

U periodu od 17. do 21. septembra 2018. godine održana je studijska posjeta Srbiji i Bosni i Hercegovini za proizvođače voća i povrća iz Crne Gore na temu funkcionisanja organizacija proizvođača u sektoru voća i povrća, kao i proizvodnje voća i povrća sa akcentom na jagodaste voćne vrste. Posjeta je realizovana u sklopu projekta „Podrška održivoj integraciji lanaca vrijednosti u sektoru voća i povrća u Crnoj Gori“, koji se sprovodi u saradnji Organizacije za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih nacija (FAO), Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD) i Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja. U okviru istog projekta organizovane su i dvije radionice u Bijelom Polju i Podgorici za proizvođače voća i povrća na temu tržišnih standarda za svježe voće i povrće.

U periodu od 19. do 25. septembra 2018. godine realizovana je studijska posjeta Sajmu hrane „Terra madre Salone del gusto 2018“ u Torinu u Italiji u saradnji sa organizacijom FAO. Predstavnik Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja i poljoprivredni proizvođači iz cijele Crne Gore, zajedno sa kolegama iz Ministarstva turizma i održivog razvoja imali su priliku da se tokom boravka na sajmu upoznaju sa Slow food projektom koji ima za cilj podršku razvijanju održivog turizma u ruralnim područjima. Takođe i kako ukoliko se pravilno implementira, seoski turizam može negovati proizvodne lance prehrambenih proizvoda u skladu sa porijeklom istih. Tokom svih dana trajanja sajma proizvođači su bili u prilici da razmijene

iskustva sa proizvođačima iz drugih zemalja, kako iz regiona, tako i ostalih i da vide nove trendove kad je u pitanju pakovanje, etiketiranje i plasman proizvoda, kako primarnih tako i onih prerađenih. U okviru sajma organizovani su i okrugli stolovi i predavanja na kojima su proizvođači direktno učestvovali u debatama i razmjeni iskustava.

Od 16-17. novembra 2018.god u Vrnjačkoj Banji prisustvovali smo Prvom međunarodnom naučnom skupu na temu „Uzgoj visokožbunaste borovnice“.

Od 12-14. decembra 2018. godine predstavnici odjeljenja učestvovali su u edukaciji savjetodavaca koja je sprovedena u okviru X Seminara poljoprivredne savjetodavne stručne službe Srbije na Zlatiboru. Tema ovog seminara je bila „Put u budućnost, tradicija i digitalizacija“.

Tokom decembra 2018. godine, Odjeljenje je sa predstavnicima Ministarstva organizovalo 4 edukativne radionice u Podgorici, Virpazaru i Cetinju za proizvođače grožđa i vina. Cilj radionica je bio podsjećanje na obaveze proizvođača, koje proističu iz primjene odredbi Zakona o vinu i pratećih podzakonskih propisa, kako bi na što bolji način iskoristili mogućnosti za dalje unapređenje svoje proizvodnje i nastupa na tržištu. Proizvođačima je pojašnjen značaj i procedura geografske zaštite vina, obaveza i način vođenja evidencije u vinskom sektoru, kao i značaj međusobne saradnje i udruživanja.

Od 2017 godine, Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj i stočarskoj proizvodnji su članice SEASN, Mreže savjetodavnih službi jugoistočne Evrope

Od 6-7. decembra predstavnici odjeljenja su prisustvovali godišnjoj skupštini ove organizacije kao i IV Regionalnoj SEASN konferenciji.

7.8. ODJELJENJE ZA SAVJETODAVNE POSLOVE U OBLASTI STOČARSTVA

7.8.1. DJELOKRUG RADA ODJELJENJA

Odjeljenje za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva (u daljem tekstu OSPOS) funkcioniše u okviru Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja kao samostalno odjeljenje.

Aktivnosti Odjeljenja su uglavnom vezane za terenski rad, pri čemu, najviše vremena otpada na realizaciju mjera Agrobudžeta i savjetodavne poslove. Pored ovog, važno mjesto u aktivnostima Odjeljenja zauzimaju i poslovi na selekciji goveda. Jedna od bitnih stavki u aktivnostima savjetnika u Odjeljenju je i upis poljoprivrednih proizvođača u Registar poljoprivrednih gazdinstava.

Redovna aktivnost OSPOSA je i realizacija programa prikupljanja i objavljivanja informacija o kretanju cijena poljoprivrednih proizvoda kroz Agrarni tržišni informacioni sistem (AMIS).

Odjeljenje učestvuje i u realizaciji međunarodnih (FAO i dr.) projekata podrške razvoju poljoprivrednog sektora u Crnoj Gori.

Organizacija Odjeljenja

OSPOS je organizovan u 6 regionalnih - terenskih centara koji pokrivaju područje svih crnogorskih opština. Terenski centri su objedinjeni i njihove aktivnosti koordinira Republički centar.

Svaki regionalni centar uključuje one opštine koje gravitiraju gradovima u kojima su locirani dok, Regionalni centar u Baru pokriva cjelokupno primorje (prikaz dat u tabeli).

U komunikaciji u Odjeljenju centri su numerisani po brojevima pa je redosled centara napravljen od 1 do 6 i koristi se u nastavku ovog Izvještaja, kao i u svakodnevnoj komunikaciji i razmjeni elektronske verzije dokumenata.

ORGANIZACIONA STRUKTURA ODJELJENJA

REPUBLIČKI CENTAR ODJELJENJA ZA SAVJETODAVNE POSLOVE U OBLASTI STOČARSTVA	
<u>1.Regionalni centar Bar</u> - Bar - Ulcinj - Budva - Tivat - Herceg Novi - Kotor	<u>4.Regionalni centar Berane</u> - Berane - Petnjica - Andrijevica - Plav - Gusinje - Rožaje
<u>2.Regionalni centar Podgorica</u> - Podgorica - Danilovgrad - Cetinje	<u>5.Regionalni centar Bijelo Polje</u> - Bijelo Polje - Mojkovac - Kolašin
<u>3.Regionalni centar Nikšić</u> - Nikšić - Plužine - Šavnik	<u>6.Regionalni centar Pljevlja</u> - Pljevlja - Žabljak

Realizacija podsticajnih mjera u stočarstvu

Najbitnije mjesto u aktivnostima Odjeljenja zauzimaju programi i podsticajne mjere Agrobudžeta. Odjeljenje je zaduženo za realizaciju sledećih mjera:

- Mjera 1.1.1. Direktna podrška stočarskoj proizvodnji (premije po grlu za krave, ovce, koze i organizovani tov junadi, bikova i volova),
- Mjera 2.2.3. Održivo korišćenje planinskih pašnjaka
- Mjera 3.2 Program unapređivanja stočarstva i
- Podrška investicijama u poljoprivredi.

Direktna podrška stočarskoj proizvodnji - premije po grlu za krave, ovce i koze

Odjeljenje je odgovorno za kontrolu i realizaciju ove mjere na terenu. Po obimu ovo je najobuhvatnija podsticajna mjera u stočarstvu, pa i u poljoprivredi u cjelini. U ovu mjeru spadaju premije za gajenje preživara: goveda, ovaca i koza. Pravo na premiju definisano je Agrobudžetom za 2018. godinu. U 2018. godini smanjeni su minimumi kada je riječ o broju grla za ostvarivanje prava na premiju pa su u govedarstvu pravo na premiju imali farmeri koji su gajili više od 2 plotkinje (krave i priplodne junice), u ovčarstvu za stada veća od 30 priplodnih grla i u kozarstvu za stada iznad 20 priplodnih grla. Premije se dodjeljuju samo za grla iznad ovih minimuma.

U donjoj tabeli dati su podaci o farmama goveda koja imaju 3 i više plotkinja, ovaca sa više od 31 i koza sa više od 21 grla i to po opštinama i po regionalnim centrima.

Iz tabele se vidi da u govedarskoj proizvodnji kako po broju farmi tako i po ukupnom broju grla, kao i prosječnom broju grla po farmi na prvom mjestu je nikšićki centar. U ovčarstvu i kozarstvu po svim parametrima takođe prednjači nikšićki centar.

Ovi podaci su dobra osnova za kreiranje i realizaciju drugih podsticajnih mjera, budući da tabela nudi vjerodostojnu sliku o strukturi robnih proizvođača u govedarstvu, ovčarstvu i kozarstvu, granama koje imaju i najveći značaj za crnogorsko stočarstvo u cjelini.

Analizirajući podatke za 2017. i 2018. godinu (u 2017. godini pravo na premiju u govedarstvu ostvario je 3 937 proizvođač za 21 054 grla, u ovčarstvu 1 220 proizvođača sa 69 500 grla i u kozarstvu 169 proizvođača sa 9 013 grlom) uočavamo povećanje broja proizvođača i broja grla. Više je razloga za ovo povećanje a navodimo:

Sve veći broj mjera Ministarstva poljoprivrede koje se odnose na izgradnju objekata za smještaj životinja i lagerovanje stajnjaka, nabavku opreme i mehanizacije, nabavku priplodnih grla – Podrška investicijama na gazdinstvima,

- a) Smanjenje minimalnog broja grla za ostvarivanje razvojne premije,
- b) Povećan iznos premije po litru predatog mlijeka,
- c) Poboljšavanje uslova života na selu (putna i vodovodna infrastruktura),
- d) Aktivniji edukativni i savjetodavni rad na terenu,
- e) Uvoz priplodnih grla iz inostranstva
- f) Sve veća tražnja za proizvodima domaćeg porijekla i dr.

PREGLED RAZVOJNIH PREMIJA PO VRSTAMA STOKE U 2018.

Opština	Goveda			Ovce			Koze		
	Broj farmi	Broj grla		Broj farmi	Broj grla		Broj farmi	Broj grla	
		ukupno	za premiju		ukupno	za premiju		ukupno	za premiju
Bar	54	426	318	7	644	434	12	1190	950
Ulcinj	146	1048	756	23	2069	1379	5	441	341
Budva	1	8	6	0	0	0	0	0	0
Kotor	11	114	92	3	142	52	8	1040	880
Tivat	1	3	1	0	0	0	0	0	0
H.Novi	25	137	87	4	179	59	6	394	274
Centar Bar	238	1736	1260	37	3034	1924	31	3065	2445
Podgorica	305	2409	1799	96	10887	8017	27	2514	1974
Danilovgrad	142	1287	1003	54	6120	4500	17	1486	1146
Cetinje	44	581	493	14	1238	818	9	761	581
Centar Podgorica	491	4277	3295	164	18245	13335	53	4761	3701
Nikšić	738	6074	4598	210	15898	9598	53	3652	2592
Plužine	233	1649	1183	96	8199	5319	6	268	148
Šavnik	187	1328	954	77	8688	6378	3	115	55
Centar Nikšić	1158	9051	6735	383	32785	21295	62	4035	2795
Berane	274	1642	1096	70	5340	3240	10	508	308
Petnjica	152	1314	1012	41	3161	1931	3	383	323
Plav	110	779	559	55	3942	2292	2	160	120
Gusinje	41	319	237	26	1896	1116	0	0	0
Rožaje	298	2597	2001	45	3397	2047	1	30	10
Andrijevica	94	541	353	30	2101	1201	2	85	45
Centar Berane	969	7192	5258	267	19837	11827	18	1166	806
B.Polje	802	6155	4551	130	10265	6365	5	424	324
Mojkovac	167	991	657	31	2280	1350	2	75	35
Kolašin	148	955	659	55	5116	3466	9	737	557
Centar B.Polje	1117	8101	5867	216	17661	11181	16	1236	916
Pljevlja	748	4426	2930	157	11862	7152	2	96	56
Žabljak	125	903	653	35	3717	2667	0	0	0
Centar Pljevlja	873	5329	3583	192	15579	9819	2	96	56

Ukupno	4846	35686	25998	1259	107141	69381	182	14359	10719

Premije za organizovani tov junadi, bikova i volova

Prema kriterijumima definisanim Agrobudžetom za 2018. pravo na premiju imali su farmeri koji su tovali grla iz sopstvene proizvodnje i za kupljena grla bez obzira na porijeklo. Uslov je bio i to da se grla predaju registrovanoj klanici.

Podaci o realizovanim premijama u 2018. prikazani su u tabeli koja slijedi. Iz tabele se vidi da je najveći broj junadi utovljen na području Bijelog Polja. Međutim, ovako veliki broj utovljenih grla se uglavnom odnosi na farmu FRANCA i njene kooperante.

Odjeljenje će, pored implementacije, nastaviti da promoviše ovu mjeru i da radi na povezivanju farmera sa mesnom industrijom.

Tov junadi, posebno pašni, trebalo bi podsticati iz sljedećih razloga:

- Postoji dovoljno raspoloživih zemljišnih površina (livada i pašnjaka) za obezbjeđivanje kabaste stočne hrane za tov junadi u neuporedivo većem obimu nego što je to sada;
- Uprkos prethodnoj tvrdnji, najveći broj teladi, osim one koja se ostavljaju za dalju reprodukciju, završava na klanju u uzrastu od svega nekoliko mjeseci, usljed čega se olako odričemo potencijala za veću proizvodnju junećeg mesa;
- Veliki je deficit junećeg mesa, za čije se pokrivanje nepotrebno odlivaju znatna novčana sredstva iz Crne Gore.

UTOVLJENA JUNAD U 2018. GODINI

Reg. centar	Broj farmi	Broj grla (Junad)
Bar	7	19
Podgorica	39	303
Nikšić	215	577
Berane	53	147
Bijelo Polje	140	2572
Pljevlja	65	149
Ukupno	519	3 767

Održivo korišćenje planinskih pašnjaka

U okviru mjera ruralnog razvoja sprovodi se podsticaj za korišćenje planinskih pašnjaka, putem izdiga stoke na katune. Ova mjera doprinosi očuvanju i racionalnom korišćenju prirodnih resursa, očuvanju biodiverziteta, održavanju prirodne i kulturne baštine i tradicionalnih proizvoda. Iako Crna Gora obiluje pašnjacima, postoje brojni još nedovoljno iskorišćeni pašnjački resursi.

Pravo na korišćenje ove vrste podsticaja imala su domaćinstva koja su izdizala minimalno 5 uslovnih grla stoke i boravila najmanje 3 mjeseca na katunima.

U tabeli koja slijedi dat je pregled broja domaćinstava koja su ostvarila pravo na premiju za korišćenje planinskih pašnjaka, uključujući broj grla po vrstama, te broj uslovnih grla po opštinama i regionalnim centrima.

SPISAK FARMERA I BROJA USLOVNIH GRILA ZA PODSTICAJE ZA IZDIG NA KATUNE

Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

Opština	Br. vlasn.	Goveda	Junad	Ovce	Koze	Konji	Uslov. grla
Bar	1	28	1			2	30.5
Ulcinj	1			108			10.8
Kotor	2			49	236	2	30.5
Herceg Novi	2	11	2	79	30	2	24.9
Centar Bar	6	39	3	236	266	6	96.7
Podgorica	84	600	43	4747	323	46	1174.5
Danilovgrad	38	247	19	3872	249	36	704.6
Centar Podgorica	122	847	62	8619	572	82	1879.1
Nikšić	206	1819	148	6967	639	79	2732.6
Plužine	126	983	213	7152	147	106	1925.4
Šavnik	110	971	43	6713	56	76	1745.4
Centar Nikšić	442	3773	404	20832	842	261	6403.4
Berane	154	1130	68	5062	101	174	1854.3
Petnjica	78	839	47	2736	152	47	1198.3
Plav	87	678	20	3933	186	89	1188.9
Gusinje	24	211	26	1636	18	35	424.4
Andrijevica	60	373	29	1859	10	82	656.4
Rožaje	73	836	14	2178	1	23	1083.9
Centar Berane	476	4067	204	17404	468	450	6406.2
Bijelo Polje	188	1814	93	6100	265	181	2678.0
Mojkovac	110	770	56	2358	83	122	1164.1
Kolašin	109	760	8	5006	747	89	1428.3
Centar B.Polje	407	3344	157	13464	1095	392	5270.4
Pljevlja	30	224	3	2174		11	453.9
Žabljak	50	546	139	2715	16	22	910.6
Centar Pljevlja	80	770	142	4889	16	33	1364.5
UKUPNO	1533	12840	972	65444	3259	1224	21420.3

U odnosu na 2017. godinu pravo na ovu podršku ostvarilo je više proizvođača (71).

Podrška investicijama u poljoprivredi – MIDAS i IPARD

Nedostatak aktivnog kapitala i niska produktivnost limitiraju stočarsku proizvodnju u Crnoj Gori i ona nije dovoljno efikasna. Glavne slabosti poljoprivrednog sektora u Crnoj Gori su povezane sa nepovoljnim strukturama poljoprivrednih gazdinstava. Primjetan je veliki broj gazdinstava sa malim brojem grla stoke, usitnjenim površinama, neadekvatnim objektima i dotrajalom mehanizacijom. Veoma mali broj farmi ispunjava minimum standarda EU u pogledu higijene, zaštite životne sredine i dobrobiti životinja.

Izgradnjom novih i rekonstrukcijom postojećih objekata, nabavkom rasnog stočnog fonda, kupovinom moderne opreme i savremene mehanizacije, moguće je poboljšati ekonomske aspekte djelovanja i bolje ispuniti zahtjeve održavanja prirodnih resursa, zaštite i dobrobiti

životinja i bezbjednosti hrane. Takođe je neophodno jačati odnose između proizvođača i prerađivača kako bi se poboljšali mehanizmi tržišta i povećala ponuda tržištu.

Odjeljenje je u prethodnim godinama imalo aktivno učešće u projektima Ministarstva i Svetske banke, projekat MIDAS I, III, IV, V, IPARD like i IPARD. Aktivnosti Odjeljenja u ovim projektima ogledale su se u:

- Učešće u definisanju uslova i kriterijuma u Operativnom priručniku;
- Informisanje farmera o definisanim uslovima i kriterijumima;
- Distribucija štampanih Operativnih priručnika;
- Pomoć farmerima u prikupljanju dokumentacije, pisanju investicionih programa i biznis planova;
- Rad terenske komisije prije odobravanja projekta;
- Rad terenske komisije nakon završetka investicije i
- Pomoć farmerima kako bi bile ispoštovane procedure nabavke i u prikupljanju neophodne dokumentacije.

U realizaciji ovih projekata susretali smo se sa raznim problemima kao što su: ne riješeni ostavinski postupci, usitnjenost parcela, nedostatak novca kod proizvođača, komplikovana bankovna politika i dr. Najveći problem kod izgradnje objekata bio je to što je aplikantima u startu tražen detaljni idejni projekat koji košta preko 2 000EUR a ne garantuje im prolaznost kod komisije. Zbog ovog dijela mnogo njih je odustalo od aplikacije.

Paralelno sa info kampanjom savjetnici su i u kancelarijama davali informacije i pomagali potencijalnim aplikantima u prikupljanju neophodne dokumentacije i popunjavanju aneksa.

Javni pozivi

U skladu sa Agrobudžetom Ministarstvo poljoprivrede je u toku 2018. godine raspisalo i realizovalo deset Javnih poziva za podršku investicijama na porodičnim gazdinstvima koja se bave stočarskom proizvodnjom. Obaveza saradnika u Odjeljenju bila je prezentacija poziva na terenu, pomoć pri apliciranju i rad u terenskim komisijama. Javni pozivi su se odnosili na:

1. Unapređenje kvaliteta sirovog mlijeka. Kroz ovaj poziv podnešeno je 195 zahtjeva;
2. Dodjela podrške za unapređenje stočnog fonda. Podnešeno je 230 zahtjeva;
3. Upravljanje stajskim đubrivom, (83 zahtjeva);
4. Prerada na gazdinstvima. Podnešeno je 132 zahtjeva;
5. Nabavka mehanizacije, priključaka i opreme u funkciji primarne proizvodnje. Ukupno 559 zahtjeva;
6. Pokretanje poslovanja mladih poljoprivrednika. Podnešeno 77 zahtjeva;
7. Investicije u izgradnji bunara i bistjerni (99 zahtjeva);
8. Podrška mladim pčelarima sa 131 zahtjevom;
9. Adaptacija planinskih katuna, podnešeno 46 zahtjeva;
10. IFAD projekat - podrška lancu vrijednosti u proizvodnji mesa.

Kodeks dobre poljoprivredne prakse

Saradnici u Odjeljenju organizovali su i uspješno odradili 10 regionalnih radionica na temu "Prezentacija Kodeksa dobre poljoprivredne prakse". Raspored radionica je napravljen po regionalnim centrima. Na radionicama je učešće uzelo 514 proizvođača.

Pored ovih, održano je još 20 lokalnih radionica na ovu temu na kojima je učešće uzelo još oko 280 proizvođača a sa pravilima Kodeksa upoznat je i svaki proizvođač koji je dolazio u naše kancelarije.

Registar poljoprivrednih gazdinstava

Prezentacija i upis poljoprivrednih proizvođača u Registar poljoprivrednih gazdinstava nastavljen je i u 2018. godini. Upis u RPG je uslov za ostvarivanje podrške koja je predviđena Agrobudžetom a obavezan je i za sve proizvođače koji svoje proizvode plasiraju na tržište.

Prezentacija Registra urađena je na 7 regionalnih prezentacija na kojima je prisustvovalo preko 400 poljoprivrednih proizvođača. Projekat je prezentovan i na nacionalnoj i lokalnim televizijama, radiju kao i u pisanim medijima. Takođe, sa Registrom i obavezom upisa u isti smo upoznavali proizvođače koji su dolazili u kancelarije i proizvođače koje smo obilazili po drugim mjerama.

Zaključno sa 2018. godinom u Registar je upisano 9 640 gazdinstava, a u sledećoj tabeli dat je prikaz upisanih po opštinama.

Broj upisanih gazdinstava po opštinama

R.B.	Opština	Broj upisanih
1	Danilovgrad	305
2	Pljevlja	1142
3	Plužine	269
4	Bar	319
5	Rožaje	469
6	Berane	665
7	Nikšić	1260
8	Petnjica	230
9	Kotor	40
10	Andrijevica	200
11	Šavnik	211
12	Mojkovac	262
13	Cetinje	92
14	Žabljak	193
15	Kolašin	210
16	Herceg Novi	84
17	Ulcinj	376
18	Budva	50
19	Podgorica	1551
20	Tivat	48
21	Bijelo Polje	1449
22	Plav	201
23	Gusinje	64
	UKUPNO	9690

Savjetodavni i stručni poslovi

Savjetodavni poslovi

Veoma važno mjesto u aktivnostima Odjeljenja zauzima savjetodavni dio. U svakodnevnom kontaktima Odjeljenje proizvođačima daje uputstva, stručne savjete i konsultacije o ishrani, njegi, načinu držanja stoke, odgoju priplodnog podmlatka, reprodukciji krava, higijeni muže i čuvanja mlijeka do isporuke mljekama i td.

Kroz ovu aktivnost poljoprivrednici se upoznaju sa evropskim zakonodavstvom i minimumom uslova koje moraju obezbijediti na svojim gazdinstvima.

Pored navedenog, proizvođači u kancelarijama Odjeljenja mogu dobiti i neophodne informacije o mogućnostima za dobijanje kredita, o ostvarivanju prava na podsticajne i druge mjere iz Agrobudžeta (razvojne premije u stočarstvu, MIDAS, IPARD, upravljanje rizicima u poljoprivredi i dr.).

Odjeljenje savjetodavnu ulogu ostvaruje i kroz redovne priloge za TV emisiju "Agrosaznanje" (12 priloga) i Jutarnji Program kroz serijal „Plodovi jutra“ (26 gostovanja), radio emisiju "O selu i poljoprivredi" (50 savjetodavnih priloga), sarađujući sa lokalnim elektronskim medijima, kao i putem pisanih medija nudeći farmerima korisne informacije i popularno-stručne članke.

Dva su najvažnija vida davanja savjeta:

- direktno u proizvodnji, tj. na farmama (poseban akcenat daje se pravilnoj ishrani, smještaju grla, odgajivanju podmlatka, proizvodnji kabaste stočne hrane, higijeni muže, čuvanju mlijeka poslije muže, dobra poljoprivredna praksa, menadžment na farmi i sl.);
- pri dolasku farmera u kancelarije regionalnih centara Odjeljenja (dosadašnja praksa govori da su pri dolasku u kancelarije farmeri više zainteresovani za ostvarenje raznih premija, ostvarivanje podrške za investiranje u poljoprivredna gazdinstva, mogućnost za ostvarivanje kreditne podrške i druge informacije).

Veoma značajan vid savjetovanja poljoprivrednih proizvođača je organizovanje regionalnih i lokalnih radionica. U toku 2018. godine održano je 134 radionice:

- Oko 80 radionica sa stručnim temama iz stočarske proizvodnje na kojima je prisustvovalo oko 1 500 proizvođača;
- Više od 30 radionica na kojima su prezentovane mjere Agrobudžeta 2018. Na ovim prezentacijama prisustvovalo je oko 900 proizvođača;
- Prezentacija Kodeksa dobre poljoprivredne prakse na 10 radionica sa 514 proizvođača;
- 10 prezentacija Registra poljoprivrednih gazdinstava;
- Na temu Organske proizvodnje održano je 4 radionice na kojima je prisustvovalo oko 50 proizvođača, itd.

Poslovi na selekciji goveda

Kontrola rasploda - "Z" kontrola

Kontrola rasploda, ili „Z“ kontrola je najširi vid kontrole u govedarstvu. Podaci iz ove kontrole daju najprecizniju sliku o rasnom sastavu, starosti populacije, veličini farme, reproduktivnim osobinama i dr. Realizaciju drugih mjera koje se odnose na unapređenje govedarstva oslanja se i koristi podatke iz ove kontrole. Da bi se ova kontrola obavljala potrebno je da su grla identifikovana i registrovana. U Crnoj Gori je, u skladu sa Zakonom o identifikaciji i registraciji životinja urađena identifikacija i registracija goveda. Bazu vodi Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove a Odjeljenje ima pristup bazi podataka.

U 2018. godini Odjeljenje je u kontroli rasploda imalo 13 151 krava i junica. Pri uvođenju grla u "Z" kontrolu, Odjeljenje se pridržava sljedećih kriterijuma:

- najkvalitetnija grla u populaciji, uključujući uvezena grla i njihovo potomstvo,
- grla koja se vještački osjemenjuju,
- potomstvo odabranih – licenciranih bikova,
- kvalitetna grla sa većih farmi, kao i najkvalitetnija grla sa manjih farmi.

Kontrolu rasploda na terenu rade regionalni centri Odjeljenja. Kontrola se radi na grlima iz pripadajućih opština a podaci o njima prikupljaju se i vode po regionalnim centrima. Kopije se proslijeđuju u Republički centar gdje se vodi jedinstvena baza podataka za čitavu CG. Ovi podaci predstavljaju osnov za druge selekcijske aktivnosti: kontrolu mliječnosti, sastavljanje plana osjemenjivanja, izbor grla za izložbe, licenciranje i dr.

U bazi podataka za kontrolu rasploda vode se podaci o: vlasniku i lokaciji farme, rasnom sastavu, starosti, broju laktacija, ocjeni fenotipa, ocjeni vimena, datumu teljenja i osjemenjivanja ili pripusta kao i veličini farme.

U sledećoj tabeli je dat broj grla u „Z“ kontroli po regionima u 2018. godini.

BROJ PRIPLODNIH GRILA U Z KONTROLI PO REGIONIMA

Regionalni centar	Broj	Učešće, %
-------------------	------	-----------

Bar	1470	11.2
Podgorica	2194	16.7
Nikšić	2237	17.0
Berane	2450	18.6
Bijelo Polje	2300	17.5
Pljevlja	2500	19.0
Ukupno	13151	100.0

Rasni sastav kontrolisane populacije

Domaća, autohtona rasa goveda u Crnoj Gori je Buša. Na žalost, i pored svih aktivnosti na očuvanju ove rase (Program očuvanja i održivog korišćenja genetičkih resursa u stočarstvu), procenat broja grla u ukupnoj populaciji je mali i kreće se oko 0,8%. Ovo je rasa slabih proizvodnih osobina, ali rasa koja je najprilagođenija teškim uslovima držanja.

Kada je riječ o drugim rasama u crnogorskom govedarstvu zastupljene su holštajn – frizijska, smeđa i simentalna rasa, sivo tirolsko goveče kojeg ima u malom procentu dok su druge rase zastupljene u vidu pojedinačnih grla. Na žalost, i dalje je u populaciji najveći procenat meleza.

U ukupnoj populaciji goveda od čistih rasa najzastupljenija je holštajn-frizijska (27,6%), i ona je najviše zastupljena u središnjem i južnom dijelu Crne Gore (48,6% u nikšićkom centru, 43,8% u podgoričkom i 40,8% u barskom), tabela 10. U okviru ove rase zastupljen je i manji broj grla crvenog holštajna. Ovo je izrazito mliječna rasa.

Smeđa rasa je prilagođena pašnom načinu držanja sa relativno dobrim prinosima. Ovo je rasa kombinovanih proizvodnih osobina (meso i mlijeko). Pogodna je za uslove držanja koji su karakteristični za Crnu Goru ali zadnjih godina broj grla ove rase se smanjuje u korist simentalne. U populaciji je zastupljena sa 19,5% a najviše je zastupljena u pljevaljskom centru (47,4%), dok se u drugim centrima kreće od 5,3 do 25,2%.

Učešće simentalne rase u kontrolisanoj populaciji je 20,7% sa najvećim učešćem u nikšićkom centru (28,5%) i pljevaljskom (27,5%). Za ovom rasom je sve veća potražnja i ona bilježi najveći brojni rast poslednjih godina i u ukupnoj populaciji zauzima znatno veći procenat nego u kontrolisanoj. Od novonabavljenih junica u 2018. godini oko 70% je simentalne rase. Ovo je rasa kombinovanih proizvodnih osobina sa izrazito dobrim prirastom i njena telad su pogodnija za tov od drugih rasa.

Učešće sive tirolske rase je 1,4% i zadnjih nekoliko godina održava se u ovom procentu. Ovo je nekada bila najzastupljenija rasa u našim krajevima ali zbog slabijih proizvodnih sposobnosti procenat učešća opada. Ustupila je mjesto drugim rasama, mada se smatra da njene krvi ima dosta u melezima.

Na žalost, učešće meleza u populaciji goveda u Crnoj Gori je i dalje veliko. U kontrolisanoj populaciji je to 30,0% dok je u ukupnoj znatno veće. U dijelu kontrolisane populacije najveće učešće meleza je u beranskom centru sa 53,3%.

U sledećoj tabeli data je rasna zastupljenost kontrolisane populacije

ZASTUPLJENOST POJEDINIH RASA U EVIDENTIRANOJ POPULACIJI

Rasa*		Regionalni centar - Regional centre						Ukupno
		Bar	Podgorica	Nikšić	Berane	B.Polje	Pljevlja	Total
Smeđa	broj	139	116	135	404	580	1184	2558

	%	9.5	5.3	6.0	16.5	25.2	47.4	19.5
HF	broj	600	961	1087	231	373	374	3626
	%	40.8	43.8	48.6	9.4	16.2	15.0	27.6
SIM	broj	162	252	638	405	576	687	2720
	%	11.0	11.5	28.5	16.5	25.0	27.5	20.7
ST	broj	9	6	31	0	80	61	187
	%	0.6	0.3	1.4	0.0	3.5	2.4	1.4
Melezi	broj	554	859	346	1305	691	194	3949
	%	37.7	39.2	15.5	53.3	30.0	7.8	30.0
Buša	broj	6	0	0	105	0	0	111
	%	0.4	0.0	0.0	4.3	0.0	0.0	0.8
Ukupno:	broj	1470	2194	2237	2450	2300	2500	13151
	%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Starosna struktura kontrolisane populacije

Kada je riječ o starosnoj strukturi crnogorskog govedarstva iz godine u godinu ponavlja se negativan trend. U tabeli 10. dati su podaci za dio kontrolisane populacije dok je stanje u ukupnoj populaciji goveda još lošije. Učešće starijih grla (sa 6 i više laktacija) je 33,7% što nam govori o sporom remontu stada. U prilog ovome ide i mali procenat steonih junica, 10,5%, koji bi trebao da bude minimum 20%.

Kada je u pitanju starosna struktura grla, stanje u populaciji goveda nije najbolje. Veliki broj farmera više je zainteresovan za kupovinu priplodnih junica i to iz inostranstva nego da ostave i odgaje junicu iz sopstvene reprodukcije. Sa jedne strane ovo je dobro jer se u populaciju uvodi novi i dobar genetički materijal. Sa materijalne strane ovo nije najbolje rješenje. Jedan od razloga za ovo je veliki broj povadañja kod osjemenjenih krava, pa većina farmera koristi bikove za oplodnju. U takvim slučajevima ne dobijaju željeni podmladak i onda se okreću uvozu umjesto podizanju svojih grla.

Posljednjih godina stanje se polako mijenja. Sve više proizvođača planira remont stada i ostavlja najbolja priplodna grla za svoju farmu. Ovome doprinosi:

- edukacija farmera o značaju genetskog potencijala u proizvodnji mlijeka i mesa;
- nabavlja se sjeme kvalitetnih progeno testiranih bikova, što uz povećan broj uvezenih ženskih grla, pruža mogućnost za dobijanje kvalitetnog ženskog potomstva;
- danas u Crnoj Gori imamo veoma mliječne farme sa prosječnom proizvodnjom mlijeka iznad 7 000l na godišnjem nivou;
- veći robni proizvođači, po pravilu, imaju redovan otkup mlijeka, kao i finansijsku podršku iz Agrobudžeta za isporuku većih količina mlijeka mliječarima.

PRIPLODNE JUNICE I KRAVE PO LAKTACIJAMA U "Z" KONTROLI

Laktacija	Regionalni centar						Ukupno	
	Bar	Podg.	Nikšić	Berane	B.Polje	Pljevlja	broj	%
0 *	220	72	504	272	181	129	1378	10.5
1	198	187	455	224	190	109	1363	10.4
2	194	416	402	261	257	195	1725	13.1
3	165	353	265	320	205	245	1553	11.8

Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

4	117	323	176	282	225	262	1385	10.5
5	111	312	155	270	204	258	1310	10.0
6	95	280	93	261	243	298	1270	9.7
7	93	53	51	171	263	285	916	7.0
8	71	109	47	169	199	311	906	6.9
9	65	42	43	141	159	246	696	5.3
10	58	7	28	52	125	145	415	3.2
>10	83	40	18	27	49	17	234	1.8
Ukupno	1470	2194	2237	2450	2300	2500	13151	100.0

Veličina farmi

Iz odnosa broja farmi i ukupnog broja grla u evidenciji u dijelu kontrolisane populacije, utvrđen je prosječan broj grla po farmi (tab. 11). Tako se došlo do podatka od 5,3 grla po farmi, sa variranjem po regionima od 3,5 na području podgoričkog centra do 14 na području nikšićkog.

VELIČINA FARMI

Veličina farme	Broj farmi u evidenciji						Ukupno	
	Bar	Podg.	Nikšić	Berane	B.Polje	Pljevlja	broj	%
1	3	34	0	45	146	4	232	9.3
2	35	308	1	54	119	53	570	22.9
3	57	122	1	52	100	73	405	16.2
4	45	59	10	41	55	79	289	11.6
5	34	27	18	70	52	61	262	10.5
6	28	23	17	45	26	40	179	7.2
7	20	10	14	25	21	43	133	5.3
8	14	5	17	24	11	21	92	3.7
9	9	5	3	13	10	9	49	2.0
10	7	8	16	12	6	8	57	2.3
10-15	12	13	24	33	20	19	121	4.9
>15	7	7	39	18	14	19	104	4.2
Ukupno farmi	271	621	160	432	580	429	2493	100
Ukupno grla	1470	2194	2237	2450	2300	2500	13151	
Pros. grla/farmi	5.4	3.5	14.0	5.7	4.0	5.8	5.3	

Kontrola mlječnosti krava

Kontrola mlječnosti krava u Crnoj Gori odvija se u skladu sa pravilima Međunarodnog komiteta za kontrolu produktivnosti (ICAR). Za zvaničnu kontrolu izabrana je AT metoda (kontrolisanje namuzenog mlijeka mjesečno, i to jednog mjeseca pri jutarnjoj, a sljedećeg pri večernjoj muži) iz sljedećih razloga:

- AT kontrola predstavlja jednu od zvaničnih kontrola ICAR-a;
- U poređenju sa A4 kontrolom, AT omogućuje da kontrolni asistent prati 2 puta veći broj krava;
- Budući da u CG nema izbora bikovskih majki, sjeme za v.o. krava se uvozi, rezultati ove kontrole dovoljno su pouzdani za sprovođenje neophodnih vidova selekcije;
- Prisutan je trend da i u mnogo razvijenijim zemljama, zbog visokih troškova, AT i druge jeftinije metode potiskuju A4 kontrolu.

Na osnovu ranijeg iskustva Odjeljenja jedan kontrolni asistent može da opslužuje od 350 do 400 grla u kontroli. Trenutno je broj grla po kontrolnom asistentu manji zbog obima posla koji obavlja kontrolni asistent pored ove kontrole kao i činjenicom da se kontrola obavlja službenim vozilima iz regionalnih centara.

U sledećoj tabeli prikazan je pregled broja farmi i plotkinja (pored krava prikazane su i junice) uključenih u ovaj vid kontrole. U kontrolu mliječnosti uključeno je 125 farmi sa ukupno 1 250 grla. Uočljiva je velika razlika u prosječnom broju plotkinja po farmi, od 4,9 u Beranama do 24,7 u Podgorici.

Podaci o broju grla i farmi u kontroli mliječnosti

Region	Broj krava u kontroli	Broj farmi u kontroli	Prosječno grla na farmi
Bar	292	37	7.9
Podgorica	247	10	24.7
Nikšić	315	17	18.5
Berane	117	24	4.9
Bijelo Polje	279	37	7.5
Ukupno	1250	125	10.0

Rezultati mliječnosti po rasama

Od ukupnog broja kontrolisanih grla (1250) u toku 2018. godine obrađeni su podaci o mlijeku za 1045. Podaci u sledećoj odnose se na 1045 obrađenih laktacija, koje su svedene na standardnu od 305 dana. Prosječna mliječnost za sve obrađene laktacije iznosila je 5494 kg, sa 3,77% mliječne masti i 3,20% proteina.

REZULTATI MLIJEČNOSTI KRAVA U STANDARDNOJ LAKTACIJI (305 DANA)

Rasa	Br. lakt.	ML, kg*	Mlj. mast (M),		Protein (P),		M+P
			%	kg	%	kg	
HF	483	6066	3.77	229	3.18	193	422
Smeđa	58	4547	3.81	173	3.3	150	323
Simentalska	325	5556	3.81	212	3.23	180	392
Melezi	179	4148	3.69	153	3.19	132	285
Prosjeak	1045	5494	3.77	207	3.20	176	383

Najbolja mliječnost je kod holštajn-frizijske rase (6066 kg). Ova mliječnost je dosta skromna za ovu rasu ali je veća od ostalih sa nešto nižim sadržajem proteina u mlijeku.

Simentalska rasa je na drugom mjestu po mliječnosti i količini proizvedene masti i proteina. Proizvodnjom mlijeka ova rasa se polako približava holštajn-frizijskoj što, pored dobrog prirasta mase, objašnjava povećanje broja grla ove rase u ukupnoj populaciji goveda.

Smeđa rasa ima nižu mliječnost od simentalske i polako se broj grla ove rase smanjuje u korist simentalske.

Melezi u pogledu prinosa mlijeka znatno zaostaju za sve tri čiste rase, što je rezultiralo i najnižim prinosom mliječne masti i proteina.

Sledeća tabela pokazuje prosjek mliječnosti kontrolisanih krava za predhodne četiri godine. U tabeli se vidi značajno povećanje proizvodnje simentalke rase kao i povećanje kod ukupne kontrolisane populacije.

MLIJEČNOST KRAVA 2015-2018. U STANDARDNOJ LAKTACIJI (305 DANA)

Rasa	Godina	2015	2016	2017	2018
HF	Br. lakt.	664	578	494	483
	ML, kg	5679	5751	5851	6066
	M+P, kg	392	397	404	422
Smeđa	Br. lakt.	129	141	48	58
	ML, kg	4493	4984	4647	4547
	M+P, kg	318	349	327	323
SIM	Broj akt.	275	309	254	325
	ML, kg	5440	5752	5734	5556
	M+P, kg	386	400	402	392
Melezi	Broj akt.	205	191	171	179
	ML, kg	4012	4117	4221	4148
	M+P, kg	277	285	291	285
Sve rase	Broj akt.	1276	1219	967	1045
	ML, kg	5238	5404	5472	5494
	M+P, kg	364	375	379	383

Rezultati mliječnosti po područjima

Podaci u sledećoj tabeli ukazuju da postoje znatne razlike u mliječnosti između pojedinih područja. Najveću mliječnost imale su krave sa područja Nikšića, potom sa područja Podgorice i Danilovgrada, dok su ostali centri znatno ispod prosjeka. U niškičkom i podgoričkom centru je i najveća koncentracija većih farmi u kontroli i tradicionalno najveća zastupljenost holštajn-frizijske rase sa sve većim učešćem kvalitetnog simentalca. Dodatni razlog za prednost ova dva nad ostalim područjima leži i u tome što veći farmeri imaju mogućnost da mlijeko redovno isporučuju mljekarama. Stoga su zainteresovani da intenzivnije hrane svoja grla, uz redovnije dodavanje većih količina koncentrovanih hraniva i pivskog tropa, kojeg imaju na raspolaganju.

REZULTATI MLIJEČNOSTI KRAVA PO PODRUČJIMA

Područje	Br. lakt.	ML, kg	Mliječna mast - Fat		Protein		M+P,
			%	kg	%	kg	kg
Bar	206	4309	3.6	155	3.12	134	289
Podgorica	247	6520	3.79	247	3.22	210	457
Nikšić	273	6547	3.91	256	3.25	213	469
Berane	117	3962	3.73	148	3.17	125	273
Bijelo Polje	202	4914	3.67	180	3.2	157	337
Prosjeck	1045	5494	3.77	207	3.2	176	383

Program vještačkog osjemenjivanja krava

Izbor sjemena za vještačko osjemenjivanje

U toku 2018. godine nabavljeno je i distribuirano veterinarskim ambulantama 41 125 doza od ukupno 47 bikova sa pozitivnim rezultatima progenog testa, koji su pripadali holštajn-frizijskoj,

smeđoj, simentalskoj i sivoj tirolskoj rasi. U toku 2018. godine sjeme za vještačko osjemenjivanje krava nabavljano je od „Genostara“ iz Austrije.

Najbrži način izmjene rasnog sastava obavlja se vještačkim osjemenjivanjem. Sastavljanje plana osjemenjivanja i izbor sjemena prema tom planu predstavlja jedan od najodgovornijih zadataka Odjeljenja dok vještačko osjemenjivanje obavljaju veterinarske ambulante. Crna Gora nema reproduktivni centar pa se sjeme za vještačko osjemenjivanje krava u cjelini nabavlja preko tendera od ponuđača iz inostranstva. Odjeljenje je zaduženo za definisanje zootehničkih uslova za bikove od kojih se nabavlja sjeme i za sastavljanje plana osjemenjivanja koji sprovodi u saradnji sa veterinarskim ambulantom.

ZASTUPLJENOST SJEMENA POJEDINI RASA BIKOVA

Pokazatelj	Rasa bika				Ukupno
	Smeđa	HF	Simentalac	ST	
Broj doza	8500	13190	17335	2100	41125
Broj korišćenih bikova	8	16	14	9	47
Prosječno doza po biku	1063	824	1238	233	875
Zastupljenost rasa %	20.7	32.1	42.2	5.1	100.0

Pravilno i pozitivno vještačko osjemenjivanje moguće je jedino uz kvalitetnu saradnju između Odjeljenja, samih farmara i veterinara koji obavljaju osjemenjivanje.

Sprovođenje vještačkog osjemenjivanja

Jedan od zadataka Odjeljenja je kontrola i praćenje sprovođenja vještačkog osjemenjivanja, tako da ima potpun uvid u realizaciju ove mjere. Na osnovu spiskova osjemenjenih grla i utrošenih doza koje dostavljaju veterinarske ambulante radi se kontrola na terenu i narudžba novih doza sjemena.

Prema podacima dobijenim od veterinarskih ambulanti, u toku 2018. godine u Crnoj Gori je osjemenjeno 22 126 krava i junica. Broj prvih osjemenjivanja, što približno odgovara broju osjemenjenih plotkinja, prikazan je u tabeli 18. Stavljajući u odnos broj osjemenjenih plotkinja u 2018. godini i ukupan broj plotkinja (prema podacima Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove), vidimo da je osjemenjeno oko 31,3% krava i junica. Gledajući ove podatke po centrima primjećuje se veliko odstupanje, najmanja je zastupljenost (16,7%) na području nikšićkog centra, a najveća (52,6%) na području pljevaljskog centra.

U sledećoj tabeli dat je broj prvih osjemenjivanja po centrima i njihov odnos sa obilježenim brojem plotkinja.

BROJ PRVIH OSJEMENJIVANJA U 2018. GODINI

Regionalni centar	Broj osjemenj. plotkinja	Ukupan broj plotkinja *	Osjemenjeno, %
Bar	1916	6121	31.3
Podgorica	3131	8498	36.8
Nikšić	2392	14291	16.7
Berane	4049	16993	23.8
B.Polje	5708	15468	36.9
Pljevlja	4930	9372	52.6

Ukupno	22126	70743	31.3
---------------	-------	-------	------

Premije za steone junice

U pravcu poboljšanja i konkurentnosti stočarske proizvodnje unapređivanjem genetskog potencijala priplodne stoke, od 2017. godine kroz Agrobudžet je uvedena i premija po grlu za steone junice u čistoj rasi. Podrška se daje za steone junice u čistoj rasi od poznatih roditelja, a koje su osjemenjene vještačkim putem. Pravo na podršku imaju grla koja su rođena i uzgajaju se na teritoriji Crne Gore.

Agrarni tržišni informacioni sistem (AMIS)

Agrarno tržišni informacioni sistema (AMIS) u Crnoj Gori je uspostavljen 2006. godine. Ovo je sistem praćenja cijena žive stoke. Uspostavljanjem ovog sistema urađen je web sajt AMIS-a www.amiscg.org gdje se sistematizuju cijene sa terena i objedinjavaju na sajtu jednom nedjeljno. Na ovom sajtu su objavljivani praktični savjeti i aktuelnosti u poljoprivredi. Sajt je funkcionisao do 2011. godine kada se prestalo sa finansiranjem uređivanja. Od tada sajt funkcioniše samo za sistematizovanje cijena.

Ovaj projekat treba da uključi prikupljanje i distribucija podataka o cijenama, ponudi i tražnji žive stoke na stočnim pijacama i farmama. U perspektivi, na putu ka EU, je proširivanje aktivnosti i prikupljanje i objavljivanje cijena polutki sa klanica.

Cijene sa terena prikupljaju saradnici Odjeljenja iz regionalnih centara. Njihov je zadatak da obilaze stočne pijace, da prikupljaju i ažuriraju cijene i iste unose na sajt.

Po prikupljanju cijena iz centara vrši se njihovo sistematizovanje, analiza u Republičkom centru i pravljenje informacije za Radio Crne Gore, emisija „O selu i poljoprivredi“ na nedjeljnom nivou.

Cijena teladi je blago oscilirala tokom čitave godine i kretala se u rasponu od 3,04 do 3,14EUR po kg žive mjere. U prvom kvartalu godine bilježimo nižu cijenu teladi, a od avgusta ona je postepeno rasla. Maksimalna cijena je bila u septembru kada je i najveća potražnja za teladima.

Sa cijenom junadi je slična situacija. Prosječna cijena na nivou godine je iznosila 2,1EUR. U junu imali smo najvišoj cijenu od 2,44EUR. Po najnižoj cijeni junad su prodavana u martu po cijeni 1,96EUR, dok je u ostalim mjesecima ona varirala od 2,01 do 2,28EUR.

Najnižu cijenu krava za klanje imali smo u avgust kada je iznosila 1,01EUR. U aprilu imali smo maksimalnu cijenu od 1,15EUR. U posljednja dva kvartala dominantna cijena krava za klanje je iznosila 1,08EUR.

Kada je riječ o prasadima bilježimo konstantno dobru ponudu tokom čitave godine. Minimalna cijena po kilogramu žive mjere prasadi je bila u januaru i iznosila je 3,14EUR, kada se kupuju prasad za dalji tov. U toku godine bilježimo blagi rast, pa se ona kretala od 3,18EUR do 3,39EUR, da bi u zadnjem kvartalu opet imala blagi pad do 3,15EUR.

Cijena jagnjadi je uglavnom uslovljena otkupom jagnjadi koji se realizuje u saradnji Ministarstva poljoprivrede i mesnih industrija. Cijene jagnjadi su visočije u prvom dijelu godine što je uslovljeno slabom ponudom na tržištu jer naši farmeri tove jagnjad na pašnjacima i prodaju ih u zadnjem kvartalu kada je organizovan otkup. Maksimalnu cijenu jagnjadi bilježimo u martu kada je iznosila 2,77EUR, a najnižu u zadnjem kvartalu 2,42EUR.

KRETANJE CIJENA ŽIVE STOKE PO KATEGORIJAMA

Vrsta i kategorija stoke	Jan	Feb	Mart	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec
--------------------------	-----	-----	------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Telad	3.05	3.03	3.04	3.08	3.09	3.10	3.05	3.13	3.14	3.12	3.09	3.12
Junad	2.05	2.02	1.96	2.02	2.09	2.44	2.22	2.05	2.28	2.01	2.10	1.98
Krave za klanje	1.03	1.05	1.03	1.15	1.05	1.06	1.02	1.01	1.12	1.05	1.15	1.11
Prasad	3.14	3.18	3.26	3.25	3.34	3.39	3.27	3.21	3.16	3.17	3.15	3.15
Jagnjad	2.63	2.68	2.77	2.71	2.69	2.66	2.55	2.50	2.44	2.42	2.42	2.42

Saradnja sa drugim organizacijama

Tokom 2018. godine nastavljena je saradnja sa brojnim organizacijama. Odjeljenje ima svakodnevnu komunikaciju i saradnju sa naučnim sektorom Centra za stočarstvo Biotehničkog fakulteta, Laboratorijom za mljekarstvo i Odjeljenjem za savjetodavne poslove u oblasti biljne proizvodnje.

Pored toga, Odjeljenje ima dobru i višestruku saradnju sa:

- veterinarskom službom (terenskim veterinarskim ambulantama, UBHVFP i Specijalističkom laboratorijom);
- udruženjima poljoprivrednih proizvođača;
- predstavnicima prerađivačke industrije: mljekarama i kompanijama mesne industrije;
- opštinskim savjetodavnim službama;
- predstavnicima međunarodnih projekata;
- bankama koje su uključene u kreditiranje stočarskih farmi;
- IRF – om;
- Monteorganikom;
- Lovćen osiguranjem;
- FAO organizacijom;
- NVO;
- drugim institucijama i organizacijama u oblasti poljoprivrede.

Ostale aktivnosti

Odjeljenje je aktivno učestvovalo u brojnim drugim aktivnostima:

- Učešće u kreiranju mjera Agrobudžeta;
- Izrada biznis planova za farmere koji su konkurisali za grant podršku u okviru IPARD like projekta i projekta Zavoda za zapošljavanje „Posao za Vas“;
- Pomoć u apliciranju i realizaciji Javnih poziva;
- Učešće u realizacija organizovanog otkupa tržišnih viškova stoke kroz ostvarivanje kontakata između farmera i otkupljivača;
- Učešće u pripremi i organizovanju poljoprivrednih manifestacija (sajmovi, manifestacije regionalnog i lokalnog karaktera i sl.);
- Učešće u komisijama za osiguranje grla i štalskih objekata;
- Učešće u radu povremenih komisija koje formira Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja i sl;
- Terenska kontrola organskih proizvođača;
- Članstvo u Radnoj grupi 11, Poljoprivreda i ruralni razvoj;
- Članstvo u Radnoj grupi 12, Bezbjednost hrane, veterinarska i fitosanitarna politika;
- i drugo.

7.9. ODJELJENJE ZA UNUTRAŠNJU REVIZIJU

7.9.1. DJELOKRUG RADA ODJELJENJA

Uloga unutrašnje revizije je da obezbijedi razumno uvjeravanje da je sistem finansijskog upravljanja i kontrola odgovarajući i usklađen sa standardima i zakonodavstvom. Unutrašnja revizija je nezavisno, objektivno uvjeravanje i savjetodavna aktivnost, koja ima za cilj da doda vrijednost i unaprijedi poslovanje Ministarstva i pomaže da se ostvare ciljevi na način što obezbjeđuje sistematičan, disciplinaran pristup ocjeni i poboljšanju efikasnosti upravljanja rizikom, kontrolama i procesima upravljanja.

7.9.2. REALIZACIJA AKTIVNOSTI U POGLEDU POLITIKE RAZVOJA

Primjena standarda i metodologije rada unutrašnje revizije

U prethodnom periodu, Odjeljenje za unutrašnju reviziju se u potpunosti pridržavalo metodologije rada unutrašnje revizije i Priručnika za unutrašnju reviziju, kao i relevantnih zakona, načela i pravila Etičkog kodeksa.

Prilikom obavljanja pojedinačnih revizija, u potpunosti su se poštovale i sprovodile propisane faze revizorskog procesa. U procesu vršenja revizije, unutrašnji revizori su imali nesmetan pristup cjelokupnoj dokumentaciji, podacima i informacijama, a takođe i potpuno razumijevanje i pristup rukovodiocu subjekta revizije, zaposlenima i svim raspoloživim sredstvima koji su bili od značaja za vršenje revizije.

Godišnji i planovi pojedinačnih revizija

Godišnji plan Odjeljenja za unutrašnju reviziju za 2017. godinu, izrađen je u skladu sa članom 23 Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru ("Sl. List Crne Gore", br. ("Sl. List Crne Gore", br. 73/08, 20/11, 30/12 i 34/14), člana 2 Pravilnika o načinu i postupku rada unutrašnje revizije ("Sl. List Crne Gore", br. 32/09), Međunarodnih standarda za profesionalnu praksu unutrašnje revizije, Povelje unutrašnje revizije, Etičkog kodeksa unutrašnjih revizora i metodologije rada unutrašnje revizije utvrđene Priručnikom za unutrašnju reviziju. Obuhvata aktivnosti koje se preduzimaju tokom perioda na koji se plan odnosi, a donosi se do kraja tekuće godine za sljedeću godinu.

Broj planiranih revizija prema Godišnjem planu Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja je 6, a ukupan broj obavljenih revizija u 2018. godini bio je 4. Takođe, broj planiranih revizija prema Godišnjem planu Direktorata za plaćanja je 3, nije obavljena nijedna revizija u 2018. godini.

Godišnjim planom je predviđeno da se u 2018. godini odradi 6 revizija. Međutim, zbog nedostupnosti dokumentacije u oblasti koncesija za korišćenje šuma iz Uprave za šume, izvršena je izmjena Godišnjeg plana.

Takođe, još jedna planirana revizija, „Revizija procesa rukovođenja operativne strukture IPA II“ u Direktoratu za ruralni razvoj, nije odrađena zbog rada na „Reviziji sistema korišćenja šuma – proces davanja šuma na korišćenje putem koncesije“ koja je na kraju prekinuta iz razloga što Odjeljenju za unutrašnju reviziju nije bila dostupna dokumentacija neophodna za obavljanje iste u Upravi za šume. Izmjene se odnose na dio VI PREGLED REVIZIJA SA RASPOREDOM REVIDIRANJA U 2018 GODINI. Izmjena se odnosi na promjenu sistema koji su predmet revidiranja, odnosno isključivanje revizije „Revizija procesa rukovođenja operativne strukture IPA II“ u Odjeljenju za unutrašnju reviziju.

U Odjeljenju za unutrašnju reviziju planirana su 3 radna mjesta, a popunjeno je jedno.

Takođe, u Direktoratu za plaćanja, od tri planirane revizije, nije sprovedena nijedna. Razlog je proces sertifikacije unutrašnjeg revizora u Direktoratu za plaćanja.

Nadalje, stariji unutrašnji revizor u Direktoratu za plaćanja je raspoređen na to radno mjesto u aprilu 2017. godine i u procesu je dobijanja sertifikata za vršenje poslova revizije, pa samim tim dio radnog vremena utroši za pripremu polaganja testova sertifikacije.

Iz tog razloga je izvršena je izmjena Godišnjeg plana rada Odjeljenja za unutrašnju reviziju za 2018. godinu u Direktoratu za plaćanja, Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja. Izmjene su izvršene na način što se iz Godišnjeg plana brišu: (i) „Revizija sistema računovodstva - evidentiranja finansijskih dokumenata i izrada finansijskih izvještaja“ i (ii) „Revizija sistema autorizacije zahtjeva za isplatu“, dok se treća planirana revizija (iii) „Revizija sistema kontrole na terenu“, obavlja za potrebe sertifikacije unutrašnjeg revizora i u toku je.

Plan pojedinačne revizije je urađen za svaku pojedinačnu reviziju i odobren je na osnovu Godišnjeg plana. Planom pojedinačne revizije planira se sprovođenje svake pojedinačne revizije na način da se određuje predmet i svrha revizije, ciljevi, trajanje i raspodjela resursa, revizorski pristup, tehnike, vrsta i obuhvat revizorskih provjera.

Pregled izvršenih revizija

U skladu sa Godišnjim planom za 2018. godinu, Odjeljenje za unutrašnju reviziju je izvršilo 4 revizije proceca sistema i usklađenosti u onim oblastima koje su sa stanovišta revizije imale prioritet i nosile najveći stepen rizika, dok je u Direktoratu za plaćanja nije izvršena nijedna revizija. To su sljedeće revizije:

- Revizija sistema korišćenja šuma – proces davanja šuma na korišćenje putem koncesije – započeta u Direktoratu za šumarstvo, Upravi za šume – Revizija nije mogla biti realizovana zbog nedostupnosti dokumentacije iz Uprave za šume.

Proces pripremanja dokumentacije i pripreme izvršenja revizije je trajao u periodu od 04. februara do 04. aprila 2018. godine a obuhvat revizije se odnosio na cjelokupan sistem korišćenja šuma, odnosno proces davanja šuma na korišćenje putem koncesije uključujući sve faze procesa, od plana davanja koncesija, raspisivanja konkursa za davanje šuma na korišćenje, formiranja komisije, dodjeljivanja šume na korišćenje za najpovoljnije ponude i potpisavanja i realizacije ugovora. Revizija se odnosila na uzorku od 5 koncesionara kojih je ukupno 20.

Broj datih preporuka je: /

Revizorski izvještaj nije urađen zbog nedostupnosti dokumentacije koja je bila neophodna za vršenje testiranja uzorka.

- Revizija procesa modifikacije IPARD programa – izvršena u Direktoratu za ruralni razvoj – Izvještaj broj 403-1395/18-03

Revizija je obavljena u periodu od 27. maja do juna 2018. godine a obuhvat revizije se odnosio na cjelokupan proces modifikacije IPARD programa, uključujući sve faze modifikacije od iniciranja modifikacije programa IPARD II, pripreme predloga za modifikaciju, konsultacija, usvajanja Predloga za modifikaciju programa IPARD II do objavljivanja novog IPARD II programa.

Broj datih preporuka je: 0

Revizorski izvještaj je postao konačan i validan u junu 2018. godine.

- Revizija sistema obračuna i isplate podrške za unaprijeđenje morskog ribarstva – izvršena u Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja, u Direktoratu za ribarstvo – Izvještaj broj 403-1555/18-03

Revizija je obavljena u periodu od 19. jula do avgusta 2018. godine a obuhvat revizije se odnosio na cjelokupan cjelokupan proces obračuna i isplate podrške za unapređenje morskog

ribarstva - modernizacije profesionalne ribolovne flote u malom privrednom ribolovu, od objavljivanja javnog poziva, prijema dokumentacije od strane ribara koja treba da prati Javni poziv i obračuna na osnovu dostavljene dokumentacije, sa kompletnom pratećom dokumentacijom. Revizija će se odnositi na obračun podrške modernizacije profesionalne ribolovne flote u malom privrednom ribolovu u periodu od 01. januara 2017. godine do 31. decembra 2017. godine.

Broj datih preporuka je: 1

Revizorski izveštaj je postao konačan i validan 05. septembra 2018.

Period do kojeg je potrebno preduzeti aktivnosti po datim preporukama i iste implementirati je 2019. godina.

Status preporuka: preporuka je realizovana.

- Revizija sistema direktnih plaćanja u biljnoj proizvodnji – izvršena u Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja u Direktoratu za plaćanja – Izveštaj broj 403-1889/18-03

Revizija je obavljena u periodu od 10. septembra do novembra 2018. godine a obuhvat revizije se odnosio na procedure i postupke koji regulišu objavljivanje javnog poziva, prijem zahtjeva, administrativnu i terensku kontrolu, dostavljanje izveštaja sa terena pa sve do isplate podrške proizvođačima.

Broj datih preporuka je: 16

Revizorski izveštaj je postao konačan i validan novembra 2018. godine.

Period do kojeg je potrebno preduzeti aktivnosti po datim preporukama i iste implementirati je 2019. godina.

Status preporuka: u toku je realizacija.

- Revizija sistema – procesa izdavanja koncesija u oblasti voda – Revizija je započeta u novembru 2018. u Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja u Upravi za vode i biće nastavljena tokom 2019. godine.

Napomena:

U okviru aktivnosti po nalogu ministra/direktora Direktorata, nije realizovana nijedna ad hoc revizija.

Aktivnosti koje su preduzete na implementaciji datih preporuka

Odjeljenje za unutrašnju reviziju je pratilo sprovođenje svih preporuka i izvršenje akcionog plana iz svakog pojedinačnog izveštaja i u skladu sa tim je napravljen Centralni registar za praćenje sprovođenja prihvaćenih preporuka unutrašnje revizije. Jedan dio preporuka je implementiran, dok je za preostale preporuke potreban period i njihova implementacija se očekuje u 2019. godini.

Dostavljanje godišnjih i kvartalnih izveštaja

U skladu sa članom 32 Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru ("Sl. List Crne Gore", br. 73/08, 20/11, 30/12 i 34/14) i Uputstvu o sadržaju izveštaja i načinu izveštavanja o radu unutrašnje revizije ("Sl. List Crne Gore", br. 55/12), Odjeljenje za unutrašnju reviziju je Ministarstvu finansija – Direktoratu za centralnu harmonizaciju dostavljalo kvartalne izveštaje, po obrascu KI-UR, blagovremeno, najkasnije do 10. u prvom mjesecu narednog kvartala, kao i godišnji izveštaj po obrascu GI-UR, najkasnije do 31. januara tekuće za prethodnu godinu.

7.10. ODJELJENJE ZA EKONOMSKE ANALIZE I TRŽIŠTE

7.10.1. DJELOKRUG RADA ODJELJENJA

Odjeljenje za ekonomske analize i tržište je zaduženo za: prikupljanje, pripremu i analizu podataka iz djelokruga rada Ministarstva i pripremu tržišnih informacija i analiza u vezi sa međunarodnom trgovinom; saradnju sa unutrašnjim jedinicama Ministarstva koji obuhvata obezbjeđenje podataka o međunarodnoj trgovini kao i saradnju sa ostalim resorima u dijelu koji se tiče statistike, tržišta i međunarodne trgovine; učešće u pripremi međunarodnih sporazuma o trgovini poljoprivrednih proizvoda, te proizvoda ribarstva i šumarstva; uspostavljanje FADN i AMIS sistema; praćenje sprovođenja trgovinskih sporazuma uključujući i „Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju“ sa EU, sprovođenje obaveza preuzetih članstvom u Svjetskoj trgovinskoj organizaciji, sprovođenje Sporazuma CEFTA 2006 i rad u tijelima zaduženim za oblast poljoprivrede, te pripremu pregovora sa EU i akata u procesu pridruživanja EU koji su u vezi sa tržištem poljoprivrednih proizvoda.

7.10.2. IZVRŠAVANJE ZAKONA I DRUGIH PROPISA I ZAKONODAVNE AKTIVNOSTI

U 2018. godini sprovedene su sljedeće aktivnosti u donošenju propisa, na kojima je Odjeljenje radilo i/ili čiju je izradu koordiniralo:

PRAVILNICI I DRUGI PODZAKONSKI AKTI

- ✓ Pravilnik o bližim pravilima organizovanja i poslovanja organizacija proizvođača poljoprivrednih proizvoda („Službeni list CG“, br. 81/2018) u saradnji sa Direktoratom za poljoprivredu;
- ✓ Pravilnik o postupku i uslovima za raspodjelu preferencijalnih carinskih kvota za uvoz poljoprivrednih proizvoda („Službeni list CG“, br. 2/2019);
- ✓ Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja Agrarnog marketinškog informacionog sistema („Službeni list CG“, br. 2/2019);
- ✓ Uputstvo o ugovornim odnosima u sektoru mlijeka u saradnji sa Direktoratom za poljoprivredu.

7.10.3. REALIZACIJA AKTIVNOSTI U POGLEDU POLITIKE RAZVOJA

Svjetska trgovinska organizacija

Predstavnici Odjeljenja učestvovali su u aktivnostima pripreme materijala vezanih za stavove Crne Gore tokom multilateralnih STO pregovora, kao i na sastancima na kojima se pregovarala izmjena STO Sporazuma o subvencijama i kompezatornim mjerama, u dijelu koji se tiče ukidanja i revizije subvencija u sektoru ribarstva.

U procesu izrade prvog crnogorskog STO Izveštaja trgovinskih politika, Odjeljenje je vršilo koordinaciju i aktivno učestvovalo u pripremi završnog dijela Izveštaja iz nadležnosti Ministarstva. U procesu priprema završnog Izveštaja i predstavljanja istog na redovnom sastanku u Ženevi, predstavnici Odjeljenja su aktivno učestvovali u pripremi završnih dokumenata, kao i u pripremi i dostavljanju odgovora na upitnike država članica.

U sklopu redovnih aktivnosti, pripremljene su i dostavljene notifikacije vezane za subvencije u sektoru ribarstva, kao i drugi važniji dokumenti i odgovori na upite članica, a koji proizilaze iz obaveza Crne Gore kao STO članice.

Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa Eu

U okviru redovnih godišnjih aktivnosti pripremljen je materijal za sastanak Pododbora za poljoprivredu i ribarstvo u dijelu koji se tiče sprovođenja trgovinskog dijela SSPa, kao i izveštaj o realizaciji aktivnosti iz Akcionog Plana za harmonizaciju sa EU pravnom tekovinom (PP11),

u dijelu koji se tiče horizontalnog usaglašavanja sa politikom CMO i dijela vezanog za FADN. Dio koji je pripreman ujedno je i prezentovan na sastanku Pododbora koji je održan u Podgorici tokom septembra 2018. godine. Istovremeno organizovan je i koordiniran sastanak predstavnika EK sa predstavnicima proizvođača vina u Crnoj Gori u kontekstu razmatranja realizacije izvoza vina u Eu, kao i buduće izmjene SSPa.

Obaveze iz procesa pridruživanja EU

U sklopu redovnih godišnjih aktivnosti proizašlih iz obaveza iz procesa pridruživanja EU, vršena je koordinacija i aktivna priprema: TAIXEX mape za 2018/2019 god., priloga izvještaja o napretku, informacije o završnim mjerilima za PP11, izvještaja o realizaciji PPCGa, izrade PPCG 2019-2020, ažuriranje EU Portala. Istovremeno otpočet je i rad na ažuriranju AP za usaglašavanje sa pravnom tekovinom i u tom kontekstu ostvarena komunikacija sa EK i održan konsultativni sastanak u Briselu.

U dijelu koji se tiče ispunjavanja obaveza iz AP, Odjeljenje je direktno radilo na donošenju tri podzakonska akta i jednog uputstva. Takođe, Odjeljenje je bilo uključeno u pripremi dokumenta pod nazivom Program za dodjelu podrške operativnim programima organizacija proizvođača u sektoru voća i povrća. U cilju ispunjavanja obaveza iz procesa pridruživanja EU, putem TAIXEX podrške organizovane su tri ekspertske posjete tokom kojih je intenzivno rađeno na pripremi propisa i ispunjavanju obaveza za FADN. Pored navedenih ekspertskih misija predstavnici Odjeljenja su učestvovali u radu dvije TAIXEX radionice, koje su takođe bile vezane za ispunjavanje EU agende.

Pored aktivnog učešća i koordinacije u radu PP11-Poljoprivreda i ruralni razvoj, predstavnici Odjeljenja su uzeli učešće i u pregovaračkim radnim grupama čiji su članovi i to za: PP8-Konkurencija, PP13-Ribarstvo, PP18-Statistika, PP29-Carinska unija i PP30-Međunarodna saradnja.

CEFTA

Tokom 2018. godine nastavljeno je sa aktivnostima koje se odnose na pripremu planova za implementaciju CEFTA Protokola V (Trgovinske olakšice) u okviru Sporazuma CEFTA 2006, u dijelu koji se tiče nadležnosti MPRR. Pripremljeni su i dostavljeni CEFTA Sekretarijatu materijali koji su zahtijevani od strane CEFTA Sekretarijata, a u cilju ispunjavanja dogovorenih obaveza. Kao redovani članovi Podkomiteta za poljoprivredu i SPS prisustvovali smo sastanku Podkomiteta, koji je održan u Sarajevu u oktobru 2018. godine. Tom prilikom dati su prijedlozi i smjernice za dalje aktivnosti i rad u okviru ovog tijela, gdje su prijedlozi koje su dali predstavnici CG uzeti u obzir i svrtni u Program rada za 2019. godinu. Istovremeno naši predstavnici bili su dio delegacije CG na sastanku održanom u Beču koji se odnosio na dogovor u vezi daljih aktivnosti za sprovođenje Dodatnog protokola V i uzeli učešće na redovnom sastanku Podkomiteta za netarifne mjere održanog u Prištini (novembra 2019. godine, obje aktivnosti). Na navedenim sastancima usaglašeni su stavovi koji se odnose na dalje sprovođenje sporazuma, a komunikacija je nastavljena putem davanja mišljenja elektronskim putem i učešća u izradi dokumenata proslijeđenih MEK koje je koordinator aktivnosti.

Pregovori o izmjeni Sporazuma o slobodnoj trgovini sa Republikom Turskom

Tokom 2018. godine predstavnici Odjeljenja su vršili pripreme i pregovarali izmjene Sporazuma o slobodnoj trgovini sa Republikom Turskom, u dijelu koji se tiče dodatne liberalizacije međusobne trgovine poljoprivrednim proizvodima. Održano je 5 rundi pregovora (od čega dvije putem video konferencije) Pregovori o izmjeni Sporazuma o slobodnoj trgovini sa Republikom Turskom su završeni 03. decembra 2018. godine, kada je izmjena Sporazuma i parafirana.

Statistika i analize

Nastavljena je saradnja sa MONSTAT-om, a posebno u dijelu koji se tiče završnih aktivnosti u vezi agromonetarne statistike, odnosno finalizacije Ekonomskih računa u poljoprivredi. Takođe, u Odjeljenju su rađeni izvještaji i analize, na bazi statističkih podataka u vezi sa trgovinom i proizvodnjom poljoprivrednih proizvoda, proizvoda šumarstva i ribarstva, a koji su bili sastavni dio mnogih dokumenta pripremanih od strane MPRR i/ili drugih državnih institucija, kao što su izvještaji, strategije, informacije i saopštenja za javnost, pripreme bilateralnih sastanaka sa određenim zemljama, dokumenti za ispunjavanje međunarodnih obaveza države Crne Gore i dr.

FADN

Formirana je Radna grupa za izradu koeficijenta novčane vrijednosti proizvodnje poljoprivrednih proizvoda izražene u proizvođačkim cijenama, a koji se koristi za određivanje Tipologije poljoprivrednih gazdinstava i prikupljanja podatka za potrebe FADN sistema. Realizovana je TAIEX-a ekpertska misija za podršku izračuna koeficijenta novčane vrijednosti proizvodnje poljoprivrednih proizvoda i dobijeni su preliminarni podaci. Usaglašen je sa UN FAO novi projekat „Uspostavljanje FADN sistema u Crnoj Gori“. Projekat će obuhvatiti obuke zaposlenih, prikupljanje podataka i izgradnju softvera. Očekuje se da će se sa ovim projektom realizovati sve planirane aktivnosti u Akcionom planu.

AMIS

Realizovana je ekspertska misija u saradnji sa TAIEX instrumentom ekspertske pomoći Evropske komisije, koja je imala za cilj da priprmi nacrt pravilnika o izvještavanju o cijenama. Takođe, na ekspertskoj misiji zaposleni su imali priliku da se upoznaju sa implementacionim regulativama koje se odnose na izvještajni sistem o cijenama u poljoprivredi. Donešen je Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja Agrarnog marketinškog informacionog sistema („Službeni list CG“, br. 2/2019) i na taj način su stvoreni uslovi da se sistem razvija. Planiran je dalji razvoj sistema kroz analizu neophodne radne snage, izbor obveznika, prikupljanje podataka za grupe proizvoda, administrativnu obradu i kontrolu podataka, softversko rješenje i slanje podataka prema Evropskoj komisiji.

Odluka o privremenom ograničenju izvoza drvnih sortimenata

Odjeljenje je učestvovalo u izmjeni Odluke o privremenom ograničenju izvoza drvnih sortimenata, kao i izmjeni Odluke o Kontrolnoj listi za uvoz i izvoz. Na osnovu Odluke o privremenom ograničenju izvoza drvnih sortimenata formirana je Komisija za raspodjelu dozvola čiji članovi su i predstavnici Odjeljenja koji učestvuju u donošenju odluka po prispjelim zahtjevima. U cilju efikasne primjene i pravilnog praćenja implementacije propisa, Odjeljenje vrši koordinaciju saradnje sa Upravom carina.

Priprema i sprovođenje mjera Agrobudžeta za 2018. godinu

Predstavnici Odjeljenja za ekonomske analize u saradnji sa Direktoratom za poljoprivredu i Odjeljenjem za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji, radili su na pripremi i sprovođenju mjere Agrobudžeta za stabilizaciju tržišta, Program intervencija na tržištu. Aktivnosti su se odnosile na pripremu Odluke o pokretanju mjere, pripremu ugovora sa subjektima koji su ispunjavali uslove za dodjelu podrške i implementaciju mjere u dijelu koje se odnosio na otkup i skladištenje viškova malina i lubenice u trenucima nastalih poremećaja na tržištu. Podržano je deset privrednih subjekata koji su vršili otkup i skladištenje maline i lubenice od individualnih poljoprivrednih proizvođača. Ukupno opredijeljena sredstva podrške za ovu namjenu iznosila su 157.994,08 EURa. Otkupljeno je i uskladišteno 690t maline i 980t lubenice.

Studijske posjete, radionice, ekspertske misije

U periodu od 10.do 14. januara predstavnici Odjeljenja su zajedno sa predstavnicima Direktorata za plaćanja i Direktorata za poljoprivredu, boravili u studijskoj posjeti Beču čiji je cilj bio upoznavanje sa pravilima implementacije Eu politike Zajedničke organizacije tržišta.

U periodu 23-27 jula predstavnik Odjeljenja učestvovao je na regionalnoj radionici na temu sprovođenja STO Sporazuma o trgovinskim olakšicama.

Putem TAIEX Podrške, održano je 5 TAIEX ekspertske misije na kojima su predstavnici Odjeljenja prisustvovali i aktivno učestvovali. Tri od navedenih misija odnosile su se na pisanje propisa, jedna na izračun SO za FADN i jedna za pripremu završnog mjerila za PP11.

7.10.4. OCJENA STANJA I PRIJEDLOG MJERA ZA UNAPREĐENJE STANJA U OBLASTI

Od predviđenih aktivnosti u 2018. godini ostala je nerealizovana aktivnost vezano za dostavljanje STO notifikacije za domaću podršku, a razlog zbog čega nije realizovana pomenuta obaveza je nedostatak zvaničnih statističkih podataka iz Ekonomskog računa poljoprivrednih proizvoda. Ostale aktivnosti su redovno izvršavane.

U 2019. godini predviđen je veliki broj aktivnosti, a posebno u dijelu koji se tiče usaglašavanja sa EU pravnom tekovinom, kao i u dijelu izrade ekonomskih analiza, konkretno „Izvještaja o stanju u poljoprivredi“. Zatim, u 2019. godini planiran je nastavak projekta uspostavljanja FADN sistema, a predviđene su aktivnosti u vezi sa nastavkom rada na uspostavljanju AMIS sistema, kao i drugih aktivnosti u vezi sa sprovođenjem Zakona o tržištu poljoprivrednih proizvoda, kao što su raspodjela preferencijalnih kvota, voće i povrće u školama i dr.

Pored sprovođenja navedenih aktivnosti jedna od najznačajnijih aktivnosti u 2019. godini biće i koordinacija izmjene postojećeg AP, priprema završnog mjerila i početak rada na izmjeni Zakona o uređenju tržišta poljoprivrednih proizvoda. Poseban izazov predstavlja i nastavak pregovora u okviru STO vezano za izmjenu Sporazuma o subvencijama i kompezatornim mjerama.

U cilju unaprjeđenja stanja radiće se na poboljšanju saradnje u cilju efikasnosti, sa ostalim organizacionim jedinicama koje su uključene u proces sprovođenja zajedničkih aktivnosti koje koordinira Odjeljenje.

7.11. ODJELJENJE ZA NORMATIVNO PRAVNE POSLOVE MINISTARSTVA

7.11.1. DJELOKRUG RADA ODJELJENJA

Odjeljenje za normativno pravne poslove u skladu sa aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, između ostalog vrši poslove koji se odnose na: izradu nacrtu i predloga zakona i drugih propisa iz oblasti koje su u nadležnosti Ministarstva; davanje mišljenja i tumačenja zakona, podzakonskih akata i drugih akata, priprema uputstava i objašnjenja u vezi sa primjenom propisa iz nadležnosti Ministarstva; vođenje upravnog postupka; pripremu odgovora za ocjenu ustavnosti i zakonitosti zakona, drugih propisa i opštih akata; pripremu tužbi i odgovora na tužbe; učestvovanje u raspravama pred Ustavnim i Upravnim sudom Crne Gore u predmetima iz oblasti koje su u nadležnosti Ministarstva; i prilagođavanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Evropske unije.

7.11.2. REALIZACIJA AKTIVNOSTI

U izvještajnom periodu, odnosno tokom 2018. godine Odjeljenje za normativno pravne poslove učestvovalo je u donošenju svih propisa iz nadležnosti Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja kojima se vrši usaglašavanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Evropske unije, rješavanju drugostepenih postupaka po žalbama podnijetih na rješenja

prvostepenih organa nad kojima ovo Ministarstvo vrši nadzor, u pripremanju odgovora na tužbe kojima su pokrenuti upravni sporovi pred Upravnim sudom Crne Gore i rješavanju drugih pitanja od značaja za rad ovog Ministarstva.

7.12. ODJELJENJE ZA RAZVOJ I MEĐUNARODNU SARADNJU

Odjeljenje za međunarodnu saradnju vrši poslove koji se odnose na: praćenje sprovođenja aktivnosti i obaveza Ministarstva iz procesa međunarodne saradnje sa drugim državama i međunarodnim organizacijama iz oblasti poljoprivrede, ribarstva, vodoprivrede i šumarstva; priprema prijedloge prioritetnih-razvojnih projekata Vlade Crne Gore u oblasti poljoprivrede; sprovodi investiciono-promotivne aktivnosti u oblasti poljoprivrede; predlaže i definiše donatorske programe; vrši redovnu saradnju sa nadležnim institucijama za proces programiranja i sprovođenja EU fondova; priprema projekte finasirane iz IPA fondova; prati sprovođenje projekata ministarstva u skladu s preporukama organa nadležnih za uspostavljanje decentralizovanog sistema upravljanja sredstvima EU; obezbjeđuje neophodne inpute tokom faze programiranja u skladu s programskim dokumentima; učestvuje u izradi projektnih zadataka na osnovu utvrđenih prioriteta; izradu tenderske dokumentacije; prati realizaciju različitih programa; učestvuje u tenderskoj proceduri, procesu ugovaranja, plaćanjima, izvještavanju i vršenju monitoringa sprovođenja ugovora, a sve u skladu sa sporazumima potpisanim sa tijelom nadležnim za proces sprovođenja, usklađivanja finansijskog plana sa odobrenim sredstvima u budžetu; izrada prijedloga izvještaja o troškovima IPA projekta kao i uspostavljanje i održavanje analitičkog sistema evidencije u skladu sa međunarodnim računovodstvenim standardima; pripremu plana javnih nabavki i dostavljanje nadležnim organima; obezbjeđivanje inputa za pripremu i redovno ažuriranje internog priručnika o IPA procedurama; obavljanje aktivnosti koje se odnose na horizontalna pitanja (upravljanje ljudskim resursima, upravljanje rizicima, izvještavanje o nepravilnostima, interni sistem kontrole, poštovanje zahtjeva vezanih za informisanje i promovisanje); i evaluaciju programa.

7.12.1. REALIZACIJA AKTIVNOSTI U POGLEDU POLITIKE RAZVOJA

Memorandumi o saradnji i drugi međunarodni ugovori

- ✓ Potpisan Sporazum o međusobnim odnosima dvije zemlje u oblasti prekograničnog upravljanja vodnim resursima između Vlade Crne Gore i Vlade Albanije, 03.07.2018.
- ✓ Potpisan Memorandum o razumijevanju između Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja Crne Gore i Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine o saradnji u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja, 16.11.2018.

Studijske posjete i radionice

Studijska posjeta predstavnika MPRR Budimpešti, Mađarska, finansirana od strane V4 Višegrad fondacije, od 23. do 30. novembra 2018. godine. Studijska posjeta je imala za cilj da učesnike upozna sa sistemom funkcionisanja sistema upravljanja strukturnim sredstvima Evropske unije iz perspektive EU članice, strukturu apsorpcije EU fondova Mađarske, sistem unaprjeđenja administrativnih kapaciteta jedinica za upravljanje EU fondovima, promjene u narednoj finansijskoj perspektivi i posjete institucijama i operativnim strukturama za upravljanje EU sredstvima.

Predstavnici Ministarstva učestvovali su na više međunarodnih sastanaka širom svijeta

Potpredsjednik Vlade Crne Gore i ministar poljoprivrede i ruralnog razvoja mr Milutin Simović, na poziv ministra hrane i poljoprivrede SR Njemačke Kristijana Šmita, boravio je od 18. do 21. januara u Berlinu, gdje je uzeo učešće na 10. Samitu ministara poljoprivrede koji se kao centralni događaj održao u okviru Globalnog foruma za hranu i poljoprivredu (GFFA). Visoki svjetski zvaničnici za oblast poljoprivrede i na ovogodišnjem forumu i samitu ministara su razmotrili aktuelnu situaciju, trendove i izazove u oblasti poljoprivrede i proizvodnje hrane i

definisali dalje pravce poljoprivrednih politika, kako bi se obezbijedilo održivo korišćenje prirodnih resursa i obezbijedile dovoljne količine bezbjedne i kvalitetne hrane za rastuću populaciju na globalnom nivou.

Potpredsjednik Vlade Crne Gore i ministar poljoprivrede i ruralnog razvoja mr Milutin Simović, sa saradnicima, bio je 28.02.2018. godine u radnoj posjeti Briselu, gdje je razgovarao sa komesarom za poljoprivrede i ruralni razvoj Filom Hoganom, komesarom za pomorstvo i ribarstvo Karmenu Velom i komesarom za zdravlje i bezbjednost hrane Vitenisom Andriukaitisom i sa predsjednikom Odbora za poljoprivrede i ruralni razvoj Evropskog parlamenta Časlavom Adamom Sjekirskim. Prilikom posjete, najavljen je nastavak snažne podrške Evropske unije usklađivanju sa EU politikama i standardima u ovim značajnim oblastima, u cilju daljeg razvoja i još većeg doprinosa ovih sektora rastu nacionalne ekonomije i poboljšanju standarda života građana Crne Gore.

Potpredsjednik Simović se zahvalio na kontinuiranoj podršci partnera iz EU, ukazujući na opredijeljenost Vlade Crne Gore za kvalitet procesa pristupanja.

Predstavnici Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja prisustvovali su 14.05.2018. godine u Beogradu, konferenciji Kine i 16 zemalja Centralne i Jugoistočne Evrope. Ovom prilikom, učesnice konferencije su se obavezale na saradnju i razvoj projekata od zajedničkog interesa u oblasti šumarstva. Na konferenciji koja je održana na temu "Klimatske promjene i šumarstvo u 21 vijeku", usvojena je zajednička izjava o koordinacionim mehanizmima za saradnju u šumarstvu. Ispred Crne Gore konferenciji su prisustvovali Adem Fetić, generalni direktor Direktorata za šumarstvo, lovstvo i drvnu industriju i Ranko Kankaraš, načelnik Direkcije za šumarstvo u Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja.

Ministar poljoprivrede i ruralnog razvoja i potpredsjednik Vlade Crne Gore mr Milutin Simović učestvovao je 20.05.2018. godine na Brdu kod Kranja u Sloveniji konferenciji posvećenoj Svjetskom danu pčela. Ministar Simović je, između ostalog, poručio da je neophodno sačuvati pčelinju zajednicu da bi bilo manje gladi na planeti, manje siromaštva, da bi sačuvali život na selu i osjetljivu ruralnu zajednicu, da bi imali više radnih mjesta i da bi postojeća sačuvali, jer 2 milijarde ljudi na zemaljskoj kugli živi i stvara egzistenciju u sektoru poljoprivrede. Takođe je napomenuo da se u Crnoj Gori veoma predano radi na unapređenju pčelarstva, da broj pčelinjih zajednica ima trend rasta i da posebno ohrabruje afinitet i ambicija koju za razvoj pčelarstva imaju mladi ljudi u Crnoj Gori.

Ministar poljoprivrede i ruralnog razvoja i potpredsjednik Vlade Crne Gore mr Milutin Simović susreo se 03.07.2018. godine u Skadru sa potpredsjednikom Vlade Albanije Senidom Mesi. Tom prilikom je potpisan Sporazum o međusobnim odnosima dvije zemlje u oblasti prekograničnog upravljanja vodnim resursima. Potpredsjednik Simović je istakao zadovoljstvo zbog prilike da u partnerskoj atmosferi, u duhu očuvanja i unapređenja međusobne saradnje, predstavnici vlada dvije zemlje raspravljaju o zajedničkim ciljevima i težnjama. Sporazum u oblasti upravljanja vodnim resursima, kako je kazao potpredsjednik Simović, nastao je zajedničkim i kontinuiranim radom crnogorsko - albanske Komisije za vodoprivredu.

Predstavnici ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja i nadležnih tijela za veterinu i fitosanitarne poslove prisustvovali su 04.10.2018. godine u Sarajevu dvanaestom redovnom sastanku Potkomiteta za poljoprivredu i sanitarne i fitosanitarne mjere. Na sastanku su prisustvovali predstavnici svih država članica CEFTA-e. Na sastanku su razmatrani godišnji rezultati rada u skladu sa Programom za 2018. godinu, a poseban akcenat je stavljen na aktivnosti vezane za sprovođenje Dodatnog protokola 5 koji se odnosi na olakšice međusobne trgovine i u tom kontekstu razmjenu informacija, razmjenu podataka o međusobnoj trgovini i unapređenje transparentnosti, kao i razmatranje i rješavanje eventualnih problema koji postoje u međusobnoj trgovini. Na sastanku su posebno pohvaljeni rezultat postignuti u okviru rada

ekspertske Radne grupe koja radi na usaglašavanju sertifikata. Pored toga, istaknuta je uspješnost svih strana u rješavanju problema nastalih u međusobnoj trgovini putem bilateralnih sastanaka i tom prilikom dogovorene aktivnosti i bilateralni sastanci onih strana gdje i dalje egzistiraju određeni problemi koji stvaraju barijere u trgovini.

Predstavnici Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja Crne Gore učestvovali su na 18. Forumu poljoprivredne politike zemalja jugoistočne Evrope (APF 2018), koji se održao od 16. do 18. oktobra na Jahorini, Bosna i Hercegovina.

Forum poljoprivredne politike, koji se ove godine organizovao pod nazivom – Poljoprivredna politika: Determinanta regionalnog ruralnog razvoja i EU perspektive zemalja jugoistočne Evrope, predstavlja platformu za međunarodni dijalog o politikama u ovoj oblasti i perspektivama od zajedničkog interesa za donosiocje tih politika i zainteresovane strane. Teme foruma vezane su za reformu Zajedničke poljoprivredne politike EU i trendove u trgovinskoj politici EU u dijelu poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, kao i njihovom uticaju na zemlje jugoistočne Evrope. Posebna pažnja posvećena je diverzifikaciji ekonomskih aktivnosti u ruralnim područjima, koja je prepoznata kao značajna mogućnost daljeg razvoja. Tokom foruma su naglašeni izazovi ruralne depopulacije i migracija.

Ministar poljoprivrede i ruralnog razvoja i potpredsjednik Vlade Crne Gore mr Milutin Simović susreo se 16.11.2018. godine sa potpredsjedavajućim Savjeta ministara Bosne i Hercegovine i ministrom spoljne trgovine i ekonomskih odnosa te države Mirkom Šarovićem. Potpredsjednici vlada dvije zemlje imali su bilateralni sastanak na marginama Ministarske konferencije o poljoprivredi i ruralnom razvoju koja se održala u Strugi. Tokom susreta potpisan je Sporazum o saradnji u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja između Crne Gore i Bosne i Hercegovine. Potpredsjednik Simović ocijenio je da je sporazum još jedan iskorak u kreiranju dodatnog okvira za produbljivanje saradnje i dobrosusjedskih i prijateljskih odnosa dvije države.

Bilateralni sastanci na međunarodnom nivou

Ministar poljoprivrede i ruralnog razvoja i potpredsjednik Vlade Crne Gore mr Milutin Simović susreo se 26.06.2018. godine u Podgorici sa ambasadorom Kraljevine Holandije N.J.E. g-dinom Henkom van den Doolom i njegovim saradnicima. Izrazivši zadovoljstvo i zahvalnost dosadašnjoj saradnjom sa Kraljevinom Holandijom u dijelu EU integracija Crne Gore, kao i podršci prilikom ućlanjenja Crne Gore u NATO alijansu, potpredsjednik Simović je istakao da je ovo dobra prilika da se sagledaju modeli za unapređenje i konkretniju buduću saradnju dvije države. Osim toga, potpredsjednik Simović je posebno istakao napredak cjelokupne ekonomije Crne Gore i upoznao prisutne sa zvaničnim rezultatima o stopi rasta bruto domaćeg proizvoda u I kvartalu 2018. godine od 4,5%. Kako je naglasio, Vlada će nastaviti sa odgovornim i predanim radom kako bi do kraja 2018. godine premašila međunarodne projekcije rasta BDP-a Crne Gore. Ocijenjeno je da su u proteklom periodu realizovani projekti Crne Gore i Kraljevine Holandije u oblasti poljoprivrede proizveli pozitivan efekat na ekonomiju, kao i da su povećali međusobnu razmjenu između ove dvije zemlje.

Ministar poljoprivrede i ruralnog razvoja i potpredsjednik Vlade Crne Gore mr Milutin Simović susreo se 18.09.2018. godine u Podgorici sa stalnom predstavnicom Ujedinjenih nacija i UNDP u Crnoj Gori g-đom Fionom Mekluni. Cilj sastanka bio je da se zajednički sagledaju mogućnosti da Crna Gora aplicira za nova bespovratna sredstva iz Zelenog klimatskog fonda (GCF) i Adaptacionog fonda (AF), kroz pripremu i realizaciju projekata koji imaju za cilj ublažavanje uticaja klimatskih promjena na oblasti šuma, voda i poljoprivrede. Potpredsjednik Simović izrazio je zahvalnost Vlade na dosadašnjoj, kontinuiranoj i važnoj podršci koju UNDP pruža naporima Crne Gore u sprovođenju ukupnih reformi u raznim oblastima, posebno u dijelu zaštite životne sredine.

Ministar poljoprivrede i ruralnog razvoja i potpredsjednik Vlade Crne Gore mr Milutin Simović, prisustvovao je 18.12.2018. godine u Podgorici prvom sastanku novoformirane crnogorske Vodoprivredne komisije za saradnju sa Albanijom. Formiranje bilateralnih vodoprivrednih komisija je obaveza u skladu sa Okvirnim Sporazumom o vodoprivrednim odnosima između Crne Gore i Albanije potpisanim u okviru zajedničke sjednice vlada Crne Gore i Albanije, održane 3. jula. 2018. godine u Skadru. Vodoprivredna komisija je tehničko tijelo, koje će raditi na analizi i predlogu najboljih mogućih rješenja unaprijeđenja prekograničnog upravljanja površinskim i podzemnim vodama između Crne Gore i Albanije. Osnovni cilj formiranja vodoprivrednih komisija Crne Gore i Albanije jeste očuvanje prekograničnih vodnih resursa, usklađivanje sa EU standardima, implementacija Konvencije o vodama, kao i razvoj najboljeg upravljačkog modela kroz dijalog na osnovu argumenata dobijenih kroz naučnu i stručnu analizu postojećeg stanja i budućih scenarija planiranog razvoja.

7.13. SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE

7.13.1. DJELOKRUG RADA SLUŽBE

U okviru ove službe obavljali su se tekući poslovi koji se odnose na izradu: izmjene akta o sistematizaciji koji je utvrđen na Vladi 06.07.2018.godine, kao i izrade novog akta o sistematizaciji koji je utvrđen na Vladi 29.11.2018.godine, te Kadrovskog plana za 2018.godinu.

U Ministarstvu poljoprivrede su tokom 2018. godine, pokrenuta 11 postupka za prijem u radni odnos, po kojem osnovu je zaposleno 19 službenika, uključujući i organe u satavu. Po oglasima koji su objavljeni u 2017. godini, nakon sprovođenja zakonom propisane procedure zaposleno je 22 izvršilaca, uključujući i organe u satavu. Tokom 2018. godine primljen je jedan izvršilac u svojstvu pripravnika.

Tokom 2018. godine je pokrenut postupak za 3 izvršioca, fitosanitarna inspektor internim oglasom i realizovani su u 2018. godini.

Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja je u 2018. godini, podnijeto ukupno 47 zahtjeva za slobodan pristup informacijama sa oko više od 100 pitanja, uglavnom od strane NVO „MANS“ i znatno manji broj od drugih pravnih lica, te određenih fizičkih lica. Postupajući po predmetnim zahtjevima stranaka u postupku slobodnog pristupa informacijama, ministarstvo je kao prvostepeni organ donijelo 28 Rješenja kojim je dozvoljen pristup u cjelosti ili djelimično. U ostalim predmetima je donijeto: 10 Rješenja kojim su odbijeni zahtjevi kao neosnovani, jer organ ne posjeduje tražene informacije; 4 Obavještenje o javno objavljenoj informaciji u smislu člana 26 stav 2 Zakona o slobodnom pristupu informacijama; 3 Obavještenja o upućivanju zahtjeva nadležnom organu u smislu člana 20 stav 4 Zakona o slobodnom pristupu informacijama, dok su 2 zahtjeva bila neriješena na dan 31.12.2018.godine, odnosno stranke su pozvane da u zakonskom roku otklone nedostatke u smislu člana 20 stav 2 Zakona o slobodnom pristupu informacijama.

U odnosu na navedeno, ističemo da su u 4 predmeta, izjavljene žalbe Agenciji za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama protiv Rješenja ovog ministarstva kojima su zahtjevi stranaka odbijeni kao neosnovani ili isti djelimično usvojeni, te da su postupci po žalbama u toku pred drugostepenim organom.

U Službi za opšte poslove, po zahtjevima koji se odnose na Upravu za šume tokom 2018.godine, donijeto je ukupno 18 rješenja za slobodan pristup informacijama (od toga 12 rješenja kojima se dozvoljava pristup informaciji i 6 rješenja kojima se ne dozvoljava pristup informaciji)

Nije bilo žalbi na prvostepena rješenja koja je Uprava za šume donijela po zahtjevima za slobodan pristup informacijama.

Sve promjene iz oblasti službeničkih odnosa unijete su u elektronsku bazu podataka za CKE, kroz KIS aplikaciju. Blagovremeno je vršen unos sledećih podataka: izmjena i dopuna od 06.07.2018.godine i Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji od 29.11.2018.godine, rješenja o rasporedu i rješenja o zaradi, rješenja kojim se odobrava korišćenje godišnjih odmora za 2018.godinu, rješenja o ocjenama za 2017.godinu, rješenja o zasnivanju radnog odnosa, rješenja o prestanku radnog odnosa, rješenja o raspoređivanju. Takođe blagovremeno su ažurirani i opšti podaci o službenicima i namještenicima koji su zaposleni u Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja i organima u sastavu..

Realizovan je veći broj obuka kod Uprave za kadrove, u skladu sa godišnjim Planom i programom stručnog usavršavanja državnih službenika i namještenika, a posebno ističemo sljedeće oblasti:vođenje upravnog postupka, postupanje po zahtjevima za slobodan pristup informacijama, obuka na temu"Javne nabavke", zatim "Izrada Kadrovskog plana" i dr.

U okviru ove službe obavljali su se i drugi tekući poslove koji se odnose na postupanje po zahtjevima zaposlenih u odnosu na ostvarivanje svojih prava, postupanje po žalbama koje su upućene komisiji za žalbe ili drugim organima, kao što je Agencija za mirno rješavanje radnih sporova, sprovođenje procedura vezanih za pokretanje disciplinske odgovornosti. U okviru ove službe su i poslovi iz nadležnosti Arhive, prijem, zavođenje i otpremanje akata.

7.14. SLUŽBA ZA FINANSIJE, RAČUNOVODSTVO I JAVNE NABAVKE

U skladu sa Zakonom o javnim nabavkama ("Sl. list CG", br. 42/11, 57/14, 28/15 i 42/17), kao i Pravilnicima za postupanje prilikom sprovođenja hitnih nabavki i nabavki male vrijednosti, koji se primjenjuju na sve organizacione jedinice Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, tokom 2018. godine na nivou Ministarstva i organa u sastavu, sprovedeni su sljedeći postupci:

- Otvoreni postupak javne nabavke (13 postupaka);
- Pregovarački postupak bez prethodnog objavljivanja (1 postupak);
- Nabavka male vrijednosti (30 postupaka);
- Postupak hitne nabavke (2 postupka).

Na osnovu Zakona o upravnom postupku ("Sl. list CG", br. 20/15, 40/16 i 37/17), Pravilnika o obavljanju poljoprivredne djelatnosti kao jedinog ili glavnog zanimanja ("Sl. list RCG", br. 25/04, "Sl. list CG", br. 67/08), doneseno je 246 rješenja za upis u Registar osiguranika poljoprivrednika, 143 rješenja za prekid osiguranja usled prestanka bavljenja poljoprivrednom djelatnošću kao jedinog ili glavnog zanimanja, jedno rešenje - djelimično usvojen zahjev, jedno odbijajuće rešenje, pet izmijenjenih rješenja. Akti - dopisi strankama i institucijama 43, odgovori sudovima i javnim izvršiteljima 33, jedno izjašnjenje, izdato 30 potvrda. U skladu sa Odlukom o bližim uslovima i postupku za isplatu staračke naknade ("Sl. list CG", br. 4/16 i 21/17), započeti postupci po 194 zahtjeva u predmetu ostvarivanja prava na staračku naknadu, kontinuirani rad sa strankama.

Služba za finansije, računovodstvo i javne nabavke u toku 2018. godine radila je na praćenju i izvršenju Budžeta, kao i pracenju i izvršenju Agrobudžeta po mjerama. Redovno sačinjavala kvartalne, polugodišnje izvještaje i iste dostavljala Ministarstvu finansija, kao i Završni račun za 2017. godinu. Takođe, ova služba je mjesečno dostavljala izvještaje o plaćenim porezima i doprinosima za zaposlene (IOPPD) prema Poreskoj upravi, mjesečne izvještaje prema Statistici za zaposlene, mjesečni obračun zarada za zaposlene prema Ministarstvu finansija, M4 obrazce prema Fondu PIO za predhodnu godinu za sve zaposlene u ovom ministarstvu,

blagajničke i druge poslove po naređenju starješine. Takođe je, kontinuirano vršila saradnju sa drugim institucijama: bankama, Državnom revizorskom institucijom, opštinama itd.

Pregled planiranih i isplaćenih sredstava za 2018. godinu za ministarstvo i uprave

Pozicija	Planirano	Izvršeno
4111 - neto zarade	3.761.079,98	3.663.452,84
4112 – porez	540.772,42	506.357,06
4113 - doprinosi - zaposleni	1.394.762,69	1.316.092,50
4114 - doprinosi - poslodavac	614.787,15	582.040,24
4115 - prirez na porez	78.110,97	69.358,72
4122 - naknada za stanovanje	46.856,55	43.847,66
4124 - jubilarne nagrade	11.400,00	1.065,83
4125 – otpremnine	30.200,00	12.975,20
4127 - ostale naknade	10.620,00	7.928,31
4131 - administrativni materijal	174.553,13	169.239,41
4132 - materijal za zdravstvenu zaštitu	6.000,00	5.993,81
4133 - materijal za posebne namjene	117.100,00	115.988,42
4134 - rashodi za energiju	48.185,00	44.541,18
4135 - rashodi za gorivo	170.026,82	150.198,22
4139 - ostali rashodi za materijal	2.000,00	1.870,66
4141 - službena putovanja	177.036,11	149.496,73
4142 - reprezentacija	10.196,52	9.354,29
4143 - komunikacione usluge	97.859,54	92.975,93
4144 - bankarske usluge	7.000,00	6.270,79
4145 - usluge prevoza	5.000,00	4.667,70
4146 - advokatske, notarske usluge	18.281,33	12.968,11
4147 - konsultantske usluge	343.135,00	307.664,90
4147 - krediti i donacije	0,00	1.460.215,27
4148 - usluge stručnog usavršavanja	16.891,30	7.420,62
4149 - ostale usluge	611.457,42	611.017,62
4149 – donacija	0,00	213.098,58
4151 - tekuće održavanje javnih površina	3.000,00	2.754,99
4152 - tekuće održavanje gradj.objekata	90.000,00	89.608,47
4153 - tekuće održavanje opreme	146.113,63	124.330,51
4171 - zakup objekata	40.000,00	39.033,25
4181 – subvencije	14.453.493,50	14.325.550,08
4181 – donacija	0,00	2.326.772,79
4191 - izdaci po osnovu ugovora o djelu	334.200,00	329.229,59
4193 - izrada i održavanje softvera	80.916,67	68.817,73
4194 – osiguranje	57.013,05	55.166,90
4195 - kontribucije za članstvo	248.663,00	201.016,81
4196 - komunalne naknade	21.450,00	17.828,21
4314 – transferi nevladinim organizacijama	175.404,74	161.174,12

4316 - transferi za jednokratne pomoći	35.000,00	34.920,00
4318 - ostali transferi pojedincima	2.990.605,00	2.989.999,57
4319 - ostali transferi institucijama	300.000,00	300.000,00
4411 - izdaci za infrastrukturu	200.000,00	185.275,99
4412 - infrastruktura-vodovodi	2.570.000,00	2.569.823,30
4414 - izdaci za uređenje	1.002.942,48	880.362,45
4415 - izdaci za opremu	77.500,00	27.088,91
U K U P N O	31.119.614,00	34.294.854,27

Napomena: Razlog većeg iznosa izvršenja od plana je u isplaćenim sredstvima po osnovu kofinansiranja za IPARD like, donacija i kredita koji ne ulaze u plan budžeta.

8. IZVJEŠTAJI ORGANA U SASTAVU MINISTARSTVA POLJOPRIVREDE I RURALNOG RAZVOJA

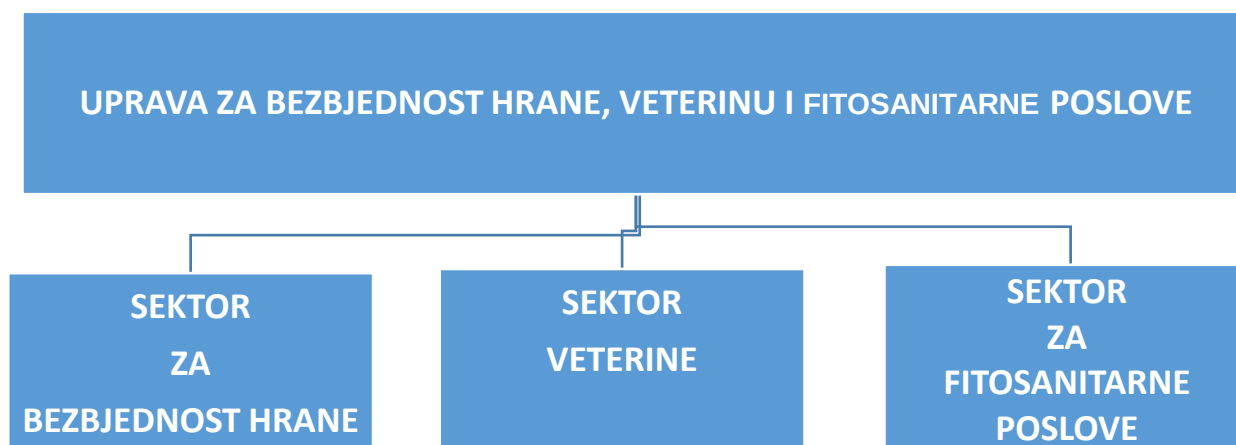
8.1. UPRAVA ZA BEZBJEDNOST HRANE, VETERINU I FITOSANITARNE POSLOVE

8.1.1. DJELOKRUG RADA UPRAVE ZA BEZBJEDNOST HRANE, VETERINU I FITOSANITARNE POSLOVE

Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove je organ u sastavu Ministarstva poljoprivrede, koja je počela je sa radom 01.04.2016. godine, a nastala je objedinjavanjem postojećih uprava koje su bile u sastavu Ministarstva: Veterinarske uprave i Fitosanitarne uprave, a preuzeti su i poslovi Odjeljenja za bezbjednost hrane Ministarstva zdravlja.

Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove vrši poslove definisane Uredbom o izmjenama i dopunama Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave („Sl. list CG“, br. 80/15) u oblasti bezbjednosti hrane i hrane za životinje, veterine i u fitosanitarnoj oblasti, dodatno izmjenama i dopunama ove Uredbe („Sl. list CG“, br. 3/17) od 15. januara 2017. godine preuzeti su svi poslovi sprovođenja inspekcijskog nadzora u ovim oblastima.

Poslovi uprave vrše se u tri sektora:

8.1.2. IZVRŠAVANJE ZAKONA I DRUGIH PROPISA I ZAKONODAVNE AKTIVNOSTI

Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove je u 2018. godini pripremila stručne osnove za 30 Programa:

Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

R.b	Naziv programa	Sl. list br.	Datum
1.	Program fitosanitarnih mjera za 2018. godinu	10/2018	24/02
2.	Program kontrolnog ispitivanja matičnih stabala sadnog materijala za 2018. godinu	09/2018	14/02
3.	Program kontrolnog ispitivanja sadnog materijala za 2018. godinu	12/2018	23/02
4.	Program kontrolnog ispitivanja sjemenskog i sadnog materijala na GMO za 2018. godinu	12/2018	23/02
5.	Program kontrolnog ispitivanja sjemenskog materijala za 2018. godinu	09/2018	14/02
6.	Program monitoringa rezidua pesticida u hrani biljnog i životinjskog porijekla za 2018. godinu	12/2018	23/02
7.	Program monitoringa nitrata u hrani biljnog porijekla za 2018. godinu	12/2018	23/02
8.	Program monitoringa karakteristika sredstava za ishranu bilja za 2018. godinu	16/2018	16/03
9.	Program monitoringa post-registracijske kontrole sredstava za zaštitu bilja za 2018. godinu	12/2018	23/02
10.	Program integralne zaštite vinove loze	320-298/18-5	28/03
11.	Program monitoringa uticaja upotrebe pesticida na životnu sredinu za 2018. godinu	70/2018	31/10
12.	Godišnji plan službenih kontrola za Fitosanitarni sektor za period od 1. aprila 2018. do 1. aprila 2019. godine	320/18-0401-1511	01/04
13.	Program mjera bezbjednosti hrane i hrane za životinje za 2018. godinu	09/18	14/02
14.	Akcionni plan za sprječavanje širenja i suzbijanje crvenog surlaša palmi - <i>Rhynchophorus ferrugineus</i> (Olivier)	320/18-0410-1509	05/04
15.	Godišnji plan službenih kontrola hrane i hrane za životinje za period od 1. marta 2018. do 1. marta 2019. godine	320/17-0217-816	15/02
16.	Program monitoringa nepoželjnih supstanci u hrane za životinje u 2018. godini	320/18-0201-3449	02/08
17.	Program monitoringa u proizvodnim područjima za uzgoj školjki za 2018. godinu	323/18-0101-548	20/02
18.	Program monitoringa kontaminanata u hrani za 2018. godinu	323/19-0101-3494	06/08
19.	Program monitoringa listerije u gotovoj hrani životinjskog porijekla u 2018. godini	323/18-0101-687	28/02
20.	Program monitoringa rezidua u životinjama i proizvodima životinjskog porijekla namijenjenih ishrani ljudi u 2018. godini	323/13/18-1	28/02
21.	Program monitoringa za otkrivanje prisustva GMO hrane i hrane za životinje za 2018. godinu	323-75/18-1	12/10
22.	Program monitoringa hrane za posebne rehrambene potrebe za 2018. godinu	323/18-0101-2205	15/05
23.	Program monitoringa mikrobioloških kriterijuma za hranu za 2018. godinu	323-20/18-1	28/03
24.	Posebni akcioni plan za sprovođenje fitosanitarnih mjera u cilju suzbijanja crvenog surlaša palmi - <i>Rhynchophorus ferrugineus</i> (Olivier) sa planom revitalizacije i sanacije šteta nastalih njegovim djelovanjem	320-225/18-1	22/02
25.	Izmjene i dopune Posebnog akcionog plana za sprovođenje fitosanitarnih mjera u cilju suzbijanja crvenog surlaša palmi - <i>Rhynchophorus ferrugineus</i> (Olivier) sa planom revitalizacije i sanacije šteta nastalih njegovim djelovanjem	320-225/18-3	24/09
26.	Posebni akcioni plan za sprovođenje fitosanitarnih mjera u cilju suzbijanja crvenog surlaša palmi - <i>Rhynchophorus ferrugineus</i> (Olivier) sa planom revitalizacije i sanacije šteta nastalih njegovim djelovanjem	320-225/18-1	22/02
27.	Izmjene i dopune Posebnog akcionog plana za sprovođenje fitosanitarnih mjera u cilju suzbijanja crvenog surlaša palmi - <i>Rhynchophorus ferrugineus</i> (Olivier) sa planom revitalizacije i sanacije šteta nastalih njegovim djelovanjem	320-225/18-3	24/09
28.	Program obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja u 2018. godini	9/2018	12/02
29.	Program vakcinacije goveda protiv kvrgave kože goveda u Crnoj Gori u 2018. godini	323/17-0301-5915/2	18/12 2017
30.	Program vakcinacije protiv bolesti plavog jezika u Crnoj Gori u 2018. godini		

Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove je u 2018. godini pripremila stručne osnove za 64 propisa koji su objavljeni u "Službenom listu Crne Gore":

R.b	Naziv propisa	Sl. list	Datum
1.	Naredbu o izmjeni i dopuni Naredbe o sprovođenju fitosanitarnih mjera radi sprečavanja širenja i suzbijanja crvenog surlaša palmi <i>Rhynchophorus ferrugineus</i>	15/2018	09/03
2.	Naredbu o hitnim fitosanitarnim mjerama za sprečavanje unošenja zlatne žutice vinove loze	18/2018	23/03
3.	Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za sprečavanje unošenja i širenja štetnog organizma <i>Erwinia amylovora</i> (burr.) winsl. et al.	18/2018	23/03
4.	Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o fitosanitarnim mjerama za sprečavanje unošenja i širenja štetnih organizama <i>Epitrix cucumeris</i> (Harris), <i>Epitrix papa</i> sp. n., <i>Epitrix subcrinita</i> (Lec.) i <i>Epitrix tuberis</i> (Gentner)	35/2018	29/18
5.	Pravilnik o izmjenama Pravilnika o fitosanitarnim mjerama za sprečavanje unošenja, širenja i suzbijanje štetnih organizama i listama štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom	38/2018	13/06

Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

6.	Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o fitosanitarnim mjerama za iskorjenjivanje i suzbijanje borove nematode <i>Bursaphelenchus xylophilus</i> (Steiner et Buhrer) Nickle et al.	68/2018	19/10
7.	Pravilnik o uslovima i načinu obavljanja smanjenog obima provjera identiteta i zdravstvenog stanja pošiljke bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom	75/2018	23/11
8.	Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za sprečavanje unošenja i širenja bakterije <i>Pseudomonas syringae</i> pv. <i>actinidiae</i> Takikawa, Serizawa, Ichikawa, Tsuyumu & Goto	75/2018	23/11
9.	Lista aktivnih supstanci dozvoljenih za upotrebu u sredstvima za zaštitu bilja za 2018. godinu	12/2018	23/02
10.	Pravilnik o izmjeni pravilnika o uslovima za proizvodnju i promet sadnog materijala ukrasnog bilja	80/2018	14/12
11.	Pravilnik o proizvodnji i stavljanju u promet sjemenskog materijala uljarica i predivog bilja	75/2018	23/11
12.	Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o proizvodnji i stavljanju u promet sjemenskog materijala povrća	42/2018	29/06
13.	Pravilnik o proizvodnji i stavljanju u promet sjemenskog materijala krmnog bilja	21/2018	03/04
14.	Uredba o zahtjevima za proizvode biljnog porijekla (klice)	6/2018	01/02
15.	Uredba o izmjenama i dopuni Uredbe o zahtjevima higijene za objekte i prostorije u kojima se proizvode male količine primarnih proizvoda za ishranu ljudi	6/2018	01/02
16.	Uredba o dodacima hrani za životinje i premiksima koji se mogu stavljati na tržište	07/2018	5/02
17.	Pravilnik o bližim uslovima za brzo smržavanje hrane	17/2018	20/03
18.	Pravilnik o izmjeni Pravilnika o načinu vršenja službene kontrole hrane neživotinjskog porijekla i hrane za životinje neživotinjskog porijekla	21/2018	03/04
19.	Uredba o informisanju potrošača o hrani	22/2018	11/04
20.	Uredba o izmjeni Uredbe o mikrobiološkim kriterijumima za bezbjednost hrane	31/2018	09/05
21.	Uredba o izmjeni uredbe o supstancama koje se mogu dodavati hrani za posebne prehrambene potrebe	37/2018	07/06
22.	Uredba o izmjenama i dopunama uredbe o aditivima koji se mogu koristiti u hrani	39/2018	15/06
23.	Uredba o izmjeni uredbe o maksimalno dozvoljenim količinama nepoželjnih supstanci u hrani za životinje	40/2018	22/06
24.	Pravilnik o izmjeni pravilnika o metodama za uzimanje uzoraka za laboratorijska ispitivanja hrane za životinje	40/2018	22/06
25.	Uredba o izmjeni uredbe o dodacima hrani za životinje i premiksima koji se mogu stavljati na tržište	46/2018	09/07
26.	Uredba o izmjeni uredbe o posebnim zahtjevima higijene za proizvode životinjskog porijekla	49/2018	17/07
27.	Uredba o novoj hrani koja se može koristiti i stavljati na tržište	49/2018	17/07
28.	Uredba o prehrambenim aromama koje mogu koristiti u i na hrani	54/2018	31/07
29.	Uredba o tretiranju hrane jonizujućim zračenjem	73/2018	19/11
30.	Pravilnik o maksimalno dozvoljenim količinama rezidua farmakološki aktivnih supstanci veterinarskih lijekova u proizvodima životinjskog porijekla	75/2018	23/11
31.	Uredba o izmjeni uredbe o higijeni hrane	80/2018	22/11
32.	Uredba o uslovima i načinu korišćenja genetički modifikovane hrane ili hrane za životinje	09/2019	08/02
33.	Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o bližim uslovima za uvoz i tranzit životinja akvakulture i njihovih proizvoda	2/2018	10/01
34.	Pravilnik o izmjeni i dopuni Pravilnika o načinu praćenja zoonoza i uzročnika zoonoza	02/2018	10/01
35.	Pravilnik o izmjeni Pravilnika o programu i načinu polaganja stručnog ispita za službenog veterinara	06/2018	12/02
36.	Program obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja u 2018. godini	09/2018	14/02
37.	Naredbu o zabrani uvoza i tranzita pošiljki domaćih i divljih svinja, mesa i proizvoda od svinja radi sprečavanja unošenja opasne zarazne bolesti afričke kuge svinja	14/2018	05/03
38.	Pravilnik o izmjenama Pravilnika o uslovima za dobijanje, održavanje, suspenziju i oduzimanje zdravstvenog statusa goveda i svinja na tuberkulozu, brucelozu i enzootsku leukozu*	36/2018	31/05
39.	Pravilnik o načinu vođenja registra gazdinstava koka nosilja	36/2018	31/05
40.	Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o uslovima za veterinarske organizacije za sakupljanje i skladištenje sjemena za vještačko osjemenjivanje goveda i stavljanje u promet	37/2018	07/06
41.	Pravilnik o dopuni Pravilnika o uslovima za uvoz i tranzit kopitara	37/2018	07/06
42.	Pravilnik o identifikaciji i registraciji kopitara	38/2018	13/06
43.	Pravilnik o izmjenama Pravilnika o uslovima za objekte za držanje i uzgoj svinja	38/2018	13/06
44.	Pravilnik o izmjeni Pravilnika o mjerama za sprječavanje pojave, otkrivanje, suzbijanje i iskorjenjivanje zarazne bolesti atipična kuga živine (Newcastle Disease)	39/2018	15/06
45.	Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o uslovima za dobijanje, održavanje, suspenziju i oduzimanje zdravstvenog statusa ovaca i koza na brucelozu	40/2018	22/06
46.	Pravilnik o izmjeni i dopuni Pravilnika o prijavljivanju pošiljki životinja i proizvoda životinjskog porijekla koje se uvoze u Crnu Goru	40/2018	22/06
47.	Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o veterinarstvu	43/2018	03/07
48.	Pravilnik o izmjeni i dopuni Pravilnika o uslovima za uvoz i tranzit kopitara*	44/2018	06/07
49.	Pravilnik o bližim uslovima za promet i uvoz živine za uzgoj ili proizvodnju*	48/2018	12/07
50.	Pravilnik o načinu vršenja veterinarskih pregleda pošiljki proizvoda životinjskog porijekla koje se unose u Crnu Goru	49/2018	17/07
51.	Pravilnik o bližim uslovima koje treba da ispunjavaju prevoznik i prevozno sredstvo za prevoz životinja	49/2018	17/07
52.	Pravilnik o sadržini recepta, načinu izdavanja i propisivanja veterinarskih lijekova	49/2018	17/07

Izvještaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

53.	Naredba o zabrani uvoza i tranzita pošiljki ovaca i koza, mesa i proizvoda od ovaca i koza radi sprečavanja unošenja naročito opasne zarazne bolesti kuge malih preživara	57/2018	10/08
54.	Pravilnik o načinu identifikacije pasa i mačaka	60/2018	07/09
55.	Pravilnik o dopuni Pravilnika o identifikaciji i načinu vođenja registara gazdinstava ovaca i koza i elektronske baze podataka	61/2018	14/09
56.	Pravilnik o bližim uslovima za promet i uvoz reproduktivnog materijala embriona goveda	68/2018	19/10
57.	Odluku o visini naknade za izvršene preglede kopitara, papkara, živine, kunića i divljači prije i poslije klanja i svježeg mesa	70/2018	31/11
58.	Naredba o zabrani uvoza i tranzita pošiljki živih domaćih i divljih svinja, mesa i proizvoda od svinja radi sprečavanja unošenja opasne zarazne bolesti afričke kuge svinja	70/2018	31/10
59.	Pravilnik o dopuni Pravilnika o mjerama za sprječavanje pojave, otkrivanje, suzbijanje i iskorjenjivanje egzotičnih i neegzotičnih bolesti vodenih životinja i zdravstvenim uslovima za njihovo stavljanje u promet	71/2018	05/11
60.	Pravilnik o maksimalno dozvoljenim količinama rezidua farmakološki aktivnih supstanci veterinarskih lijekova u proizvodima životinjskog porijekla	75/2018	23/11
61.	Naredbu o zabrani upotrebe i tretiranja životinja koje se uzgajaju određenim supstancama i veterinarskim lijekovima	76/2018	27/11
62.	Pravilnik o izmjeni i dopuni Pravilnika o uslovima za uvoz i tranzit papkara	83/2018	25/12
63.	Pravilnik o izmjenama i dopuni Pravilnika o mjerama za sprječavanje pojave, otkrivanje, suzbijanje i iskorjenjivanje egzotičnih i neegzotičnih bolesti vodenih životinja i zdravstvenim uslovima za njihovo stavljanje u promet	85/2018	27/18
64.	Naredba o zabrani uvoza i tranzita pošiljki ovaca i koza, mesa i proizvoda od ovaca i koza radi sprečavanja unošenja naročito opasne zarazne bolesti kuge malih preživara	57/2018	10/08

Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove je u 2018. godini pripremila stručne osnove i donijela 10 instrukcija, odluka, uputstava:

R.b.	Naziv instrukcije, odluke, uputstva, vodiča	Oznaka	Datum
1.	Uputstvo: Dopunske izjave na fitosertifikatu	320/18-0410-1213	21/03
2.	Informator: Epitrix vrste – štetni organizmi na krompiru (od 29.10.2018.);	320/18-0410-4985	29/10
3.	Informator: Prstenasta trulež krtola krompira (bolest prouzrokovana bakterijom <i>Clavibacter michiganensis</i> spp. <i>sepedonicus</i>)	320/18-0410-5823	21/11
4.	Informator: Smeđa trulež krtola krompira i bakterisjog uvenuća krompira i paradajza (bolest prouzrokovana bakterijom <i>Ralstonia solanacearum</i>)	320/18-0410-5822	21/11
5.	Kontrolna lista za registar proizvođača merkantilnog krompira	320/18-0410-6535	24/12
6.	Uputstvo o upravljanju otpadom od sredstava za zaštitu bilja	320-148/18-1	06/02
7.	Uputstvo za postupanje sa ušnim markicama i pasošima zaklanih životinja	323/18-0301-1024	14/03
8.	Uputstvo za godišnje serološko testiranje za utvrđivanje prisustva antitijela na bolest atipične kuge živine u rasplodnim jatima u kojima se ne sprovodi vakcinacija	323/18-0310-2229	17/05
9.	Instrukcije o sadržaju i obliku registra subjekata koji objavljuju djelatnost u oblasti veterinarstva i stočarstva koji se objavljuje na internet stranici MPRR-a - Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove	323/18-0301-2739	14/06
10.	Instrukcije za godišnje izvještaje o obavljenim inspekcijskim pregledima životinja, prevoznih sredstava i dokumenta za prevoz	323/18-0301-2934	28/06

8.1.3. REALIZACIJA OBAVEZA PO PROGRAMU RADA VLADE

Po Programu rada Vlade Crne Gore za 2018. godinu, Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove nije imala definisane obaveze.

8.1.4. REALIZACIJA OBAVEZA PO PROGRAMU PRISTUPANJA CRNE GORE U EVROPSKU UNIJU ZA POGLAVLJE 12

U izvještajnom periodu realizovane su sve obaveze po Programu pristupanja Crne Gore u Evropsku uniju i prikazane su u sljedećoj tabeli:

Kvartal	PPCG	Donešeni akt	„Sl.list CG“ Oznaka
---------	------	--------------	---------------------

Izvještaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

I	Uredba o dodacima hrani za životinje	Uredba o dodacima hrani za životinje i premiksima koji se mogu stavljati na tržište	07/2018
I	Uredba u pogledu uslova odobrenja za dodatak hrani za životinje Cycostat 66G	Uredba o dodacima hrani za životinje i premiksima koji se mogu stavljati na tržište	07/2018
I	Uredba o odobravanju objekata za proizvodnju klica	Uredba o zahtjevima za proizvode bilnog porijekla (klice)	06/2017
I	Izmjene Uredbe o mikrobiološkim kriterijumima za bezbjednost hrane	Uredbu o izmjeni Uredbe o mikrobiološkim kriterijumima za bezbjednost hrane	31/2018
I	Pravilnik o stavljanju u promet sjemena krmnog bilja	Pravilnik o stavljanju u promet sjemena krmnog bilja	21/2018
I	Pravilnik o prepoznavanju Australije kao slobodne od Erwinia amylovora (Burr.) Winsl. et al.	Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za sprečavanje unošenja i širenja štetnog organizma Erwinia amylovora (Burr.) Winsl. et al.	18/2018
I	Izmjene Pravilnika o načinu vršenja službene kontrole hrane neživotinjskog porijekla i hrane za životinje neživotinjskog porijekla	Izmjene Pravilnika o načinu vršenja službene kontrole hrane neživotinjskog porijekla i hrane za životinje neživotinjskog porijekla	21/2018
I	Pravilnik o zootehničkim i genaloškim uslovima za trgovinu konjima unutar EU	Pravilnik o načinu vođenja i sadržaju registra odgajivačkih organizacija i matične evidencije za kopitare	43/2018
I	Pravilnik o zahtjevima karantina za životinje akvakulture	Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o bližim uslovima za uvoz i tranzit životinja akvakulture i njihovih proizvoda	02/2018
I	Pravilnik o utvrđivanju pravila zdravlja životinja za uvoz u i provoz određenih živih papkara	Pravilnik o uslovima za uvoz i tranzit papkara	84/2017
I	Pravilnik o uslovima zdravlja životinja i javnog zdravlja, i uslovima veterinarskog certificiranja za unošenje sirovog mlijeka i mliječnih proizvoda namijenjenih prehrani ljudi	Pravilnik o bližim uslovima za uvoz sirovog mlijeka, proizvoda od mlijeka, kolostruma i proizvoda od kolostruma	87/2017
I	Pravilnik o utvrđivanju uslova zdravlja životinja koji se primjenjuju na trgovinu i uvoz sjemena domaćih životinja vrste svinja	Pravilnik o uslovima za veterinarske organizacije za sakupljanje i skladištenje reproduktivnog materijala svinja i uslovima za reproduktivni materijal svinja radi stavljanja u promet	90/2017
I	Pravilnik o utvrđivanju zahtjeva zdravlja životinja koji se primjenjuju na trgovinu unutar i na uvoz duboko smrznutog sjemena domaćih životinja vrste goveda	Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o uslovima za veterinarske organizacije za sakupljanje i skladištenje sjemena za vještačko osjemenjavanje goveda i stavljanje u promet	37/2018

Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

I	Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o zdravstvenim uslovima za promet i uvoz sjemena goveda	<i>Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o uslovima za veterinarske organizacije za sakupljanje i skladištenje sjemena za vještačko osjemenjavanje goveda i stavljanje u promet</i>	37/2018
I	Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o uslovima za stavljanje u promet i uvoz životinja akvakulture, njihovih proizvoda i popis vektorskih vrsta	<i>Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o bližim uslovima za uvoz i tranzit životinja akvakulture i njihovih proizvoda</i>	02/2018
I	Izmjene Pravilnika o uslovima zdravlja životinja kojima se uređuje trgovina životinjama iz porodica ovaca i koza	<i>Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o uslovima za dobijanje, održavanje, suspenziju i oduzimanje zdravstvenog statusa ovaca i koza na brucelozu</i>	40/2018
I	Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o uslovima za dobijanje, održavanje, suspenziju i oduzimanje zdravstvenog statusa goveda i svinja na tuberkulozu, brucelozu i enzootsku leukozu	<i>Pravilnik o izmjenama pravilnika o uslovima za dobijanje, održavanje, suspenziju i oduzimanje zdravstvenog statusa goveda i svinja na tuberkulozu, brucelozu i enzootsku leukozu</i>	36/2018
I	Pravilnik o informativnim internet stranicama koje sadrže liste objekata i laboratorija koje su države članice odobrile u skladu s veterinarskim i zootehničkim zakonodavstvom	<i>Instrukcije o sadržaju i obliku registra subjekata koji obavljaju djelatnost u oblasti veterinarstva i stočarstva</i>	323/18-0301-273
I	Pravilnik o načinu prijave bolesti životinja	<i>Pravilnik o klasifikaciji zaraznih bolesti životinja, načinu prijavljivanja pojave odnosno sumnje i odjavljivanja zaraznih bolesti životinja</i>	92/2017
I	Pravilnik o posebnim metodama kontrole u okviru nacionalnih programa kontrole salmonele kod živine	<i>Pravilnik o dopuni Pravilnika o načinu i mjerama kontrole salmonele kod živine i drugih specifičnih uzročnika zoonoza koji se prenose hranom</i>	92/2017
I	Pravilnik o praćenju otpornosti zoonotskih i komenzalnih bakterija na antimikrobna sredstva i izvještavanju o tom praćenju	<i>Pravilnik o izmjeni i dopuni Pravilnika o načinu praćenja zoonoza i uzročnika zoonoza</i>	02/2018
I	Pravilnik o metodama za identifikaciju kopitara (pasoš)	<i>Pravilnik o identifikaciji i registraciji kopitara</i>	38/2018
I	Pravilnik o zootehničkim i genealoškim uslovima koji uređuju trgovinu kopitarima	<i>Pravilnik o načinu vođenja i sadržaju registra odgajivačkih organizacija i matične evidencije za kopitare</i>	43/2018
I	Pravilnik o identifikaciji kopitara	<i>Pravilnik o identifikaciji i registraciji kopitara</i>	38/2018

Izvještaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

I	Lista aktivnih materija dozvoljenih za upotrebu u sredstvima za zaštitu bilja za 2018.godinu	Listu aktivnih supstanci dozvoljenih za upotrebu u sredstvima za zaštitu bilja za 2018. godinu	12/2018
I	Program monitoringa rezidua pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog porijekla za 2020. godinu	Program monitoringa rezidua pesticida u hrani biljnog i životinjskog porijekla za 2018. godinu	12/2018
I	Program monitoringa rezidua pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog porijekla za 2018. godinu	Program monitoringa rezidua pesticida u hrani biljnog i životinjskog porijekla za 2018. godinu	12/2018
I	Program monitoringa rezidua pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog porijekla za 2018. godinu	Program monitoringa rezidua pesticida u hrani biljnog i životinjskog porijekla za 2018. godinu	12/2018
I	Program fitosanitarnih mjera za 2018. godinu	Program fitosanitarnih mjera za 2018. godinu	10/2018
I	Monitoring osnovnog nivoa dioksina i dioksinima sličnih PCB-a u stočnoj hrani	Upustvo za sprovođenje monitoringa prisutnosti dioksina, furana i PCBs u hrani za životinje	32/17-0101-493/2
I	Lista aditiva u hrani za životinje	Uredba o dodacima hrani za životinje i premiksima koji se mogu stavljati na tržište	07/2018
I	Katalog krmiva	Pravilnik o hranivima i krmnim smješama koje se stavljaju na tržište za ishranu životinja	91/2017
II	Uredba o novoj hrani i sastojcima nove hrane	Uredba o novoj hrani koja se može koristiti i stavljati na tržište	49/2018
II	Uredba o praćenju temperatura u prevoznim sredstvima i prostorima za skladištenje i čuvanje brzo smrznute hrane namijenjene prehrani ljudi	Pravilnik o bližim uslovima za brzo smrzavanje hrane	17/2018
II	Uredba o utvrđivanju postupka uzorkovanja i metode analize za službenu kontrolu temperature brzo smrznute hrane namijenjene prehrani ljudi	Pravilnik o bližim uslovima za brzo smrzavanje hrane	17/2018
II	Izmjene i dopune Uredbe o prehranbenim aromama	Uredba o prehranbenim aromama koje se mogu koristiti u i na hrani	54/2018
II	Izmjene Uredbe o posebnim zahtjevima higijene za proizvode životinjskog porijekla	Uredba o izmjeni uredbe o posebnim zahtjevima higijene za proizvode životinjskog porijekla	49/2018
II	Uredba o izmjeni uredbe o supstancama koje se mogu dodavati hrani za posebne prehrambene potrebe	Uredba o izmjeni uredbe o supstancama koje se mogu dodavati hrani za posebne prehrambene potrebe	37/2018
II	Pravilnik o načinu uzgoja sjemenskog i sadnog materijala koji se tradicionalno uzgaja	Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o proizvodnji i stavljanju	42/2018

Izvještaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

		<i>u promet sjemenskog materijala povrća</i>	
II	Pravilnik za brzo smrznutu hranu namijenjenu prehrani ljudi	<i>Pravilnik o bližim uslovima za brzo smrzavanje hrane</i>	17/2018
II	Pravilnik o zahtjevima u pogledu sertifikovanja za uvoz klica i sjemena namijenjenih za proizvodnju klica	<i>Uredba o zahtjevima za proizvode biljnog porijekla (klice)</i>	06/2018
	Pravilnik o određivanju referentnog tijela odgovornog za usklađivanje metoda testiranja i procjene rezultata za uzgojno čistih goveda čistih pashmina	<i>Pravilnik o načinu vođenja i sadržaju registra odgajivačkih organizacija i matične evidencije za kopitare</i>	43/2018
II	Pravilnik o godišnjim izvještajima o nediskriminirajućim inspekcijskim pregledima i o zaštiti životinja tokom prevoza i sa prevozom povezanih postupaka	<i>Instrukcije za godišnje izvještaje o obavljenom inspekcijskim pregledima životinja, prevoznih sredstava i dokumenta za prevoz</i>	323/18-0301-2934
II	Pravilnik o zaštiti životinja tokom prevoza i sa prevozom povezanih postupaka	<i>Pravilnik o bližim uslovima koje treba da ispunjavaju prevoznik i prevozno sredstvo za prevoz životinja</i>	49/2018
II	Pravilnik o kriterijima za odmorišta i izmjeni plana puta koji se navodi	<i>Pravilnik o bližim uslovima koje treba da ispunjavaju prevoznik i prevozno sredstvo za prevoz životinja</i>	49/2018
II	Pravilnik o utvrđivanju minimalnih uslova za zaštitu svinja	<i>Pravilnik o izmjenama pravilnika o uslovima za objekte za držanje i uzgoj svinja</i>	38/2018
II	Pravilnik o uslovima zdravlja životinja i veterinarskom sertifikovanju za uvoz registrovanih kopitara i kopitara za rasplod i proizvodnju	<i>Pravilnik o izmjeni i dopuni pravilnika o uslovima za uvoz i tranzit kopitara</i>	44/2018
II	Pravilnik o uslovima zdravlja životinja i veterinarskom sertifikovanju za uvoz kopitara za klanje	<i>Pravilnik o dopuni pravilnika o uslovima za uvoz i tranzit kopitara</i>	37/2018
II	Pravilnik o utvrđivanju kriterijuma za vakcine koja se upotrebljavaju protiv newcastleske bolesti u sklopu redovnih programa vakcinisanja routine vaccination program	<i>Pravilnik o izmjeni pravilnika o mjerama za sprječavanje pojave, otkrivanje, suzbijanje i iskorjenjivanje zarazne bolesti atipična kuga živine (Newcastle disease)</i>	39/2018
II	Izmjene i dopune Pravilnika o uslovima zdravlja životinja kojima se uređuje trgovina peradi i jajima za nasad i njihov uvoz iz trećih zemalja	<i>Pravilnik o bližim uslovima za promet i uvoz živine za uzgoj ili proizvodnju</i>	48/2018

Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

II	Pravilnik o produženju maksimalnog perioda za obilježavanje određenih goveda ušnim markicama	<i>Instrukcije o produženju maksimalnog perioda za obilježavanje određenih goveda ušnim markicama i označavanja goveda držanih u kulturne i istorijske svrhe</i>	323/18-0301-2940
II	Pravilnik o odobravanju posebnog sistema označivanja za goveda držana u kulturne i istorijske svrhe na odobrenim objektima	Instrukcije o produženju maksimalnog perioda za obilježavanje određenih goveda ušnim markicama i označavanja goveda držanih u kulturne i istorijske svrhe	323/18-0301-2940
II	Pravilnik o odstupanjima od uslova za odobravanje graničnih inspekcijskih mjesta smještenih u lukama u kojima se istovaruje riba	<i>Pravilnik o tehničkim uslovima za odobravanje graničnih prelaza sa Veterinarskom inspekcijom odnosno graničnih inspekcijskih mjesta za obavljanje veterinarskih pregleda životinja i/ili proizvoda živ. porijekla koji se unose u CG</i>	61/2010
II	Pravilnik o utvrđivanju zahtjeva za sertifikovanje uvoza i provoza za određene mješovite proizvode	<i>Uputstvo za sertifikovanje uvoza kompozitnih proizvoda</i>	323/18-0301-2932
II	Pravilnik o pretovaru na graničnom inspekcijskom mjestu na mjestu ulaza pošiljaka proizvoda namijenjenih za uvoz ili za treće zemlje	<i>Pravilnik o načinu vršenja veterinarskih pregleda pošiljki proizvoda životinjskog porijekla koje se unose u Crnu Goru</i>	50/2016
II	Izmjena pravilnika o utvrđivanju načela organizacije veterinarskih pregleda proizvoda koji ulaze iz trećih zemalja	<i>Pravilnik o načinu vršenja veterinarskih pregleda pošiljki proizvoda životinjskog porijekla koje se unose u Crnu Goru</i>	50/2016
II	Pravilnik o načinu veterinarskih pregleda proizvoda koji dolaze iz trećih zemalja, a namijenjene su skladištenju u slobodnim zonama, slobodnim skladištima, carinskim skladištima ili registrovanim subjektima za neposredno snabdijevanje pomorskih prevoznih sredstva	<i>Pravilnik o načinu vršenja veterinarskih pregleda pošiljki proizvoda životinjskog porijekla koje se unose u Crnu Goru</i>	50/2016
II	Pravilnik o uvođenju dokumenta za deklarisanje i veterinarske preglede životinja iz trećih zemalja	<i>Pravilnik o izmjeni i dopuni pravilnika o prijavljivanju pošiljki životinja i proizvoda životinjskog porijekla koje se uvoze u Crnu Goru</i>	40/2018
II	Pravilnik o veterinarskim pregledima živih životinja koje se uvoze iz trećih zemalja	<i>Pravilnik o načinu vršenja veterinarskih pregleda živih životinja koje se uvoze u CG</i>	32/2016
II	Izmjene Pravilnika o organizaciji veterinarskih pregleda životinja koje se uvoze	<i>Pravilnik o načinu vršenja veterinarskih pregleda živih životinja koje se uvoze u CG</i>	32/2016

II	Pravilnik o odobravanju objekata za kokcidiostatike i histomonostatici	<i>Pravilnik o odobravanju objekata za kokcidiostatike i histomonostatici</i>	
II	Izmjene Pravilnika o načinu vršenja službene kontrole hrane neživotinjskog porijekla i hrane za životinje neživotinjskog porijekla	<i>Pravilnik o načinu upisa i vođenju Centralnog registra registrovanih odnosno odobrenih objekata za proizvodnju, preradu i distribuciju hrane za životinje</i>	22/2018
II	Vodič o kriterijumima za godišnje testiranje rasplodne peradi na newcastlesku bolest	<i>Uputstvo za godišnje serološko testiranje za utvrđivanje prisustva antitijela na bolest atipične kuge živine u rasplodnim jatima u kojima se ne sprovodi vakcinacija</i>	323/18-0310-2229
III	Uredba o sastojcima hrane podvrgnutim jonizirajućem zračenju	<i>Uredba o tretiranju hrane jonizujućim zračenjem</i>	73/2018
III	Pravilnik o utvrđivanju zootehničkih i rodoslovnih zahtjeva za stavljanje u promet životinja čistih pasmina	<i>Pravilnik o načinu vođenja i sadržaju registra odgajivačkih organizacija i matične evidencije za kopitare</i>	43/2018
III	Pravilnik o prikupljanju podataka o takmičenjima za kopitare	<i>Instrukcije za učešće kopitara na takmičenjima u Crnoj Gori</i>	328-2977/2018
III	Pravilnik o trgovini kopitarima namijenjenih takmičenjima i određivanju uslova za učešće na takmičenjima	<i>Instrukcije za učešće kopitara na takmičenjima u Crnoj Gori</i>	328-2977/2018
III	Pravilnik o zootehničkim sertifikatima za sjeme, jajne ćelije i zametke registrovanih kopitara	<i>Pravilnik o načinu vođenja i sadržaju registra odgajivačkih organizacija i matične evidencije za kopitare</i>	43/2018
III	Pravilnik o utvrđivanju kriterijuma za upis i registraciju uzgojno čistih kopitara u matične knjige	<i>Pravilnik o načinu vođenja i sadržaju registra odgajivačkih organizacija i matične evidencije za kopitare</i>	43/2018
III	Pravilnik o utvrđivanju određenih pravila za osiguranje koordinacije između organizacija i udruženja koja vode ili uspostavljaju matične knjige registrovanih kopitara	<i>Pravilnik o načinu vođenja i sadržaju registra odgajivačkih organizacija i matične evidencije za kopitare</i>	43/2018
III	Pravilnik o utvrđivanju uslova za odobravanje ili priznavanje organizacija i udruženja koji vode ili uspostavljaju matične knjige za registrovane kopitare	<i>Pravilnik o načinu vođenja i sadržaju registra odgajivačkih organizacija i matične evidencije za kopitare</i>	43/2018
III	Pravilnik o registraciji gazdinstava u kojima se drže kokoši nosilice	<i>Pravilnik o načinu vođenja registra gazdinstava koka nosilja</i>	36/2018
III	Pravilnik o utvrđivanju zahtjeva zdravlja životinja i veterinarskog sertifikovanja radi uvoza zametaka goveda	<i>Pravilnik o bližim uslovima za promet i uvoz reproduktivnog materijala embriona goveda</i>	68/2018

Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

III	Pravilnik o modelu pasoša za kretanje kućnih ljubimaca unutar EU	<i>Pravilnik o načinu identifikacije pasa i mačaka</i>	60/2018
III	Pravilnik o uslovima zdravlja životinja kojima se uređuje trgovina embrionima domaćih životinja vrste goveda i njihov uvoz iz trećih zemalja	<i>Pravilnik o bližim uslovima za promet i uvoz reproduktivnog materijala embriona goveda</i>	68/2018
III	Pravilnik o planu uzorkovanja i dijagnostičkim metodama za detekciju i potvrdu za određene bolesti riba	<i>Pravilnik o izmjenama i dopuni pravilnika o mjerama za sprječavanje pojave, otkrivanje, suzbijanje i iskorjenjivanje egzotičnih i neegzotičnih bolesti vodenih životinja i zdravstvenim uslovima za njihovo stavljanje u promet</i>	85/2018
III	Pravilnik o zdravstvenim uslovima koji se primjenjuju u prometu i uvozu embriona goveda	<i>Pravilnik o bližim uslovima za promet i uvoz reproduktivnog materijala embriona goveda</i>	68/2018
III	Pravilnik za sprečavanje, kontrolu i iskorjenjivanje određenih transmisivnih spongiformnih encefalopatija	<i>Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o mjerama za sprječavanje pojave, otkrivanje, suzbijanje i iskorjenjivanje transmisivnih spongiformnih encefalopatija</i>	86/2018
III	Pravilnik o informacionoj stranici na internetu kako bi informacije o poslovanjima akvakulture i autorizovanim objektima za preradu bile dostupne elektroničnim putem	<i>Pravilnik o dopuni Pravilnika o mjerama za sprječavanje pojave, otkrivanje, suzbijanje i iskorjenjivanje egzotičnih i neegzotičnih bolesti vodenih životinja i zdravstvenim uslovima za njihovo stavljanje u promet</i>	71/2018
III	Pravilnik o elektronskoj identifikaciji ovaca i koza	<i>Pravilnik o dopuni Pravilnika o identifikaciji i načinu vođenja registara gazdinstava ovaca i koza i elektronske baze podataka</i>	61/2018
III	Lista odobrenih objekata za ozračivanje hrane u trećim zemljama	<i>Uredba o tretiranju hrane jonizujućim zračenjem</i>	73/2018
III	Lista hrane i sastojaka hrane podvrgnutih jonizirajućem zračenju	<i>Uredba o tretiranju hrane jonizujućim zračenjem</i>	73/2018
IV	Pravilnik o uspostavljanju sistema za razvoj i dodjeljivanje jedinstvenih identifikatora za GMO	<i>Uredba o uslovima i načinu korišćenja genetički modifikovane hrane ili hrane za životinje</i>	09/2019
IV	Pravilnik o genetički modifikovanoj hrani i hrani za životinje	<i>Uredba o uslovima i načinu korišćenja genetički modifikovane hrane ili hrane za životinje</i>	09/2019
IV	Pravilnik o uslovima za prekogranični prenos GMO	<i>Zakon o genetički modifikovanim organizmima</i>	22/2018

Izvještaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

IV	Pravilnik o sadržini i podacima registra genetički modificovanih organizama i proizvoda od genetički modificovanih organizama	<i>Zakon o genetički modificovanim organizmima</i>	22/2018
IV	Pravilnik o sledljivosti i načinu obilježavanja genetički modificovanih organizama i sledivosti hrane i hrane za životinje proizvedenih od genetički modificovanih organizama	<i>Uredba o uslovima i načinu korišćenja genetički modificovane hrane ili hrane za životinje</i>	09/2019
IV	Pravilnik o ograničenoj upotrebi genetički modificovanih organizama	<i>Zakon o genetički modificovanim organizmima</i>	22/2018
IV	Pravilnik o stavljanju u promet genetički modificovanih organizama i proizvoda od genetički modificovanih organizama	<i>Zakon o genetički modificovanim organizmima</i>	22/2018
IV	Pravilnik o uvođenju u proizvodnju genetički modificovanih organizama i proizvoda od genetički modificovanih organizama	<i>Zakon o genetički modificovanim organizmima</i>	22/2018
IV	Pravilnik o stavljanju u promet sjemena uljarica i predivih biljaka	<i>Pravilnik o stavljanju u promet sjemenskog materijala uljarica i predivog bilja</i>	75/2018
IV	Pravilnik o sadržaju zahtjeva i dozvole za istraživanje u naučne i razvojne svrhe neregistrovanog sredstva za zaštitu bilja u životnoj sredini	<i>Pravilnik o uslovima za istraživanje u naučne i razvojne svrhe neregistrovanog sredstva za zaštitu bilja u životnoj sredini</i>	58/2017
IV	Izmjene Pravilnika o fitosanitarnim mjerama za iskorjenjivanje i suzbijanje borove nematode <i>Bursaphelenchus xylophilus</i> (Steiner et Buhrer) Nickle et al.	<i>Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o fitosanitarnim mjerama za iskorjenjivanje i suzbijanje borove nematode <i>Bursaphelenchus xylophilus</i> (Steiner et Buhrer) Nickle et al</i>	68/2018
IV	Pravilnik o uslovima za potrebne dokaze i mjerila za određivanje vrste i stepena smanjenja učestalosti provjera zdravstvenog stanja bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom predmeta navedenih u Listi V.B	<i>Pravilnik o uslovima i načinu obavljanja smanjenog obima provjera identiteta i zdravstvenog stanja pošiljke bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom</i>	75/2018
IV	Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za sprječavanje unošenja i širenja <i>Pseudomonas syringae</i> pv. <i>actinidiae</i> Takikawa, Serizawa, Ichikawa, Tsuyumu & Goto	<i>Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za sprječavanje unošenja i širenja <i>Pseudomonas syringae</i> pv. <i>actinidiae</i> Takikawa, Serizawa, Ichikawa, Tsuyumu & Goto</i>	75/2018

Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

IV	Pravilnik o odobravanju odstupanja u vezi sa prevozom morem tekućih ulja i masti	<i>Uredba o izmjeni Uredbe o higijeni hrane</i>	80/2018
IV	Pravilnik o uslovima zdravlja životinja kojima se uređuje trgovina i uvoz životinja, sjemena, jajnih stanica i zametaka koji ne podliježu uslovima zdravlja životinja	<i>Pravilnik o dopuni pravilnika o uslovima za uvoz ptica</i>	01/2019
IV	Pravilnik o utvrđivanju kriterijuma za zoniranje i službeni nadzor u slučaju pojave sumnje ili potvrđene prisutnosti zarazne anemije lososa	<i>Pravilnik o izmjenama i dopuni pravilnika o mjerama za sprječavanje pojave, otkrivanje, suzbijanje i iskorjenjivanje egzotičnih i neegzotičnih bolesti vodenih životinja i zdravstvenim uslovima za njihovo stavljanje u promet</i>	85/2018
IV	Pravilnik o zdravstvenim uslovima za stavljanje u promet goveda i svinja	<i>Pravilnik o izmjenama pravilnika o uslovima za dobijanje, održavanje, suspenziju i oduzimanje zdravstvenog statusa goveda i svinja na tuberkulozu, brucelozu i enzootsku leukozu</i>	36/2018
IV	Pravilnik za sprečavanje, kontrolu i iskorjenjivanje određenih transmisivnih spongiformnih encefalopatija kod jelena	<i>Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o mjerama za sprječavanje pojave, otkrivanje, suzbijanje i iskorjenjivanje transmisivnih spongiformnih encefalopatija</i>	86/2018
IV	Pravilnik o o utvrđivanju liste epizootskih bolesti	<i>Pravilnik o izmjeni i dopuni pravilnika o uslovima za uvoz i tranzit papkara</i>	81/2018
IV	Pravila za usaglašeni modela sertifikata vezanih za promet unutar zajednice životinja i proizvoda životinjskog porijekla	<i>Obrazac sertifikata i inspeksijskog izvještaja za trgovinu životinjama i proizvodima životinjskog porijekla unutar EU</i>	323-0301-6222
IV	Pravilnik o uzorkovanju u svrhe veterinarskih pregleda u odredišnom mjestu	<i>Instrukcija o uzorkovanju u sklopu veterinarskih pregleda na mjesti odredišta</i>	323/18-0301-621
IV	Pravilnik o uređenju trgovine određenim živim životinjama i proizvodima namijenjenim za izvoz u treće zemlje	<i>Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o veterinarstvu</i>	43/2018
IV	<i>Pravilnik o maksimalno dozvoljenim količinama rezidua farmakološki aktivnih supstanci veterinarskih lijekova u proizvodima životinjskog porijekla</i>	<i>Pravilnik o maksimalno dozvoljenim količinama rezidua farmakološki aktivnih supstanci veterinarskih lijekova u proizvodima životinjskog porijekla</i>	75/2018
IV	<i>Izmjene Pravilnika o metodama za uzimanje uzoraka i laboratorijska ispitivanja hrane za životinje</i>	<i>Pravilnik o izmjeni pravilnika o metodama za uzimanje uzoraka i laboratorijska ispitivanja hrane za životinje</i>	40/2018

IV	<i>Naredba o zabrani upotrebe i tretiranja životinja koje se uzgajaju određenim supstancama i veterinarskim lijekovima</i>	<i>Naredba o zabrani upotrebe i tretiranja životinja koje se uzgajaju određenim supstancama i veterinarskim lijekovima</i>	76/2018
----	--	--	---------

8.1.5. REALIZACIJA OBAVEZA PO PROGRAMU PRISTUPANJA CRNE GORE U EVROPSKU UNIJU ZA POGLAVLJE 1

Program pristupanja Crne Gore u Evropsku uniju za 2018. godinu – obaveze Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove:

PP	Kvartal	PPCG	Donešeni akt	Status	Sl. list CG Oznaka
1	I	Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o sredstvima za ishranu bilja	<i>Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o sredstvima za ishranu bilja</i>	realizovano	43/2018

8.1.6. PREGLED OSTALIH MATERIJALA UPUĆENIH VLADI CRNE GORE

Informacije i drugi akti upućeni Vladi Crne Gore koje je pripremila Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove:

R.b.	datum	Obaveza Uprave	Sjednica	Zaključak
1.	25.01.	Informacija o obezbjeđenju sredstava za sprovođenje fitosanitarnih mjera u cilju suzbijanja i uništavanja crvenog surlaša palmi i saniranje šteta nastalih djelovanjem crvenog surlaša palmi	59	07-212
2.	25.01.	Prvi polugodišnji izvještaj o realizaciji Nacionalnog programa za unapređenje objekata za proizvode životinjskog porijekla i objekata za nusproizvode životinjskog porijekla	59	07-211
3.	25.01.	Predlog uredbe o izmjenama i dopuni Uredbe o zahtjevima higijene za objekte i prostorije u kojima se proizvode male količine primarnih proizvoda za ishranu ljudi	59	07-210
4.	08.02.	Informacija o potrebnim finansijskim sredstvima za potrebe sprovođenja plana preventivnih mjera za suzbijanje bolesti krgave kože i bolesti plavog jezika u 2018. godini	61	07-451
5.	01.03.	Predlog uredbe o informisanju potrošača o hrani	65	07-691
6.	05.04.	Predlog zakona o izmjenama i dopuni Zakona o sredstvima za ishranu bilja	71	07-1638
7.	05.04.	Predlog uredbe o izmjenama i dopuni Uredbe o aditivima koji se mogu koristiti u hrani dokument	71	07-1506
8.	05.04.	Predlog uredbe o izmjeni Uredbe o mikrobiološkim kriterijumima za bezbjednost hrane	71	07-1505
9.	05.04.	Predlog akcionog plana za kontrolu bezbjednosti hrane u ljetnjoj turističkoj sezoni 2018. godine	71	07-1938
10.	10.05.	Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o veterinarstvu	76	07-2566
11.	10.05.	Predlog uredbe o izmjeni Uredbe o supstancama koje se mogu dodavati hrani za posebne prehrambene potrebe dokument zaključci	76	07-2565
12.	10.05.	Predlog uredbe o izmjeni Uredbe o maksimalno dozvoljenim količinama nepoželjnih supstanci u hrani za životinje	76	07-2561
13.	17.05.	Izvještaj o sprovođenju Nacionalnog plana za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja za 2017. godinu (bez rasprave)	77	07-2684
14.	24.05.	Predlog uredbe o izmjeni Uredbe o posebnim zahtjevima higijene za proizvode životinjskog porijekla	78	07-2800
15.	24.05.	Predlog odluke o osnivanju Savjeta za zaštitu životinja	78	07-2915
16.	07.06.	Predlog uredbe o izmjeni Uredbe o dodacima hrani za životinje i premiksima koji se mogu stavljati na tržište	80	07-2966
17.	2.06.	Predlog uredbe o novoj hrani koja se može koristiti i stavljati na tržište	82	07-3319
18.	2.06.	Predlog nacionalnog programa za unapređenje kvaliteta sirovog mlijeka sa planom za postupanje sa neusaglašenim sirovim mlijekom	82	07-3318

Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

19.	2.06.	Predlog plana upravljanja nusproizvodima životinjskog porijekla koji nijesu namijenjeni ishrani ljudi s Predlogom akcionog plana	82	07-3317
20.	28.06.	Predlog uredbe o prehrambenim aromama koje se mogu koristiti u i na hrani	83	07-3518
21.	26.07.	Prvi polugodišnji izvještaj o realizaciji posebnog akcionog plana za sprovođenje fitosanitarnih mjera u cilju suzbijanja crvenog surlaša palmi - <i>Rhynchophorus ferrugineus</i> (Olivier) sa Planom revitalizacije i sanacije šteta	87	07-3870
22.	04.10.	Predlog odluke o visini naknade za izvršene preglede kopitara, papkara, živine, kunića i divljači prije i poslije klanja i svježeg mesa	92	07-4727
23.	25.10.	Predlog uredbe o tretiranju hrane jonizujućim zračenjem	95	07-5011
24.	01.11.	Izveštaj o realizaciji Akcionog plana za kontrolu bezbjednosti hrane u ljetnjoj turističkoj sezoni 2018. godine	96	07-5149
25.	22.11.	Predlog uredbe o izmjeni Uredbe o higijeni hrane	99	07-5552
26.	20.12.	Plan preventivnih mjera za suzbijanje bolesti kvgave kože, bolesti plavog jezika i drugih potencijalnih opasnih zaraznih bolesti u 2019. godini	103	07-6000
27.	20.12.	Drugi polugodišnji izvještaj o realizaciji aktivnosti sprovođenja plana preventivnih mjera za suzbijanje bolesti kvgave kože i bolesti plavog jezika u 2018. godini	103	07-6001
28.	27.12.	Predlog uredbe o uslovima i načinu korišćenja genetički modifikovane hrane ili hrane za životinje	104	07-6272

8.1.7. REALIZACIJA ZAKLJUČAKA VLADE CRNE GORE

Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove u toku 2018. godine realizovala je 10 zaključaka Vlade Crne Gore.

8.1.8. FINANSIJE

Služba za finansijske poslove, u skladu sa usvojenim Planom rada Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove za 2018. godinu obavila je sljedeće poslove:

Izvršeno je usaglašavanje svih plaćanja po pozicijama, u skladu sa odobrenim mjesečnim planom korišćenja budžetskih sredstava Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove. Nakon izvršenog usaglašavanja troškova po pozicijama sačinjen je izvještaj o izvršenju Budžeta MPRR-sa Programa - Bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove za period od 01.01 2017. godine do 31.12.2017. godine.

Finansijski izvještaj je usaglašen i proslijeđen Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja, u rokovima i na način propisan Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za Budžet Crne Gore, budžete vanbudžetskih fondova i budžete opština.

Urađen je Izvještaj o izvršenju programskog budžeta za 2017. godinu sa detaljnom analizom indikatora izvršenja i dostavljen Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja u zakonskom roku tj. do 28.februara 2018. godine.

Na osnovu izvještaja Centralne popisne komisije, izvršeno je sravnjenje popisnog stanja imovine (pokretne i nepokretne) u Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, sa knjigovodstvenim stanjem.

Izvještaj o pokretnoj i nepokretnoj imovini kao i ostaloj opremi koju koristi Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove dostavljen je Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja do 31.03.2018. godine. Izvještaj je sistematizovan po grupama i sintetičkim kontima, shodno Pravilniku o jedinstvenoj klasifikaciji računa za Budžet Crne Gore, budžete vanbudžetskih fondova i budžete opština. Izvještaj sadrži i obračun amortizacije u skladu sa Pravilnikom o utvrđivanju amortizacije budžetskih i vanbudžetskih korisnika.

Mjesečno su pripremani podaci za obračun zarada, za službenike i namještenike Uprave, na osnovu evidencije prisustva službenika na radu.

Obrađeni su računi dobavljača za isporučenu robu i izvršene usluge i proslijeđeni na plaćanje u MPRR. Isplaćeni su prispjeli gotovinski računi, u skladu sa važećim zakonskim propisom, preko blagajne i izvršena isplata određenih ličnih primanja (dnevnice, putni troškovi i dr.).

Izrađen je Zahtjev za dodjelu budžetskih sredstava za 2019.godinu i dostavljen Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja u zakonskom roku, tj. do 01.07 2018.godine. Ovaj Zahtjev za dodjelu budžetskih sredstava Ministarstvo finansija je, nakon obavljenih konsultacija sa predstavnicima Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, uz dopune i izmjene, uvrstilo u Zakon o Budžetu za 2019.godinu.

Zakonom o Budžetu opredijeljena sredstva na Programu Bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarni poslovi za 2018. godinu iznosila su 3.369.352,30 EUR. Utrošena sredstva na kraju 2017. godine iznose 3.541.455,11 EUR.

Sredstva na ime donacija su iznosila 221.430,58EUR.

Po Zaključcima Vlade Crne Gore obezbijedena su vanredna sredstva – iz tekuće budžetske rezerve za sprovođenje mjera suzbijanja i iskorijenjavanja bolesti kvrgave kože goveda i plavog jezika u iznosu od 637.968,72 EUR.

8.1.9. STANJE U UPRAVNIM OBLASTIMA I IZVJEŠTAJ O RADU ORGANIZACIONIH JEDINICA

U Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove u periodu od 01.01.2018. godine do 31.12.2018. godine primljeno je 7.246 zahtjeva za rješavanje prvostepenih upravnih predmeta koji su dostavljeni na rješavanje sektorima i po svim zahtjevima je riješeno u zakonskom roku i to:

- Sektoru za bezbjednost hrane 3.446 zahtjeva;
- Sektoru za veterinu 3.234 zahtjeva;
- Sektoru za fitosanitarne poslove 566 zahtjeva.
- Donešena rješenja u sektoru za bezbjednost hrane, odnose se na:
- Upis u registar registrovanih objekata hrane za životinje –102 rješenja;
- Odobravanje obavljanja djelatnosti poslovanja hranom životinjskog porijekla –12 rješenja;
- Upis u registar registrovanih objekata hrane neživotinjskog porijekla – 3227 rješenje;
- Odobravanje obavljanja djelatnosti poslovanja hranom neživotinjskog porijekla –105 rješenje.

Donešena rješenja u sektoru za veterinu, odnose se na:

- Obavljanje veterinarske djelatnosti – 3 rješenja;
- Objekte za obuku i smještaj pasa – 1 rješenje;
- Objekte za prodaju opreme za pse (Pet shop) - 7 rješenja;
- Skloništa za napuštene životinje – 1 rješenje;
- Utvrđivanje ispunjenosti uslova za uvoz životinja, proizvoda životinjskog porijekla i hrane za životinje – 2689 rješenja;
- Utvrđivanje uslova u karantinu za životinje iz uvoza – 144 rješenja;
- Utvrđivanje prava i visine naknade držaocima životinja za usmrćene/uginule životinje od naročito opasnih zaraznih bolesti – 30 rješenja;
- Tranzit živih životinja(goveda) preko teritorije Crne Gore – 14;
- Upis u registar držaoca životinja (pčele) – 303
- Upis u registar držaoca životinja (koke nosilje) – 28
- Upis u registar držaoca životinja(prepelece) – 2
- Upis u registar držaoca životinja(ovni pilići) – 4

- Upis u registar držaoca životinja(tovni čurići) – 1.

Donešena rješenja u fitosanitarnom sektoru, odnose se na:

- Registraciju proizvođača hrane biljnog porijekla na nivou primarne proizvodnje – 295 rješenje
- Promet pesticida – 12 rješenja;
- Objekte za prodaju sadnog materijala ukrasnog bilja – 9 rješenja;
- Evidentiranje malih proizvođača – 12 rješenja;
- Uvoz pesticida i đubriva – 199 rješenja;
- Upis u registar zdravstvene zaštite bilja – fito registar 39 rješenja.

U izvještajnom periodu na osnovu člana 33 ZUP-a po osnovu primljenih zahtjeva, izdato je 572 sertifikata i drugih dokumenata, a odnose se na oblast sjemenskog i sadnog materijala; 18.264 dokumenata iz oblasti identifikacije i registracije životinja.

Podnosiocima zahtjeva je omogućen blagovremen pristup traženoj informaciji shodno Zakonu o slobodnom pristupu informacijama. Tokom izvještajnog perioda primljeno je 8 zahtjeva za slobodan pristup informacijama, od kojih je usvojeno 6, a odbijeno 2 zahtjeva.

Na poslovima vođenja upravnog postupka je sistematizovano 28 radnih mjesta, od čega je popunjeno 17.

U Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove u periodu od 01.01.2018. godine do 31.12.2018. godine prvostepeni upravni predmeti, iz djelokruga poslova inspeksijskog nadzora, rješavani su po sektorima i to:

Sektor za bezbjednost hrane - Odsjek za inspekciju hrane i hrane za životinje

- Uvoz: 22 683 rješenja o uvozu i stavljanju u slobodni promet bezbjednih pošiljki;
- Zabrana uvoza: 24 rješenja o zabranu uvoza i stavljanju na tržište nebezbedne pošiljke;
- Zbog utvrđenih nepravilnosti inspektori su preduzeli 1459 upravnih mjera i radnji, i to:
- privremenoj zabrani obavljanja djelatnosti do otklanjanja utvrđenih nepravilnosti - 28 rješenja;
- otklanjanju infrastrukturnih neusaglašenosti u određenom roku - 353 rješenja;
- privremenoj zabrani za obavljanje djelatnosti do otklanjanja utvrđenih nepravilnosti – 5 rješenja;
- zabrani rada licima bez dokaza o zdravstvenoj sposobnosti za rad sa hranom - 7 rješenja;
- stavljanju robe van prometa i uništavanju nebezbednih namirnica - 105 rješenja;
- zabrani proizvodnje hljeba i pekarskih proizvoda - 2 rješenja;
- zabrani obavljanja djelatnosti - 25 rješenja;
- ukaza - 531;
- 475 izvršenja mjera naloženih u prethodnom periodu.

Sektor za veterinu - Odsjek za veterinarsku inspekciju

- Uvoz: 9.976 rješenja o uvozu i stavljanju u slobodni promet pošiljki živih životinja, proizvoda životinjskog porijekla i hrane za životinje;
- Zabrana uvoza: 9 rješenja o zabranu uvoza i stavljanju na tržište;
- Uništavanje nebezbedne pošiljke: - uvoz – 2 rješenja;
- Tranzit: 2.345 rješenja o tranzitu pošiljki živih životinja, hrane životinjskog porijekla i hrane za životinje preko teritorije Crne Gore;
- Izvoz: izdato 548 sertifikata za izvoz proizvoda životinjskog porijekla i nekomercijalno kretanje kućnih ljubimaca;
- Rješenja o opservaciji pasa i mačaka i isključivanju sumnje na bjesnilo – 140 rješenja;

- Rješenja o mjerama za suzbijanje i iskorjenjavanje zaraznih bolesti- 109 rješenja;
- Otklanjanje nepravilnosti kod držaoca životinja, u veterinarskim ambulantama, i drugim subjektima nadzora: 142 (ukazi, rješenja);
- Kontrola u oblasti zdravlja životinja, identifikacije i registracije, zaštite dobrobiti, kontola prometa i ispunjenosti uslova za karantin i veterinarskih lijekova: 3801;
- Kontrola izvršenja naređenih mjera: 195.
- Zbog utvrđenih nepravilnosti u unutrašnjoj kontroli inspektori su preduzeli 132 upravne mjere i radnje, i to:
- Rješenja o otklanjanju nepravilnosti na registrovanim gazdinstvima: 18;
- Rješenja o otklanjanju nepravilnosti po inicijativi građana: 33;
- Rješenja o otklanjanju nepravilnosti u radu veterinarske ambulante1;
- Rješenja o otklanjanju nepravilnosti u prometu na malo veterinarakih lijekova: 1;
- Rješenja o otklanjanju nepravilnosti kod uvoznika: 2;
- Ukazi držaocima životinja o otklanjanju nepravilnosti: 77.

Sektor za fitosanitarne poslove - Odsjek za fitosanitarnu inspekciju

- Uvoz pošiljki – 14085 rješenja;
- Provoz pošiljki – 637 rješenja;
- Zabrana uvoza - 76 rješenja;
- Uništavanje robe - uvoz – 47 rješenja;
- Fitosanitarna uvjerenja za izvoz – 4165 rješenja;
- Fitosanitarna uvjerenja za reexport – 599 rješenja;
- Izvršeni fitosanitarni pregledi – 1453 rješenja;
- Zabrana djelatnosti – 2 rješenja;
- Oduzimanje i uništenje – 26 rješenja;
- Stavljanje robe van prometa – 12 rješenja;
- Otklanjanje nepravilnosti – 184 rješenje.

MEĐUNARODNE I MEĐURESORNE AKTIVNOSTI

- učešće u radu Komisije za genetske resurse za hranu i poljoprivredu (FAO);
- učešće u radu Međunarodne konvencije o zaštiti bilja/International Plant Protection Convention (IPPC);
- Crna Gora je postala 52. članica EPPO (EUropean and Mediterranean Plant Protection Organization). EPPO je međuvladina organizacija odgovorna za evropsku saradnju u oblasti zdravlja bilja.
- učešće u radu OIE (International organization for animal health– Međunarodna organizacija za zdravlje životinja);
- učešće u radu EFSA (Evropska agencija za bezbjednost hrane) kao stalni član Savjetodavnog odbora u ulozi posmatrača
- učešće u radu Globalne okvirne grupa za suzbijanje kvrgave kože goveda (GF- TADs for LSD – FAO, OIE, Evropska komisija);
- regionalna saradnja sa upravama Slovenije, Hrvatske, Srbije, BiH;
- učešće u MIDAS projektu – Svjetska banka;
- realizovane su definisane aktivnosti po Opštim programom nadzora proizvoda na tržištu za 2018. godinu (mjesečno i godišnje izvještavanje o realizovanim aktivnostima)
- realizovane su definisane aktivnosti po Nacionalnom programu zaštite potrošača i obezbijđena sredstva za realizaciju aktivnosti po Akcionom planu za sprovođenje nacionalnog programa zaštite potrošača u 2019.godini;
- realizovane su definisane aktivnosti u skladu sa Akcionim planom za sprovođenje Strategije za integrisano upravljanje granicom (polugodišnje i godišnje izvještavanje).

8.1.10. IZVJEŠTAJ SEKTORA

8.1.10.1. SEKTOR BEZBJEDNOST HRANE

Djelokrug rada sektora

Sektor za bezbjednost hrane obavlja stručne i upravne poslove u oblasti bezbjednosti hrane i hrane za životinje, organizuje i sprovodi službene kontrole i inspekcijski nadzor hrane i hrane za životinje u skladu sa ovlašćenjima utvrđenim Zakonom o bezbjednosti hrane i drugim zakonima.

Djelokrug rada sektora, od aprila 2016.godine, značajno se proširio preuzimanjem poslova koji su bili u nadležnosti Ministarstva zdravlja. Dodatno, od 1.juna 2017.godine djelokrug rada sektora se proširio preuzimanjem nadležnosti za sprovođenje inspekcijskog nadzora u oblasti bezbjednosti hrane i hrane za životinje.

Stručni i upravni poslovi odnose se na: bezbjednost hrane životinjskog porijekla, hrane za životinje, hrane neživotinjskog porijekla, pripremanje stručnih osnova, sprovođenje, usklađivanje i praćenje propisa iz ovih oblasti; izdavanje stručnih uputstava, priručnika, instrukcija; utvrđivanje i praćenje ispunjenosti uslova za vršenje povjerenih poslova; uspostavljanje i vođenje Centralnog registra odobrenih i registrovanih objekata za hranu i hranu za životinje; učešće u radu međunarodnih institucija iz ovih oblasti; planiranje finansiranja, izradu planskih dokumenata, strategija, izvještaja, analiza, informacija i drugih materijala, izdavanje stručnih mišljenja i izvršavanje drugih poslova koji su određeni u nadležnost drugim zakonima (o zaštiti potrošača, poljoprivredi, biocidima, veterinarstvu, GMO, zaštiti životne sredine).

Službene kontrole/inspekcijski nadzor obuhvataju: nadzor nad primjenom zakona i podzakonskih akata iz oblasti bezbjednosti hrane i hrane za životinje od strane subjekata u poslovanju hranom i hranom za životinje; preduzimanje i izvršavanje upravnih mjera i radnji pri utvrđivanju neusaglašenosti sa propisanim zahtjevima, podnošenje prekršajnih naloga, zahtjeva za pokretanje prekršajnih postupaka i/ili krivičnih prijava i izvještavanje o sprovođenju službenih kontrola hrane i hrane za životinje po utvrđenim planovima službene kontrole i programima monitorniga.

Pored navedenih poslova, sektor za bezbjednost hrane učestvuje u IPARD projektima i određen je za tehničko tijelo (Memorandum o saradnji između Uprave za bezbjednost hrane i Direktorata za plaćanje Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja) tokom implementacije IPARD II programa posebno u oblasti potvrđivanja obaveza potencijalnih korisnika utvrđenih zakonom o bezbjednosti hrane odnosno nacionalnim i EU propisima. U skladu s tim Uprava izdaje mišljenja o usklađenosti projektne dokumentacije planirane investicije sa vrstom djelatnosti koja se obavlja (tipom proizvodnje) sa EU propisima u oblasti bezbjednosti hrane i mišljenje o usklađenosti preduzeća subjekta u poslovanju hranom na kraju realizovane investicije.

Pored navedenih poslova aktivnosti sektora su usmjerene i na: sprovođenje obaveza u EU integracijama: Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, implementaciju Strategije Crne Gore za transpoziciju i implementaciju pravne tekovine Evropske unije za poglavlje 12 – bezbjednost hrane, veterinarska i fitosanitarna politika, sa opštim akcionim planom i posebnim akcionim planom za suzbijanje i iskorjenjivanje klasične kuge svinja, pregovarački process sa EU i drugih preuzetih obavza kroz stalna ili povremena radna tijela i komisije.

KLJUČNE, PLANIRANE I REALIZOVANE AKTIVNOSTI SEKTORA U IZVJEŠTAJNOM PERIODU

- zakonodavne aktivnosti po PPCG (2015-2018) - pripremanje stručnih osnova, sprovođenje, usklađivanje i praćenje propisa iz ovih oblasti;
- Odobravanje i registracija objekata po zahtjevima subjekata i vođenje Registara za hranu;
- praćenje procesa unaprjeđenja neusaglašenih objekata za hranu i kontinuirano pružanje stručne podrške subjektima u poslovanju hranom i polugodišnje izvještavanje Vlade i Evropske komisije o realizaciji Nacionalnog plana unaprjeđenja objekata za hranu i nus proizvode životinjskog porijekla (aktivnost za ispunjavanje Mjerila I);
- donošenje i sprovođenje:
- Programa monitoringa bezbjednosti hrane i hrane za životinje za 2018.godinu i pojedinačnih programa monitoringa (rezidua farmakoloških ostataka, pesticide i nitrata, mikrobioloških kriterijuma, kontaminenata, nepoželjnih supstanci, GMO i dr);
- Godišnjeg plana službene kontrole;
- Akcionog plana nadzora u turističkoj sezoni;
- Posebnih programa:
- uzorkovanje sira sa gazdinstava u skladu sa Programom podrške preradi sira na gazdinstvima (Agrobudzet);
- uzorkovanje prerađevina od mesa; meda i maslinovog ulja
- postupanje po inicijativama i prijavama građana i posebnim radnim nalogima;
- Izrada Nacionalnog programa za unapređenje kvaliteta sirovog mlijeka sa planom za postupanje sa neusaglašenim sirovim mlijekom;
- organizacija i sprovođenje obuka s ciljem podizanja nivoa obučenosti administrativnog i laboratorijskog osoblja, inspektora za hranu i subjekata u poslovanju hranom;
- izdavanje mišljenja o usklađenosti projektne dokumentacije planirane investicije sa vrstom djelatnosti koja se obavlja (tipom proizvodnje) sa EU propisima u oblasti bezbjednosti hrane;
- izdavanje mišljenja o usklađenosti preduzeća na kraju realizovane investicije;
- izradu planskih dokumenata, strategija, izvještaja, analiza, informacija i drugih materijala, izdavanje stručnih mišljenja i izvršavanje drugih poslova koji su određeni u nadležnost drugim zakonima (nadzor nad tržištem, zaštita potrošača, poljoprivreda, biocidi, GMO i dr)

ZAKONODAVNE AKTIVNOSTI I IZVRŠAVANJE ZAKONA

Tokom 2018. godine realizovane su sve planirane zakonodavne aktivnosti. U izvještajnom periodu pripremljene su stručne osnove i tabele usaglašenosti sa evropskim propisima, na osnovu Zakona o bezbjednosti hrane i Zakona o genetički modificovanim organizmima i donijeto je 22 propisa i pripremljeno stručnih osnova za 12 Programa.

IZVRŠAVANJE ZAKONA

Zakonom o bezbjednosti hrane („Sl. list CG“, br. 57/15) definisano je da su subjekti u poslovanju hranom ili hranom za životinje dužni da djelatnost proizvodnje, prerade i/ili distribucije hrane ili hrane za životinje obavljaju samo u registrovanim odnosno odobrenim objektima koji se nakon toga upisuju se u Centralni registar registrovanih, odnosno odobrenih objekata koji vodi Uprava. Pravilnikom o načinu upisa i vođenju centralnog registra registrovanih odnosno odobrenih objekata za proizvodnju, preradu i distribuciju hrane („Sl. list CG“, br. 39/17) definisane su djelatnosti koje podliježu odobravanju i djelatnosti koje podliježu registraciji.

Odobravanje i registracija objekata po zahtjevima subjekata u poslovanju hranom i vođenje Registara za hranu u 2018. godini

Subjekt u poslovanju hranom ili hranom za životinje ne smije započeti obavljanje djelatnosti u objektu u kojem se obavlja djelatnost koja podliježe odobravanju, bez prethodno izvršenog komisijskog pregleda.

Na osnovu podnijetih zahtjeva od strane subjekata u poslovanju hranom koji obavljaju djelatnosti koje podliježu odobravanju u 2018. godini odobreno je ukupno 117 novih objekata koji ispunjavaju sve propisane zahtjeve i to:

- 12 objekata za hranu životinjskog porijekla (klanica živine, prerada mesa, prerada mlijeka, skladištenje i prodaju na veliko hrane);
- 105 objekata za hranu neživotinjskog porijekla, od čega je 72 objekata trajno odobrenih i 33 uslovno odobrenih (proizvodnja vina i alkoholnih, proizvodnja bezalkoholnih pića, proizvodnja piva, proizvodnja konditorskih proizvoda, proizvodnja sladoleda, prerada voća, povrća, pečurki i aromatičnog bilja, proizvodnja hleba, peciva i kolača i proizvodnja kora za pite i baklave, prepakivanje hrane, proizvodnja brašna, proizvodnja dodataka ishrani, proizvodnja sirćeta i sirila i proizvodnja šlaga i čokolade u prahu).

Od strane subjekata u poslovanju hranom za životinje koji obavljaju djelatnosti koje podliježu odobravanju u 2018. godini nije bilo podnijetih zahtjeva.

Subjekt u poslovanju hranom ili hranom za životinje, prije otpočinjanja obavljanja djelatnosti, dužan je da za objekt u kojem obavlja djelatnost koja podliježe registraciji podnese zahtjev za registraciju objekta Upravi.

Na zahtjev subjekata iz Registra je brisano 18 objekata.

Na osnovu podnijetih zahtjeva u 2018. godini, od strane subjekata u poslovanju hranom koji obavljaju djelatnosti koje podliježu registraciji, donijeto je ukupno 3227 rješenja o upisu u Registar registrovanih objekata za hranu i to 2216 stalnih i 1011 privremenih objekata od čega 503 koji obavljaju djelatnost tokom turističke sezone i 508 koji imaju ugovore o zakupu poslovnih prostora).

Na osnovu podnijetih zahtjeva u 2018. godini, od strane subjekata u poslovanju hranom za životinje koji obavljaju djelatnosti koje podliježu registraciji, donijeta su ukupno 102 rješenja o upisu u Registar registrovanih objekata za hranu za životinje od toga 92 rješenja za maloprodaju (od toga 61 rješenje za kućne ljubimce), 8 rješenja za veleprodaju i 2 rješenja za skladište.

Pregled registrovanih objekata po djelatnostima u 2018. godini

Sektor ugostiteljstva	Restorani	268
	Hoteli	128
	Moteli	29
	Istitucionalne kuhinje	23
	Kafe barovi	245
	Pekare	117
	Brza hrana	64
	Ketering	5
Sektor trgovine	Pokretni objekti -štandovi	42
	Prodaja na malo	312
	Prodaja na veliko/skladištenje hrane prodaja na veliko (sa i/ili bez temperaturnog režima)	68
	Primarna proizvodnja hrane biljnog porijekla (voće, povrće, žitarice, pečurke)	450
Proizvodnja/prerada	Primarna proizvodnja hrane životinjskog porijekla	340
	➤ Riba 1 ➤ Jaja 35 ➤ Med 303 ➤ Školjke 1	

Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

	Proizvodnja i prerada hrane na polj. gazdinstvima od sopstvenih sirovina ➤ sira ➤ voća, povrća, aromatičnog bilja	1118 18
UKUPNO		3227

Tačan broj aktivnih objekata koji su upisani u Registar može varirati obzirom na stalne promjene u poslovanju subjekata u poslovanju hranom. Takođe, značajan broj objekata, naročito iz sektora ugostiteljstva, aktivan je samo u vrijeme turističke sezone, dok su u ostalim mjesecima isti zatvoreni.

Praćenje procesa unaprjeđenja neusaglašenih objekata za hranu i kontinuirano pružanje stručne podrške subjektima u poslovanju hranom (ponovna procjena planova unaprjeđenja po zahtjevima za produženje rokova za otklanjanje neusaglašenosti) ;

U 2107.godini donijet je Nacionalni program za unaprjeđenje objekata za proizvode životinjskog porijekla i objekata za nusproizvode životinjskog porijekla. Privremena odobrenja su izdata do krajnjeg roka za otklanjanje neusaglašenosti utvrđenog u odobrenom Planu unaprjeđenja za svaki objekat pojedinačno. Zaključkom Vlade Crne Gore broj 07-303 od 20. jula 2017. godine, Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove je zadužena da polugodišnje izvještava Vladu Crne Gore i Evropsku komisiju o realizaciji ovog programa. Prvi polugodišnji izvještaj za period od 01. juna do 31. decembra 2017. godine usvojen je na sjednici Vlade Crne Gore od 25. januara 2018., a drugi, za period od 01. januara do 30. juna 2018. godine na sjednici od 6.jula 2018.godine. Izvještaji su dostavljeni Evropskoj komisiji.

Evidentno je unaprjeđenje objekata za tokom 2018.godine u odnosu na presjek stanja objekata koji je dostavljen Evropskoj komisiji krajem 2014. godine, kada su samo 3 objekta bila u potpunosti usaglašena sa EU zahtjevima. Za samo tri i po godine, sa EU zahtjevima usaglašeno je 58 objekata za proizvodnju proizvoda životinjskog porijekla, tako da krajem 2018. godine, u Crnoj Gori ima 64 usaglašen objekat za proizvodnju hrane životinjskog porijekla što je posebno značajno sa aspekta očuvanja i povećanja proizvodnje hrane životinjskog porijekla u Crnoj Gori.

Rezultat tih aktivnosti kao i saradnja sa subjektima u poslovanju hranom, koji su sa svoje strane pokazali veliku odgovornost i posvećenost.

Uporedni prikaz objekata za hranu životinjskog porijekla 2014. godine i krajem 2018.

Kategorija	Potpuno usaglašeni sa EU zahtjevima 2014. Godine	Potpuno usaglašeni sa EU zahtjevima, krajem 2018.
Sektor mesa	2	14
Sektor mlijeka	0	10
Sektor proizvoda ribarstva	1	6
Ostalo (jaja, skladišta sa T režimom)	0	34
Ukupno:	3	64

Uporedni prikaz objekata za hranu neživotinjskog porijekla 2016. godine i krajem 2018.

Kategorija	Potpuno usaglašeni sa EU zahtjevima nakon I procjene 2015-2016	Potpuno usaglašeni sa EU zahtjevima 2017. godine	Potpuno usaglašeni sa EU zahtjevima, krajem 2018. godine
Proizvodnja vina	3	10	15
Proizvodnja mineralne/flaširane vode	3	5	5
Proizvodnja hljeba, peciva i kolača	2	6	8
Proizvodnja sladoleda i kolača		1	2
Proizvodnja maslinovog ulja		2	4
Prerada voća, gljiva i aromatičnog bilja i/ili proizvodnja bezalkoholnih napitaka	2	5	5

Izvještaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

Proizvodnja mlinskih proizvoda (brašna)		2	2
Prerada kafe i/ili konditorskih proizvoda	1	2	2
Proizvodnja piva i alkoholnih pića osim vina		1	2
Proizvodnja sirćeta i prerada i pakovanje sirćetne kiseline		1	1
Proizvodnja sirila/enzima biljnog porijekla		1	1
Ukupno:	11	36	47

Pregled neusaglašenih objekata za hranu neživotinjskog porijekla

Kategorija	Kategorija III
Proizvodnja vina	33
Proizvodnja mineralne/flaširane vode	2
Proizvodnja hljeba, peciva i kolača	8
Proizvodnja sladoleda i kolača	4
Proizvodnja maslinovog ulja	8
Prerada voća, gljiva i aromatičnog bilja i/ili proizvodnja bezalkoholnih napitaka	2
Proizvodnja mlinskih proizvoda (brašna)	
Prerada kafe i/ili konditorskih proizvoda	2
Proizvodnja piva i alkoholnih pića osim vina	
Proizvodnja sirćeta i prerada i pakovanje sirćetne kiseline	
Proizvodnja sirila/enzima biljnog porijekla	
Ukupno:	59

Podaci ukazuju na jasan porast broja objekata u poslovanju hranom neživotinjskog porijekla koji su u potpunosti usaglašeni sa EU zahtjevima odnosno koji pripadaju kategoriji I. Otežavajuću okolnost predstavlja nemogućnost ostvarivanja kontakta sa subjektima koji se bave proizvodnjom vina. Razlog tome je taj što se ova vrsta djelatnosti ne obavlja tokom cijele godine ali i taj što proizvođači vina uglavnom pripadaju starijoj starosnoj grupi te je pojašnjenje obaveza koje moraju ispuniti otežano.

Od ukupno 59 objekata koji pripadaju kategoriji III, zahtjev za produženje rokova za otklanjanje neusaglašenosti je podnijelo 9 objekata. Od preostalog broja objekata u kategoriji III, ukupno 30 nije dostavilo plan unapređenja ili je isti vraćen na doradu, ali nije ponovo dostavljen. Preostali broj objekata još uvijek ima važeće privremeno rješenje za obavljanje djelatnosti i paralelno otklanjanja neusaglašenosti definisane planom unapređenja koji je dostavljen.

Donošenje i sprovođenje Programa monitoringa bezbjednosti hrane i hrane za životinje za 2018.godinu i pojedinačnih programa monitoringa

Program monitoringa rezidua u hrani životinjskog porijekla i hrani za životinje

Radi zaštite javnog zdravlja sprovedena je sistematska kontrola i praćenje životinja, proizvoda životinjskog porijekla i hrane za životinje na sadržaj ostataka farmakološki aktivnih materija ili njihovih metabolita, kao i drugih supstanci koje se prenose na hranu životinjskog porijekla, a koje mogu biti štetne po zdravlje ljudi. Na osnovu procjene rizika od moguće pojave rezidua određenih veterinarskih lijekova u mesu, jestivim nus proizvodima klanja, jajima, mlijeku i medu ili zbog provjere poštovanja propisane karence nakon liječenja životinja od strane držalaca definisan je broj uzoraka i vrsta traženih supstanci (antibiotici, antiparazitici, hormoni i dr.). Monitoring je sproveden u objektima u kojima se uzgajaju i drže životinje, objektima za klanje, preradu mlijeka, uzgoj i preradu ribe, sakupljanje meda, sakupljanje i pakovanje jaja.

Uzeto je ukupno 528 uzoraka sirovog mlijeka, jaja, meda, mesa, svježe ribe i jestivih unutrašnjih organa (jetra, bubreg). U ispitivanim uzorcima nije otkriveno prisustvo rezidua iznad maksimalno utvrđenih količina niti rezidua nedozvoljenih supstanci. U skladu sa

zakonskom obavezom Izveštaj o realizaciji programa za 2018.godinu biće dostavljen Evropskoj komisiji krajem marta 2019.godine.

Program monitoringa rezidua sredstava za zaštitu bilja

Praćenje prisutnosti pesticida i njihovih rezidua je najefikasniji način preventivnog i blagovremenog otkrivanja prisustva pesticida iznad MDK u hrani biljnog i/ili životinjskog porijekla koja se stavlja na tržište ili nedozvoljenih/zabranjenih sredstava za zaštitu bilja i njihovih rezidua. Praćenje upotrebe pesticida je i aktivnost na realizaciji Nacionalnog plana za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja kao dio ukupnih aktivnosti za smanjenje rizika i negativnih efekata na zdravlje ljudi, bilja i životnu sredinu. Uzeto je ukupno 176 uzoraka (lubenica, paprika, paradajz, maline, stono i vinsko groždje, jaja, životinjske masti, kupus, breskve, nektarine, brokuli, karfiol itd). U 3 uzorka (zelena salata i spanać) je otkriveno prisustvo rezidua pesticida iznad propisanih MDK i u svim slučajevima su preduzete zakonom propisane mjere (povlačenje sa tržišta, utvrđivanje objekta porijekla i dr).

Program monitoringa nitrata

Nitrati se osim kao dodaci hrani u svojstvu prehrambenih aditivva nalaze u prirodi kao dio vazdušnog ciklusa i imaju važnu ulogu tokom ishrane, rasta i razvoja bilja. Zbog svojih kumulativnih svojstava važan su sastavni dio povrća, osim lisnatog povrća koje može da sadrži znatan udio nitrata. Voće i povrće uz meso i mesne prerađevine predstavlja značajan segment u ishrani ljudi, a njihovom konzumacijom unosi se u organizam od 11-41% dnevnog unosa nitrata.

Sprovedeno je uzorkovanje lisnatog povrća stavljenog na tržište a koje potiče iz intenzivne povrtlarske proizvodnje. Uzeto je ukupno 46 uzoraka (salate, blitve, rašatana, rukole i dr.). U 1 uzorku je otkriveno prisustvo nitrata iznad propisanih MDK i u svim slučajevima su preduzete zakonom propisane mjere (povlačenje sa tržišta, utvrđivanje objekta porijekla i dr).

Program monitoringa bakterije Listerie monocytogenes (zoonoze) hrane

Program monitoringa bakterije Listerie monocytogenes u gotovoj hrani životinjskog porijekla je sproveden u cilju kontinuiranog, planskog i sistematskog praćenja i preventivnog sprječavanja prisutnosti Listerie monocytogenes iznad dozvoljenih propisanih granica u gotovoj hrani životinjskog porijekla, stavljenog na tržište, tokom roka trajanja proizvoda.

Ispitivanjem je obuhvaćeno nekoliko kategorija hrane, iz domaće proizvodnje i uvoza i to: hladno ili toplo dimljena ili mariniranoj ribi; mekim ili polutvrđim sirevima, osim svježih sireva; i upakovanim, termički obrađenim proizvodima od mesa.

Uzeto je ukupno 525 uzoraka i to 57 uzoraka ribe, 194 uzorka proizvoda od mlijeka i 274 uzoraka mesa i proizvoda od mesa. U 2 uzorka sira je utvrđeno prisustvo bakterije iznad propisanih vrijednosti, odmah su preduzete zakonom propisane mjere (povlačenje sa tržišta, utvrđivanje objekta porijekla i dr). U 256 uzoraka nije utvrđena prisutnost bakterije a u 274 nadjena je bakterija u koncentracijama ispod propisanih vrijednosti.

Program monitoringa bezbjednosti školjki

Uzgajanje školjki podrazumijeva praćenje stanja kvaliteta mora i školjki, kako bi se procijenili uslovi pogodni za proizvodnju bezbjednih školjki. Izvršeno je uzorkovanje školjki sa registrovanih uzgajališta/zona i sa tačno određenih kontrolnih tačaka.

Monitoringom je tokom godine praćen mikrobiološki status mesa živih školjki (*Mytilus galloprovincialis*) i utvrđena je prisutnost bakterije *E.coli* u 100 grama u mesu školjki, zatim prisutnost biotoksina i teških metala, mjesečnim uzorkovanjem iz šest proizvodnih morskih zona.

Uzeto je ukupno 72 uzorka školjki radi ispitivanja na mikrobiološku ispravnost (E.coli). Utvrđena odstupanja su se pojavljivala periodično kada je smanjen odnosno povećan dotok slatkih voda. Uzeto je ukupno 24 uzoraka školjki za ispitivanje prisustva biotoksina (Paralytic Shellfish Poison – PSP) koji izaziva paralizu, paralitički otrov školjki i biotoksina (Amnesic Shellfish Poison- ASP) koji izaziva gubitak pamćenja, amnezijski otrov školjki. Uzeto je i 6 uzoraka školjki radi ispitivanja na polihlorovane aromatične ugljo-vodonike PAHs i 6 uzoraka školjki radi ispitivanja na prisustvo teških metala (kadmij, živa, olovo, arsen). Svi ispitani uzorci zadovoljavaju propisane. Podaci dobijeni na osnovu monitoringa, osim za utvrđivanje bezbjednosti školjki, značajni su i za klasifikaciju proizvodnih oblasti.

Program monitoringa kontaminenata u hrani

Kontaminenti su supstance koje nijesu namjerno dodane hrani. U hrani se mogu naći kao rezultat raznih faza tokom proizvodnje, pakovanja, transporta i prometa, kao i usled zagađenosti životine sredine. Ispitivanjem su obuhvaćene razne kategorije hrane, životinjskog i biljnog porijekla, klasifikovane u skladu sa propisom koji uređuje maksimalno dozvoljene količine kontaminenata u hrani, koja potiče iz domaće proizvodnje, EU zemalja i ostalih zemalja. Hrana je ispitivana na sledeće kontaminente: Nitrati; Mikotoksini (aflatoksin, ohratoksin A, patulin, deoxynivalenol, zearalenon, fumonizini, T-2 i HT-2 toksin); Teški metali (olovo, kadmij, živa, kalaj, arsen); dioksini, PCBs polihlorovani bifenili slični dioksinima; PCBs polihlorovani bifenili koji nijesu slični dioksinima; Policiklični aromatični ugljo-vodonici.

Planirano je uzorkovanje i ispitivanje 859 uzoraka hrane raspoređenih u 6 opština. Uzeto je 73% planiranih uzoraka. U 3 uzorka hrane biljnog porijekla (orah, palenta i pirinač) utvrđene su vrijednosti mikotoksina iznad maksimalno dozvoljenih količina i odmah su preduzete zakonom propisane mjere (povlačenje sa tržišta, utvrđivanje objekta porijekla i dr).

Program monitoringa hrane za posebne prehrambene potrebe

Program monitoringa hrane za posebne prehrambene potrebe je sproveden u cilju sprječavanja stavljanja na tržište hrane za posebne prehrambene potrebe suprotno propisanim uslovima.

Ispitivanjem su obuhvaćene sledeće kategorije hrane: hrane za odojčad (infant formule i follow-on formule) i prerađene hrane na bazi žitarica i hrane za djecu; hrane za posebne medicinske potrebe i zamjene za cjelodnevnu ishranu pri redukcionalnoj dijeti radi. Uzorci su ispitivani u pogledu sastava, mikrobioloških kriterijuma, MDK kontaminenata i informacija i načina označavanja

Planirano je uzorkovanje i ispitivanje 477 uzoraka hrane za posebne prehrambene potrebe raspoređenih u 11 opština, od čega najviše hrane za djecu i odojčad (449 uzoraka ili 95%). Uzeto je ukupno 267 uzoraka i to 251 uzorak hrane za odojčad i djecu i 13 uzoraka hrane za posebne medicinske potrebe i zamjene za cjelodnevnu ishranu pri redukcionalnoj dijeti. Jedan uzorak nije odgovarao u pogledu informacija o hrani, a u jednom je utvrđeno prisustvo bakterije iznad propisanih vrijednosti. Odmah su preduzete zakonom propisane mjere (povlačenje sa tržišta, utvrđivanje porijekla i dr).

Program monitoringa aditiva

Radi praćenja vrsta aditiva koji se mogu koristiti u hrani, načina njihovog korištenja i označavanja na hrani, izvršeno je sistematsko praćenje i uzimanje uzoraka aditiva koji se stavljaju na tržište pojedinačno, u mješavini sa drugim aditivima i hrane u koju su dodati aditivi radi kontrole usaglašenosti sa propisanim zahtjevima bezbjednosti. Uzet je planirani broj uzoraka. Svi ispitani uzorci su bili usaglašeni.

Program monitoringa nepoželjnih supstanci u hrani za životinje

Tokom godine uzeti su uzorci različitih vrsta hrane i dodataka hrane za životinje radi ispitivanja na prisutnost dioksina i PCB-a i dioksinima sličnim PCBs u hrani za životinje kao široko rasprostranjenih kontaminanata koji najčešće nastaju kao neželjeni nusproizvodi, tokom industrijskih procesa dobijanja sirovina za proizvodnju hrane za životinje vršeno je slučajnim odavirom uzoraka iz objekata za proizvodnju i promet. Uzeto je ukupno 149 uzoraka. U 1 uzoraku je otkriveno prisustvo kokcidostatika i preduzete su zakonom propisane mjere (povlačenje sa tržišta, utvrđivanje objekta porijekla i dr).

Program monitoringa hrane i hrane za životinje na prisustvo GM materijala

Program monitoringa hrane i hrane za životinje na prisustvo genetski modifikovanog materijala sprovodi se u cilju otkrivanja i sprječavanja stavljanja na tržište hrane i hrane za životinje koja sadrži, sastoji se ili je dobijena od genetički modifikovanih organizama.

Ispitivanjem su obuhvaćene one vrste hrane koje potiču iz zemalja gdje je proizvodnja GMO hrane i hrane za životinje dozvoljena i biljnih kultura koje su najčešće genetički modifikovane, kao što su kukuruz, soja, pamuk, šećerna repa, uljana repica, duvan, pamuk, krompir, kao i proizvodi koji sadrže ove sastojke. Uzorkovanje je vršeno metodom slučajnog uzorka, uglavnom u maloprodajnim objektima za promet hrane i hrane za životinje i objektima za proizvodnju hrane za životinje.

Uzeta su ukupno 39 uzoraka hrane i 4 uzorka hrane za životinje. Pored hrane biljnog porijekla uzimani su i proizvodi od mesa kojima su dodati i biljni proteini. U 2 uzorka hrane za životinje nađene su vrijednosti GMO materijala iznad dozvoljenih granica, za koje je naknadnim analizama ipak utvrđeno da ne prelaze propisane granice. Usled nedostatka tražene metode analiziranja u Crnoj Gori uzorci su slani u nacionalnim ovlaštenim laboratorijama Hrvatske i Slovenije.

Za potrebe sprovođenja monitoringa pripremljeno je i Uputstvo za uzimanje uzoraka.

Rezultati dobijenih ispitivanja će se koristiti za kreiranje i planiranje programa monitoringa za narednu godinu kao i definisanje dodatnih mjera predostrožnosti u kontroli određenih vrsta hrane kako u domaćoj proizvodnji tako i pri uvozu.

Posebni program kontrole

Program registracije prerade mlijeka na gazdinstvu od sopstvenih životinja za lokalno tržište i uzorkovanje proizvoda radi kontrole mikrobioloških kriterijuma se sprovodio u skladu sa agrobudžetskom mjerom: Podrška preradi mlijeka na gazdinstvu za 2018. godinu. U okviru programa vršeno je kvartalno uzorkovanje prerađevina od mlijeka sa registrovanih gazdinstava radi kontrole mikrobioloških kriterijuma.

Do 2018. godine prerada mlijeka na gazdinstvu od sopstvenih životinja za prodaju na lokalnom tržištu u značajnom dijelu nije bila registrovana i nalazila se van redovnih kontrola i planova nadzora nadležnog organa. Broj registrovanih gazdinstava za preradu mlijeka na gazdinstvu prije 2018. godine bio 405, a u 2018. godini registrovano je dodatnih 1118 gazdinstava.

Rezultati ispitivanja na mikrobiološke kriterijume su dali pregled stanja gazdinstava i proizvoda, utvrđenom vrstom patogenih mikroorganizmima i koncentracijama. Od ukupno analiziranih 4.524 uzoraka, 578 uzoraka ne zadovoljava propisane mikrobiološke kriterijume (12%), odnosno prisutnost povećanog broja patogenog mikroorganizma (Koagulaza pozitivni stafilocok) čije prisustvo najčešće ukazuje na neodgovarajuću higijenu tokom muže i prerade, ali i na kontaminaciju sirovine usled zapaljenja mlječne žlijezde - mastitisa u datom gazdinstvu. Samo u 3 uzorka dokazano je prisustvo *Listeria monocytogenes*. U ispitivanim uzorcima nije dokazano prisustvo *Salmonella* vrsta.

Identifikovani su i glavni nedostaci u pogledu ispunjenosti uslova higijene, objekata i opreme i prikupljeni podaci o tehnološkim postupcima proizvodnje, radi definisanja ciljanih mjera kontrole i praćenja sektora u odnosu na procijenjene rizike bezbjednosti hrane i raspoložive resurse. Od ukupno 640 pregledanih objekata za preradu preko 50 l mlijeka, 23% ispunjava propisane uslove, a glavni nedostaci su nedostatak vode, neodgovarajući temperaturni uslovi, oprema i ambalaža, nepostojanje adekvatnih i odvojenih prostorija za preradu mlijeka. Proizvodi se uglavnom sir sa ili bez zrenja, i sir u salamuri, od termički neobrađenog mlijeka.

Broj registrovanih gazdinstava višestruko je porastao i postao predmet redovnih planova kontrole i nadzora nadležne službe. Prikupljeni su podaci o strukturama i geografskoj rasprostranjenosti proizvodnje. Podaci ukazuju da je najveća zastupljenost prerade na gazdinstvu u sjevernom regionu (sjevero-zapadnom) oko 85%, a da najveći dio registrovanih gazdinstava za preradu preko 50 l mlijeka, oko 70%, se odvija na gazdinstvima koja posjeduju 6-10 grla. Samo 10% prerade preko 50 l se obavlja na gazdinstvima koja imaju preko 15 grla.

Godišnji plan službene kontrole/sprovođenje inspekcijaskog nadzora u 2018. godini

Unutrašnja kontrola

U skladu sa nadležnostima i ovlaštenjima utvrđenim zakonima kojima se uređuje oblast bezbjednosti i kvaliteta hrane inspektori za hranu su, tokom 2018. godine sprovodili inspekcijaski nadzor u skladu sa Godišnjim planom službene kontrole objekata za proizvodnju i promet hrane za 2018. godinu, Akcionim planom za ljetnju turističku sezonu 2018. godine usvojenim krajem marta 2018. Godine i posebnim ad hoc nalogima i planovima.

Predmet inspekcijaskog nadzora inspekcije za hranu su registrovani ili odobreni objekti, upisani u Centralni registar objekata za hranu Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove. To su pored objekata iz primarne proizvodnje (ribnjaci, farme, njive, voćnjaci, staklenici) i svi odobreni objekti za proizvodnju i preradu mesa i proizvodnju mljevenog mesa, prerađevina i proizvoda od mesa, preradu mlijeka, obradu i preradu proizvoda ribarstva, sakupljanje, pakovanje i obradu školjki, sakupljanje i pakovanje jaja, preradu i obradu proizvoda biljnog porijekla (proizvodnja brašna, hleba, peciva i kolača, začina, čajeva, alkoholnih i bezalkoholnih pića, maslinovog ulja, sirila, sirćeta, dodataka ishrani, pakovanje izvorske vode, uključujući i objekte za skladištenje i prodaju na veliko hrane sa temperaturnim ili bez temperaturnog režima i objekte za prodaju na malo hrane (ugostiteljski objekti u kojima se prodaje, priprema, obrađuje i poslužuje hrane, objekti javne ishrane, catering, prodavnice/supermarketi, privremeni objekti/prostori – pijace, tezge uključujući i pokretne objekte (specijalizovana vozila za pripremu i obradu hrane, automati za sladoled, pića i dr).

Učestalost nadzora, metode i tehnike kontrole kao i predmet kontrole određivani su u skladu sa analizom rizika pri čemu su uzeti u obzir sljedeći kriterijumi (vrste hrane, količine hrane stavljene u promet - iz uvoza i domaće proizvodnje, porijeklo, zastupljenost u ishrani i dr.) kao i rezultati nadzora izvršenih u prethodnom periodu. Kontrolama je provjeravano da li subjekti u poslovanju hranom izvršavaju obaveze utvrđene propisanim zahtjevima higijene (uređenje prostorija, oprema za čuvanje hrane, opremu za obradu, pripremu i usluživanje hrane, oprema za pranje ruku/hrane, snadbijevanje vodom, odvođenje otpadnih voda iz objekta, uklanjanje i rukovanje otpadom od hrane, lična higijena i zdravlje zaposlenih lica) i zakonom tokom bilo koje faze prerade, proizvodnje i distribucije hrane i da li sprovode sve propisane postupke kojim se obezbjeđuje da na tržište stavi samo bezbjedan proizvod, propisno upakovan i označen.

Kontrolisano je porijeklo/sledljivost hrane, nutritivne i/ili zdravstvene tvrdnje, rokovi upotrebe i opšta senzorna svojstva hrane zatečene u prometu. Vršena je i provjera bezbjednosti vode, uzimanjem uzoraka za laboratorijski ispitivanje. Krajem godine su nastavljene kontrole

objekata za javnu ishranu i objekata za proizvodnju hleba i peciva, proizvodnju vina, skladišta hrane sa temperaturnim režimom i većih ugostiteljskih objekata. Dalje, kontinuirano su sprovedene aktivnosti i uzimanje uzoraka po programima monitoringa (školjki, rezidua veterinarskih lijekova, salmonele i listerije, kontaminenata u vinu i maslinovom ulju iz uvoza, pesticida kao i monitoring (nadzor i kontrola) svih objekata za proizvodnju/preradu hrane biljnog i životinjskog porijekla i proizvodnju izvorske flaširane vode, radi utvrđivanja postupanja subjekata u objektima za koje su odobreni Planovi unaprijeđenja objekata i otklanjanje nepravilnosti u datim rokovima.

Obzirom da su tokom maja mjeseca organizovane škole u prirodi i organizovana ishrana u određenim ugostiteljskim objektima (hoteli, odmarališta), po obavještenjima osnovnih škola preduzete su preventivne mjere i izvršena je kontrola higijensko sanitarnih uslova, porijekla i uslova pripreme i rukovanja hranom u svim tim objektima (Ivanova Korita, Sutomore, Rafailovići, Bečići, Čanj, Igalo i dr.).

Tokom 2018.godine, po zahtjevu poljoprivrednih proizvođača, vršen je upis gazdinstava/objekata u Centralni Registar registrovanih objekata za proizvodnju i preradu mlijeka, voća, povrća, aromatičnog i ljekovitog bilja proizvedenih na porodičnim poljoprivrednim domaćinstvima. Na ovaj način unaprijeđen je sistem kontrole i u ovom segmentu i stvoreni su uslovi za stavljanje na tržište domaćih proizvoda prodajom na sopstvenom gazdinstvu, pijacama, maloprodajnim i ugostiteljskim objektima. Lista registrovanih objekata za proizvodnju hrane na poljoprivrednim gazdinstvima objavljena je na sajtu Uprave.

Tokom ljetnje turističke sezone sprovedena je pojačana, organizovana i kontinuirana kontrola prometa meda, maslinovog ulja i druge hrane na tezgama i improvizovanim prodajnim mjestima pored saobraćajnica na putnim pravcima ka Nikšiću, Žabljaku, Njegušima, Mojkovcu i Kolašinu, Đurđevića Tari, Nacionalnom parku Durmitor kao i na pijacama u Tuzima, Podgorici, Tivtu, Kotoru, Ulcinju i Budvi. Utvrđeno je da se najčešće u promet stavljala hrana koja ne ispunjava propisane zahtjeve bezbjednosti (prodavci nijesu posjedovali dokaz o porijeklu/proizvođaču, proizvodi nijesu bili označeni/deklarisani i nijesu čuvani na propisani način). Inspektori su stavili van prometa i ocijenili nebezbednim i uništili oko 600kg meda (preko 1200 različitih pakovanja), 59kg orašastih plodova u medu i 89 litara maslinovog ulja. Laboratorijskim ispitivanjima meda stavljenog van prometa je utvrđeno da 50% uzoraka nije usaglašeno sa propisanim zahtjevima kvaliteta i označavanja. U ispitanim uzorcima nije utvrđeno prisustvo supstanci koje mogu uticati štetno na zdravlje potrošača, ali su rezultati ispitanih parametara kvaliteta potvrdili da se radi o „falsifikatu“ odnosno da ispitani uzorak nije proizvod pčela već šećerni sirup. Prodajom ovakvih proizvoda potrošači su bili prevareni i dovedeni u zabludu.

Početkom školske godine (kada se planiraju đачke ekskurzije i počinju sa radom objekti kolektivne ishrane u ovoj oblasti), izvršena je kontrola svih ugostiteljskih objekata (hotela i restorana) u kojima je organizovana ishrana učenika na osnovu prethodno dobijenih obavještenja od strane direktora osnovnih i srednjih škola. Takođe, u istom periodu su izvršene kontrole registrovanih objekata za javnu ishranu pri čemu su kao prioritet određene kuhinje i prostorije za usluživanje i distribuciju (ketering) u predškolskim i školskim ustanovama.

U unutrašnjoj kontroli u izvještajnom periodu izvršeno je 7852 nadzora i utvrđeno je 1813 nepravilnosti. Nepravilnosti su se najčešće odnosile na: nehygijensko rukovanje hranom tokom obrade, prerade i čuvanja, neodržavanje higijene uređaja, prostorija, opreme, neobezbjedivanje adekvatnih rashladnih uređaja, neposjedovanje dokaza o zdravlju zaposlenih lica i o porijeklu hrane, nevođenje obaveznih evidencija o dobavljačima hrane, temperaturama obrade i /ili čuvanja hrane, upise u registre za obavljanje djelatnosti

proizvodnje i prometa hrane, kao i neposjedovanje rješenja za obavljanje djelatnosti proizvodnje i prometa hrane izdatog od nadležnog organa i sl. Takođe, su uzimani uzorci kroz godišnje programe monitoring bezbjednosti školjki, rezidua, farmakoloških supstanci u hrani životinjskog porijekla i hrane za životinje, kao i kontaminenata u hrani, u skladu sa planiranim brojem uzoraka. Uzeto je ukupno 4806 uzoraka u izvještajnom periodu. Za neusaglašene rezultate preduzete su odgovarajuće upravne mjere. Pri sprovođenju inspekcijskog nadzora posebno je insistirano na primjeni principa predostrožnosti, preventivnosti i srazmjernosti. Inspektori su pri sprovođenju nadzora upoznavali subjekte i pojašnjavali im na koji način treba da ispune zahtjeve, evidentiraju svoje postupke i uspostave i sprovedu samokontrolu. Objekti u kojima je utvrđen visok stepen usaglašenosti sa propisanim zahtjevima za bezbjednost hrane su tokom sezone podvrgavani rjeđem nadzoru, u skladu sa procjenom rizika.

Zbog utvrđenih nepravilnosti inspektori su preduzeli 1459 upravnih mjera i radnji, i to:

- 28 rješenja o privremenoj zabrani obavljanja djelatnosti do otklanjanja utvrđenih nepravilnosti;
- 353 rješenja o otklanjanju infrastrukturnih neusaglašenosti u određenom roku;
- 5 rješenja o privremenoj zabrani upotrebe prostorija za obavljanje djelatnosti pripremanja hrane do otklanjanja utvrđenih nepravilnosti;
- 7 rješenja o zabrani rada licima bez dokaza o zdravstvenoj sposobnosti za rad sa hranom;
- 105 rješenja o stavljanju robe van prometa i uništavanju nebezbednih namirnica u objektu bilo zbog neadekvatnog održavanja, promijenjenih organoleptičkih svojstava ili neposjedovanje dokumentacije o porijeklu;
- 2 rješenja o zabrani proizvodnje hljeba i pekarskih proizvoda;
- 25 rješenja o zabrani obavljanja djelatnosti;
- 531 ukaza;
- 431 prekršajni nalog;
- 475 izvršenja mjera naloženih u prethodnom periodu.

Uvoz hrane i materijala i predmeta koji dolaze u kontakt sa hranom

U 2018. godini izvršen je pregled 17 883 uvezene pošiljke hrane neživotinjskog porijekla i 4835 pošiljki predmeta i materijala koji dolaze u kontakt sa hranom.

Pregled svake, pojedinačne pošiljke, obuhvatao je: pregled dokumentacije tj. komercijalnih dokumenata, po potrebi i drugih dokumenata koji prate pošiljku; identifikacioni pregled tj. provjeru da sertifikati ili drugi dokumenti koji prate pošiljku odgovaraju oznakama i sadržaju pošiljke i fizički pregled tj. provjera same hrane, uključujući provjeru prevoznog sredstva, pakovanja, označavanja i temperature, uzimanje uzoraka za laboratorijsko ispitivanje.

Od ukupno 17 883 pregledanih pošiljki hrane iz uvoza, za laboratorijska ispitivanja propisanih zahtjeva bezbjednosti (mikrobiologija, kontaminanti, rezidue pesticida, radioaktivnost), uzeto je 5 139 uzoraka, a od 4 835 pošiljke predmeta i materijala koji dolaze u kontakt sa hranom uzeta su 687 uzorka. Laboratorijski je ispitano 28,7 % pošiljki hrane iz uvoza i 14,20 % pošiljki predmeta i materijala koji dolaze u kontakt sa hranom.

Nakon izvršenih pregleda i utvrđenog stepena usaglašenosti sa propisanim zahtjevima bezbjednosti inspektori za hranu su donijeli 22 683 rješenja o uvozu i stavljanju u slobodni promet bezbjednih pošiljki i 24 rješenja o zabrani uvoza i stavljanju na tržište nebezbedne pošiljke. (24 zabranjenih i vraćenih pošiljki u količini od 162.429,5 kg.).

Br.	Datum	Porijeklo	Proizvod	Količina kg	Neusaglašenost
-----	-------	-----------	----------	-------------	----------------

Izvještaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

1.	07.02.2018.	Srbija	Paradjz pire	660	aditiv
2.	13.02.2018.	Italija	Grašak u konzervi	180	označavanje
3.	13.02.2018.	Turska	tjestenina	230	označavanje
4.	14.02.2018.	Srbija	šlag	2571	označavanje
5.	14.02.2018.	Italija	Svježi tost hleb	2322	označavanje
6.	09.03.2018.	Srbija	Bezalkoholna pića	21256	označavanje
7.	27.04.2018.	Srbija	marmelada	1194.9	boje i konzervans
8.	31.05.2018.	Italija	himalajska so	9	manje joda od propisanog gvožđe
9.	08.06.2018.	Makedonija	bijelo vino	16346	
10.	27.06.2018.	Kosovo	energetsko piće	19684	aditivi
11.	17.07.2018.	Kosovo	nadjev višnja	3960	konzervans
12.	31.07.2018.		konditorski proizvodi	1479	označavanje
13.	20.08.2018.	Srbija	kečap	168	biphenyl
14.	21.08.2018.	Kosovo	Bezalkoholna pića	23040	aditivi
15.	21.08.2018.	Kosovo	Bezalkoholna pića	23040	aditivi
16.	29.08.2018.	Bosna i Hercegovina	voćni preliv za kolače	95	benzoeva kiselina
17.	05.09.2018.	Srbija	šampinjoni	1300.00	sumpordioksid
18.		Srbija	gazirana i negazirana voda	20844	informisanje
19.	30.10.2018.	Srbija	dodaci ishrani	3	zdravstvene tvrdnje
20.	28.11.2018.	Makedonija	feferoni	75.6	konzervans
21.	04.12.2018.	Kosovo	nadjev višnja	2640	konzervans
22.	07.12.2018.	Makedonija	feferoni	463.68	konzervans
23.	26.12.2018.	Makedonija	feferoni	388.8	konzervans
24.	31.12.2018.	Makedonija	feferoni	479.52	konzervans
Ukupno:				162.429,5 kg	

Za izvršene preglede pošiljki iz uvoza naplaćene su naknade u iznosu od 852.270EUR.

Postupanje po inicijativama

U izvještajnom periodu (od početka januara do kraja decembra) inspekciji za hranu je podnešeno 227 inicijativa koje su se odnosile na loše higijenske uslove u objektima, proizvode isteklog roka upotrebe, proizvode bez deklaracija, izmijenjenu boju i miris određene hrane, rad subjekata bez odobrenja nadležnog organa. Po svakoj zaprimljenoj inicijativi izvršen je pregled, a o preduzetim mjerama i radnjama obaviješteni su podnosioci inicijativa koji su ostavili svoje podatke (mejl, adresu, telefon).

Ostale aktivnosti Sektora

Tehničko tijelo za IPARD

Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove –Sektor za bezbjednost hrane, kao tehničko tijelo tokom implementacije IPARD II programa u oblasti potvrđivanja obaveza potencijalnih korisnika utvrđenih zakonom o bezbjednosti hrane odnosno nacionalnim i EU propisima u 2018.godini je izvršila pregled 46 tehnoloških planova i prateće dokumentacije (Mjera 3). U 2018. godini je izdato 27 pozitivnih mišljenja na dostavljenu dokumentaciju.

Povezane međuresorske aktivnosti

Realizovane su sve aktivnosti definisane Opštim programom nadzora proizvoda na tržištu za 2018.godinu i Akcionim planom za sprovođenje Nacionalnog programa zaštite potrošača 2015-2018 (mjesečno i godišnje izvještavanje o realizovanim aktivnostima). Dalje, definisane su aktivnosti u novom Nacionalnom programu zaštite potrošača 2019-2021 i Akcionim planom za sprovođenje nacionalnog programa zaštite potrošača u 2019.godini. Obezbjedeana su sredstva za realizaciju aktivnosti u Budžetu Uprave.

8.1.10.2. SEKTOR VETERINE

Sektor veterine je organizaciona jedinica Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove.

DJELOKRUG RADA SEKTORA

Obavlja stručne i upravne poslove iz nadležnosti koji su utvrđeni Uredbom o izmjenama i dopunama Uredbe i organizaciji i načinu rada državne uprave ("Sl. list CG", br. 80/15) i dopunama ove Uredbe („Sl. list CG“, br. 3/17) od 15. januara 2017. godine preuzeti su svi poslovi sprovođenja inspekcijskog nadzora u ovim oblastima.

Stručni i upravni poslovi u veterini su poslovi koji se odnose na: zdravlje životinja, zaštitu dobrobiti životinja, identifikaciju i registraciju gazdinstava i životinja, međunarodni promet životinja i proizvoda životinjskog porijekla, pripremu stručnih osnova, sprovođenje, usklađivanje i praćenje propisa iz ovih oblasti; izdavanje stručnih uputstava, brošura, priručnika, instrukcija i mjera; utvrđivanje i praćenje ispunjenosti uslova za vršenje poslova iz ovih oblasti; uspostavljanje i vođenje registara; učešća u: radu međunarodnih institucija; planiranju finansiranja, izradi planskih dokumenata, strategija, izvještaja, analiza, informacija i drugih materijala, davanje stručnih mišljenja i obavljanje drugih poslova koji su određeni u nadležnost drugim zakonima (o zaštiti potrošača, o lijekovima, poljoprivredi, biocidima, genetski modificovanim organizmima, zaštiti životne sredine).

Službene kontrole/inspekcijski nadzor obuhvataju: nadzor nad primjenom zakona i podzakonskih akata iz oblasti zdravlja životinja, zaštite dobrobiti životinja, identifikacije i registracije životinja, veterinarskih lijekova (kontrola prometa lijekova na veliko i kontrola upotrebe); preduzimanje i izvršavanje upravnih mjera i radnji pri utvrđivanju neusaglašenosti sa propisanim zahtjevima, podnošenje prekršajnih naloga, zahtjeva za pokretanje prekršajnih postupaka i/ili krivičnih prijava i izvještavanje o sprovođenju službenih kontrola po utvrđenim planovima službene kontrole i programima monitorniga.

Pored navedenih poslova, Sektor za veterinu učestvuje u IPARD projektima i određen je za tehničko tijelo (Memorandum o saradnji između Uprave za bezbjednost hrane i Direktorat aza plaćanje Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja) tokom implementacije IPARD II Mjera I, u oblasti potvrđivanja obaveza potencijalnih korisnika utvrđenih propisima o zaštiti dobrobiti životinja odnosno nacionalnim i EU propisima. Tokom 2018. godine (oktobar - decembar) izvršena je kontrola na 109 gazdinstava na teritoriji opština Berane, Rožaje, Petnjica, Andrijevica, Gusinje, Plav, Bijelo Polje, Kolašin, Mojkovac i Pljevlja. Nakon terenske kontrole dato je mišljenje o ispunjenosti zahtjeva za zaštitu dobrobiti životinja, sa preporukama za ispunjenje minimalnih uslova, gdje su utvrđena odstupanja od propisanih zahtjeva.

Pored navedenih poslova aktivnosti sektora su usmjerene i na: sprovođenje obaveza u EU integracijama: Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, Program pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, implementaciju Strategije Crne Gore za transpoziciju i implementaciju pravne tekovine Evropske unije za poglavlje 12 – bezbjednost hrane, veterinarska i fitosanitarna politika, sa opštim akcionim planom i posebnim akcionim planom za suzbijanje i iskorjenjivanje klasične kuge svinja, pregovarački process sa EU i drugih preuzetih obaveza kroz stalna ili povremena radna tijela i komisije.

IZVRŠAVANJE ZAKONA I DRUGIH PROPISA I ZAKONODAVNE AKTIVNOSTI**Realizacija programa obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja u 2018. godini**

Tokom 2018. godine realizovan je Program obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja u 2018. godini ("Sl. list CG", br. 9/18 od 12.2.2018. godine.) koji sadrži mjere zaštite zdravlja životinja i veterinarskog javnog zdravlja, i sprovodi se na cijeloj teritoriji Crne Gore.

Efekti: blagovremeno otkrivanje bolesti životinja uslov za zaštitu zdravlja ljudi od zoonoza i proizvodnju bezbjedne hrane životinjskog porijekla, zaštitu zdravlja životinja; rast stočarske proizvodnje; obezbjeđivanje uslova za nesmetan promet životinja i proizvoda i dr.

Programom mjera za 2018. godinu predviđeno je sprovođenje sljedećih podprograma:

Po prvi put 2017. godine, javni konkurs za ustupanje javnih poslova - sprovođenje mjera utvrđenih programom obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja veterinarskim organizacijama na izvršavanje, raspisan je za dvije godine – 2017. i 2018. godinu. Ukupno 26 ambulanti je određeno za sprovođenje mjera na cijelom epizootiološkom području Crne Gore. U 2018. godini, Uprava je sa veterinarskim ambulantama koje u skladu sa Zakonom o veterinarstvu u 2017. godini određene za vršenje javnih poslova za period 2017-2018, potpisala anekse ugovora za sprovođenje mjera po Programu mjera. Dodatno, osim ovih 26, još jedna ambulanta je, u skladu sa rješenjem Uprave, sprovodila vakcinaciju protiv bolesti plavog jezika i bolesti kvrgave kože goveda (opština Nikšić).

Izvršena je raspodjela vakcina, dijagnostičkih i medicinskih sredstava veterinarskim ambulantama, u skladu sa obuhvatom predviđenim Ugovorom odnosno anexamom ugovora za ustupanje javnih poslova, odnosno Rješenjima o određivanju veterinarskih ambulanti za sprovođenje javnih poslova.

Laboratorijsku dijagnostiku bolesti životinja u skladu sa Programom mjera vršila je Specijalistička veterinarska laboratorija, u skladu sa zakonskim ovlaštenjem.

Veterinarska inspekcija je vršila kontrolu sprovođenja mjera po Programu mjera.

Specijalistička veterinarska laboratorija je za potrebe Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, a u skladu sa Programom obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja u 2018. godini („Sl. list CG“ broj 9/18), obezbijedila adekvatan prijem i čuvanje u kontrolisanim temperaturnim uslovima, evidentiranje i pravovremenu raspodjelu vakcina i bioloških dijagnostičkih sredstava ovlaštenim veterinarskim ambulantama u Crnoj Gori i to:

Vrsta biološkog sredstva	Raspoređena količina po ambulantama
Vakcina protiv antraxa	2.400
Avitubal	300
Bovitubal	72.800
Plivak- KS	33.900
Epruvete	172.333
Igle za vakutainer	137.693
Holderi	39.000
Bar kodovi	138.750

Izveštavanje o pojavi i kretanju zaraznih bolesti životinja

Uprava je pratila pojavu i kretanje zaraznih bolesti životinja u Crnoj Gori u 2018.godini, pripremala mjesečne izvještaje o pojavi i kretanju zaraznih bolesti koje su objavljene i na

internet stranici Uprave. Uprava je kontinuirano vršila razmjenu podataka sa Institutom za javno zdravlje o kretanju zaraznih bolesti životinja odnosno ljudi, na mjesečnom nivou.

Podaci o pojavi i kretanju zaraznih bolesti životinja dostavljeni su i Međunarodnoj organizaciji za zdravlje životinja.

Dijagnostikovane zarazne bolesti životinja u 2018.godini:

Naziv bolesti	Broj žarišta	Broj i vrsta zaraženih životinja
Paratuberkuloza	2	2 goveda
Infektivni rinotraheitis goveda / infektivni pustolozni vulvovaginitis-IBR/IPV	16	24 krava
Bolest virusnog proliva / bolest sluzokože goveda - BVD	19	28 krava
Trihineloz (zoonoza)	6	4 divlje i 2 domaće svinje
Artritis i encefalitis koza	3	8 koza
Q groznica	21	46 goveda i 215 ovaca/koza
Enzootski pobačaj ovaca/koza	7	3 koze i 28 ovaca
Američka kuga pčelinjeg legla	8	22 pčelinjih društava
Varoza	1	1 pčelinjih društava
Nozemoza	8	16 pčelinjih društava
Lajšmanioza pasa (zoonoza)	19	19 pasa
<i>Salmonella enteritidis</i>	3	
Maedi visna	1	5 ovaca
Enterotoksemija ovaca / dizenterija jagnjadi	1	1 ovca
Zarazni ektim ovaca	1	2 ovce
Enzootska leukoza goveda	1	2 krave

Praćenje epizootičke situacije i dijagnostika zaraznih i parazitskih bolesti

Tokom godine vršeno je stalno praćenje epizootičke situacije, a posebno slučajevi radi blagovremenog otkrivanja pojave i preventivno djelovanje u cilju održavanja stabilne epizootičke situacije u Crnoj Gori.

Sprovedena su sljedeća dijagnostička ispitivanja u cilju praćenja i ranog otkrivanja naročito opasnih zaraznih bolesti:

Slinavka i šap

Radi održavanja statusa zemlje slobodne od slinavke i šapa bez vakcinacije dobijenog od Međunarodne organizacije za zdravlje životinja - OIE, Uprava je sačinila stručno uputstvo za aktivni nadzor - dijagnostičko ispitivanje uzoraka prijemčivih životinja. Uzorci – 300 uzoraka krvi goveda, ovaca i koza, su nasumično izabrani od strane Specijalističke veterinarske laboratorije sa ciljem dokazivanja odsustva infekcije, njenog svođenja na prihvatljiv nivo statističke sigurnosti od 95% na nivou Crne Gore. Ispitivanjem svih 300 uzoraka (150 goveda + 150 ovaca) nije utvrđeno prisustvo specifičnih antitijela na virus bolesti slinavka i šap.

Tokom 2018. godine nije prijavljena ni jedna klinička sumnja na bolest slinavka i šapa.

Afrička kuga svinja

U cilju praćenja i ranog otkrivanja pojave ove bolesti, s obzirom da je već prisutna u većem broju evropskih zemljama (posebno istočnoevropske zemlje), sproveden je pasivni monitoring kod domaćih svinja i aktivni monitoring kod domaćih i divljih svinja.

Tokom 2018. godine nije prijavljena ni jedna klinička sumnja na bolest afričke kuge svinja.

U dijelu pasivnog monitoringa, u devet slučajeva sumnje na pojavu bolesti klasična kuga svinja izvršeno je i dodatno ispitivanje na prisustvo virusa afričke kuge svinja kod domaćih svinja, imajući u vidu skoro identičnu kliničku manifestaciju ove dvije bolesti. Ni u jednom

dostavljenom uzorku iz navedenih devet slučajeva nije utvrđeno prisustvo sekvence DNK virusa afričke kuge svinja, odnosno prisustvo bolesti nije utvrđeno.

U dijelu aktivnog monitoringa, ispitano je ukupno 303 uzoraka od divljih svinja i ni u jednom dostavljenom i ispitanom uzorku svinja nije utvrđeno prisustvo specifičnih antitijela protiv virusa uzročnika afričke kuge svinja.

Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove sprovela je niz mjera za sprječavanje unošenja bolesti afričke kuge svinja u Crnu Goru:

- donesena Naredba o zabrani uvoza i tranzita pošiljki živih domaćih i divljih svinja mesa i proizvoda od svinja radi sprečavanja unošenja opasne zarazne bolesti afričke kuge svinja ("Sl. list CG" br. 70/18 od 31.10.2018);
- intenzivirana saradnja sa Lovačkim savezom, sprovedene radionice sa ciljem upoznavanja lovaca sa osnovnim karakteristikama ove bolesti posebno kod divljih svinja, mjerama koje je Uprava Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja preduzela u cilju prevencije pojave ove bolesti u Crnoj Gori, kao i njihovim obavezama kao korisnika crnogorskih lovišta;
- edukacija i ostalih subjekata koji su povezani sa rizicima vezanim za ovu zaraznu bolest (veterinarsko osoblje, držaoca životinja,...)
- izrađeni flajeri koji su raspodijeljeni svim lovcima na teritoriji Crne gore, preko Lovačkog saveza, zatim veterinarskim ambulantama i postavljeni na svim graničnim prelazima.

Q groznica

Obzirom na pojavu ove bolesti u predhodnim godinama, a naročito imajući u vidu da je zoonoza, poseban akcenat je stavljen na praćenje pojave ove bolesti.

U 2018. godini na 21 gazdinstvu dijagnostikovana Q groznica, i to kod 46 goveda i 215 ovaca. Na pomenutom gazdinstvu su odmah preduzete propisane mjere u cilju iskorjenjivanja ove bolesti (laboratorijska ispitivanja, eutanazija svih pozitivnih grla, biosigurnosne mjere).

Utvrđivanje uzročnika pobačaja krava, ovaca i koza

Držaoci krava, ovaca i koza obavezni su da svaki pobačaj kod ovih životinja prijave veterinarskoj ambulanti. Svi pobačaji krave, ovce ili koze koji su od strane držaoca životinja prijavljeni veterinarima na terenu i, u slučaju sumnje na pobačaj zarazne etiologije, dostavljeni Specijalističkoj veterinarskoj laboratoriji, ispitani su u svrhu utvrđivanja uzročnika pobačaja krava, ovaca i koza. Najčešće je izolovana Neospora caninum, zatim Chlamydia abortus ovaca /koza.

Naknada štete držaocima životinja

U skladu sa Zakonom o veterinarstvu, Uprava je odlučivala o pravu vlasnika na naknadu štete i visini štete, na osnovu rješenja službenog veterinara i zapisnika o sprovedenoj procjeni vrijednosti životinja, za životinje koje su usmrćene ili zaklane, stvari i sirovine koje su oštećene ili uništene prilikom sprovođenja mjera.

Tokom 2018. godine, predato je 37 zahtjeva za naknadu štete od strane držaoca životinja za štetu nastalu zbog sumnje odnosno pojave bolesti (američke kuge pčelinjeg legla, enzootske leukoze goveda, Q groznice, plavi jezik, tuberkuloza). U slučajevima u kojima je utvrđeno da su držaoci životinja ispunili zakonom propisane obaveze (30 zahtjeva) isplaćena je naknada štete u iznosu od 78.956 EUR (američka kuga pčelinjeg legla, enzootska leukoza goveda, Q groznica, tuberkuloza).

Tuberkuloza goveda

Radi blagovremenog otkrivanja i suzbijanja tuberkuloze kod svih goveda starijih od šest nedjelja veterinarske ambulante su vršile dijagnostičko ispitivanje jednokratnim intradermalnim tuberkulinskim testom (bovini), a u slučaju sumnjive ili pozitivne reakcije izvođen je komparativni intradermalni tuberkulinski test (retuberkulinizacija bovinim i avijarnim tuberkulinom).

U 2018. godini, od ukupno 68 566 goveda, 68 439 goveda je ispitano po Programu obaveznih mjera zdravstvene zaštite dok ostale su ostala goveda (57 432) ispitana u okviru sprovođenja mjera u karantinu za uvezena goveda. Kod svih goveda koja su prilikom tuberkulinizacije imala sumnjivu/pozitivnu reakciju na bovinu tuberkulin izvršena je retuberkulinizacija. Nakon retuberkulinizacije nije utvrđen ni jedan pozitivan rezultat na tuberkulozu goveda, od ukupno 5 dostavljena uzorka ni u jednom nije utvrđeno prisustvo *Mycobacterium bovis*. Podaci o ispitanim govedima na gazdinstvu bilježe se u Veterinarskom informacionom sistemu, za svako pojedinačno ispitano govedo.

Ova mjera se u potpunosti finansira iz budžeta Uprave, osim za ispitivanje u karantinu, kada troškove snosi uvoznik.

Enzootska leukoza goveda

Specijalistička veterinarska laboratorija je vršila serološko ispitivanje goveda starija od 24 mjeseca iz uzoraka krvi goveda radi ispitivanja na brucelozu.

U 2018. godini ukupno je ispitano) 49836 uzoraka krvi goveda kroz Program mjera, goveda starijih od 24 mjeseca. Takođe, u skladu sa propisima, na svim gazdinstvima sa utvrđenom enzootskom leukozom goveda (bez obzira na starost) ispitana su sva goveda, a ispitivanja i na goveda u karantinu.

Laboratorijskim ispitivanjima utvrđeno je prisustvo specifičnih antitijela na enzootsku leukozu u ukupno 8 uzoraka krvnih seruma, svi sa teritorije opštine Ulcinj.

Nad svim pozitivnim govedima kao i na gazdinstvima sa zabilježenim slučajevima enzootske leukoze goveda sprovedene su propisane veterinarske mjere.

Nakon 2004. i 2005. godine, kada je izbijanje enzootske leukoze zabilježeno u većem obimu, i kada su sprovedene veterinarske mjere u cilju suzbijanja bolesti, posljednjih godina utvrđuje se približno isti broj sero-pozitivnih goveda tokom godine, odnosno pojavljivanje ove bolesti u Crnoj Gori je zadržano na relativno niskom nivou. Ovi rezultati govore u prilog dobroj, pravovremenoj i stručnoj primjeni mjera za suzbijanje leukoze, sa jedne strane, ali ukazuje i na permanentno prisustvo virusa enzootske leukoze goveda u populaciji goveda u Crnoj Gori, a posebno, na području opštine Ulcinj, zbog čega će ovo oboljenje i u narednom periodu biti predmet pažnje i nadzora veterinarske službe.

Bruceloza goveda, ovaca i koza

Radi otkrivanja i suzbijanja bruceloze vršeno je dijagnostičko ispitivanje krvnih seruma goveda starijih od 12 mjeseci (osim mužjaka za tov), ovaca i koza starijih od 6 mjeseci na gazdinstvima u pograničnim opštinama: Republika Srbija, Bosna i Hercegovina, Republika Albanija i Republika Kosovo. Cilj ispitivanja je blagovremeno praćenje i eventualno otkrivanje mogućeg unošenja uzročnika bruceloze na teritoriju Crne Gore iz država u okruženju u kojima je prisutna ova bolest odnosno zbog nepoznate epizootiološke situacije po pitanju ove bolesti u nekim od država okruženja.

Goveda

Ukupno je ispitano 57 432 uzoraka krvnih seruma goveda na brucelozu.

Ni u jednom dostavljenom i ispitanom uzorku nije utvrđeno prisustvo specifičnih antitijela protiv *Brucella* spp.

Ovce i koze

Ukupno je ispitano 77 812 uzoraka krvnih seruma ovaca i koza sa gazdinstava koja se nalaze u pograničnim opštinama prema Republici Srbiji, Bosni i Hercegovini, Republici Albaniji i Republici Kosovo. Dodatno, vršeno je dijagnostičko ispitivanje uzoraka dostavljenih kod pobačaja goveda, ovaca i koza i ni u jednom nije utvrđeno prisustvo *Brucella* spp, uzročnika bruceloze.

Ni u jednom dostavljenom i ispitanom uzorku nije utvrđeno prisustvo specifičnih antitijela protiv *Brucella melitensis*.

Iako je na osnovu dobijenih rezultata situacija u Crnoj Gori zadovoljavajuća, mora se biti posebno oprezan obzirom na mali obuhvat i prisustvo ove bolesti u okruženju.

Ispitivanje svih ovaca i koza na brucelozu je osnov za dodjelu statusa gazdinstva slobodnog od bruceloze, a cilj je status zemlje slobodne od bruceloze. Dodatno, ova bolest je zoonoza.

Bolesti pčela

Radi otkrivanja i suzbijanja pojave zaraznih bolesti pčela vršena su ispitivanja 201 uzorka pčela i/ili pčelinjeg legla. Američka kuga, kao najopasnija bolest pčela na našim prostorima, je registrovana na teritoriji 3 opština (Pljevlja, Bijelo Polje i Berane), u 6 pčelinjaka i ukupno 22 pčelinjih društava. Na pčelinjacima sa utvrđenim pozitivnim slučajevima sprovedene su mjere po nalogu službenih veterinara. Takođe, izvršen je pregled svih pčelinjih društava u krugu od 3km od zaraženog pčelinjaka. Ova bolest konstantno je prisutna tokom poslednjih 10 godina, u manjem ili većem obimu.

Bolesti riba i školjki

Radi praćenja prisustva, otkrivanja i suzbijanja bolesti riba i školjki vršeno je dijagnostičko ispitivanje uzoraka riba odnosno školjki uzetih iz registrovanih ribnjaka i uzgajališta.

Bolesti slatkovodnih riba

Radi otkrivanja i praćenja bolesti slatkovodnih riba, sprovedeno je uzorkovanje u registrovanim ribnjacima na području Crne Gore. Specijalistička veterinarska laboratorija sprovedla je uzorkovanje i ispitivanja na prisustvo virusne hemoragične septikemije (VHS) i zarazne hematopoetske nekroze (IPN) u skladu sa uputstvom koje donosi Uprava na predlog Specijalističke veterinarske laboratorije.

Tokom proljeća i jeseni 2018. godine i uzorkovano je i laboratorijski ispitano 102 uzorka.

Uzorkovanja je vršio tim Specijalističke veterinarske laboratorije. Uzorci kalifornijske pastrmke su uzimani sa ribnjaka sa cjelokupne teritorije Crne Gore. Na samim ribnjacima vršen je klinički pregled, a u laboratorija patomorfološki pregled i bakteriološka ispitivanja. Cilj monitoringa je utvrđivanje zdravstvenog stanje kalifornijske pastrmke sa posebnim osvrtom na prisustvo virusnih bolesti -VHS i IPN, mlađi i bakterijskih bolesti kalifornijske pastrmke - na furunkulozu i renibakteriozu. Virusološkim ispitivanjima uzoraka pastrmske mlađi nije utvrđeno prisustvo virusa izazivača virusne hemoragične septikemije (VHS) niti virusa izazivača zarazne hematopoetske nekroze (IPN).

Ni u jednom uzorku nije izolovan patogen opasan po zdravlje ljudi, niti je utvrđeno prisustvo uzročnika bolesti koje podliježu obavezi prijavljivanja OIE-u.

Bolesti školjki

Ispitivanje školjki u registrovanim uzgajalištima u Bokotorskom zalivu u odnosu na prisustvo bonamioze - infekcije izazvane sa *Bonamia ostreae* kod evropske ostrige (*Ostrea edulis*) i martelioze - infekcije izazvane sa *Marteilia refringens* kod mediteranske dagnje (*Mytillus galloprovincialis*).

Patohistološkim i citološkim ispitivanjem ni u jednom uzorku mediteranske dagnje (mušulje) nije utvrđeno prisustvo infekcije parazitom *Marteilia refringens* kao ni prisustvo parazita *Bonamia ostreae* u uzorkovanom materijalu evropske ostrige.

Klasična kuga svinja

Radi sprječavanja pojave klasične kuge svinja sprovedena je vakcinacija domaćih svinja u cilju stalnog održavanja aktivnog imuniteta protiv virusa klasične kuge svinja, kao i dijagnostičke i druge mjere u cilju blagovremenog otkrivanja i suzbijanja pojave klasične kuge svinja.

Vakcinacija domaćih svinja i kontrola uspjehnosti imunizacije

Ukupno je vakcinisano 26 364 svinja na svim gazdinstvima na kojima se drže i uzgajaju svinje, vakcinom pripremljenom od atenuiranog K soja virusa, prema uputstvu proizvođača.

Zbog kliničke sumnje na klasičnu kugu svinja ispitano je 10 uzoraka i ni u jednom ispitanom uzorku, nije utvrđeno prisustvo sekvence RNK virusa klasične kuge svinja, odnosno zaraza nije potvrđena.

Devet godina zaredom u Crnoj Gori se ne registruje klasična kuga svinja što je od izuzetne važnosti jer se planira prestanak vakcinacije domaćih svinja protiv ove bolesti 2020. godine što je jedan od uslova u pregovaračkom procesu (dobijena saglasnost Evropske komisije).

Uzorkovanje krvi za kontrolu imunološkog statusa izvršeno je skladu sa planiranim brojem uzoraka.

Ukupno je ispitano 1 065 uzoraka vakcinisanih domaćih svinja, a procenat na nivou cijele Crne Gore seropozitivnih svinja (uspješno vakcinisanih svinja) u odnosu na broj ispitanih, iznosi 99,64% i veći je od zadovoljavajućeg (80%). Rezultati potvrđuju da je vakcinacija uspješno sprovedena i da je populacija svinja u Crnoj Gori odgovarajuće zaštićena od klasične kuge svinja (zadovoljavajući imunitet).

Monitoring divljih svinja na klasičnu kugu svinja

Program aktivnog nadzora divljih svinja na klasičnu kugu svinja sprovodi se u Crnoj Gori od 2008. godine i do danas nije dokazana cirkulacija virusa klasične kuge svinja u populaciji divljih svinja.

Cilj programa je da se serološkim praćenjem populacije divljih svinja dokaže odsustvo ili prisustvo bolesti u populaciji. Pretpostavlja se da je rizik od izbijanja bolesti u lovištima u zemlji istovjetan.

Uzorkovanje je sprovedeno na području 28 lovišta, na području cijele zemlje. Tokom 2018. godine, ispitano je ukupno 303 uzoraka. Ni u jednom od ukupno 303 dostavljena uzorka tjelesne tečnosti divljih svinja, nije utvrđeno prisustvo specifičnih antitijela protiv virusa uzročnika klasične kuge svinja.

BJESNILO

Mjere za otkrivanje i suzbijanje pojave bjesnila kod domaćih životinja

Radi sprječavanja pojave bjesnila vrši se vakcinacija pasa i mačaka, kao i dijagnostičke i druge mjere u cilju otkrivanja i suzbijanja pojave bjesnila. Sredstva za nabavku vakcina protiv bjesnila za pse i mačke u registrovanim skloništima za napuštene kućne ljubimce obezbijeđena su iz

budžeta Uprave. Vakcinacija pasa i mačaka je obaveza držaoca životinja u cilju stalnog održavanja aktivnog imuniteta protiv virusa bjesnila. Izvršena je distribucija zahtjevane količine vakcina i u 2017. godini veterinarskim ambulantama koje imaju ugovore sa registrovanim skloništima.

U cilju praćenja prisustva bjesnila, vršeno je i sakupljanje i ispitivanje životinja sa sumnjom na bjesnilo, tzv. "indikator životinja" (domaći i divlji sisari).

U 13 dostavljenih uzoraka nije utvrđeno prisustvo virusa bjesnila, kao ni u uzorcima lisica dostavljenih za kontrolu uspješnosti oralne vakcinacije.

Posljednji slučaj bjesnila zabilježen je u martu 2012. godine i od tada nema pozitivnih slučajeva. Prije 2012. godine radilo se o značajnom broju slučajeva (između 10 i 60 godišnje).

Razlog je svakako činjenica da se od jeseni 2011. godine sprovodi dva puta godišnje kampanja peroralne vakcinacije lisica protiv ove bolesti, uz podršku Evropske unije. Nakon sprovedenih petnaest kampanja peroralne vakcinacije (jesen 2011, proljeće i jesen 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017 i 2018. godine) stvoren je vjerovatno već dovoljno visok nivo zaštite populacije divljih životinja protiv ove bolesti koji je i doveo do izostanka klinički manifestnog oboljenja kod njih, a posljedično tome i do značajnog smanjivanja broja sumnjivih životinja. I države u okruženju sprovode iste aktivnosti, što takođe doprinosi smanjenju sumnjivih i pozitivnih slučajeva bjesnila, obzirom da su divlje životinje, prvenstveno lisice, glavni rezervoar virusa bjesnila, čije kretanje svakako nije ograničeno na teritoriju jedne države.

Za sada su od strane EU obezbijeđena sredstva za sprovođenje oralne vakcinacije divljih životinja zaključno sa proljećem 2020. godine.

Suzbijanje bjesnila kod divljih životinja i monitoring uspješnosti vakcinacije

Radi suzbijanja bjesnila kod lisica i drugih divljih životinja tokom 2018. godine, sprovedena je četrnaesta (proljeće) i petnaesta (zima) kampanja oralna vakcinacija lisica i drugih divljih životinja distribucijom vakcina –mamaca iz aviona na cijeloj teritoriji Crne Gore, izuzev u urbanim područjima, na vodenim i močvarnim površinama i u području vojnih zona, finansirana od EU, kroz IPA 2014.

Nakon sprovedene oralne vakcinacije vrši se monitoring uspješnosti vakcinacije, uz učešće lovačkih organizacija, nad uzorcima lisica vrši se procjena starosti lisica, ispitivanje nivoa antitijela na virus bjesnila ELISA testom i prisustvo biomarkera tetraciklina u zubima/kostima. Ukoliko su ovi nalazi pozitivni, smatra se da je lisica konzumirala mamac, odnosno da je vakcinisana.

Na osnovu Programa obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja u 2018. godini je, tehnikom fluorescentnih antitijela, ispitano 387 uzoraka pri čemu, ni u jednom uzorku moždanog tkiva lisica, nije utvrđeno prisustvo antigena virusa bjesnila.

Antraks

U Crnoj Gori određena su tri antraksna distrikta na području opština, Ulcinj i Žabljak gdje je izvršena je vakcinacija 2.712 prijemčive životinje (989 goveda i 1.723 ovce) u cilju stalnog održavanja aktivnog imuniteta protiv antraksa, vakcinom koja sadrži suspenziju živih spora *Bacillus anthracis*, u skladu sa uputstvom proizvođača vakcine. Vakcinacija životinja u antraksnim distriktima vrši se 20 narednih godina od datuma utvrđivanja bolesti.

Atipična kuga živine (Newcastle disease)

Radi sprječavanja pojave atipične kuge živine obavezna je vakcinacija živine u cilju stalnog održavanja aktivnog imuniteta protiv atipične kuge živine na gazdinstvima na kojima se drži i

uzgaja. Vakcinacija je obaveza vlasnika živine. U cilju monitoringa uspješnosti imunizacije vakcinisane živine izvršeno je serološko ispitivanje na atipičnu kogu živine sprovedeno je tokom oktobra/decembra 2018. godine. Ukupno je ispitano 1679 uzoraka sa 56 farme/objekta, od čega je u 1.549 uzorka ili u 92.23% utvrđeno prisustvo specifičnih antitijela na virus atipične kuge živine. Ovi podaci ukazuju na izloženost ispitivanih jedinki virusu Newcastle bolesti – odnosno da je jato adekvatno imunološki zaštićeno od ove bolesti, vjerovatno kao posljedica uspješno izvršene vakcinacije živine.

U većini objekata / farmi živine (49 od 56) koji se bili obuhvaćeni ovim ispitivanjima utvrđen je vrlo visok procenat sero-pozitivnih jedinki (preko 80%) što ukazuje na uspješnost izvršene vakcinacije protiv atipične kuge živine i da je jato adekvatno imunološki zaštićeno od ove bolesti.

Bolest kvrgave kože goveda

Na teritoriji cijele Crne Gore sprovedena je vakcinacije čitave populacije goveda nakon što je završena vakcinacija protiv bolesti plavog jezika. U 2018. godini ukupno je vakcinisano 71.471 govedo.

U 2018. godini nije bilo pojave pozitivnih slučajeva bolesti kvrgave kože goveda.

Specijalistička veterinarska laboratorija je tokom 2018. godine izvršila ukupno 8 laboratorijskih ispitivanja uzoraka sumnjivih na bolest kvrgave kože, i to: 5 ispitivanja briseva nosa, 1 ispitivanje uzoraka pune krvi i 2 ispitivanja uzoraka isječaka kože, svih 8 sumnjivih uzoraka bili su negativni na prisustvo genoma virusa bolesti kvrgave kože goveda.

U skladu sa Planom preventivnih mjera za suzbijanje bolesti kvrgave kože, bolesti plavog jezika i drugih potencijalno opasnih zaraznih bolesti u 2018. godini, koji je usvojila Vlada Crne Gore, obezbijeđena su sredstva za nabavku vakcina, sprovođenje vakcinacija i potrebna laboratorijska ispitivanja. Vakcinacija je potpuno besplatna za držaoce goveda.

Kao 2016 i 2017. godine, Evropska komisija je i u 2018. godini nastavila sa podrškom u kontrolu ove bolesti. U 2018. godini EK je donirala 95.000 doza vakcina.

Uprava je pripremila Program vakcinacije goveda protiv bolesti kvrgave kože u Crnoj Gori, po kojem je sprovedena vakcinacija u 2018. Ovaj program je dostavljen i Evropskoj Komisiji.

Bolest plavog jezika

Nakon izbijanja bolesti plavog jezika u drugoj polovini 2016. godine, u kontinuitetu, drugu godinu zaredom, realizovane su aktivnosti za nabavku i sprovođenje vakcinacije protiv plavog jezika.

Vakcinacija je počela u aprilu i do 30. juna završena je kompletna akcija vakcinacije goveda i ovaca protiv bolesti plavog jezika.

Ukupan broj vakcinisanih goveda protiv bolesti plavog jezika je 72653, od čega je jednokratna vakcincija, radi održavanja stečenog imuniteta, sprovedena na 68122 goveda, a dvokratna kod 4521 goveda (stvaranja imuniteta protiv ove bolesti kod nevakcinisanih goveda). Ukupno je vakcinisano 188830 ovaca (jednokratna vakcinacija).

Od maja 2017. godine nije bilo ni jednog slučaja pojave bolesti.

Sprovedena masovna vakcinacija goveda i ovaca protiv bolesti plavi jezik tokom proljeća 2017. godine uspjela je u potpunosti da presiječe lanac prenošenja bolesti i spriječi pojavljivanje novih slučajeva bolesti.

Avijarna influenza

Dijagnostičko - serološko ispitivanje na avijarnu influencu (ptičiji grip) u okviru aktivnog monitoringa domaće živine, sprovedeno je tokom novembra/decembra 2018. godine na osnovu Programa obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja u 2018. godini i na osnovu Stručnog uputstva Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove Crne Gore broj 323/18-0303-4060 od 18.09.2018. godine, a u svrhu praćenja i brzog blagovremenog otkrivanja eventualne pojave ove bolesti na prostorima Crne Gore kod domaće živine - prvenstveno koka nosilja.

Ispitivanje je sprovedeno tokom oktobra/decembra 2018. godine, neposredno nakon migratornog talasa kojim su migratorne ptice preko teritorije Crne Gore migrirale u pravcu juga. Osnovni cilj ispitivanja je bilo utvrđivanje eventulanog prisustva virusa avijarne influence na teritoriji Crne Gore nakon „preleta“ velikog broja migratornih ptica tokom jesenje migratorne sezone, imajući u vidu povećani rizik od unošenja virusa tokom tog perioda.

Prikupljeni su uzorci krvi koka nosilja 1679 i dostavljani Specijalističkoj veterinarskoj laboratoriji u Podgorici radi laboratorijske obrade. Ni u jednom dostavljenom i ispitanim uzorku krvi kokošaka nije utvrđeno prisustvo specifičnih antitijela na virus avijarne influence, iz čega se može zaključiti da živina koja je ispitivana nije bila u kontaktu sa virusom avijarne influence.

Dostava trahealnih/kloakalnih briseva divljih ptica izvršena je tokom decembra mjeseca 2018. godine. Dostavljeni uzorci su uzimani od divljih ptica iz regiona Donje Zete.

Dostavljeno je ukupno 300 uzorka briseva, od čega 150 trahealnih i 150 kloakalnih briseva. Brisevi su uzimani od divljih vodenih ptica i to: Aythya ferina, Anas crecca, Aythya marila, Aythya nyroca, Anas platyrhynchos.

Molekularno dijagnostičkom metodom – Real-time PCR ni u jednom uzorku kloakalnih briseva nije detektovao prisustvo sekvence virusa avijarne influence (M-gen)

Laboratorijskim ispitivanjem uzoraka organa uginulih prica nije detektovana sekvenca RNK virusa avijarne influence.

Bovina spongiformna encefalopatija (BSE)

Dijagnostičko ispitivanje goveda na bovinu spongiformnu encefalopatiju (BSE) se sprovodi u Crnoj Gori, počev od druge polovine juna 2017. godine na osnovu Programa obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja u 2017. godini („Sl. List CG“ broj 12/2017) i Pravilnika o mjerama za sprječavanje pojave, otkrivanje, suzbijanje i iskorjenjivanje transmisivnih spongiformnih encefalopatija ("Službeni list CG", br. 54/2015), a u cilju blagovremenog otkrivanja i suzbijanja prisustva ove bolesti.

U 2018. godini, ispitivanja su vršena kod svih goveda starijih od 30 mjrseci koja su zaklana za ishranu ljudi u odobrenim objektima za klanje i kod svih goveda, bez obzira na starost, sa simptomima koji upućuju na BSE. Ispitivanju podliježu autohtona kao i goveda iz uvoza.

Takođe, prdviđeno je i ispitivanje svih goveda bez obzira na starost, sa simptomima koji upućuju na BSE.

U 2018. godine ukupno je ispitano 3326 uzoraka goveda uzetih na liniji klanja (goveda starija od 30 mjeseci). Ni u jednom uzorku nije utvrđeno prisustvo BSE.

Uzorkovanje uzoraka kaudalnog moždanog stabla goveda vrše ovlašćeni veterinari na liniji klanja u odobrenim objektima za klanje, a ispitivanje vrši Specijalistička veterinarska laboratorija. Uzorkovanje, dostava uzoraka, laboratorijska ispitivanja vrše se u skladu sa pravilnikom i Uputstvom za sprovođenje programa monitoringa i plan uzimanja uzoraka za ispitivanje goveda na bolest bovina spongiformna encefalopatija (BSE), koje je donijela Uprava. Laboratorijsko ispitivanje vrši Specijalistička veterinarska laboratorija.

IDENTIFIKACIJA I REGISTRACIJA ŽIVOTINJA

Tokom 2018. godine sprovedene su redovne aktivnosti na poslovima identifikacije i registracije životinja. Operativan i funkcionalan sistem identifikacije i registracije životinja od ključne je važnosti za unapređenje kontrole njihovog zdravstvenog stanja, kao i suzbijanje i iskorjenjivanje bolesti životinja. Jedinica za identifikaciju i registraciju životinja je u 2018. godini u cilju unaprjeđivanja baze i tačnosti podataka u Centralnom registru gazdinstava preduzela niz aktivnosti na utvrđivanju što tačnijeg brojnog stanja životinja. Od tačnosti ovih podataka zavisi veliki broj povezanih aktivnosti Uprave i drugih organizacija i institucija u narednom periodu, između ostalog predstavlja osnov za planiranje zdravstvene zaštite životinja, sticanje statusa zemlje slobodne od bolesti što će stvoriti uslove za nesmetanu trgovinu životinjama i proizvodima životinjskog porijekla. Takođe, predstavlja i osnov za sigurnu procjenu pri odobravanju podrške kroz dostupne programe Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja. Elektronska baza se ažurira kroz redovno praćenje aktivnosti koje veterinarske ambulante obavljaju vezano za preventivne mjere zdravstvene zaštite i registraciju gazdinstava i identifikaciju životinja, evidencije kretanja životinja. Na osnovu ovoga se identifikuju gazdinstva koja ne sprovode zakonom propisane mjere i pripremaju planovi kontrole koje sprovodi veterinarska inspekcija. Najčešće uočene nepravilnosti odnose se na neredovne prijave kretanja i klanja, greške pri unosu podataka vezane za pol, starost, promjene vlasnika gazdinstva, preregistrovana uvezena grla, nedefinisan odlazak i dr. Uprava je organizovala i vršila stalnu stručnu kontrolu rada veterinarskih ambulanti posebno u dijelu sprovođenja Programa mjera zdravstvene zaštite životinja po programima 2. TBC, 3. Enzootska leukoza goveda, 4. Bruceloza goveda, ovaca i koza, 7. Plavi jezik, 8. Bolset kvrgave kože, 12. Klasična kuga svinja i 15. Identifikacija i registracija životinja, s ciljem eliminisanja grešaka pri radu, provjerom stanja na gazdinstvima i upoređivanjem stanja u bazi podataka i dokumentacije ovlašćenih veterinarskih ambulanti. Izvršeno je proširenje Elektronske baze podataka za unos podataka o statusima gazdinstava sa govedima i ovcama slobodnih od tuberkuloze, bruceloze i enzootske leukoze goveda.

Cilj dodjele statusa i njihovo održavanja je promet goveda i mliječnih proizvoda na cijeloj teritoriji Crne Gore i na teritoriji Evropske Unije, ukoliko životinje potiču iz stada koje ima status slobodan na određene bolesti kretanje životinja i proizvoda životinjskog porekla moguće je bez ograničenja. Vrlo je važno napomenuti da je zdravstveni status indikator stanja u vezi određene bolesti. Krajnji cilj je ostvarivanje statusa cijele zemlje službeno slobodne od ovih bolesti. Centralni registar i Elektronska baza podataka kreirani su i za potrebe veterinarske inspekcije jer je u procesu dobijanje i održavanje zdravstvenih statusa na TBC, enzotsku leukozu goveda i brucelozu njihova uloga ključna.

Tokom 2018. godine izvršena je identifikacija svih neidentifikovanih goveda, ovaca i koza posebno kroz programe vakcinacije protiv bolesti kvrgave kože i plavog jezika, jer je na terenu uočeno da određeni broj držaoca nije ispunio zakonsku obavezu identifikacije i registracije u propisanim rokovima.

U toku 2018. godine nastavljena je saradnja sa savjetodavnom službom u stočarstvu Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja u dijelu kontrole zahtjeva vlasnika za promjenu pogrešno upisanih podataka o rasi, polu i datumu rođenja goveda kao i kontrola ispunjenosti preduslova propisanih Agrobudžetom za 2018. godinu (osim zahtjeva za I&R kontrola se odnosila i na sprovođenje mjera po Programu obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja).

Naročita pažnja posvećena je podizanju nivoa informisanosti držaoca životinja, kao ključnih aktera u sistemu I&R životinja, o njihovim obavezama i dužnostima u pogledu prijave novih gazdinstava, prijava kretanja sa i na gazdinstvo, novorođenih životinja, uginulih ili zaklanih životinja, zdravstvene zaštite životinja u 2018. godini.

Baza podataka je povezana sa bazom Ministarstva rada i socijalnog staranja (kancelarija UNDP) preko web servisa i radi automatske razmjena podataka kroz projekt „Socijalni karton – automatska razmjena podataka“. Takođe, povezana je sa Registrom poljoprivrednih gazdinstava - „Farm Registar“ (MIDAS projekt) preko web servisa radi povlačenja podataka prema „Farm Registru“.

Nastavljena je saradnja sa Zavodom za statistiku – MONSTATOM na uvezivanju registara i baza podataka, definicija i potreba statistike stočarstva.

ZAŠTITA DOBROBITI ŽIVOTINJA

Tokom 2018. godine u dijelu zaštite dobrobiti životinja sprovedene su aktivnosti na daljem stvaranju pravnog okvira za zaštitu pojedinih vrsta, odnosno kategorija životinja. U skladu sa zakonom o zaštiti dobrobiti životinja utvrđeni su veterinarsko sanitarni uslovi, odnosno izdata rješenja za:

- 7 objekata za prodaju kućnih ljubimaca i hrane za kućne ljubimce (Pet-shop), rješenja koja su izdata nakon neposrednog uvida na licu mjesta i provjere ispunjenosti propisanih uslova;
- 1 pansiona–objekat za privremeni smještaj kućnih ljubimaca, rješenje izdato nakon neposrednog uvida na licu mjesta i provjere ispunjenosti propisanih uslova sa periodom od šest mjeseci da se navedeni nedostaci odklone;
- 1 sklonište za napuštene životinje (kućne ljubimce) za privremeni smještaj kućnih izdato privremeno rješenje nakon neposrednog uvida na licu mjesta i provjere ispunjenosti propisanih uslova sa periodom od šest mjeseci da se navedeni nedostaci odklone.

U Registar gazdinstava na kojima se drže i uzgajaju životinje, postupajući po zahtjevu, upisano je:

- 303 držaoca pčela;
- 28 držaoca koka nosilja;
- 4 držaoca tovnih piladi;
- 1 držalac tovnih ćurića; i
- 2 držaoca japanskih prepelica.

Svi odobreni objekti upisani su u Registar objekata iz oblasti dobrobiti životinja koji je objavljen na Internet stranici Uprave.

U skladu sa prepoznatim prioritetima u Sektorskoj analizi za utvrđivanje predloga prioriternih oblasti od javnog interesa i potrebnih sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija iz državnog budžeta u 2018. godini, pripremljen je i sproveden javni konkurs za projekte i programe nevladinih organizacija u 2018. godini, kao jedan od strateških ciljeva u ostvarenju saradnje sa NVO društvima koja se bave zaštitom dobrobiti životinja. Početkom maja 2018. godine, ministarstvo je raspisalo dva javna konkursa iz oblasti zaštite dobrobiti životinja:

- Javni konkurs „Prikupljanje i ažuriranje podataka o broju jedinki u populaciji pasa litalica“, gdje je ukupna raspoloživa vrijednost sredstava iznosila 30.000 EUR
- Javni konkurs „Izgradnja i upravljanje skloništima za napuštene kućne ljubimce“, gdje je ukupna raspoloživa vrijednost sredstava iznosila 70.000 EUR.

Za oba konkursa, na adresu Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove je stiglo 16 prijava za projekte, pripremljenih od strane 15 nevladinih organizacija koje se bave zaštitom dobrobiti životinja. Zbog neispunjavanja propisanih zahtjeva odbijeno je 6 nevladinih organizacija, a finansijska sredstva su dodijeljena:

- Po Javnom konkursu „Prikupljanje i ažuriranje podataka o broju jedinki u populaciji pasa lotalica“, podržano je 5 projekata: NVO „Feniks“ Cetinje; NVO „Nikšićko udruženje za zaštitu životinja“ Nikšić; NVO „Ruka-Šapi“ Podgorica; NVO „Prijatelji pasa“ Tivat; NVO „K9 Montenegro Svjetska zaštita životinja“ Podgorica;
- po Javnom konkursu „Izgradnja i upravljanje skloništima za napuštene kućne ljubimce“, podržano je 5 projekata, prijavljenih od strane sljedećih organizacija: NVO „Natura“ Kolašin; NVO „Š apice“ Bar; NVO „Mreža“ Plav; NVO „Spasi me“ Bar i NVO „K9 Montenegro Svjetska zaštita životinja“ Podgorica za Izgradnju i upravljanje skloništima za napuštene životinje (kućne ljubimce), samostalno ili u saradnji sa lokalnom upravom, sa teritorijama lokalnih uprava Bar, Kolašin, Danilovgrad, Plav, Gusinje i Andrijevice.

Na trećoj sjednici Savjeta uručeni su ugovori Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja za NVO koji se bave zaštitom dobrobiti životinja i to 10 ugovora za 2 prioritete oblasti, koje je ministarstvo poljoprivrede finansiralo kroz podršku NVO sektoru: za brojanje populacije pasa lotalica i za izgradnju i upravljanje skloništima za napuštene kućne ljubimce, ukupne vrijednosti 100.000 EUR.

U okviru IPA 2014 „Jačanje veterinarske službe u Crnoj Gori“ izrađen je dokument - metodologije brojanja pasa, ko će se koristiti za brojanje populacije pasa lotalica u Crnoj Gori.

Predstavnici izabranih nevladinih organizacija čiji su, zajedno sa predstavnicima lokalnih samouprava (Podgorica, Kotor, Tivat, Kolašin, Nikšić i Cetinje), će početkom 2019. godine imati obuku za brojanje pasa, u skladu sa metodologijom.

Realizacija svih ovih projekata planirana je za kraj maja mjeseca 2019. Komisija imenovana od strane MPRR u kontinuitetu će pratiti način trošenja sredstava i plan realizacije predviđenih aktivnosti.

Tokom novembra i decembra mjeseca, uz podršku IPA 2014 projektu „Jačanje veterinarskog sektora u Crnoj Gori“ započeta je izrada Strategije za kontrolu populacije napuštenih i pasa lotalica. Ovaj dokument će dati osnovne smjernice za aktivnosti za postupanje i zbrinjavanja napuštenih i pasa lotalica, prvenstveno u skladu sa standardima Međunarodne organizacije za zdravlje životinja (OIE).

Savjet za zaštitu životinja

Vlada Crne Gore je na sjednici od 24. maja 2018. godine donijela Odluku o osnivanju Savjeta za zaštitu životinja i ista je objavljena u "Službenom listu CG", br. 40/18 od 22.6.2018. godine, a stupila je na snagu 30.6.2018. godine.

Savjet za zaštitu životinja je osnovan radi praćenja razvoja naučnih i stručnih saznanja na području zaštite životinja i predlaganja načina poboljšanja zaštite životinja u Crnoj Gori, davanja stručnih mišljenja po pitanjima etike i zaštite životinja u postupcima upotrebe životinja za eksperimente. Savjet treba da doprinese kreiranju ambijenta za sistemsko i opšte prihvatljivo rješenje za dalje unaprijeđenje oblasti zaštite dobrobiti životinja na svim nivoima jer je briga o životinjama i dobrobiti životinja etičko, moralno i zdravstveno pitanje.

Savjet čine predsjednik i šest članova, od čega je jedan član predstavnik imenovan od strane nevladinog sektora. Sekretar Savjeta je imenovan od strane ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja.

Savjet za zaštitu životinja u periodu od osnivanja do kraja 2018. godine, realizovao niz aktivnosti i pokrenuo nove inicijative za unaprijeđenje zaštite dobrobiti životinja. Na osnovu odluke Savjeta da se bavi najaktuelnijim temama, a usled posebnog interesovanja javnosti,

otpočeto je sa aktivnostima vezanim za zaštitu dobrobiti pasa i odgovorno vlasništvo njihovih držalaca, kao i pitanje kontrole populacije napuštenih pasa, odnosno pasa lualica.

Problem zbrinjavanja pasa lualica je sve uočljiviji problem sa kojim se suočavamo na nivou Crne Gore, takođe povećanje broja ujeda pasa, što je postavilo veliko pitanje odgovornosti vlasnika pasa, ali i ogromnih troškova koje plaćaju lokalne samouprave za nadoknade zbog prijava ujeda pasa lualica, a koji se procjenjuju na više od pola miliona EURa godišnje.

Savjet je u periodu od osnivanja do kraja 2018. godine održao šest sjednica. Na prvoj sjednici Savjeta, 27. juna 2018. godine, pored članova Savjeta i sekretara, prisustvovao je i učestvovao u radu podpredsjednik Vlade i ministar poljoprivrede i ruralnog razvoja, mr Milutin Simović.

Treća sjednica Savjeta, održana je 31. avgusta 2018. godine u Beranama, u okviru „Veterinarskih dana“ (koji organizuje Veterinarska komora Crne Gore). Pored članova Savjeta, sjednici je prisustvovao i učestvovao u radu podpredsjednik Vlade i ministar poljoprivrede i ruralnog razvoja mr Milutin Simović, kao i predsjednici ili predstavnici predsjednika svih lokalnih uprava Crne Gore i predstavnici komunalnih preduzeća iz više lokalnih uprava. Takođe, prisustvovali su i dekani veterinarskih fakulteta iz Beograda i Sarajeva, kao i podpredsjednik evropske komisije OIE-a (Međunarodne organizacije za zdravlje životinja). Cilj je bio podstaknuti zajedničko djelovanje svih uključenih aktera u sprovođenje zaštite dobrobiti životinja, sa posebnim akcentom na postupanja, obaveze i odgovornosti.

U skladu sa zaključcima Savjeta, da je najveći problem neodgovorno vlasništvo nad kućnim ljubimcima, pokrenute su aktivnosti za uspostavljanje jedinstvene baze za identifikaciju i registraciju pasa, sa ciljem definisanja odgovornosti njihovih držalaca. Za uspostavljanje jedinstvene baze za identifikaciju i registraciju kućnih ljubimaca, neophodno je bilo obezbjediti adekvatnu zakonsku legislativu. Izmjenama i dopunama zakona o veterinarstvu („Službeni list CG“ 43/18) i donošenjem Pravilnika o načinu identifikacije pasa i mačaka („Sl. list CG“, br. 60/2018 od 7.9.18), stvoreni su zakonski preduslovi za tehničku nadogradnju postojeće elektronske baze za identifikaciju i registraciju životinja, modulom za registraciju pasa. Nakon toga, krenulo se u tehničku nadogradnju elektronske baze, uz podršku Svjestke banke (IPARD Like), razvijanje modula za identifikaciju i registraciju pasa. Takođe, donijeta je odluka da se u 2019. godini, nakon uspostavljanja baze za I&R pasa, započne sa sistematskom vakcinacijom pasa protiv bjesnila i identifikacijom i registracijom pasa (čipovanje) i unosom podataka o vlasniku i psima u bazu za I&R pasa. Planirano je da se dio ovih aktivnosti finansira iz budžeta Crne Gore, a dio troškova će snositi vlasnici.

Zbog uočenih problema sa nerazumjevanjem obaveza i odgovornosti držaoca životinja i nadležnih institucija, upućen javni apel svim vlasnicima kućnih ljubimaca i nadležnim organima lokalnih uprava, kojim je apelovano:

- na držaoce životinja da postupaju odgovorno i u skladu sa zakonom i lokalnim propisima;
- na lokalne samouprave da postupaju u skladu sa ovlašćenjima i preduzmu mjere protiv neodgovornih držalaca kućnih ljubimaca i drugih životinja;
- na sve lokalne samouprave koje nijesu donijele propis o uslovima i načinu držanja kućnih ljubimaca, da to hitno urade i da u skladu sa propisom postupaju;
- na sve lokalne službe nadležne za komunalne poslove, posebno komunalne inspektore i policajce da blisko sarađuju sa lokalnim veterinarskim inspektorima i Upravom;
- na sve predsjednike Opština (gradonačelnike) da, po hitnom postupku, ukoliko na teritoriji lokalne uprave ne postoji, izdvoje sredstva i organizuju adekvatnu službu i uredi smještaj za nezbrinute životinje.

Pripremljen je nacrt brošure u kojoj su decidno definisane obaveze i odgovornosti: držalaca životinja, lokalnih samouprava i države, u skladu sa propisima. Ova brošura je data NVO

sektoru iz oblasti zaštite dobrobiti životinja na saglasnost i ista će biti štampana i distribuirana, nakon usaglašavanja.

U skladu sa zaključcima sa sjednica Savjeta, krajem 2018. godine, predstavnici Savjeta, zajedno sa predstavnicima NVO sektora obišli su skloništa za napuštene životinje u Beranama i Podgorici. Tom prilikom, održani su sastanci sa nadležnim komunalnim preduzećima. Pregledani su uslovi držanja pasa i ukazano na nedostatke u tim skloništim. U obje opštine, uspostavljena je direktna saradnja NVO sektora, nadležnih veterinaru i lokalnih uprava, koji su svi bili saglasni u daljem doprinosu unapređenja odnosa i uslova u skloništim. Ostala skloništa za napuštene životinje, kojih ukupno ima 8, predstavnici Savjeta će obići u narednoj godini.

Od strane službenika Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove koji su prošli obuku „Trening trenera“ i dobili potrebne sertifikate od Svjetske organizacije za zdravlje životinja (OIE) održane su u Bijelom Polju i Podgorici obuke na temu: „Zaštita dobrobiti životinja tokom transporta i klanja“ za ovlašćene veterinare koji vrše preglede prije i posle klanja i za lica koja obavljaju poslove transporta i brige o životinjama i postupaka koji se tiču zaštite životinja u klanicama u odobrenim objektima u kojima se obavlja djelatnost klanja papkara.

Kampanja „BE HIS HERO“

Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove i u 2018. godini nastavila je sa aktivnostima u kampanji „Be his hero“ koju je pokrenula Svjetska organizacija za zdravlje životinja (OIE). Kampanja je namijenjena namijenjena je svim zainteresovanim stranama koji su na direktan ili indirektan način povezani sa kućnim ljubimcima, uključujući veterinarske ustanove, osnovne škole, civilni sektor koji se bavi zaštitom dobrobiti životinja, regionalnim i lokalnim vlastima u čijoj je zakonskoj nadležnosti ova problematika, a posebno vlasnicima kućnih ljubimaca - pasa i onima koji tek planiraju da nabave kućnog ljubimca kako bi im se predočile obaveze i odgovornosti koje se od njih očekuju.

Aktivnosti

- distribucija postera i brošura o odgovornom vlasništvu pasa;
- edukacija javnosti, posebno nastavnog osoblja i djece školskog uzrasta, kako bi se probudila svijest i promovisalo odgovorno vlasništvo.

Veterinarsko zdravstveni uslovi za uvoz životinja, proizvoda životinjskog porijekla, hrane za životinje i nus proizvoda - rješavanje po zahtjevu stranke

Tokom 2018. godine Upravi je podnijeto 2845 zahtjeva od strane uvoznika za utvrđivanje ispunjenosti prethodnih veterinarsko zdravstvenih uslova za uvoz životinja, proizvoda životinjskog porijekla, hrane za životinje, nus proizvoda i pratećih predmeta.

Svi zahtjevi su razmatrani i obrađeni u skladu sa Zakonom o veterinarstvu, Zakonom o bezbjednosti hrane, Zakonom o spoljnoj trgovini, Zakonom o upravnom postupku, Zakonom o državnoj upravi kao i Međunarodnim sporazumima i standardima kojima je regulisan spoljnotrgovinski promet.

Karantin za uvezene životinje

Na osnovu 144 podnijetih zahtjeva riješeno je o ispunjenosti uslova za karantin za uvezene životinje koji se odnose na mjesto i dužinu trajanja karantina, u zavisnosti od vrste životinja, kao i postupak i mjere koje se primjenjuju u karantinu nad životinjama iz uvoza.

U obavljanju redovnih aktivnosti u ovoj oblasti ostvarena saradnja i koordinacija sa međunarodnim organizacijama (OIE, FAO i sl.) i Evropskom komisijom, ustanovama, privrednim subjektima i drugim institucijama u oblasti veterinarstva i bezbjednosti hrane.

VETERINARSKA INSPEKCIJA

Unutrašnja kontrola

Veterinarski inspektori su u 2018. godini vršili inspekcijski nadzor u spoljnotrgovinskom prometu (uvoz, izvoz, provoz) i unutrašnje kontrole: nad sprovođenjem mjera iz Programa obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja, kontrola rada veterinarskih ambulanti, kontrolu identifikacije i registracije životinja, kao i kontrola zaštite dobrobiti životinja u objektima za držanje i uzgoj životinja i drugo u skladu sa propisima iz nadležnosti.

Cilj kontrola je bio provjeriti stepen ispunjenosti propisanih zahtjeva u oblastima nadzora kao i u odnosu na utvrđene nepravilnosti preduzeti srazmjerne upravne mjere i radnje.

U izvještajnom periodu izvršeno je ukupno 19.168 pregleda.

U unutrašnjoj kontroli izvršena su ukupno 6.253 pregleda. Kontrole su sprovedene u oblasti zaštite dobrobiti životinja - ukupno 108, 134 kontrola rada veterinarskih ambulanti i kontrola upotrebe veterinarskih lijekova, 3.260 kontrola sprovođenja mjera po Programu obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja – vakcinacija protiv bolesti plavog jezika, kvrgave kože goveda i vakcinacija svinja protiv klasične kuge svinja, kao i kontrola I&R životinja i prijava kretanja, 176 kontrola u oblasti zdravlja životinja koje obuhvataju mjere po monitoringu određenih zaraznih bolesti životinja i zoonoza kao i postupanja po prijavi sumnje odnosno potvrđenih slučajeva bolesti – mjere za spriječavanje širenja i iskorijenjivanja zaraznih bolesti životinja i zoonoza, sa preduzimanjem propisanih mjera, kontrola rada objekata za prodaju hrane za kućne ljubimce, zatim donijeto je 140 rješenja o opservaciji pasa i mačaka na opasnu zaraznu bolest bjesnilo po prijavi epidemiološke službe nadležnih zdravstvenih ustanova o ujedu pasa i mačaka, izvršeno 5 kontrolnih pregleda nakon naloženih mjera i radnji, kontrole ispunjenosti uslova za karantinski objekat za životinje iz uvoza i 136 kontrola po inicijativama i prijavama građana, NVO i drugih.

Nakon sprovedenih pregleda, inspektori su preduzeli upravne mjere i radnje:

- izdato 140 rješenja o opservaciji pasa i mačaka radi isključivanja sumnje na bjesnilo;
- 109 rješenja sa mjerama za subijanje i iskorijenjivanje zaraznih bolesti životinja i zoonoza;
- 18 rješenja o otklanjanju nepavilnosti kod drzaoca životinja.

Takođe, izvršeno je ukupno 195 kontrolnih pregleda u unutrašnjem prometu, koji se odnose na utvrđivanje ispunjenosti predhodno naređenih mjera od strane inspektora.

Tokom 2018. godine, određeni veterinarski inspektori su vršili, u skladu sa radnim nalogom, kontrolu proizvodnje i prometa hrane u unutrašnjem prometu u registrovanim i odobrenim objektima i uzimanje uzoraka po Programu monitoringa rezidua, monitoringa listerije, mikrobioloških kriterijuma u hrani i hrani za životinje, monitoring kontaminenata, monitoring pesticide kao i uzorkovanje sira na gazdinstvima kod registrovanih poljoprivrednih proizvođača.

Spoljnotrgovinski promet (uvoz, tranzit, izvoz živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla)

Granična veterinarska inspekcija je u 2018. godini vršila pregled živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla pri uvozu u Crnu Goru na sledećim graničnim inspekcijskim mjestima: Luka Bar, Aerodrom Podgorica, Božaj, Debeli Brijeg, Ilino Brdo, Dobrakovo i željeznička stanica Bijelo Polje, Kula, a od 20. juna i na graničnom prelazu Dračenovac, 2 puta nedeljno, za uvoz životinja i proizvoda životinjskog porijekla, i Ranče, takođe 2 puta nedeljno, za uvoz hrane za životinje koja podliježe veterinarskoj kontroli.

U izvještajnom periodu izvršen je pregled 12.915 pošiljki koje podliježu veterinarskom pregledu namjenjenih uvozu, tranzitu ili izvozu.

Pri uvozu, izvršen je pregled 9.987 pošiljki živih životinja, hrane životinjskog porijekla i proizvoda životinjskog porijekla i pošiljki živih životinja.

Pošiljke živih životinja namjenjenih daljem uzgoju su upućene u karantin, radi ispitivanja zdravstvenog stanja, prije puštanja u slobodan promet.

Izdato je 9 976 rješenja o stavljanju u slobodan promet.

U 2018. godini, uzorkovano je i laboratorijski ispitano 20, 39% pošiljki iz uvoza, i to: 2.037 pošiljki hrane životinjskog porijekla i hrane za životinje koja podliježe veterinarskoj kontroli. Zabranjen je uvoz ukupno 11 pošiljki, od čega je 9 pošiljki vraćeno inoisporučiocu, u ukupnoj količini od 47.782 kg. dok je za 2 pošiljke naređeno uništavanje, u ukupnoj količini od 26.975 kg. Jedna pošiljka uništena zbog pokušaja unosa van dozvoljenog graničnog inspekcijskog mjesta (200kg).

Pregled svake, pojedinačne pošiljke, obuhvatao je sledeće:

- pregled dokumentacije tj. komercijalnih dokumenata, po potrebi i drugih dokumenata koji prate pošiljku;
- identifikacioni pregled tj. provjeru da sertifikati ili drugi dokumenti koji prate pošiljku odgovaraju oznakama i sadržaju pošiljke; i
- fizički pregled tj. provjera same hrane, uključujući provjeru prevoznog sredstva, pakovanja, označavanja i temperature, uzimanje uzoraka za laboratorijsko ispitivanje i ostale potrebne provjere kako bi se potvrdila ispunjenost zahtjeva utvrđenih propisima o bezbjednosti hrane.

Takođe je vršena i provjere zdravstvenog statusa uvezenih životinja tokom trajanja karantina na određene bolesti koje se tom vrstom životinja mogu unijeti u Crnu Goru, a u skladu sa propisima.

Kontrola provoza (tranzit) živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla

Za pošiljke u tranzitu preko teritorije Crne Gore, na ulaznim graničnim inspekcijskim mjestima izvršen je dokumentacijski pregled za ukupno 2.345 pošiljki živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla, za koje su izdata rješenja o dozvoli tranzita preko teritorije Crne Gore (2.345 rješenja).

Kontrola izvoza živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla

Tokom 2018. godine, izvršen je pregled i izdato je ukupno 584 sertifikata za pošiljke životinjskog porijekla namjenjenih izvozu i za nekomercijalno kretanje kućnih ljubimaca.

Postupanje po inicijativama

U 2018. godini, veterinarskoj inspekciji je podneseno 136 inicijativa/prijava koje su se, u najvećoj mjeri, odnosile na prijavu nepoštovanja propisa o načinu držanja i postupanja sa životinja. Po svakoj inicijativi izvršen je pregled, a o preduzetim mjerama i radnjama obaviješteni su podnosioci inicijativa za koje su posjedovani potrebni podaci (mejl, adresa).

8.1.10.3. SEKTOR ZA FITOSANITARNE POSLOVE

Sektor za fitosanitarne poslove je organizaciona jedinica u sastavu Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove.

DJELOKRUG RADA SEKTORA

Obavlja stručne i upravne poslove u okviru nadležnosti koje su utvrđene Uredbom o izmjenama i dopunama Uredbe i organizaciji i načinu rada državne uprave ("Sl. list CG", br. 80/15) i bliže definisani Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja od 21. 01.2016.godine.

Stručni i upravni poslovi u fitosanitarnoj oblasti su poslovi koji se odnose na: zdravstvenu zaštitu bilja, sredstva za zaštitu i ishranu bilja, sjeme i sadni materijal, zaštitu biljnih sorti, GMO i biljne genetičke resurse, pripremu stručnih osnova, sprovođenje, usklađivanje i praćenje propisa iz ovih oblasti; izdavanje stručnih uputstava, brošura, priručnika, instrukcija i mjera; utvrđivanje i praćenje ispunjenosti uslova za vršenje poslova iz ovih oblasti; uspostavljanje i vođenje registara; učešće u radu međunarodnih institucija iz ovih oblasti; planiranje finansiranja, izradu planskih dokumenta, strategija, izvještaja, analiza, informacija i drugih materijala, davanje stručnih mišljenja i obavljanje drugih poslova koji su određeni u nadležnost drugim zakonima (o zaštiti potrošača, poljoprivredi, drogama, biocidima, genetski modificovanim organizmima, zaštiti životne sredine).

U skladu sa aktom o sistematizaciji radnih mjesta od 29. novembra 2018. godine u Sektoru za fitosanitarne poslove predviđeno je ukupno 40 službeničkih i namješteničkih radnih mjesta, a popunjeno 25.

IZVRŠAVANJE ZAKONA I DRUGIH PROPISA I ZAKONODAVNE AKTIVNOSTI

IZRADA PROPISA

Tokom 2018. godine realizovane su zakonodavne aktivnosti utvrđene Programom pridruživanja CG (2017-2018) i Planom rada Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja. Ove aktivnosti su planirane i realizovane u skladu sa Strategijom Crne Gore za transpoziciju i implementaciju pravne tekovine EU za Poglavlje 12 koju je Vlada usvojila u septembru 2015. godine.

U izvještajnom periodu pripremljene su stručne osnove i donijet je sljedeći propisi u ovoj oblasti:

- zdravstvena zaštita bilja: 9
- sjeme, sadni materijal, zaštita biljnih sorti i GMO: 8
- sredstva za zaštitu i ishranu bilja i fitosanitarni informacioni sistem FIS: 9

Realizacija programa fitosanitarnih mjera u 2018. godini

Program fitosanitarnih mjera je u potpunosti realizovan.

Za njegovu realizaciju opredjeljeno je 227.000,00EUR.

Efekti: stalni nadzor nad zdravstvenim stanjem bilja na teritoriji Crne Gore radi blagovremenog otkrivanja i suzbijanja pojave i širenja štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom; pravovremeno, pravilno i racionalno sprovođenje fitosanitarnih mjera; sprječavanje ili umanjivanje gubitaka prinosa u biljnoj proizvodnji; obezbjeđivanje proizvodnje i prometa bezbjedne hrane biljnog porijekla na teritoriji Crne Gore kroz: registraciju sredstava za zaštitu bilja, monitoringe: prometa sredstava za zaštitu bilja, uređaja za upotrebu pesticida, post-registracijske kontrole sredstava za zaštitu bilja, rezistentnost, monitoring održive upotrebe pesticida, integralna zaštita bilja, zaštite voća sa monitoringom rezidua pesticida, zaštite povrtarskih kultura sa monitoringom rezidua pesticida, unapređenje sistema postupanja sa ambalažom nakon upotrebe pesticida i postupanja sa pesticidima isteklog roka, uticaja upotrebe pesticida na životnu sredinu, karakteristika sredstava za ishranu bilja, sprovođenje specijalističkog kursa; obezbjeđivanje sertifikovanog, zdravstveno ispravnog sjemenskog i sadnog materijala poljoprivrednog bilja iz domaće proizvodnje uz korišćenje komparativnih

prednosti područja na većim nadmorskim visinama što doprinosi razvoju sjevera Crne Gore, očuvanje biljnih genetičkih resursa i kontrola GMO sjemena i sadnog materijal.

PROGRAM 1: ZDRAVSTVENA ZAŠTITA BILJA

Komponenta 1.1: Posebni nadzor nad štetnim organizmima

1.1.1 *Globodera pallida* i *Globodera rostochiensis* (krompirove cistolike nematode)

Sproveden je posebni nadzor. U analiziranim uzorcima nije utvrđeno prisustvo *Globodera pallida* i *Globodera rostochiensis* (krompirove cistolike nematode).

Status Crne Gore: zemlja slobodna od *Globodera pallida* i *Globodera rostochiensis* (krompirovih cistolikih nematoda).

1.1.2 *Synchytrium endobioticum*

Sproveden je posebni nadzor. Terenski rad je obuhvatao vizuelne preglede krtola merkantilnog i sjemenskog krompira, pri čemu nije utvrđeno prisustvo *Synchytrium endobioticum* (Potato Wart Disease).

Status Crne Gore: zemlja slobodna od *Synchytrium endobioticum*.

1.1.3 *Ralstonia solanacearum* i *Clavibacter michigenensis* subsp. *sepedonicus*

Sproveden je posebni nadzor. U analiziranim uzorcima nije utvrđeno prisustvo *Ralstonia solanacearum* i *Clavibacter michigenensis* subsp. *sepedonicus*.

Status Crne Gore: zemlja slobodna od *Ralstonia solanacearum* i *Clavibacter michigenensis* subsp. *sepedonicus*.

1.1.4 Potato spindle tuber viroid (PSTVd)

Sproveden je posebni nadzor. U analiziranim uzorcima nije utvrđeno prisustvo Potato spindle tuber viroid (PSTVd).

Status Crne Gore: zemlja slobodna od Potato spindle tuber viroid (PSTVd).

1.1.5 *Epitrix cucumeris*, *Epitrix similaris*, *Epitrix subcrinita*, *Epitrix tuberis*

Sproveden je posebni nadzor. U analiziranim uzorcima nije utvrđeno prisustvo *Epitrix cucumeris*, *Epitrix similaris*, *Epitrix subcrinita*, *Epitrix tuberis*.

Status Crne Gore: zemlja slobodna od *Epitrix cucumeris*, *Epitrix similaris*, *Epitrix subcrinita*, *Epitrix tuberis*.

1.1.6 *Bursaphelenchus xylophilus*

Sproveden je posebni nadzor. U analiziranim uzorcima nije utvrđeno prisustvo *Bursaphelenchus xylophilus*, kao ni *Monochamus* roda.

Status Crne Gore: zemlja slobodna od *Bursaphelenchus xylophilus*.

1.1.7 *Radopholus similis*

Sproveden je posebni nadzor. U analiziranim uzorcima nije utvrđeno prisustvo *Radopholus similis*.

Status Crne Gore: zemlja slobodna od *Radopholus similis*.

1.1.8 *Phytophthora ramorum*

Sproveden je posebni nadzor. U analiziranim uzorcima nije utvrđeno prisustvo *Phytophthora ramorum*.

Status Crne Gore: zemlja slobodna od *Phytophthora ramorum*.

1.1.9 *Gibberella circinata*

Sproveden je posebni nadzor. U analiziranim uzorcima nije utvrđeno prisustvo *Gibberella circinata*.

Status Crne Gore: zemlja slobodna od *Gibberella circinata*.

1.1.10 *Rhynchophorus ferrugineus*

Sproveden je posebni nadzor. Postavljene su feromonske klopke na čitavom primorju i nakon svakog pregleda data je preporuka za preduzimanje mjera. Na teritoriji opštine Podgorica utvrđeno je prisustvo *Rhynchophorus ferrugineus* i prošireno je obilježeno područje na čitavu teritoriju Crne Gore gdje se gaje palme.

1.1.11. *Anoplophora chinensis*

Sproveden je posebni nadzor. U analiziranim uzorcima nije utvrđeno prisustvo *Anoplophora chinensis*.

Status Crne Gore: zemlja slobodna od *Anoplophora chinensis*.

1.1.12 *Anoplophora glabripennis*

Poseban nadzor *Anoplophora glabripennis* se sprovodi u Crnoj Gori od 2014. godine u cilju sprječavanja unošenja i utvrđivanja eventualnog prisustva *Anoplophora glabripennis* – azijske strižibube kao i sprječavanja daljeg širenja u području širem od lokacije Lastve Grbaljske, na kojoj je pronađen ovaj štetni organizam 2015. godine. Posebni nadzor sprovodi se na bilju namijenjenom sadnji, osim sjemena, čiji je prečnik stabla ili korijenovog vrata na najdebljem dijelu 1 cm ili veći, sljedećih rodova i vrsta: *Acer* spp., *Aesculus* spp., *Alnus* spp., *Betula* spp., *Carpinus* spp., *Cercidiphyllum* spp., *Corylus* spp., *Fagus* spp., *Fraxinus* spp., *Koelreuteria* spp., *Platanus* spp., *Populus* spp., *Salix* spp., *Tilia* spp. i *Ulmus* spp. Posebni nadzor - sistematsko istraživanje obuhvata vizuelne preglede navedenog bilja i uzimanje uzoraka u slučaju sumnje na prisustvo štetnog organizma.

Terenske aktivnosti obuhvatile su pregled 1606 biljaka domaćina, uključujući preglede drveta i drvenog materijala u obilježenom području. Uzeto je 9 uzoraka na osnovu sumnje na prisustvo ovog štetnog organizma.

Nije konstatovano prisustvo vrste *A. glabripennis* u obilježenom području.

1.1.13 *Xanthomonas campestris* pv. *pruni* i *Pseudomonas syringae* pv. *persicae*

Sproveden je posebni nadzor. Izolovani su određeni bakterijski sojevi koje je dodatnim istraživanjima potrebno precizno identifikovati.

Status Crne Gore: zemlja slobodna od *Xanthomonas campestris* pv. *pruni* i *Pseudomonas syringae* pv. *persicae*.

1.1.14 *Pseudomonas syringae* pv. *actinidiae*

Posebni nadzor je sproveden. U analiziranim uzorcima nije utvrđeno prisustvo *Pseudomonas syringae* pv. *actinidiae*.

Status Crne Gore: zemlja slobodna od *Pseudomonas syringae* pv. *actinidiae*.

1.1.15 *Xylella fastidiosa*

Posebni nadzor je sproveden. U analiziranim uzorcima nije utvrđeno prisustvo *Xylella fastidiosa*.

Status Crne Gore: zemlja slobodna od *Xylella fastidiosa*.

1.1.16 Vektori bakterije *Xylella fastidiosa*

Posebni nadzor je sproveden radi utvrđivanja prisustva i brojnosti potencijalnih vektora bakterije *Xylella fastidiosa*. Kečerenjem na području Valdanosa je utvrđeno da je najzastupljenija vrsta *Phyllaenus spumarius* dok je u području Radanovića najzastupljenija vrsta *Lepyronia coleoptrata*. Utvrđene su i dvije vrste *Euscelis ohausi* i *Exitianus capicola*.

Xylella fastidiosa nije potvrđena na teritoriji Crne Gore, ali u slučaju njenog prisustva rizik od širenja bi svakako postojao uzimajući u obzir da se osim sadnim materijalom ova bakterija širi i vektorima.

1.1.17 Citrus tristeza virus

Posebni nadzor je sproveden. Virusološka laboratorija izvršila je ispitivanja 38 uzorka u okviru posebnog nadzora i 14 uzoraka u okviru programa kontrolnog ispitivanja matičnih stabala sadnog materijala. Uzorci su pripadali nekoj od sljedećih vrsta citrusa: *Citrus reticulata* L. (mandarina), *Citrus sinensis* L. (pomorandža), *Citrus lemon* L. (limun), *Citrus japonica* L., *Citrus mandurensis*, *Fortunella margarita*, *Fortunella jujube* i *Fortunella* sp. (fortunela). Rezultati seroloških analiza ukazali su na prisustvo CTV u uzorcima iz proizvodnje i prometa sadnog materijala. Sprovođenje fitosanitarnih mjera je u toku.

Status Crne Gore: Citrus tristeza virus prisutan na ograničenom području.

1.1.18 Vektori Citrus tristeza virus-a

Posebni nadzor je sproveden radi utvrđivanja prisustva i brojnosti vektora Citrus tristeza virus-a. Posebni nadzor je obuhvatao obiliske zasada citrusa u kojima je ranije utvrđeno prisustvo CTV, u području Bara i Ulcinja. Vršeni su pregledi novog vegetativnog prirasta na biljkama i uzorkovanje kolonija vaši, tokom jula i avgusta. Uzorci su dopremljeni u entomološku laboratoriju gdje su vaši odgajane do pojave krilatih jedinki, kada je izvršena determinacija vrsta. Utvrđeno je dominantno prisustvo vrste *Aphis spiraecola* Patch i sporadično prisustvo *Aphis* (*Toxoptera*) *aurantii* Boyer de Fonsc. i *Aphis gossypii* Glover.

1.1.19 AIEURocanthus spiniferus

Posebni nadzor je sproveden i tom prilikom utvrđeno prisustvo AIEURocanthus spiniferus na novim lokalitetima i novim biljkama domaćinima na području crnogorskog primorja. Utvrđeno je da je vrsta prisutna na svim lokalitetima u Bokokotorskom zalivu (Baošići, Đenovići, Kumbor, Herceg Novi) i na širem području Bara, kao i u Budvi (prvi nalaz 2017.god.), a nije konstatovano njeno prisustvo na teritoriji opštine Ulcinj. Sprovođenje fitosanitarnih mjera je u toku.

Status Crne Gore: AIEURocanthus spiniferus prisutan na ograničenom području.

1.1.20 Anthonomus eugenii

Posebni nadzor je sproveden. U analiziranim uzorcima nije utvrđeno prisustvo *Anthonomus eugenii*.

Status Crne Gore: zemlja slobodna od *Anthonomus eugenii*.

1.2. Monitoring i fitosanitarne mjere

1.2.1 Pepino mosaic virus

Monitoring je sproveden. U analiziranim uzorcima nije utvrđeno prisustvo Pepino mosaic virus.

Status Crne Gore: zemlja slobodna od Pepino mosaic virus.

1.2.2 Dryocosmus kuriphilus

Rezultat monitoringa je prvi nalaz *Dryocosmus kuriphilus* u Crnoj Gori u prirodnoj šumi kestena na teritoriji opštine Kotor. Pregledima su nađene suve gale na mladima, koje su pouzdan znak prisustva ose. Uzorkovani su i pupoljci u kojima su nađena jaja. U galama su nađene i larve koje po morfološkim karakteristikama odgovaraju larvama parazitske osice *Torymus sinensis*, što treba potvrditi na odrasloj osici u proljeće. Vizuelnim pregledima šuma kestena na području opštine Bar nisu utvrđeni znakovi prisustva kestenove ose galice.

Status Crne Gore: *Dryocosmus kuriphilus* prisutan na ograničenom području.

1.2.3 Monitoring cikade *Scaphoideus titanus* – vektora fitoplazme *Flavescence doree*

Monitoring je sproveden postavljanjem žutih ljepljivih ploča, pregledima naličja lista vinove loze i kečanjem u vinogradima na području Zete, Cernice, Rijeke Crnojevića, Podgorice, Danilovgrada, Nikšića i Kuča. Najveća brojnost imaga je utvrđena na lokalitetima Nudo (opština Nikšić) i Lješkopolje (opština Podgorica). Tokom 2018. godine vrsta nije utvrđena na lokalitetima u Kučima, Rijeci Crnojevića i Danilovgradu.

1.2.4 *Ambrosia artemisifolia*

Aktivnosti po monitoringu su obuhvatile edukaciju, organizovanje akcija suzbijanja na području Danilovgrada, Nikšića i Podgorice, obilazak terena, praćenje rasprostranjenosti i fenološkog razvoja populacije ambrozije, sastanci sa nadležnim službama za suzbijanje ambrozije – „Crnogoraput“, Direkcija za saobraćaj, Opština Danilovgrad, Opština Podgorica, gostovanja na medijima.

Status Crne Gore: *Ambrosia artemisifolia* nije zabilježena na području Plužina, Šavnika, Žabljaka, u Pljevljima, Rožajama, Beranama, Andrijevici, Plavu i Gusinju.

1.3. Stalni nadzor nad štetnim organizmima - izvještajno prognozni programi

1.3.1. *Bactrocera oleae* (muva masline)

Stalni nadzor je sproveden. Klopke za kontrolu prisustva muve masline, radi utvrđivanja infestacije, postavljene na području Ulcinja na tri lokaliteta i na području Bara na tri lokaliteta. Pregledi klopki rađeni su jednom nedjeljno do kraja septembra i ukupno je urađeno 15 pregleda. Istovremeno, sa svakog lokaliteta uzorkovani su plodovi, vršen je pregled u laboratoriji i određivana je aktivna infestacija. Nakon svakog pregleda data je preporuka za preduzimanje mjera zaštite.

1.3.2 *Ceratitis capitata* (voćna muva)

Stalni nadzor je sproveden. Radi praćenja mediteranske voćne muve *Ceratitis capitata* postavljene su klopke na 10 lokaliteta od Ulcinja do Herceg Novog u zasadima citrusa i u kombinovanim voćnim zasadima. Početak leta zabilježen je u julu u Kumboru i Bigovu. Niska brojnost je bila karakteristična i hvatanje imaga sporadično na svim lokalitetima do septembra kada je zabilježena nešto veća brojnost.

Proizvođačima su date preporuke za sprovođenje mjera.

Voćne muve iz familija Tephritidae i Drosophilidae

Monitoring je sproveden.

Status Crne Gore: zemlja slobodna od *Bactrocera zonata* i *Bactrocera dorsalis*.

1.4. Hitne fitosanitarne mjere

1.4.1 Hitne fitosanitarne mjere

Hitne fitosanitarne mjere: obuhvatale su praćenje pojave, kao i predlog mjera za suzbijanje štetnih organizama, isplatu nadoknade štete na bilju, biljnim proizvodima i objektima pod nadzorom, vršenje laboratorijskih ispitivanja uzetih uzoraka, kao i nabavku nedostajuće laboratorijske opreme i hemikalija, pravovremeno obavješćavanje putem medija, savjeta i objavljivanja stručnih publikacija o pojavi, širenju i načinu suzbijanja štetnih organizama, instrukcija i vodiča za sprovođenje hitnih fitosanitarnih mjera, troškove međunarodne saradnje i druge poslove.

1.4.2 Laboratorijska ispitivanja za sumnju na *Xylella fastidiosa* – Lamp metoda

Nabavljena oprema.

PROGRAM 2. PROGRAM PRAĆENJA SREDSTAVA ZA ZAŠTITU BILJA I NJIHOVIH REZIDUA I SREDSTAVA ZA ISHRANU BILJA

2.1. Registracija sredstava za zaštitu bilja

Intezivno rađeno na administrativnim pripremama za registraciju sredstava za zaštitu bilja, u toku je postupak međuresorskog rješavanja načina uplate taksi za rad Komisije za sredstva za zaštitu bilja.

2.2. Monitoring prometa sredstava za zaštitu bilja

Vršena kontrola objekata za promet sredstava za zaštitu bilja, u sklopu službenih kontrola i pripremljena kontrolna lista za reviziju objekata.

Ažuriran registar objekata za promet sredstava za zaštitu bilja i registar odgovornih lica za promet sredstava za zaštitu bilja.

2.3. Sprovođenje specijalističkog kursa

U skladu sa Nacionalnim planom, obučeno 439 profesionalnih korisnika sredstava za zaštitu bilja koji su dobili sertifikate i legitimacije.

Preko ovlašćenih institucija realizovan program specijalističkog kursa za lica odgovorna za promet sredstava za zaštitu bilja i izdat 41 sertifikat.

2.4. Monitoring uređaja za upotrebu pesticida

Radi pravilne primjene sredstava za zaštitu bilja važna komponenta je upotreba ispravnih uređaja. U tu svrhu vršen je monitoring uređaja i pregledano 17 uređaja na više lokaliteta. Pored propisanih obaveza koje vlasnici moraju da ispune na terenu im je ukazano na najčešće greške.

Na terenu smo vršili popis osnovnih podataka o priključnim traktorskim prskalicama, atomizeru. Pored popisa sproveli smo pregled stanja kompletne priključne traktorske prskalice, atomizerima. Pregled je obuhvatio vizuelnu kontrolu kritičnih djelova atomizera, a to su: funkcionalnost i stanje dizni (rasprskivača), funkcionalnost ventilatora, postojanje i funkcionalnost manometra za regulaciju pritiska, funkcionalnost pumpe za vodu, stanje rezervoara za vodu tj. stepen čistoće i oštećenja, kao i kontrolu nepredviđenih gubitaka vode (pukotine, gumice na odvodu rezervoara za višak vode itd).

2.5. Program post-registracijske kontrole sredstava za zaštitu bilja

Uzorkovana su registrovana sredstva za zaštitu bilja i odrađena laboratorijska ispitivanja u skladu sa objavljenim programom postregistracijske kontrole sredstava za zaštitu bilja. Sva ispitivana sredstva za zaštitu bilja odgovarala su propisanim uslovima (sadržaj i količina aktivne supstance).

2.6. Post-registracijske kontrole sredstava za zaštitu bilja – rezistentnost

Obavljeno je testiranje 29 izolata od raličitih poljoprivrednih proizvođača i različitih lokaliteta i testirane su aktivne materije koje se najčešće koriste: fenheksamid, ciprodinil, fludioksonil, piraklostrobin i boskalid. Analizom dobijenih rezultata nije utvrđena pojava rezistentnosti ni kod jednog ispitivanog rezultata.

2.7 Monitoring održive upotrebe pesticida

Korisnici sredstava za zaštitu bilja na obukama su upoznati sa pravilima transporta, skladištenja, pripreme za upotrebu, upotrebe, vođenja evidencija, pa i rezidua pesticida kroz primjenu kontrolne liste.

2.8. Integralna zaštita bilja

Urađen je Program za integralnu zaštitu jagode.

2.9. Program zaštite voća sa monitoringom rezidua pesticida i pilot istraživnje za uspostavljanje sistema prognoziranja pojave štetnih organizama

Poseban program zaštite voća sa monitoringom rezidua pesticida realizovan je u 2018. godini na onim biljnim vrstama koje su u prethodnoj godini identifikovane kao rizične sa aspekta prisustva štetnih organizama bilja, kao i tretiranja koja se sprovode radi njihovog uništavanja ili suzbijanja.

Monitoring je vršen u:

- dva zasada maline na različitim lokalitetima
- dva zasada trešnje na različitim lokalitetima
- vinova loza – više lokaliteta
- pomorandža i mandarina – lokalitet Štoj
- jabuka – jedan lokalitet
- jagoda – više lokaliteta.

Rađeno je na aplikaciji Agrolijek koja je namijenjena svim poljoprivrednicima kojima je neophodno da u što kraćem roku ostvare kontakt sa ekspertom kako bi utvrdili uzrok bolesti biljaka i dobili savjet kako da bolest adekvatno suzbiju.

2.10. Program zaštite povrtarskih kultura sa monitoringom rezidua pesticida i pilot istraživanje za uspostavljanje sistema prognoziranja pojave štetnih organizama

Monitoring je vršen nad zasadima krompira, mahunarki, krastavca sa posebnim akcentom na lisnato povrće, da bi se ukazalo na pravilnu upotrebu sredstava za upotrebu bilja, a naročito da ne bi došlo do pojave rezidua pesticida u hrani biljnog porijekla.

Rađeno je na aplikaciji Agrolijek koja je namijenjena svim poljoprivrednicima kojima je neophodno da u što kraćem roku ostvare kontakt sa ekspertom kako bi utvrdili uzrok bolesti biljaka i dobili savjet kako da bolest adekvatno suzbiju.

2.11. Unapređenje sistema za postupanja i upravljanja otpadom odnosno postupanja sa ambalažom nakon upotrebe pesticida i postupanja sa pesticidima isteklog roka upotrebe

U cilju pravilnog zbrinjavanja ambalaže koja se nakon iskorišćavanja pesticide tretira kao opasan otpad u toku obuka polaznici su obučeni da takvu ambalažu pretvaraju u bezopasan otpad 8i odlazu je u posebne kontejnere. Izvršena je nabavka prvih 100 kontejnera za obučene korisnike koji imaju proizvodne površine preko 1 ha.

2.12. Uticaj upotrebe pesticida na životnu sredinu

U sklopu obuka korisnici su upoznati sa propisima za zaštitu životne sredine od upotrebe pesticida. Vršena su ispitivanja vode i zemljišta u blizini tretiranih površina (palme).

2.13. Monitoring karakteristika sredstava za ishranu bilja

Izvršeno je 13 ispitivanja uzoraka sredstava za zaštitu bilja.

Radi korekcije niskog nivoa inspeksijskog nadzora u oblasti kontrole sadržaja radionukleoida u uzorcima mineralnih đubriva iz uvoza na uzetim uzorcima pored ispitivanja fizičko-hemijskih osobina odrađeno je i ispitivanje na radioaktivnost.

PROGRAM 3: PROGRAM KONTROLNIH ISPITIVANJA SJEMENSKE PROIZVODNJE I BILJNI GENETIČKI RESURSI

3.1. Sjemenska proizvodnja krompira

U 2018. godini sjemenski krompir u Crnoj Gori proizvodilo je 8 registrovanih proizvođača:

1. »Sjeme Kolašin« Bijelo Polje (02)
2. KD »Tuko« Nikšić, kooperant Zoran Jakšić (03)
3. KD »Tuko« Nikšić, kooperant Miloš Medenica (05)
4. ZZ »Vrbica« Berane, kooperant Jonuz Adrović (06)
5. »Agro-Mil« DOO Nikšić (07)
6. Preduzetnik Zdravko Perović, Danilovgrad (11)
7. »Biomontenegro« DOO, Podgorica (12)
8. KD »Tuko« Nikšić, kooperant Puniša Jasnić (13)

Proizvodnja sjemenskog krompira se odvijala na 88,9 ha i proizvođači su uzgajali 10 sorti krompira. Od ukupno prijavljenih 88,9 ha sjemenom kategorije elita zasađeno je 80,8 ha (90,9%), dok je pod sjemenom kategorije A bio 8,1 ha (9,1%). Sadni materijal koji je korišćen u proizvodnji vodi porijeklo iz Holandije, Slovenije i domaće proizvodnje.

Sjemenski krompir je sađen u 9 opština (Žabljak, Kolašin, Nikšić, Berane, Plužine, Pljevlja, Petnjica, Plav i Podgorica), u centralnom i sjevernom dijelu Države, na 62 parcele, prosječne veličine 1,43 ha.

STRUČNA KONTROLA

Pregledi sjemenskog krompira u toku vegetacionog perioda

Shodno propisanim zahtjevima vegetacioni pregledi su obavljani u optimalnoj fazi razvoja usjeva:

- prvi vegetacioni pregled obavljan je pri uzrastu biljaka od 15 do 25 cm;
- drugi vegetacioni pregled, u fazi punog cvjetanja;
- treći vegetacioni pregled, u fazi nalijevanja krtola krompira (kada su određeni termini za desikaciju) i
- četvrti vegetacioni pregled, u fazi vađenja krtola krompira.

Postkontrolna ispitivanja

Tokom vegetacije izvršeno je i uzorkovanje partija sjemenskog krompira u cilju obavljanja naknadne zdravstvene kontrole – postkontrolne po kategorijama. Uzorci su testirani su na: virus uvijenosti lišća krompira (Potato leaf roll virus, PLRV) i Y virus krompira (Potato virus Y, PVY). Ove aktivnosti su se odvijale u tri faze:

1. uzimanje i sadnja apikalnih isječaka krtola krompira u plasteniku,
2. uzorkovanje lišća- 5 nedelja nakon sadnje isječaka i
3. laboratorijsko testiranje biljaka na prisustvo virusa krompira.

Radi kontrole prisustva moljca krompira izvršen je pregled uzoraka sjemenskog krompirana. Na uzorcima nije utvrđeno prisustvo štetočina, osim oštećanja od žičnjaka i sovica.

Zdravstveno stanje posmatrano sa aspekta fitopatogenih gljiva i bakterija. Kontrola je sprovedena u skladištima dorađenog i upakovanog sjemenskog krompira nakon podnošenja zahtjeva za izdavanje deklaracija i biljnih pasoša od strane proizvođača izvršeni su pregledi prijavljenih partija sjemena.

3.2 Sjemenska proizvodnja žita

Sjemensku proizvodnju žita u 2018. godini prijavila su dva proizvođača:

1. 1.KD »Tuko« Nikšić, kooperant Puniša Jasnić - Bijelo Polje i
2. 2.Preduzetnik Zdravko Perović– Danilovgrad.

Preduzetnik Zdravko Perović svoju proizvodnju nije zasnovao sa sjemenom odgovarajuće kategorije, već sa komercijalnim (C2) i odmah je isključen iz daljeg procesa sertifikacije. Iz tog razloga, u ovoj godini praćen je samo jedan proizvođač.

Sjemenska žita su u ovoj godini bila zasijana na 38,8 ha (26 partija). Kao i u predhodnoj godini u proizvodnji su bila zastupljena samo jara žita. Proizvodnja sjemenskih žita u 2018. godini odvijala se u 2 opštine: Bijelo Polje i Berane.

U 2018. godini jaram sjemenskom pšenicom bilo je zasijano 14,7 ha (37,9%), ovsom 14,7 ha (37,9%), tritikaleom 2,5 (6,4%) i jarim ječmom 6,9 ha (17,8%). Zdravstvena i stručna kontrola sjemenskih usjeva žita sprovedena je kroz dva obavezna vegetaciona pregleda:

- prvi pregled - u periodu između klasanja, odnosno metličenja biljaka i cvetanja biljaka i
- drugi, kada su biljke bile u fazi voštane zrelosti.

3.3 Monitoring kvaliteta sjemenskog materijala

U toku 2018. godine od strane fitosanitarne inspekcije u Laboratoriju za sjeme dostavljeno je 80 uzoraka sjemenskog materijala poljoprivrednog bilja. Dostavljena su sjemena sljedećih grupa kultura:

- povrće – 26 uzoraka,
- krmno bilje – 23 uzoraka,
- žita – 16 uzorka,
- repe - 4,
- cvijeće – 1
- uzorak, ljekovito bilje – 3
- uzorka i
- krompir – 7 uzoraka.

Porijeklo uzorkovanog sjemenskog materijala je iz Crne Gore, Srbije, Slovenije, Italije, Holandije, Francuske, Bjelorusije, Poljske, Australije, Kine i Indije.

Laboratorijske analize su pokazale da 5 uzoraka nije ispunilo propisane standarde kvaliteta.

3.4 Program kontrolnog ispitivanja sadnog materijala

U 2018. godini od strane fitosanitarne inspekcije u Laboratoriju za ispitivanje kvaliteta sadnog materijala dostavljen je 22 uzorak u prometu sadnog materijala voća i vinove loze. Od ukupno analiziranog materijala 9 je iz uvoza, a 13 je proizvedeno u Crnoj Gori. Uvezeni sadni materijal je iz zemalja EU (Hrvatska 4, Italija 4, Holandija 1). Prema rezultatima ispitivanja standarde kvaliteta u potpunosti je zadovoljilo 9 uzoraka. Laboratorijske analize su pokazale da 8 uzoraka nije ispunilo propisane standarde kvaliteta, a 5 uzoraka je djelimično ispunilo propisane standarde kvaliteta.

3.5 Program biljnih genetičkih resursa

U toku 2018. godini obavljene su sljedeće aktivnosti:

- Na području danilovgradske opštine, obavljena je regeneracija 4 unikatna aksešena krompira, dominantno gajene stare sorte „ruska krtola“ i 4 novoprikupljena aksešena krompira koji se čuvaju u radnoj kolekciji Banke biljnih gena.
- Izvršena je primarna karakterizacija 34 genotipa lokalnih dikokuma i monokokuma pšenice na dva lokaliteta - Danilovgrad i Banja Luka. Dobijeni rezultati će biti statistički obrađeni kako bi se ustanovila divergentnost populacije i identifikovali duplikati,
- Uzorci sjemena crnogorskih monokokuma i diokuma poslani su u Sloveniju (Poljoprivredni institut Ljubljana) radi DNK analiza.
- Uzorci 86 populacija tvrde pšenice posijani su u poljskoj banci biljnih gena u Dilovgradu sa ciljem odabira dominantnih klasova koji će se koristiti za dalja proučavanja. Ovi uzorci biće i osnova istraživanja jedne doktorske teze.
- Uzorci 86 populacija tvrde pšenice poslani su u Institut za kukuruz Zemun Polje radi hemijskih analiza.
- Uzorci 74 lokalne populacije kukuruza poslate su Institut za kukuruz Zemun Polje gdje se počelo sa morfološkom karakterizacijom uzoraka.
- Nastavljene su aktivnosti na konzervaciji deponovanog biljnog materijala (sušenje, pakovanje i čuvanje na -20 oC).
- Izvršen je veći broj terenskih obilazaka farmera koji gaje genetičke resurse. Svima njima su izdata uvjerenja da sorte koje gaje na svojim njivama pripadaju genetičkim resursima. Ova uvjerenja su im potrebna radi ostvarivanja prava u organskoj proizvodnji.
- Redovno su izvršavane međunarodne obaveze (učesće u aktivnostima ECPGR i razmjeni genetičkog materijala).

3.6 Program kontrolnog ispitivanja sjemenskog i sadnog materijala na GMO

U toku 2018. godine od strane fitosanitarne inspekcije u Laboratoriju za ispitivanje sjemena, odsjek za biotehnoške analize - Osijek dostavljeno je 11 uzoraka sjemenskog materijala poljoprivrednog bilja. Dostavljena su sjemena sljedećih kultura:

- pšenice – 1 uzorak,
- lucerke – 2 uzoraka,
- paradajza – 4 uzorka,
- tikvice – 1 uzorak,
- kukuruza – 2 uzorka,
- dinja - 1 uzorak.

Kvalitativnom analizom u uzorcima nije utvrđena prisutnost DNK sekvenci karakterističnih za GM organizme.

3.7 Program kontrolnog ispitivanja matičnih stabala sadnog materijala

Po prijavama proizvodnje sadnog materijala za 2018. godinu odabran je jedan proizvođač sadnog materijala sa kooperantom za sprovođenje ovog programa. Izvršena su dva vegetativna pregleda i uzeti su uzorci za virusološke analize masline (5) i citrusa (2). Za virusološke analize su uzeti uzorci sorti masline sorti bjelica, Ascolana Tenera, žutica, Leccino i Arbequina, a od citrusa mandarine Kawano wase i Chahara.

REDOVNE AKTIVNOSTI U FITOSANITARNOM SEKTORU

- Izrada završnog izveštaja o radu Fitositarne uprave za 2018. godinu;
- Implementacija Fito Registra (registrovani proizvođači sjemenskog i sadnog materijala, uvoznici sjemenskog i sadnog materijala i plodova, kao i skladištari i proizvođači

plodova citrusa i merkantilnog krompira); u Fito Registar u 2018. upisano je 39 novih subjekata, a ukupno 681 subjekt je ostvarilo pravo na upotrebu ME Fito broja. Efekti: unaprijeđen sistem bezbjednosti hrane na nivou primarne proizvodnje; unaprijeđen sistem zdravstvene zaštite bilja;

- Implementacija biljnih pasoša - štampani prvi biljni pasoši za voćni sadni materijal;
- Registracija objekata za proizvodnju i prodaju sjemena, sadnog materijala, pesticida i đubriva, praćenje prijava proizvodnje i sertifikacija proizvodnje; 9
- Ukupno je obrađeno u administrativnom upravnom postupku 1.078 predmeta, a u inspekcijskom postupku 11.270 predmeta, što ukupno na nivou fitosanitarnog sektora iznosi 12.348 predmeta;
- Obezbijedena zdravstvena ispravnost sjemenskog i sadnog materijala, sa ispunjenim standardima kvaliteta, izdavanjem sertifikata o priznavanju sjemenskog materijala krompira i žita na osnovu izvršenih stručnih kontrola, kao i za sadni materijal, istinitosti sorte, odnosno selekcije poljoprivrednog sadnog materijala. Izdato 609 sertifikata za sjemenski krompir i žita, rasad povrća, sadni materijal voća i vinove loze i ukrasnog bilja i to:
 - 1.427.040 komada loznog sadnog materijala i podloge;
 - 2.588.915 komada rasada povrća i cvijeća;
 - 170.882 komada sadnog materijala voćnih vrsta;
 - 105.114 komada sadnog materijala ukrasnog bilja;
 - Provjera ispunjenosti uslova po javnim ovlašćenjima;
 - Prikupljanje podataka o stanju zaliha sredstava za zaštitu bilja na teritoriji Crne Gore;
 - Propisivanje fitosanitarnih uslova za uvoz sredstava za zaštitu i ishranu bilja;
 - Izdavanje fitosertifikata;
 - Registracija objekata za proizvodnju i prodaju sjemena, sadnog materijala, pesticida i đubriva;
 - Aktivnosti na izgradnji, rekonstrukciji i održavanju graničnih prelaza;
 - Sastanci sa proizvođačima bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom i NVO-ima;
 - Praćenje prijava proizvodnje;
 - Obuke fitosanitarnih inspektora i lica odgovornih za zdravlje bilja, sredstva za ishranu i zaštitu bilja, sjeme i sadni materijal;
 - Davanje mišljenja na izmjene i dopune zakona i drugih akata;
 - Održano je 24 različitih radionica i ekspertske misije;
 - Ažuriranje web stranice i dr.

8.1.11. STANJE U OBLASTI, PRIORITETI U 2019. GODINI I MJERE ZA NJIHOVU REALIZACIJU

U Izveštajima o napretku Evropske komisije za Crnu Goru za Poglavlje 12 ocijenjeno je da je ostvaren dobar napredak u ovim oblastima.

Realizovane su sve obaveze definisane PPCG.

Realizovani su programi iz sektora veterine i fitosanitarnog sektora kao i programi iz bezbjednosti hrane za koje su bila dostupna finansijska sredstva.

U upravnom postupku riješeno je u zakonskom roku po svim podnijetim zahtjevima.

Posebna pažnja je posvećena stvaranju pravnih pretpostavki za nastavak i očuvanje proizvodnje u objektima malog obima proizvodnje i prerade ili obrade tradicionalnim metodama proizvodnje hrane na gazdinstvima sa ciljem očuvanja domaćih proizvoda. Implementacijom uredbi o dozvoljenim odstupanjima u dijelu izgradnje, uređenja i opremanja objekata subjekti

će sa manjim ulaganjima i uz korišćenje dostupnih podrški sačuvati svoju proizvodnju i stvoriti uslove za nesmetano stavljanje svojih proizvoda na domaćem tržištu.

Najvažnija aktivnost sprovedena u 2018. godini je efikasno i blagovremeno preduzimanje mjera za sprječavanje širenja bolesti kvrgave kože koja se u epidemijskim razmjerama pojavila u 2016. godini. Zahvaljujući preventivnoj vakcinaciji, organizaciji i planiranim i efikasnim mjerama koje su sprovedene u 2018. godini nije bilo pojave ove bolesti.

Od strane eksperata, ne samo EU već i šire, opšta je ocjena da je Crna Gora od svih zemalja koje su imale ovu bolest zadnjih godina postigla najbolje rezultate posebno iz razloga malih kapaciteta veterinarskih službe.

Obezbijeđena je podrška od strane Evropske komisije za suzbijanje ove bolesti i u 2018. godini.

Na graničnim prelazima kroz kontrolu nadležnih inspekcija u periodu od 1. juna do 31. decembra 2018. godine zbog neusaglašenosti sa propisima za bezbjednost hrane vraćeno je 147 pošiljki u količini od oko 1.300 tona.

Tokom 2018. godine Uprava se suočavala sa određenim problemima u sprovođenju poslova u planiranim rokovima prvenstveno zbog nedovoljnog broja zaposlenih.

Za suzbijanje naročito opasnih bolesti u toku 2018. godini, Upravi su odobrena dodatna finansijska sredstva iz budžetskih rezervi obzirom da budžet Uprave nije dovoljan ni za sprovođenje mjera protiv bolesti iz Programa u punom obimu. Odobrena su dodatna sredstva iz budžetskih rezervi 637.968,72EUR.

Za suzbijanje bolesti životinja i bilja neophodna su značajna finansijska sredstva, ali i značajno veći broj zaposlenih i jačanje naučno istraživačkih kapaciteta i opremljenost laboratorija.

Kontrola i suzbijanje bolesti i biljaka i životinja i kontrola bezbjednosti hrane u svim fazama proizvodnje i prometa su prioriteti Uprave, koji su pretočeni kroz programe mjera za 2018. godinu. Prioritet Uprave je i realizacija aktivnosti utvrđenih Strategijom o transpoziciji EU propisa u nacionalno zakonodavstvo i njihovoj implementaciji, kao i definisanje aktivnosti kojima će se postepeno stvarati uslovi za ispunjavanje mjerila za zatvaranje Pregovoračkog Poglavlja 12.

8.2. UPRAVA ZA VODE

8.2.1. DJELOKRUG RADA UPRAVE ZA VODE

Uprava za vode, organ u sastavu Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja vrši poslove uprave koji se odnose na: obezbjeđenje i sprovođenje mjera i radova na uređenju voda i vodotoka, zaštiti od štetnog dejstva voda i zaštiti voda od zagađivanja, obezbjeđenje korišćenja voda, materijala iz vodotoka, vodnog zemljišta i vodnih objekata u državnoj svojini, putem koncesija i sl., izradu dokumentacione osnove u vezi s tim, održavanje objekata za zaštitu i odbranu od poplava, erozije i drugih opasnosti, izradu planova, programa i bilansa u oblasti vodoprivrede, vođenje investitorskih poslova, vršenje stručnog nadzora i kontrolu kvaliteta izvedenih radova, tehnički pregled i prijem izvedenih radova, obračun naknada koje se plaćaju u ovoj oblasti i staranje o namjenskoj i racionalnoj upotrebi prikupljenih sredstava po tom osnovu u skladu sa programom Vlade, organizovanje i vođenje monitoringa u vodoprivredi, pripremu stručnih podloga za izradu propisa i donošenje vodnih akata nadležnih organa, kao i druge poslove koji su joj određeni u nadležnosti.

Unutrašnje organizacione jedinice u okviru kojih se obavljaju poslovi iz nadležnosti Uprave za vode su:

Sektor za korišćenje, zaštitu voda i zaštitu od voda

Obavlja poslove koji se odnose na: obezbjeđenje korišćenja voda, materijala iz vodotoka, vodnog zemljišta i vodoprivrednih objekata u državnoj svojini, putem koncesija, prenošenja prava korišćenja, zakupa ili na drugi propisani način kao i izradu dokumentacione osnove s tim u vezi; održavanje objekata za zaštitu i odbranu od poplava, erozije i drugih opasnosti; učestvovanje u izradi planova, programa i bilansa u oblasti vodoprivrede; vođenje investicionih poslova; vršenje stručnog nadzora i kontrolu kvaliteta izvedenih radova; tehnički pregled i prijem izvedenih radova; obračun naknade za korišćenje šljunka i pijeska i staranje o namjenskoj i racionalnoj upotrebi prikupljenih sredstava; staranje o sprovođenju planova i programa iz oblasti vodoprivrede; pripremu dokumentacije za određivanje izvorišta za regionalno vodosnabdijevanje i vodosnabdijevanje gradova, kao i za određivanje zona sanitarne zaštite tih izvorišta ako nijesu privedena namjeni odnosno data na korišćenje; pripremu dokumentacije za izdavanje vodnih uslova, vodne saglasnosti i vodne dozvole; pripremu dokumentacije za proglašavanje erozivnih područja radi zaštite privrednih saobraćajnih ili drugih objekata; staranje o poboljšanju režima voda na vodotocima i učestvovanje u izradi dokumentacije s tim u vezi; racionalno korišćenje voda, zaštitu od voda i zaštite voda; organizovanje i vođenje vodnog informacionog sistema; pripremu stručnih podloga za izradu propisa i učešće u njihovoj izradi u oblasti vodoprivrede; učestvovanje u izradi studija, elaborata, tehničkih rješenja i investiciono-tehničke dokumentacije; pružanje stručne pomoći organima i organizacijama iz oblasti vodoprivrede, kao i druge poslove u skladu sa propisima.

Odjeljenje za upravne poslove u oblasti upravljanja vodama

Obavlja poslove koji se odnose na: pripremu i sprovođenje javnih tendera za obezbjeđenje korišćenja voda, materijala iz vodotoka, vodnog zemljišta i vodoprivrednih objekata u državnoj svojini putem koncesija, prenošenja prava korišćenja, zakupa ili na drugi propisani način; utvrđivanje uslova za upis vodnih akata u odgovarajući registar; praćenje isteka roka važenja tih akata i provjeru blagovremeno pristiglih zahtjeva za produženje važenja vodnih akata, utvrđivanje vodnih naknada; učestvovanje u organizaciji i sprovođenju javne rasprave o programima i planovima upravljanja vodama; učestvovanje u pripremi stručnih podloga za izradu propisa i učešće u njihovoj izradi u oblasti vodoprivrede; saradnju sa organima i institucijama nadležnim za suzbijanje nelegalnih radnji u korišćenju voda i vodnog dobra; saradnju sa drugim državnim organima i organizacijama u cilju pravilne i dosljedne primjene propisa u oblasti koje uređuje Zakon o vodama; kao i druge poslove u skladu sa propisima.

8.2.2. REALIZACIJA AKTIVNOSTI U 2018. GODINI

Program upotrebe sredstava za upravljanje vodnim resursima

Vlada Crne Gore donijela je Program upotrebe sredstava za upravljanje vodnim resursima za 2018. godinu, za finansiranje obaveza i potreba za upravljanje vodnim resursima. Programom su realizovana sredstva i obuhvaćene osnovne aktivnosti u oblasti upravljanja vodama, zaštiti od voda i efikasnijem korišćenju voda.

Moratorijum na eksploataciju šljunka i pijeska i interventni radovi na regulaciji rijeka

Moratorijum na eksploataciju šljunka i pijeska iz rječnih korita koji je uveden u aprilu 2017. godine, produžen je i tokom 2018. godine, iz razloga dodatnog unaprjeđenja brige o zaštiti rječnih tokova i zaštiti od voda, ali i suzbijanja nelegalne eksploatacije materijala iz vodotoka.

Uprava za vode formirala je Komisiju koja je sačinila Izvještaj o pregledu korita rijeka Tare, Lima i Grnčara na teritoriji opština Andrijevisa, Berane, Bijelo Polje, Gusinje i Mojkovac. Na

osnovu ovih izvještaja, sačinjeni su ugovori za izvođenje hitnih regulacionih radova na uklanjanju dijela nataloženog materijala iz korita rijeke Tare, Lima i Grnčara, koji su potpisani od strane Uprave za vode, predstavnika opštine, kao i nadzora imenovanog od strane opštine. Hitni interventni radovi sprovedeni su uz strogu kontrolu izvađenog viška materijala, dok su nelegalne aktivnosti sankcionisane.

Interventne mjere sprovedene su ciljano na mjestima na kojima je postojala mogućnost ugrožavanja ljudi i imovine. Preduprijeđeni su negativni efekti, smanjena je nekontrolisana eksploatacija i sprovedene su mjere koje će riješiti devastaciju na duži niz godina.

U Gusinju su potpisana 3 ugovora, u Bijelom Polju 10 ugovora (od toga su na 6 lokacija izvođeni radovi), u Mojkovcu su potpisana 4 ugovora (na dvije lokacije izvođeni radovi), u Beranama je potpisano 5 ugovora, dok u Andrijevici od 4 predloga lokacija i ugovora, nijedan nije potpisan. Treba istaći i da je Uprava za vode opštinama izdala određene saglasnosti u 2018. godini za uklanjanje viška materijala i uređenje vodotoka na rijeci Morači, Tari i Limu (dato ukupno 7 saglasnosti u 2018.godini).

Ukupni efekti moratorijuma ali i interventnih radova dali su rezultata. Dobili smo uređena korita na potezima gdje su izvedeni radovi, ojačane su obaloutvrde, a za izvađeni višak materijala vođena je bolja evidencija. Glavni benefiti su uređenje rječnih korita, povećana bezbjednost vodotoka i zaštita priobalnog zemljišta.

Aktivnosti na obezbjeđenju protočnosti rijeke Bojane

Na rijeci Bojani i njenom desnom rukavcu konstantno djeluju nepovoljni procesi, koji su kombinacija prirodnih uticaja (interakcija more - rijeka) i antropogenih uticaja što uslovljava zasipanje rukavca. Kako se tokom godine mogu javljati dominantni talasi sa različitim karakteristikama, veoma često se formira po nekoliko podvodnih pragova na različitim dubinama. Podvodni pragovi predstavljaju prepreke za plovidbu, ali i prepreku za oticanje vode i transport nanosa duž desnog rukavca rijeke Bojane. Sredinom 2017. godine ušće desnog rukavca rijeke Bojane, djelovanjem nekoliko faktora nakratko je bilo zatvoreno. Pristupilo se interventnim radovima, bagerovanjem je izvučena velika količina materijala sa ušća rijeke Bojane. Ekstremno nizak vodostaj Bojane pokazao je da se brzo preduzmu mjere koje će biti u skladu sa dugoročnim održivim rješenjem. Uprava za vode u najkaćem roku izabrala je izvođača radova i u saradnji sa ostalim institucijama preduzela mjere u cilju obezbjeđenja protočnosti rijeke Bojane.

Nastavilo se sa radovi iz prethodne godine, ali do sredine 2018. godine trajao je režim velikih voda i nije bilo moguće izvođenje radova zbog brzine vodotoka, ali su sprovedene prateće aktivnosti od strane Hidrometeorološkog zavoda. Izvršeno je mjerenje protočnosti i dva batimetrijska mjerenje desnog rukavca, čime je dobijeno tačno trenutno i uporedno stanje desnog rukavca. Dana 17.06.2018. godine otpočeli su radovi na uklanjanju materijala iz desnog rukavca rijeke Bojane, otvaranjem građevinskog dnevnika uz odobrenje nadzornog organa. Radovi su se izvodili planiranom dinamikom i bez nepredviđenih zastoja uz stalnu kontrolu nadzornog organa. Nakon što je urađeno batimetrijsko snimanje možemo reći da se desni rukavac može podijeliti na tri dionice dužine po 1km. Prva dionica oko račve na kojoj je bilo neophodno čišćenje i produbljivanje, druga dionica oko mosta kojoj nije potrebno produbljivanje jer ima dubinu do 4 m i treća dionica oko ušća gdje je potrebno čišćenje. Količina izvađenog materijala je oko 150 000m³. Kao rezultat izvedenih radova je da se tokom ove godine nije zatvaralo ušće desnog rukavca. Materijal je deponovan na za to predviđenim lokacijama, obezbijeđen i čuvan od strane izvođača radova. U narednom periodu Vlada će donijeti odluku oko valorizacije deponovanog materijala.

Na kraju treba istaći da izvedeni radovi na desnom rukavcu rijeke Bojane primjer su dobre saradnje sa državnim institucijama uz koordinaciju potpredsjednika Vlade Crne Gore i da se zajedničkom akcijom može doći do održivog rješenja, uspostavljanjem prirodnog stanja desnog rukavca rijeke Bojane, koji pored hidrotehničkog ima veliki i ekološki, ekonomski i bezbjedonosni značaj.

Međutim, pored navedenih radova koji se izvode na terenu, još dosta toga je urađeno u pripremi za buduće projekte koji će imati uticaja na protočnost rijeke Bojane, njenu stabilnost i zaštitu od poplava. U pripremi su sledeći projekti: „Zaštita od poplava i regulacije Drima i Bojane“, IPA 2016 „Projekat unapređenje monitoringa voda“ i „Adaptacija na klimatske promjene u prekograničnom upravljanju rizikom od poplava za Zapadni Balkan“.

Regulacija rijeke Morače

Za rijeku Moraču urađen je i revidovan Glavni projekat regulacije rijeke Morače na potezu od ušća rijeke Sitnice u Botunu do Ponara (2011. godina). Nadzorni organ je ukazao na promjene na terenu koje su dovele do dopune Glavnog projekta regulacije rijeke Morače na potezu od ušća rijeke Sitnice u Botunu do Ponara. Za isti je urađena i revizija (mart 2018. godine). Ovaj projekat treba da obezbijedi izgradnju kvalitetne obaloutvrde.

Regulacija rijeke Morače nastavak je radova iz prethodne godine, u skladu sa Glavnim i dopunom Glavnog projekta regulacije rijeke Morače na potezu od ušća rijeke Sitnice u Botunu do Ponara. Regulacija rijeke Morače izvodi se na tri dionice, shodno zaključenim ugovorima i nadzorom koji prati i kontroliše realizaciju predmetnih radova.

Za 2018. godinu zaključen je ugovor o vršenju stručnog nadzora sa nadzornim organom „Nik Com Engineering“ d.o.o. iz Nikšića. Nadzorni organ dostavlja mjesečne izvještaje o nadzoru nad predmetnim radovima kao i izvještaje o količini izvađenog materijala, kontroliše usklađenost izvođenja radova, shodno Glavnom projektu i dopunama Glavnog projekta i blagovremeno preduzima mjere u slučaju odstupanja radova, kontroliše usklađenost u projektnoj dokumentaciji kao i eventualne promjene koje dovode do pojave naknadnih radova, redovno i blagovremeno prati kvalitet radova koji se izvode i provjerava da li se pri izvođenju svih vrsta radova primjenjuju uslovi i mjere utvrđene zakonom i drugim propisima, standardima i tehničkim normativima.

Tokom 2018. godine, zbog vremenskih uslova, radovi na projektovanoj trasi izvođeni su na prekide i shodno dinamičkom planu radovi nijesu u cjelosti završeni. U periodu dok su izvođeni radovi, stručni nadzor je vršio i kontrolu izvađenih količina viška materijala. Količine su uredno evidentirane u građevinski dnevnik i isti je ovjeren od strane izvođača radova i stručnog nadzora. O izvađenim količinama izvođači su stručnom nadzoru dostavili elaborate sa dokaznicama izvađenih količina. Takođe, predstavnici stručnog nadzora dostavili su naručiocu mjesečne izvještaje o nadzoru kao i konačni izvještaj o vršenju stručnog nadzora za 2018. godinu.

Nadzorni organ je u svoj izvještaju kao veoma izražen problem konstatovao nelegalnu eksploataciju šljunka kao i devastaciju poljoprivrednog zemljišta.

Predstavnici Uprave za vode obilaskom terena oko donjeg toka Morače, susreli su se sa jednom novom situacijom a to je znatna devastacija poljoprivrednog i nepoljoprivrednog zemljišta koje se nalazi u zaleđu rječnog korita i ne čini vodno zemljište. Radi se o tome da se na privatnim posjedima, uklanja sloj zemljišta ispod koga se nalazi šljunkoviti materijal koji se zatim eksploatiše u svrhu građevinskog materijala.

U cilju suzbijanja neplanske i nelegalne eksploatacije šljunka i pijeska, devastacije prostora, zaštite životne sredine, kao i poboljšanja stanja rječnih tokova, obavljene su brojne kontrole.

Od strane odsjeka za inspekciju za vode, u dosadašnjem periodu trajanja Moratorijuma, ukupno je izvršeno 353 inspekcijskih kontrola i to: 257 redovnih kontrola, 14 kontrolnih pregleda i 82 pregleda po inicijativama. Ukupan broj upućenih inicijativa je 54 (usmene prijave + zavedene prijave). Treba istaći da su i građani aktivno učestvovali u suzbijanju nelegalne eksploatacije, te je na kontakt telefon i e-mail adresu u Upravi za vode, a sve u cilju efikasne komunikacije i uključivanja javnosti, zainteresovanih organizacija i pojedinaca, pristigla 31 prijava. U izvještajnom periodu preduzete su sljedeće upravne mjere i radnje:

- 25 mjera ukazivanjem na zapisnik;
- 7 mjera je izrečeno rješenjem;
- 15 prekršajnih naloga na licu mjesta;
- 7 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka kod nadležnog suda;
- 8 krivičnih prijava protiv NN lica.

Uprava za vode u narednom periodu preduzeće odlučne akcije, u saradnji sa Glavnim gradom, inspekcijom, Policijom i tužilaštvom, kako bi se suzbio ovaj nekontrolisani proces eksploatacije šljunka i pijeska i devastacije prostora.

Rijeka Tara (izgradnja auto-puta)

Projekat auto-puta je državni projekat koji se realizuje uz maksimalnu pažnju i preduzete mjere kako bi negativni uticaji bili svedeni na minimalni nivo. Ipak i ukoliko se dese propusti, što je neminovno na ovako velikim projektima, oni se rješavaju odmah uz otklanjanje svih uzroka koji dovode do ugrožavanja.

Ono što je bitno naglasiti je da se radovi izvode u prelaznoj (tranzicionoj) zoni u kojoj je moguće izvoditi radove u skladu sa principima održivosti. Takođe radovi koji se izvode su privremenog karaktera i izazivaju privremene efekte. U dosadašnjim radovima u cilju zaštite vode od zagađivanja instalirano je 21 postrojenje za prečišćavanje kako bi se negativni efekti sveli na minimum. Nakon izvođenja radova predviđene su mjere remedijacije, koje treba da vrate prostor u pređašnje (zadovoljavajuće) stanje uz minimalna odstupanja. Mjere remedijacije sprovodi izvođač radova i po završetku mjera remedijacije sprovodi se dvogodišnji monitoring stanja.

U skladu sa Zakonom o vodama, Uprava za vode je izdala vodne saglasnosti na projektnu dokumentaciju za regulaciju rijeke Tare u dijelu zaštite buduće petlje Mateševo (koja obuhvata mostove Tara 1 i Tara 2, petlju Mateševo i tunel Mateševo) u dužini 1 km, što je obuhvaćeno Glavnim projektom auto-puta za dionicu 4.4.1. Kako se pojavila potreba da se nastavi regulacija nizvodno, u nezavisnom projektu je data vodna saglasnost na projektnu dokumentaciju za regulaciju rijeke u dužini od 2020 metara.

Radovi regulacije rijeke Tare se obavljaju u cilju zaštite od poplava i zaštite zemljišta, u skladu sa Zakonom o vodama, Zakonom o životnoj sredini, EU Okvirnom direktivom o vodama i Direktivom o poplavama, kao i ciljevima navedenim u Agendi 2030 Ujedinjenih Nacija.

Katastar izvorišta za javno vodosnabdijevanje - II faza

Uzimajući u obzir značaj izvorišta za regionalno i javno vodosnabdijevanje, koja su definisana Odlukom o određivanju izvorišta namijenjenih za regionalno i javno vodosnabdijevanje (javnim vodovodom) i utvrđivanje njihovih granica, kao i obezbjeđenja dovoljnih količina kvalitetnom pijaćom vodom stanovništva Crne Gore, neophodno je preduzeti sve moguće mjere da bi se vode tih izvorišta racionalno koristile i zaštitile od namjernog ili slučajnog zagađivanja i od drugih uticaja koji mogu nepovoljno djelovati na izdašnost izvorišta i na zdravstvenu ispravnost voda za piće.

U tom cilju urađen je Projekat katastra izvorišta za javno vodosnabdijevanje. Shodno Projektu raspisan je Javni oglas za izradu Katastra izvorišta za javno vodosnabdijevanje - II Faza. Izabran je najpovoljniji ponuđač za izradu Katastra izvorišta u odgovarajućem GIS okruženju sa bazom podataka koji će sadržati sve relevantne podatke za pojedina vodoizvorišta: prostorni položaj, način zahvatanja, količinu zahvatanja, status monitoringa (kvantiteta i kvaliteta vode), zone i pojaseve sanitarne zaštite izvorišta, uslove zagađivanja, specifičnosti u korišćenju i upravljanju itd. Ova baza podataka treba da je osnova za budući vodni informacijski sistem, geološki informacijski sistem, za izradu osnovnih hidrogeoloških karata (OHG), kao i za prostorne i razvojne planove.

Koncesije u oblasti voda

U oblasti voda na snazi su 23 ugovora o koncesiji, od čega 14 ugovora za korišćenje vode za potrebe flaširanja vode u komercijalne svrhe, 2 ugovora za korišćenje vode za potrebe vodosnabdijevanja, 1 ugovor za korišćenje vode za uzgoj ribe, 1 ugovor za korišćenje vode za pogonske i tehnološke potrebe i 5 ugovora za flaširanje vode koji su u postupku raskida. Ugovori o koncesijama za eksploataciju rječnih nanosa istekli su. Na snazi je Moratorijum na eksploataciju rječnih nanosa.

Zaključeni ugovori o koncesijama u 2018. godini

Na osnovu Zakona o koncesijama, Vlada Crne Gore, donijela je Plan davanja koncesija u oblasti voda za 2018. godinu. Planom davanja koncesija u oblasti voda obuhvaćena su izvorišta na kojima se može pokrenuti postupak za dodjelu koncesije. U skladu sa navedenim planom pokrenute su inicijative od strane zainteresovanih lica za izvorište „Ledeni izvor“ Opština Andrijevica i izvorište mineralne vode „Čeoče“ Opština Bijelo Polje. Sprovedena je zakonska procedura i izabrani najpovoljniji ponuđači.

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja u ime koncedenta zaključilo je dva ugovora o koncesiji sa koncesionarom „Vila Mir“doo iz Kotora za korišćenje dijela voda sa izvorišta „Ledeni izvor“ Sjenožeta, Opština Andrijevica i koncesionarom „Water Group“doo iz Kolašina za korišćenje dijela voda sa izvorišta mineralne vode „Čeoče“ Opština Bijelo Polje.

Ugovor o koncesiji za korišćenje dijela voda sa izvorišta „Ledeni izvor“ Sjenožeta, Opština Andrijevica

Ugovor o koncesiji za korišćenje dijela voda sa izvorišta „Ledeni izvor“ Sjenožeta, Opština Andrijevica, za flaširanje, odnosno pakovanje ili dopremanje vode u komercijalne svrhe, u količini od 0,8 l/s, realizovaće se na teritoriji opštine Andrijevica, u mjestu Sjenožeta. Vrijeme trajanja koncesije je 25 godina. Ukupna vrijednost predmetne investicije iznosi 1.093.490,00 EUR.

Opravdanost predmetne koncesije ogleda se u pogledu, korišćenja voda kao obnovljivog prirodnog resursa, izvozno orjentisanih programa u smislu smanjenja spoljno-trgovinskog deficita, plasmana voda kroz tržište koje obuhvata ponudu i tražnju flaširane, odnosno pakovane voda, plaćanja koncesione naknada za korišćenje voda, čime se na najbolji način valorizuje ovaj prirodni resurs.

Ugovor o koncesiji za korišćenje mineralne vode sa izvorišta „Čeoče“, Opština Bijelo Polje

Ugovor o koncesiji za korišćenje mineralne vode sa izvorišta „Čeoče“, Opština Bijelo Polje, za flaširanje, odnosno pakovanje ili dopremanje vode u komercijalne svrhe, u količini od 1,2 l/s, na zemljištu u državnom vlasništvu, realizovaće se na teritoriji opštine Bijelo Polje. Vrijeme trajanja koncesije je 25 godina. Ukupna investicija u okviru ove koncesije planirana je na oko 4 miliona EURa, od čega 3 miliona EURa u infrastrukturu i osnovna sredstva i oko milion EURa

u trajna obrtna sredstva za finansiranje zaliha i tržišnog plasmana. Pokretanje proizvodnje mineralne vode može imati višestruki značaj za crnogorsku privredu, koja se ogleda u otvaranju novih radnih mjesta i smanjenje broja nezaposlenih, smanjenje trgovinskog deficita kroz smanjenje uvoza mineralnih voda kao i prihodi budžeta po osnovu poreza i naknada i pozitivni rezultati sa aspekta zaštite životne sredine.

Takođe, koncesionar ima stabilnu tržišnu poziciju kada je u pitanju postojeća djelatnost flaširanja mineralne vode koja mu omogućava da projektuje razvoj proizvodnih kapaciteta i širenje tržišnog potencijala sa ostvarivanjem sopstvene akumulacije i uz korišćenje povoljnih kreditnih sredstava, a takođe koncesionar ima potencijala i da postane tržišni lider u Crnoj Gori i šire kada je u pitanju proizvodnja mineralne vode.

Realizacijom ovog značajnog projekta, obezbjeđuje se javni interes, s obzirom da se radi o izgradnji objekta čiste tehnologije, bez zagađenja, poštovanje ekoloških standarda, racionalno, pravilno i efikasno korišćenje voda, povećanje izvoza, smanjenje spoljno-trgovinskog deficita, zapošljavanje, ubrzan razvoj sjevernog područja Crne Gore, kao i plaćanje koncesione naknada za korišćenje mineralne vode.

Ugovori o koncesijama u postupku raskida

Zaključkom br. 07-4922 od 08. novembra 2018. godine, Vlada Crne Gore donijela je 4 odluke o raskidu ugovora o koncesiji, i to:

1. Odluku o raskidu Ugovora o koncesiji po BOT aranžmanu za korišćenje dijela voda sa izvorišta „Alipašini izvori“ u Opštini Plav za flaširanje u komercijalne svrhe sa koncesionarom „Novus Montenegro“ d.o.o. iz Gusinja,
2. Odluku o raskidu Ugovora za korišćenje dijela voda sa izvorišta „Vrelo“, Opština Mojkovac, za potrebe flaširanja, odnosno pakovanja ili dopremanja vode u komercijalne svrhe sa koncesionarom „H2O Montenegro“ d.o.o. iz Mojkovca,
3. Odluku o raskidu Ugovora za korišćenje dijela voda sa izvorišta „Jasen“, Opština Bar, za potrebe flaširanja, odnosno pakovanja ili dopremanja vode u komercijalne svrhe sa koncesionarom Igorom Maslakovim iz Kruča i
4. Odluku o raskidu Ugovora o prenošenju prava korišćenja dijela karstnih izdanskih voda sa izvorišta Reževića rijeka, u Reževićima kod Budve, za flaširanje u komercijalne svrhe sa korisnikom Javno preduzeće „Vodovod i kanalizacija“ Budva.

Navedene Odluke o raskidu ugovora objavljene su u Službenom listu. Uprava za vode je u obavezi da, u ime koncedenta, pripremi i koncesionarima uruči pisane raskide ugovora o koncesiji.

Takođe, Zaključkom Vlade Crne Gore, Uprava za vode zadužena je da aneksom ugovora o koncesiji produži rok za realizaciju ugovorenih obaveza, na period od 24 mjeseca uz uslov obezbjeđenja bankarske garancije za valjano izvršenje ugovora na iznos definisan u ugovoru o koncesiji, za sledeće koncesionare: „Đekić export-import“ d.o.o. Podgorica, „Bast“ d.o.o. Nikšić, „Vektra Montenegro“ d.o.o. Podgorica, „Feyur“ d.o.o. Bar, „Oksarela“ d.o.o. Kolašin i „Mercur System“ AD Budva.

Koncesionari su u proceduri obezbjeđenja bankarskih garancija. Ukoliko se ne obezbijede bankarske garancije od strane koncesionara, Uprava za vode je u obavezi da pokrene postupak raskida ugovora o koncesiji u skladu sa zaključkom Vlade Crne Gore.

Koncesija za izvorište „Lučičko vrelo“ Opština Rožaje u postupku je raskida ugovora o koncesiji. Postupak je pokrenut od strane Uprave za vode preko Zaštitnika imovinsko-pravnih interesa Crne Gore. Nakon okončanja sudskog postupka za raskid ugovora o koncesiji po BOT aranžmanu za korišćenje dijela voda sa izvorišta „Lučičko vrelo“ u opštini Rožaje za flaširanje

u komercijalne svrhe, Uprava za vode je u obavezi da informiše Vladu u skladu sa zaključkom br. 07-528 od 11. januara 2018. godine.

Proizvodnja flaširane vode

U Crnoj Gori radi pet fabrika za flaširanje vode. „Fabrika vode Lipovo“ d.o.o. iz Kolašina nije imala proizvodnju. Privredi sud donio je rješenje St.br. 537/17 od 19.02.2018. godine i otvorio stečajni postupak nad stečajnim dužnikom d.o.o. „Fabrika vode Lipovo“ iz Kolašina (reg.br. 5-0307680, PIB 02623927).

Ostvarena je proizvodnja flaširane vode za 2018. godinu u iznosu od 26.614.770,39 litara flaširane vode, od čega je prodato 24.029.655,9 litara flaširane vode i to na domaćem tržištu 23.054.275,9 litara i inostranom tržištu 975.380 litara flaširane vode. Sasvim je jasno da raspoloživi kapaciteti za proizvodnju vode u Crnoj Gori nijesu dovoljno iskorišćeni i da fabrike nijesu u mogućnosti da realizuju veću prodaju voda na domaćem, a posebno na inostranom tržištu. Skroman marketinški nastup, nepostojanje odgovarajuće robne marke u izvozu, kao i značajan uvoz voda, naročito kroz vezanu prodaju voda sa drugim proizvodima od strane konkurencije ograničavaju plasman vode kako na domaćem, tako i na inostranom tržištu.

U cilju unapređenja povećanja prodaje, potrebno je:

- Putem poslovnog povezivanja proizvođača voda u Crnoj Gori, objediniti ponudu, intenzivirati marketinški nastup i postepeno stvarati crnogorski brend koji bi bio prepoznatljiv ne samo na domaćem već i na inostranom tržištu,
- Povećati izvoz voda kroz plasman na tržištima kako regiona, tako i udaljenim destinacijama gdje i druge države iz okruženja plasiraju svoje vode,
- U okviru jačanja identiteta crnogorskih proizvoda, učestvovati u promovisanju crnogorskih voda u medijima, turističkim objektima, javnim ustanovama, aerodromima i maloprodajnim objektima.

Vodne i koncesione naknade za korišćenje voda, zaštitu voda od zagađivanja i izvađeni materijal iz vodotoka

Zakonom o finansiranju upravljanja („Sl. list CG“, br. 65/08, 74/10 i 40/11) utvrđuju se izvori sredstava za finansiranje upravljanja vodama, način obračunavanja i plaćanja naknada za zaštitu i korišćenje voda i vodnog dobra i druga pitanja od značaja za obezbjeđivanje i korišćenje tih sredstava. Vodne naknade su naknada za korišćenje voda, naknada za zaštitu voda od zagađivanja i naknada za izvađeni materijal iz vodotoka.

Vodne naknade plaćaju se po osnovu privremenog obračuna, u toku obračunskog perioda i konačnog obračuna, po isteku obračunskog perioda. Obračunski period za plaćanje vodnih naknada je jedna kaledarska godina.

Uprava za vode vrši obračun iznosa naknade i donosi rješenja, a naplatu, kamatu, zastarjelost i kontrolu plaćanja vodnih naknada vrši Poreska uprava.

Shodno odredbama Zakona o finansiranju upravljanja vodama tokom 2018. godine izvršen je konačan obračun vodnih naknada za 2017. godinu i privremeni obračun vodnih naknada za 2018. godinu. Donijeto je 176 rješenja, od čega je po osnovu konačnog obračuna za 2017. godinu doneseno 110 rješenja, a na osnovu privremenog obračuna za 2018. godinu 66 rješenja.

U 2018. godini, istekom obračunskog perioda, izvršen je konačan obračun vodnih naknada za 2017. godinu u iznosu od 2.277.478,26 EUR, od čega je prihod po osnovu konačnog obračuna naknada za zaštitu voda od zagađivanja 362.246,26 EUR, konačnog obračuna naknade za korišćenje voda 1.694.248,53EUR, konačnog obračuna koncesione naknade za korišćenje voda za potrebe flaširanja u komercijalne svrhe 103.526,17 EUR, koncesione naknade za

vodosnabdijevanje i koncesiona naknade za flaširanje vode za koncesionare koji nijesu izgradili fabrike, a plaćaju fiksni dio koncesione naknade u iznosu od 18.636,29EUR, kao i konačnog obračuna naknade za izvađeni višak materijala iz vodotoka, shodno regulacionim radovima, u iznosu od 98.821,01 EUR. Vodne naknade po osnovu konačnog obračuna za 2017. godinu manje su 4,27% u odnosu na konačan obračun za 2016. godinu, a razloge treba tražiti u tome što je 2017. godina bila hidrološki veoma specifična (sa manjom količinom padavina i velikim sušnim periodima).

U skladu sa Zakonom o finansiranju upravljanja vodama izvršen je i privremeni obračun vodnih naknada za 2017. godinu, u toku obračunskog perioda, u iznosu od 2.158.203,76 EUR, od čega je prihod po osnovu privremenog obračuna naknade za zaštitu voda od zagađivanja 351.622,23 EUR, privremeni obračun naknada za korišćenje voda 1.701.293,98 EUR, privremeni obračun koncesione naknade za korišćenje voda za potrebe flaširanja vode u komercijalne svrhe 105.287,56 EUR. Treba istaći da za neke obveznike plaćanja naknade nijesu donešena rješenja o privremenom obračunu iz razloga specifičnosti rokova datim vodnim aktima, saglasnostima ili iz razloga vođenja postupka žalbe. U skladu sa navedenim, jasno je da će konačan obračun po osnovu naknada za 2018. god biti veći u odnosu na privremeni.

Istekom tekućeg obračunskog perioda Uprava za vode vrši konačan obračun iznosa naknade za obračunski period i donosi rješenja, najkasnije do 1. marta 2019. godine.

Naknadu po osnovu konačnog obračuna obveznik je u obavezi uplatiti u roku od 15 dana od dana prijema rješenja. Naknadu po osnovu privremenog obračuna, obveznik plaća u jednakim mjesečnim iznosima, najkasnije do 20-tog u mjesecu za prethodni mjesec.

Finansijska sredstva od naknada pripadaju budžetu Crne Gore i budžetima lokalnih samouprava na čijim teritorijama se nalaze vode, vodno dobro, vodni objekti i sistemi koji se koriste ili zagađuju vode recipijenta, u srazmjeri 30:70%. Sredstva koja pripadaju budžetu Crne Gore 30% koriste se prema Programu koji donosi Vlada Crne Gore, a koji se odnose na upravne i stručne poslove u upravljanju vodama, uređenje i korišćenje voda, zaštitu voda od zagađivanja, uređenje vodotoka, zaštitu od štetnog dejstva voda i druge poslove u upravljanju vodama, u skladu sa Zakonom.

Jačanje kapaciteta u Upravi za vode

Raspoloživi kapaciteti u Upravi za vode nijesu dovoljni za efikasno poslovanje u sektoru voda i za realizaciju planiranog razvoja, ni po broju ni po strukturi. Manjak stručnog kadra je procesom pridruživanja EU sve izraženiji, te jačanje kapaciteta u Upravi za vode, kao i usavršavanje postojećeg kadra predstavlja neminovnost.

S tim u vezi, u skladu sa preporukama, Ministarstvo finansija je odobrilo finansijska sredstva za 3 nova službenika u Upravi za vode u 2018. godini. Pokrenut je postupak popunjavanja radnih mjesta i to javnim oglasom za dva Samostalna savjetnika III, a pokrenut je i postupak za popunu radnog mjesta internim oglasom za Samostalnog savjetnika II (a nakon toga i javni oglas). U maju 2018. godine, dva službenika su dobila rješenje o raspoređivanju i započela radni odnos u Upravi, a treće lice nakon internih oglasa i javnog oglasa za samostalnog savjetnika II, sprovedenih u skladu sa Zakonom, nije se zaposlilo.

8.2.3. ODLUČIVANJE U UPRAVNOM POSTUPKU O PRAVIMA I OBAVEZAMA SUBJEKATA PRAVA

Shodno Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja u Upravi za vode sistematizovano je 7 radnih mjesta za kadrove koji rade na upravnom postupku. Međutim, popunjena su samo tri radna mjesta, dok su ostala radna mjesta upražnjena.

Rješavanje prvostepenih upravnih predmeta po zahtjevu stranke

Uprava za vode postupak izdavanja vodnih akata sprovodi primjenom Zakona o upravnom postupku i Zakona o vodama, po zahtjevima na osnovu ispunjenosti uslova za izdavanje vodnih akata, radi obezbjeđenja jedinstvenog vodnog režima, integralnog upravljanja i pravilnog pristupa vodama, kojim se utvrđuju uslovi i način ostvarivanja prava na vodu.

U toku 2018. godine riješena su 107 upravna predmeta po zahtjevu stranke. Predmeti se odnose na oblasti za koje je nadležna Uprava za vode, a posebno izdavanje vodnih akata i rad po zahtjevima za slobodan pristup informacijama. U skladu sa zakonskom regulativom izdata su sljedeća vodna akta: 50 rješenje za utvrđivanje vodnih uslova za izradu projektne dokumentacije, 24 rješenja za vodnu saglasnost, 14 rješenje za vodnu dozvolu kojim je prethodio izlazak na teren i izvještaj i 1 rješenje o određivanju zona i pojaseva sanitarne zaštite izvorišta.

Shodno Zakonu o slobodnom pristupu informacijama podnesena su 24 zahtjeva za slobodan pristup informacijama. Donijeto je ukupno 18 rješenja o slobodnom pristupu informacijama, od čega 17 rješenja po zahtjevu stranke i 1 rješenje nakon izjavljene žalbe na predmetno rješenje. Za 4 zahtjeva stranka je pozvana da precizira isti dok su 2 zahtjeva još uvijek u obradi. Žalbe su izjavljene od strane MANS-a, zbog povrede pravila postupka i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

Rješavanje prvostepenih upravnih predmeta po službenoj dužnosti

U 2018. godini, riješen je 176 upravni predmet pokrenut po službenoj dužnosti. Predmeti se odnose na naknade za korišćenje voda, naknade za zaštitu voda od zagađivanja i naknade za izvađeni materijal iz vodotoka. Na kraju godine nije bilo neriješenih predmeta. Podnijeto je 6 žalbi na rješenja prvostepenog organa. Drugostepeni organ, nakon preispitivanja navoda iz žalbi u kojima su iznijete činjenice i dokazi, usvojio je 2 žalbe a 4 odbio.

Uprava za vode kao prvostepeni organ nije nadležna za donošenje drugostepenih odluka i u 2018. godini nije imala rješavanje predmeta pred Upravnim sudom.

U skladu sa zakonskom procedurom, koji se odnosi na obezbjeđivanje jedinstvenog mjesta za kontakt i koordinaciju, ovaj organ u potpunosti omogućava da se na jednom mjestu dobije potpuna informacija, savjet i koordinacija, a sve u cilju ostvarivanja prava i interesa stranaka iz nadležnosti ovog organa

8.2.4. OCJENA STANJA I PRIORITETI U 2019. GODINI SA PREDLOGOM MJERA ZA UNAPREĐENJE STANJA U OBLASTI VODA

Uprava za vode, u 2018. godini, ispunila je sve obaveze iz Programa rada Vlade.

Za unapređenje stanja u oblasti voda neophodno je u narednom periodu preduzeti sledeće mjere:

- Organizaciono i kadrovsko jačanje Uprave za vode u skladu sa Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, kao i u skladu sa Planom jačanja administrativnih kapaciteta iz Nacionalne strategije za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena sa Akcionim planom;
- Uspostavljanje mehanizma bolje koordinacije Uprave za vode sa svim zainteresovanim stranama, uključujući institucije sistema upravljanja vodama na nacionalnom i lokalnom nivou, nevladin sektor, međunarodne institucije, te svu zainteresovanu javnost;

- Nastavak aktivnosti i inteziviranje realizacije započetih mjera na procesu prenošenja EU direktiva koje tretiraju oblast upravljanja vodama u crnogorski zakonodavni sistem, kao i njihova implementacija, u skladu sa nadležnostima;
- Uspostavljanje tjesnije saradnje sa Međunarodnom komisijom za zaštitu rijeke Dunav (ICPDR) i Savskom komisijom (ISRBC);
- Praćenje i aktivno učešće na već započetim projektima kao što su IPA projekat „Jačanje kapaciteta u cilju implementacije Okvirne direktive o vodama u Crnoj Gori“, projekat izrade Glavnih projekata regulacije rijeka Grnčar i Lim, projekta Integralnog upravljanja slivom rijeke Drim, kao i GEF DYNA projekta hidromorforlogije i revitalizacije u slivu rijeke Dunav;
- U 2019. godine, Uprava za vode naročitu pažnje posvetiće obavezama proisteklim iz EU direktive o procjeni i upravljanju rizicima od poplava, koja je u potpunosti transponovana u crnogorsko zakonodavstvo, a prioritet će biti izrada preliminarne procjena rizika od poplava;
- Uspostavljanje vodnog informacionog sistema radi klasifikovanja voda, praćenja i unaprjeđenja vodnog režima, planiranja razvoja vodne infrastrukture i upravljanja vodama u Crnoj Gori;
- Nastavak izrade Katastra izvorišta za javno vodosnabdijevanje kojim će se utvrditi objektivno stanje na svim izvorištima za javno vodosnabdijevanje u Crnoj Gori, daće se i smjernice sa preporukama za dalje aktivnosti na utvrđivanju zona sanitarne zaštite izvorišta, kontinualnog monitoringa i eventualno dodatnih istraživanja;
- Kontrola i obilazak objekata koji su izgrađeni bez vodnih akata koji mogu trajno, povremeno ili privremeno uticati na promjene u vodnom režimu, te i uvođenje u legalne tokove korisnika vodnih objekata kroz pribavljanje vodnih akata, kojim će se utvrditi uslovi i način ostvarivanja prava na vodu, radi obezbjeđenja jedinstvenog vodnog režima i integralnog upravljanja vodama.
- Nastavak aktivnosti na praćenju i spječavanju nelegalne eksploatacije rječnih nanosa, od predstavnika Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, Uprave za vode, Uprave policije, Poreske uprave i Uprave za inspekcijske poslove, s tim što bi svaki organ zadržao apsolutnu odgovornost u vezi sa poslovima iz svoje nadležnosti. Administrativnu podršku ovom timu daće Uprava za vode, kao organ nadležan za upravljanje vodnim resursima.

8.3. UPRAVA ZA ŠUME

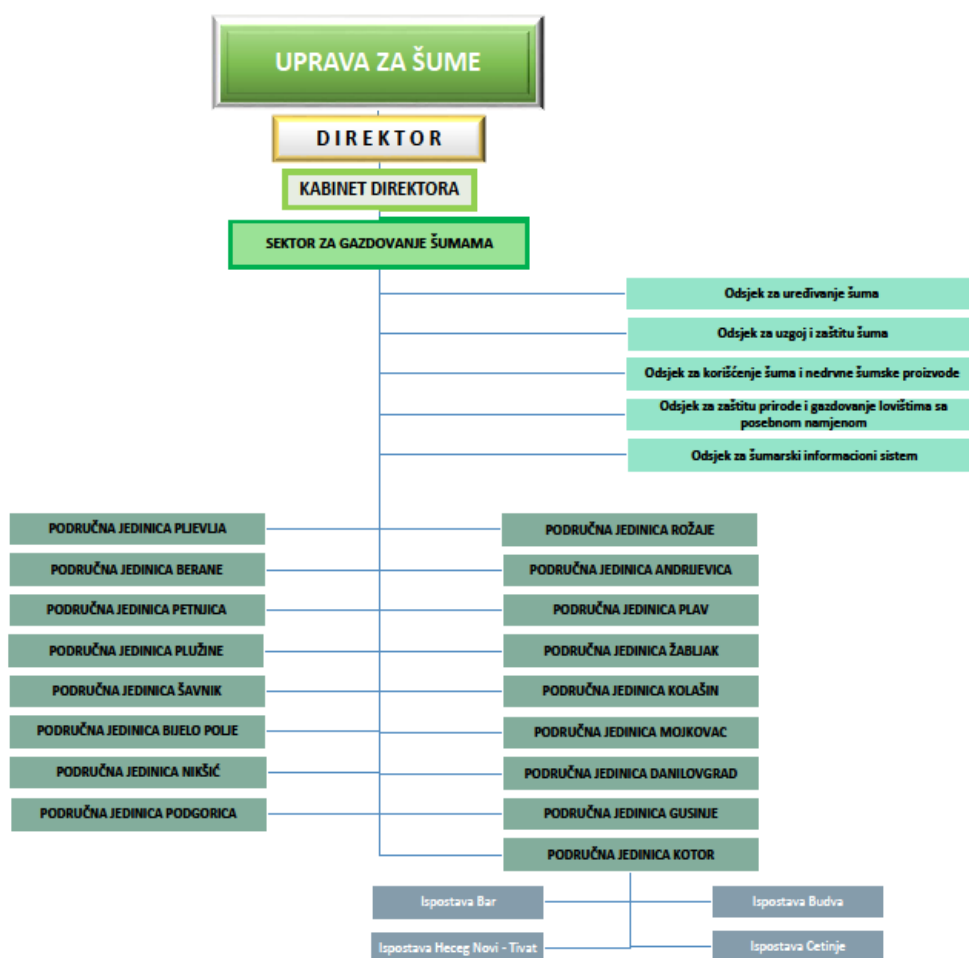
8.3.1. DJELOKRUG RADA

Propisanim i utvrđenim nadležnostima Uprave za šume je obavezna da primjenjuje planska dokumenta koja uređuju odnose u šumarstvu, kako po pitanju definisanja pravaca, odnosno ciljeva održivog gazdovanja šumama, tako i kada je u pitanju stvaranje uslova za unapređenje razvoja šumarstva kao privredne grane.

U 2018. godini, usvojena planska dokumenta su primjenjivanja u skladu sa stvarnim materijalnim mogućnostima i pretpostavkama, koje su nužno uticale na realizaciju programski postavljenih ciljeva i zadataka.

Uprava za šume je u 2018. godini, egzistirala kao organ u sastavu Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, shodno normativnoj regulativi, organizaciono je imala 17 područnih jedinica sa sjedištem Uprave u Pljevljima.

TABELA 1: Organizacija Uprave za šume

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, u Upravi je bilo sistematizovano 396 radnih mjesta, a u izvještajnoj godini, sve izvorne, zakonom utvrđene poslove je obavljalo 339 izvršilaca, sa odgovarajućim periodičnim odstupanjima, jer je po raznim osnovama bilo odliva radne snage (penzionisanje, bolovanje...).

Ono što je karakterisalo godinu za nama, je odavno naslijeđeni problem za neophodnom radnom snagom, koja je bila angažovana putem ugovora o obavljanju povremeno privremenih poslova. Njihov broj se kretao od 40-45, zavisno od potreba Uprave. Inače ovaj problem je evidentan skoro cijelu deceniju, djelimično smo započeli smo rješavanjem istog, i dalje smatramo neophodnim potrebu iznalaženja mogućnosti za njegovo trajno rješenje.

8.3.2. FINANSIJSKI IZVJEŠTAJ

Usvajanjem Zakona o budžetu Crne Gore za 2018. godinu, za obavljanje planiranih aktivnosti Uprave, Programom gazdovanja šumama, bilo je predviđeno da se utroši za poslovanje iste (što ćemo i tabelarno prikazati) ukupno 4.864.407,28 EUR-a.

Ukupno ostvareni prihodi po svim osnovama zaključno sa 31.12.2018. godine, utvrđeni u knjigovodstvenoj evidenciji, iznose 6.734.752,30 EUR-a.

Pregled prihoda Uprave za šume po vrstama za 2018. godinu.

UPLATNI RAČUNI	NAZIV	IZNOS EUR-a
820-41113-06	Naknada za korišćenje šuma	5.225.297,19
832-6185-72	Naknada za doznaku stabala	467.090,27
832-6186-69	Taksa za ogrijev za seoska domaćinstva	638.716,04

Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

832-6187-66	Naknada za vlasnika privatnih šuma	389.215,06
832-6188-63	Taksa za nezaštićene biljne vrste	443,93
832-6183-78	Naknada za izdavanje lovne dozvole	5.367,50
832-6189-60	Ostali prihodi	8.622,31
UKUPNO:		6.734.752,30

Upoređujući odobreni budžet za 2018-tu godinu, u iznosu od 4.864.407,28 EUR-a, kao i ukupno utrošena sredstva u 2018 godini, za obavljanje redovnih i vanrednih aktivnosti Uprave za šume u iznosu od 5.417.769,68 EUR-a, može se konstatovati da je utrošeno 553.362,40 EUR-a, više sredstava u odnosu na inicijalni budžet. Ono što je uticalo na uvećanje troškova poslovanja u odnosu na plan, je ne planirani trošak Uprave za šume po osnovu izvršenih sudskih isprava (presuda i rješenja o izvršenju), a koji je zaključno sa 31.12.2018. godine, iznosio 451.158,38 EUR-a, kao i izdvajanje vanrednih sredstava za nabavku sadnog materijala i pošumljavanje opožarenih šumskih površina i za realizaciju pilot projekta sječe, vuče i sortiranja drvnih sortimenata u P.J.Žabljak.

Ovaj izvještaj, bavi se i analizom poslovanja Uprave za šume sa aspekta ostvarenih prihoda po osnovu naknade za korišćenje šuma, i distribucije predmetnih sredstava. Posebno se ovdje misli na raspodjelu ostvarenih prihoda po osnovu koncesione naknade a shodno zakonu o finansiranju lokalnih samouprava, na pripadajući dio budžetima opština, na čijoj teritoriji se naknada ostvaruje i dio koji pripada budžetu države. Dakle, od ukupno ostvarenih prihoda po pomenutom osnovu u iznosu od 5.225.236,00 EUR-a, opštinama je opredijeljeno, odnosno u njihove budžete se slilo 3.657.216,57 EUR-a (70 % od ostvarenog prihoda po osnovu koncesione naknade), dok se u državni budžet usmjerio iznos od 1.568.019,63 EUR-a ili 30 % od ukupno naplaćene koncesione naknade.

Dakle, svi prihodi koji su ostvareni u poslovnoj 2018. godini, Uprave za šume, po svim osnovima iznose 6.734.752,30 EUR-a.

Sa ovog aspekta, tretirajući uporedne pokazatelje vezano za plan budžeta Uprave za šume, a koji je utvrđen u izvještajnom periodu na iznos od 4.864.407,28 EUR-a, kao i utrošena sredstva za poslovanje Uprave na iznos od 5.417.769,68 EUR-a, te ostvareni ukupni prihod od 6.734.752,30 EUR-a, Uprava za šume je ostvarila dobit i to: u odnosu na inicijalni budžet od 4.864.407,28 EUR-a, ostvarena dobit je 1.870.345,02 EUR-a, dok je dobit u odnosu na ukupno iskazane troškove poslovanja iznosila 1.316.982,62 EUR-a.

U knjigovodstvenoj evidenciji utvrdili smo da su ukupne obaveze/dug svih korisnika šuma po osnovu koncesione naknade, na dan 31.12.2018. godine, utvrđene na iznos od 5.885.052,54 EUR-a.

Značajan dio prednjeg duga, se odnosi na potraživanja koja datiraju još iz vremena funkcionisanja akcionarskih društava, koja su kasnije bila predmet likvidacije ili pak privatizacije, kao što su, A.D." Korporacija Jakić", i slično. Činjenica je da je dug u gore **pomenutom iznosu evidentiran** kod Poreske uprave u čijoj nadležnosti je naplata i pokretanje mjera prinudne naplate potraživanja po osnovu koncesione naknade, smatramo da ovo pitanje treba ozbiljno analizirati, potruditi se da se naplate potraživanja u svim predmetima u kojima je to moguće naplativo, a ona koja su nenaplativa, otpisati na zakonom dozvoljen način, kako bismo došli do realnog stanje potraživanje.

8.3.3. IZVJEŠTAJ SJEMENSKE, RASADNIČARSKE PROIZVODNJE I ZAŠTITE ŠUMA ZA 2018. GODINU **SJEMENSKA PROIZVODNJA**

Proizvodnja sjemena u 2018. godini zavisila je od obima uroda sjemena i vrste sjemena koje se sakupljaju. U toku 2018.godine nije bilo uroda glavnih vrsta šumskog drveća. Na proljeće 2018.godine, u rasadnicima Uprave za šume, vršeno je trušenje šišarica u količini od 3.379 kg. koje su sakupljene/ubrane na jesen 2017.godine. Ovom prilikom dobijeno je oko 100 kilograma čistog sjemena kategorije „Poznatog porijekla“.

Poznato je da je proizvodnja sadnica i sjemena iz domaće proviniencije pokazala punu opravdanost i zato se kada je godina punog uroda ulažu naponi na sakupljanju sjemena iz registrovanih sjemenskih sastojina.

Registrovane sjemenske sastojine u Crnoj Gori

Red.br.	Opština	Gaz.Jedinica	Odeljenje	Vrsta	Pr.mjera
1	Pljevlja	Maočnica	65	Jela	Tret.s.o,n.i.š
2	Pljevlja	Kovač	19	Smrča	
3	Pljevlja	Kovač	8	Bukva	
4	Pljevlja	Kovač	46	Jela	
5	Pljevlja	Ljubišnja	81	Smrča	
6	Žabljak	G.Šaranci	25	Bijeli bor	
7	Žabljak	Tepačke šume	18	Smrča	
8	Rožaje	Baltičke šume	40	Smrča	
9	Rožaje	Bač-Besnik	45	Smrča	
10	Berane	Jelovica	85	Munika	
11	Berane	Mrtvica-Tivran	80 b	Crni bor	Izd.kao.pr.rez
12	Plav	Bab.polje-Treskav.	34 b	Molika	
13	Kotor	Vrmac	-	Dal.crni.b	
14	Kotor	Vrmac	-	Atlanski Kedar	
15	Kolašin	NP B.Gora	-	Bukva	
16	Kolašin	NP B.Gora	-	Jasen,lipa,brijest,javor	

Ukupna površina sjemenskih objekata iznosi 332 ha od čega 277 ha četinarskih sastojina i 55 ha sjemenskih sastojina liščara. U godini punog uroda u sjemenskim sastojinama moguće je sakupiti oko 1.000 kg. sjemena što bi bilo više od potreba Uprave za šume Crne Gore.

U sjemenskim sastojinama organizuju se i realizuju aktivnosti:

1. Kratkoročne aktivnosti

- uklanjanje inferiornih sjemenskih stabala oko sjemenskih sastojina i u njima,
- izdvajanje i obilježavanje sjemenskih stabala,
- evidentiranje obilnosti cvjetanja i uroda,
- stimulisanje prinosa sjemena putem proreda i đubrenja,
- zaštita sjemenskih sastojina od štetočina i bolesti i
- stručna kontrola nad pravilnostima berbe i zdravstvenog stanja šišarica, plodova i sjemena, kontrola kvaliteta sjemena i sadnog materijala u skladu s propisanim normativima.

2. Dugoročne aktivnosti

Koje podrazumijevaju i planiranje adekvatne strukture zaposlenja osoblja, nabavku opreme i materijala koje su u funkciji sprovođenja genetičke melioracije u sjemenskim objektima, očuvanju stabilnosti sastojina i povećanu proizvodnju sjemena.

RASADNIČKA PROIZVODNJA

U toku 2018. godine u rasadnicima Županica i Trebaljevo proizvodnja, njega, hemijsko - mehanička zaštita, gajenje, kao i aktivnosti u smislu pripreme (vađenje, pakovanje, utovar, istovar) sadnog materijala, odnosila se na sledećim količinama sadnica:

RASADNICI TREBALJEVO I ŽUPANICA

- Proizvodnja u 2018.godini: 1.178.580 komada sadnica različitih vrsta, tipa i starosti sadnica
- Za pošumljavanje po Programu gazdovanja šumama za proljeće 2018. godine, dato PJ. Bijelo Polje 64.850 i PJ. Žabljak 10.230 komada sadnica.
- Za pošumljavanje u 2019.god. može se upotrijebiti 822.580 komada.
- Iz rasadnika dato privatnim vlasnicima šuma za potrebe pošumljavanja u 2018.god. 21.682 kom.
- Ostvareni trošak za povremenu radnu snagu u rasadnicima iznosi 19.125,00 EUR.

Realizacija šumsko-uzgojnih radova u 2018.godini zbog nedostaka finansijskih sredstava za cjelokupnu realizaciju Planom predviđenih aktivnosti na uzgoju šuma, sredstva su usmjerena samo na pošumljavanje opožarenih površina.

Programom gazdovanja šumama za 2018.godinu, od planiranih 514.062 komada sadnica zasađeno je 166.080 komada sadnica na površini od 60,85 ha, što je 32 % realizacije planiranog broja sadnica. Razlog za neizvršavanje ukupnog Plana pošumljavanja predviđenog Programom gazdovanja šumama za 2018.godinu je nedostatak finansijskih sredstava.

Pored realizacije radova predviđenih Programom gazdovanja, u 2018. godini vršeno je pošumljavanje realizacijom Ugovora o pružanju usluga pošumljavanja opožarenih šumskih površina sa obezbijeđenim sadnim materijalom od strane dobavljača, broj 406-44/17-14 od 04.12.2017. godine. Kao adekvatan odgovor na pričinjene štete, Vlada Crne Gore je, na predlog Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, opredijelila sredstva iz budžetskih rezervi u iznosu od 199.955 EUR, u cilju interventne sanacije opožarenih površina za koje je bila neophodna hitna sanacija. Opredijeljena sredstva su kroz javnu nabavku pošumljavanja sa obezbijeđenim sadnim materijalom postala operativna u skladu sa zaključenim ugovorom, koji predviđa pošumljavanje u PJ.Kotor, Podgorica, Danilovgrad, Pljevlja i Nikšić na ukupnoj površini od 136,77 ha. Predviđena i izvršena je sadnja 370.655 sadnica četinarskih vrsta drveća, crnog i bijelog bora i smrče. Sadni materijal je nabavljen iz šumskog rasadnika "Vir" iz Nikšića.

Takođe, za realizaciju Vanrednog plana pošumljavanja u 2018 .godini, Vlada Crne Gore na inicijativu Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja izdvojila je 200.000,00 EUR.

Izvršena je javna nabavka od 567.826 komada sadnica, u vrijednosti od 140.411,60 EUR, za izvođenje radova putem angazovanja izvođača opredijeljeno je 59.578,20 EUR.

Od ukupne količine sadnica 144.640 komada sadnica, izvođač radova je za opredijeljeni iznos izvršio pošumljavanje u PJ Kotor, Žabljak i Pljevlja po Planu koji je izradila Uprava za šume.

Preostali broj nabavljenih sadnica u količini od 423.186 komada, plus 62.174 komada iz rasadnika Uprave za šume, tj. 485.360 komada sadnica, od ukupno 630.000 komada sadnica, realizovan je 54 %, putem akcija pošumljavanja u svim područnim jedinicama Uprave za šume, angažujući sve strukture društva (zaposleni u Upravi za šume, NVO, škole, razna Udruženja) Pošumljavanje putem akcija nije u potpunosti završeno, što su uzrokovale vremenske prilike. Nastavak akcije bice na proljeće 2019. godine.

Tokom 2018. godine vlasnicima privatnih šuma besplatno je dodijeljeno 118.672 komada sadnica, od toga 96.990 kroz akciju pošumljavanja.

U 2018.godini nije bilo radova na pošumljavanju od strane koncesionara, iako je koncesionim ugovorima to predviđeno.

Zabrinjava činjenica da se nekoliko godina unazad obezbjeđuju samo sredstva za Obnovu šuma, dok se druge vrste potrebnih radova zbog nedostatka finansija u potpunosti

zapošljavaju. Samo u prošloj godini, shodno planskim dokumentima u šumarstvu, projektovani obim radova na uzgoju šuma iznosio je :

- Njega šuma - na površini od 264,42 ha;
- Obnova šuma - na površini od 536,28 ha;
- Podizanje novih šuma - na površini od 17,50 ha i
- Rekonstrukcija šuma - na površini od 17,13 ha.

Njega šuma su sastavni i neophodni procesi u gazdovanju šumama a čine ih njega mladika, njega gustika, prorede u mlađem i starijem letvenjaku, prašenje kultura, čišćenje kultura od izbojaka i korova, kao i prorede u kulturama starosti do 30 god. Njihova nerealizacija u dužem vremenskom periodu čine sastojinu neproduktivnom, neotpornom na štetne činioce biotičke i abiotičke prirode, a naročito čini povoljnom za podmetanje i širenje požara. Takođe, kontinuirano zapostavljanje radova na njezi šuma ozbiljno ugrožava stvaranje sistema protiv-požarne zaštite šumskih ekosistema.

ZAŠTITA ŠUMA

Zaštita šuma na području sa kojima gazduje Uprava za šume usmjerena je na sprečavanju pojava bespravnih sječa, zaštiti šuma od biljnih bolesti i štetočina i zaštitu šuma od požara. Zaštita šuma podrazumijeva zaštitu od abiotičkih faktora, atmosferskih taloga (kiša, snijeg, inje, led i grad) šumskih požara i biotskih (organski): šumske gljive, bakterije koje prouzrokuju bolesti na šumskom drveću, (fitopatogene bakterije), parazite i poluparazitske biljke, šumski korov, štetni šumski insekti, neki štetni šumski glodari, domaća stoka i na kraju čovjek.

Od gore navedenih abiotičkih faktora najznačajniji radovi treba da se odnose na doznaku, sječu i brzo izvlačenje stabala koja su oštećena od abiotičkih faktora i imaju za cilj sprečavanje sekundarnih bolesti od štetnih insekata.

Zaštita šuma od biljnih bolesti i štetočina vrši se u skladu sa zakonskim propisima, godišnjim planovima i dugoročnim programom saradnje sa Biotehničkim fakultetom u Podgorici.

Monitoring gazdovanja šumama

Nesumnjivo da najviše štete u šumama nastaju kao posledica požara, a nakon toga su štete koje nastaju kao posledica nerealizacije planskih dokumenata .

Gazdovanje šumama, ukoliko se ne vodi računa o mjerama koje zaštita preporučuje (pretjerano prosvjetljavanje, neodgovarajuća obnova, uklanjanje stabala koja nisu iskoristila svoj proizvodni potencijal, zanemarivanje stabala budućnosti, nevođenje računa o stabilnosti sastojna, zdravstvenom stanju i vitalnosti) izbjegle bi se greške koje vode u šumsko-uzgojne neuspjehe sa posledicama populaciono ekološke degradacije. Ove posledice kao i kod šteta od požara ne mogu se sanirati i za nekoliko decenija.

Ovo je naročito važno i u kontekstu uzročno- posledične veze, odnosno zdravstvenog stanja šuma i unapređenja opšte otpornosti šuma i posledica klimatskih promjena.

Zaštita šuma od štetnih insekata

Suzbijanje borovog litijaša na proljeće 2018. godine na području kojim gazduje Uprava za šume- Područne Jedinice Danilovgrad, Nikšić, Podgorica i Kotor uočene su na granama borovih stabala bijela gnijezda borovog litijaša. U toku proljeća 2018. godine realizovane su planirane aktivnosti na uništavanju i sprečavanju njegovog razvoja na ukupnoj površini od 450,26 ha. Ostvareni trošak iznosi 8.685,00 EUR. Uglavnom se te aktivnosti odnose na mehaničko uništavanje i spaljivanje gnijezda borovog litijaša.

Zaštita šuma od štetnih insekata sprovodi se i na preduzimanju mjera protiv malog šestozubog smrčevog potkornjaka (*Pityogenes chalcographus*), velikog osmozubog smrčevog potkornjaka

(*Ips typographus* L.), krivozubog jelinog potkornjaka (*Pityokteines curvidens*), šestozubog borovog potkornjaka (*Ips sexdentatus*) i trozubog borovog potkornjaka (*Ips acuminatus*). Svake godine se nabavljaju feromonske klopke i feromonski preparati za sve područne jedinice, daju rezultate o njihovoj brojnosti, intenzitetu napada, odnosno blagovremenom otkrivanju početka gradacije sipaca potkornjaka. Trošak nabavke feromona i feromonskih klopki za zaštitu šuma od potkornjaka u 2018. godini iznosi 10.505,00 EUR.

Kontrola brojnosti potkornjaka svodi se na postavljanju klopki i preparata na najugroženijim mjestima i redovno se evidentira broj klopke, datum postavljanja feromonskog preparata i njihova zamjena i broj ulovljenih potkornjaka. Na teritoriji državnih šuma ukupno je postavljeno 302 klopke, gdje vizualni simptomi ukazuju na prisutnost i povećanu brojnost i to : 138 u Područnoj jedinici Pljevlja, gdje je intenzitet napada najveći posebno u Gazdinskoj Jedinici "Ljubišnja".

U cilju rješavanja problema sušenja šuma u GJ "Ljubišnja", koji je nastao kao rezultat dugogodišnjeg, neblagovremenog uklanjanja sanitara, što je prouzrokovalo invazije napada potkornjaka koji je u nekim situacijama sekundarni, a sada i primarni uzročnik sušenja stabala smrče i jele, te u skladu sa preporukom Komisije formirane od strane Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, hitno se pristupilo postavljanju dodatnih 69 feromonskih klopki u ovoj Gazdinskoj jedinici, tri na stovarištima drvnih sortimenata, vodeći računa na pravilan izbor lokacije (postavljene su klopke na svim uočenim potencijalnim žarištima), raspored, redovno evidentiranje i izvještavanje o ulovu potkornjaka.

Područnoj Jedinici Rožaje- 12 klopki, Područnoj Jedinici Berane- 10 klopki, Područnoj Jedinici Plav- 10 klopki, Područnoj Jedinici Bijelo Polje- 18 klopki, Područnoj Jedinici Andrijevića- 8 klopki, Područnoj Jedinici Plužine- 42 klopke, Područnoj Jedinici Šavnik- 17 klopki, Područnoj Jedinici Danilovgrad- 10 klopki, Područnoj Jedinici Podgorica- 4 klopke, Područnoj Jedinici Nikšić- 14 klopki, Područnoj Jedinici Gusinje- 4 klopke, Područnoj Jedinici Petnjica- 15 klopki.

Kontrolom i prebrojavanjem broja ulovljenih imaga na ovom području tokom 2018.godine, da se zaključiti da su potkornjaci, u zavisnosti od lokaliteta bili aktivni od početka maja do početka oktobra, kao i da je cijeneći registrovani broj ulovljenih imaga intenzitet napada slab do vrlo jak. Jak intenzitet napada šestozubog smrčnog potkornjaka je registrovan u Područnoj Jedinici Pljevlja u Gazdinskoj Jedinici "Ljubišnja".

Pored kontrole i preduzimanja mjera protiv štetnih organizama poznatih šumarskoj praksi Crne Gore, vršiti će se još i monitoring nad štetnim organizmima posebno rizičnim za zdravlje bilja u listopadnim i četinarskim šumama.

Na osnovu Zakona o zdravstvenoj zaštiti bilja svake godine se sprovede posebni nadzori i monitoring nad štetnim organizmima posebno rizičnim za zdravlje drveća.

Aktivnosti na doznaci slučajnih užitaka i njihovoj realizaciji

Doznaka sanitara kao i njihova realizacija (preventivne mjere) sječa i brzo izvlačenje iz šume iz godine u godinu ne sprovodi se u potpunosti što je uslovalo pojavu prenamnoženja štetnih insekata, njihovo širenje i pojavu sušenja zdravih stabala. Posebno se to odnosi na Područnu jedinicu Pljevlja, konkretno Gazdinsku jedinicu "Ljubišnja".

Doznaka sanitara u 2018.godini

Područna jedinica	Ukupan broj doznačenih odeljenja	Bruto doznačena drvena masa sanitara		
		Četinari m ³	Lišćari m ³	Ukupno m ³
Pljevlja	6	3.020	42	3.062
Rožaje	78	9.850,30	29,23	9.879,53

Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

Berane	nema	doznake	sanitara	0
Plav	6	510,40	0	510,40
Bijelo Polje	55	1.471,95	0	1.471,95
Žabljak	nema	doznake	sanitara	0
Kolašin	nema	doznake	sanitara	0
Andrijevica	nema	doznake	sanitara	0
Plužine	20	908,00	651	1.559
Šavnik	8	51,16	0	51,16
Danilovgrad	nema	doznake	sanitara	0
Podgorica	nema	doznake	sanitara	0
Nikšić	4	560,78	170,07	730,85
Mojkovac	nema	doznake	sanitara	0
Kotor	nema	doznake	sanitara	0
Gusinje	nema	doznake	sanitara	0
Petnjica	1	174	0	174
Ukupno:	178	16.546,59	892,30	17.438,89

Bespravne sječe u državnim šumama u 2018.godini

Područna jedinica	Broj krivičnih prijava	Broj prekršajnih prijava	Posjeđena drvena zapremina (m3)	Zaplijenjena drvena masa
Pljevlja	13	0	577,23	81,61
Rožaje	11	0	640,81	280,37
Berane	82	0	1.039,93	110,96
Plav	4	0	18,55	0
Bijelo Polje	36	0	330,38	0
Žabljak	1	0	5,70	4,25
Kolašin	115	0	1.086,28	61,44
Andrijevica	17	0	191,40	0
Plužine	5	0	35,94	0
Šavnik	2	1	10,64	1,75
Danilovgrad	0	0	0	0
Podgorica	26	1	192,44	30,36
Nikšić	38	1	1.083,00	25,10
Mojkovac	13	0	108,78	0
Kotor	0	0	0	0
Gusinje	2	0	5,83	0
Petnjica	28	0	201,20	181,76
Ukupno:	393	3	5.528,11	777,60

Bespravne sječe u privatnim šumama u 2018.godini

Područna jedinica	Broj prekršajnih prijava	Posjeđena drvena zapremina (m3)
Pljevlja	0	0
Rožaje	2	33,84
Berane	0	0
Plav	2	50,79
Bijelo Polje	0	0
Žabljak	0	0
Kolašin	6	64,11
Andrijevica	1	150,00
Plužine	1	6,46
Šavnik	4	12,51
Danilovgrad	0	0
Podgorica	1	4,01
Nikšić	2	18,15
Mojkovac	0	0
Kotor	0	0
Gusinje	0	0
Petnjica	0	0
Ukupno	19	339,87

Uzurpacije u 2018. godini

Područna jedinica	Uzurpacija (ha)	Prekršajne prijave
Pljevlja	0	0
Rožaje	0,03	2
Berane	0	0
Plav	3,60	5
Bijelo Polje	0	0
Žabljak	0	0
Kolašin	0	0
Andrijevica	0	0
Plužine	0	0
Šavnik	0	0
Danilovgrad	0	0
Podgorica	0	0
Nikšić	0	0
Mojkovac	0	0
Kotor	0	0
Gusinje	0	0
Petnjica	0	0
Ukupno	3,63	7

Zaštita šuma od požara

Šume su jedan od najznačajnijih prirodnih ekosistema koje daju osnovu za održivi razvoj Crne Gore. Zauzimaju 60% teritorije Crna Gore, a sektori koji se baziraju na šumskim resursima imaju veliki potencijal za rast (prerada drveta, obnovljivi izvori energije, proizvodnja hrane, turizam).

Šumski požari predstavljaju globalni ekološki i ekonomski problem. Zbog svoje geografske pozicije u Mediteranu i sve izraženijeg negativnog uticaja klimatskih promjena, crnogorske šume su posebno ugrožene.

Najviše su ugrožene šume u primorskom i središnjem dijelu, gdje visoke temperature vazduha u ljetnjem periodu i osobine vegetacije pogoduju nastanku i razvoju požara. Naročito kritičan period za nastanak požara u našim uslovima su mjeseci jul i avgust, kada je intenzitet padavina veoma nizak, kao i mjeseci februar i mart – u uslovima suvih i toplijih zima. Požari uglavnom izbijaju danju u vremenu između 10 i 18 časova. Može se konstatovati da se dnevni ritam šumskih požara podudara sa dnevnom aktivnošću čovjeka.

Poražavajuća činjenica je prisutnost namjernog izazivanja požara zbog povećanja proizvodnje nedrvenih šumskih proizvoda kao što su šipurak, vrijesak, različite vrste pečurki, malina, kupina, kao i zbog pašarenja. Sada, uz izuzetak požara nastalih od groma, smatra se da oko 95% šumskih požara u našim uslovima uzrokuje čovjek nekom svojom djelatnošću. Evidenciju o šumskim požarima na cijeloj teritoriji Crne Gore pod šumama, po područnim jedinicama, vodi Uprava za šume, gdje se podaci sumiraju na godišnjem nivou.

Stepen ugroženosti

Prema Nacionalnom planu za zaštitu od požara, u zavisnosti od količine i sastava gorivog materijala, vrste drveća, klime, zemljišta i ekspozicije, šume u Crnoj Gori se prema stepenu ugroženosti dijele u četiri grupe:

- I stepen – područje vrlo velike ugroženosti: Bar, Budva, Ulcinj, Kotor, Herceg Novi, Cetinje i dio područja Nikšića, Danilovgrada i Podgorice.
- II stepen – područje velike ugroženosti: Pljevlja, Žabljak, Mojkovac, Andrijevica, Plužine, Rožaje, Bijelo Polje, Plav, Berane i Kolašin.

- III stepen – područje umjerene ugroženosti: brdsko – planinsko područje (šume hrasta, graba i drugih lišćara) i ravničarsko (meki lišćari) – planinsko područje opština: Šavnik, Bijelo Polje, Berane i Kolašin).
- IV stepen – područje male ugroženosti: sjeverni i sjeveroistočni dio brdsko-planinskog i planinskog područja (šume bukve).

Intenzitet i pojava požara je u direktnoj zavisnosti od klime koja vlada na određenom prostoru, sa maksimalnim dnevnim temperaturama i dužinom trajanja sušnih perioda. Hidrometeorološki zavod Crne Gore je 2004. i 2008. godine, u saradnji sa Sektorom za vanredne situacije, primjenjivao Kanadski metod određivanja indeksa opasnosti od pojave šumskih požara FWI (Fire Weather Index). Ovaj metod se zasniva na procjeni zapaljivosti šumskog goriva u zavisnosti od prošlih i trenutnih vremenskih uslova. Meteorološki elementi koji utiču na opasnost su: temperatura vazduha, relativna vlažnost vazduha, brzina vetra i količina padavina u prethodnih 24 časa. Rezultati prognoze su bili izuzetno dobri, međutim, zbog nedostatka sredstava, dalji rad na prognozi je prekinut.

Pregled šumskih požara

Broj požara varira od godine do godine, u zavisnosti od klimatskih prilika. Od 2003. godine (130 zabilježenih požara) opadao je do 2006. godine (16 zabilježenih požara), dok se 2007. godine broj drastično povećao (210 zabilježenih požara), čemu je doprinijela suša i visoke temperature u ljetnjem periodu kada se najveći broj požara desio u sjevernoj regiji.

U toku 2012. godine u državnim šumama registrovano je 215 šumskih požara. Požarima je uništeno 6.663 ha šuma, što je apsolutni negativni rekord. Pričinjena šteta šumama procijenjena je na oko 4.268.000 EUR. U toku 2013. godine, Vlade Crne Gore usvojila je Plan sanacije šuma degradiranih šumskim požarima. Plan sanacije predstavlja odgovor na štete pričinjene šumama prilikom šumskih požara u 2012. godini, a kojima je bilo zahvaćeno skoro 7 % ukupne površine šuma u Crnoj Gori.

Realizacija Plana sanacije se odvijala kroz dvije faze: prva faza je sječa opožarenih stabala i njihovo uklanjanje sa požarišta (ukupno ponuđena opožarena bruto drvna masa dostupna za sječu iznosila je 370 000 m³), dok se druga faza realizuje pošumljavanjem opožarenih površina, na kojima nije došlo do prirodnog podmlađivanja matičnom vrstom šumskog drveća (predviđeno je pošumljavanje 539 ha opožarenih šumskih površina).

Broj požara u toku 2014. godine je bio 17, sa 58,23 ha opožarene površine. Broj požara u 2015. godini zabilježen je 61 šumski požar, a opožarena površina je iznosila 2.063,31 ha.

Tokom 2016. godine u državnim šumama bio je 53 požara, opožarena površina je iznosila 969.67 ha. U privatnim šumama 19 požara, a opožarena površina je iznosila 130.00 ha.

U 2017. godini u državnim šumama bilo je 115 požara na površini od 13.577,86 ha. U privatnim šumama bilo je 39 požara na površini od 7638.00 ha.

U 2018. godini u državnim šumama bilo je 16 požara na površini od 2.116,53 ha. Uništeno je 6.200 komada sadnica, pošumljenih u 2015. i 2018. godini. U privatnim šumama bilo je 2 požara na površini od 1.300,00 ha.

POSTOJEĆI RESURSI ZA ZAŠTITU I SPAŠAVANJE OD ŠUMSKIH POŽARA

Ljudski i materijalni resursi su značajna komponenta sistema zaštite i spašavanja. Prava i obaveze državnih organa i organa opštine, privrednih društava, drugih pravnih lica, preduzetnika i fizičkih lica uređena su Zakonom o zaštiti i spašavanju („Sl. CG”, br. 13/07 i 32/11), Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti i spašavanju. Pod uslovima koji su propisani ovim Zakonom gore navedeni subjekti su dužni da učestvuju u gašenju požara i

spašavanju ljudi i materijalnih dobara ugroženih požarom i da stave na raspolaganje svoj alat, prevozna, tehnička i druga sredstva za gašenje i spašavanje ljudi i materijalnih dobara.

Zakon o šumama („Sl. list Crne Gore“, br.74/10 i 47/15), u članu 46 propisuje:

Zabranjeno je loženje otvorene vatre i odlaganje predmeta koji mogu prouzrokovati požar u šumi i na šumskom zemljištu, osim na mjestima određenim za tu namjenu.

Nadležni organ uprave, u periodu povećane opasnosti od požara u šumi i šumskom zemljištu, dužan je da obezbijedi poslove čuvanja šuma uspostavljanjem stalnih dežurstava.

Za šume i šumska zemljišta koja su izložena povećanoj opasnosti od požara primjenjuju se posebne mjere za sprječavanje i pripremu za gašenje požara, u skladu sa Zakonom. Vlasnici i korisnici šuma dužni su da preventivno djeluju, suzbijaju i učestvuju u gašenju požara u svojim šumama, odnosno šumama koje koriste.

Saglasno navedenim odredbama Zakona, Uprava za šume kao i korisnici šuma (koncesionari) izradili su detaljne Planove zaštite šuma od požara, sa detaljnim kartografskim prikazom po kategorijama ugroženosti [1-4], planovi i karte u elektronskoj formi dostavljene MUP-u sektoru za vanredne situacije.

U vremenu povećane opasnosti od požara Uprava za šume uspostavlja stalna dežurstva [0-24h] i prijem informacija o vremenu nastanka požara, lokaciji, intezitetu požara, površini, procjene širenja požara kao i mogućnost lokalizovanja nastalog požara. Dežurni sluzbenik je u obavezi da dobijene podatke unese u knjigu, da bez odlaganja obavjesti opštinsku službu zaštite i spasavanja, MUP i koncesionara.

Ugovorom o koncesijama zaključen na period [0 -7 godina] je pored ostalog predviđeno da koncesionari imaju obavezu stalnog uspostavljanja šumskog reda, održavanje lokalnih puteva i traktorskih vlaka i angažovanje na gašenju požara.

Ugovorom o koncesijama na period od 30 godina koncesionar "Vektra - Jakić" iz Pljevalja, kada je u pitanju zaštita šuma od požara, ima obavezu organizovanja zaštite šuma od požara. Dosadašnja iskustva pokazuju da koncesionar Vektra Jakić nije u potpunosti kadrovski ni tehnički osposobljen da izvršava navedene poslove, naročito kada je obim požara ogroman kao tokom 2012. godine, tako da je potrebna koordinacija i saradnja svih subjekata u cilju uspješnog djelovanja i funkcionisanja sistema zaštite od šumskih požara.

U nastavku je lista opreme za gašenje požara kojom raspolaže Vektra Jakić:

- mobilni telefoni;
- lopate, sjekire, ašovi;
- motorne testere;
- bidoni i burad za vodu;
- naprtnjače - 20 kom.;
- terenska vozila (lade nive, kombi);
- jedno vatrogasno vozilo – cistijerna;
- zaštitna oprema (odjeća, rukavice, čizme, itd.)

U saradnji sa Upravom za šume izvršeno je i postavljanje rezervoara za vodu kapaciteta 8 m³ na mjestima sa velikim stepenom ugroženosti.

Od potrebnih sredstava za gašenje požara Uprava za šume posjeduje dovoljan broj naprtnjača (svaki lugar ima naprtnjaču). Takođe, kroz Javne nabavke u prethodnoj godini nabavljene su „Mlatilica“ (čelične metle) i to po 10 svakoj od Područnih jedinica Uprave za šume. Alati za gašenje požara se u skladu sa konkretnim potrebama Područnih jedinica nabavljaju svake godine.

Takođe, vlasnici i korisnici šuma dužni su da preventivno djeluju, suzbijaju i učestvuju u gašenju požara u svojim šumama, odnosno šumama koje koriste.

POTREBE

Poseban problem u realizaciji sprovođenja obaveza Uprave za šume utvrđenih Zakonom, su:

- neophodno angažovanje povremene radne snage, po Zakonu o radu (osmatračići požara);
- izgradnja vodozahvata, protivpožarnih puteva, protivpožarnih pruga;
- obezbjeđenje sredstava za troškove gašenja požara (cistijerne, traktori, buldožeri, sjekači);
- obezbjeđenje sredstava za nabavku opreme (naprtnjače, mlatilice, lopate, itd.)
- preventivno uzgojne mjere: njega sastojina i pravovremeno proređivanje sastojina.

Sredstva za prethodno navedene aktivnosti i namjene samo su djelimično odobrena Budžetom iako su neophodna.

Požari u državnim šumama u 2018.godini

Područna jedinica	Opožarena površina (ha)	Broj požara	Opožarena drvena zap.(m3)	Opožarene kulture(sadnice)	Šteta (EUR)	Troškovi gašenja
Ukupno	2.116,53	16	132	6.200	3.660,00	760,00

Požari u privatnim šumama u 2018.godini

Područna jedinica	Opožarena površina (ha)	Broj požara	Opožarena drvena zap.(m3)	Opožarene kulture	Šteta (EUR)	Troškovi gašenja
Ukupno	1.300,00	2	Sitno rastinje i trava	0	0	0

UREĐIVANJE ŠUMA U 2018. GODINI

Plan razvoja šuma

U toku 2018. godine, rađeni su planovi razvoja šuma za područja opština Pljevlja i Mojkovac, koji još uvijek nijesu završeni, shodno utvrđenim zakonskim procedurama, a u koje Uprava za šume nije imala uvid.

Preporuka: Donijeti Pravilnik o izradi Plana razvoja šuma.

Programi gazdovanja šumama

Ugovori po osnovu Otvorenog postupka javne nabavke za izradu Programa gazdovanja šumama za 2018.godinu, za osam Gazdinskih jedinica, potpisani su 31.07.2018. godine, za sljedeće GJ-ce:

Gazdinska jedinica	Područna jedinica
Bukov potok-Sušac	Kolašin
Javorak-Vojnik	Nikšić
Mejdanica-Lisa	Bijelo Polje
Mušovića rijeka	Kolašin
Planina pivska	Plužine
Reč.rijeka-Vranjevska	Kolašin
Voloder I	Pljevlja
Vučji potok	Podgorica

Za sve GJ-ce, osim GJ-ce Bukov potok-Sušac, prikupljeni su terenski podaci potrebni za izradu PGŠ, i u toku su ili obrada istih, ili kontrola baza podataka.

Osnovni razlog kašnjenja izrade Programa gazdovanja šumama jeste kašnjenje otvorenog postupka javne nabavke što uzrokuje i kašnjenje sklapanja ugovora sa izvođačima. Uprava za šume je za sve javne pozive za izradu Programa gazdovanja šumama blagovremeno pripremala tehičku dokumentaciju sa predračunom troškova izrade, koja je najzahtjevniji dio poziva.

Preporuke: U periodu 2014-2019. godine, planirana budžetska sredstva za izradu PGŠ su u kontinuitetu manja od potrebnih, što je uzrokovalo kašnjenje u izradi istih, te trenutno imamo situaciju da je važnost PGŠ istekla za devet GJ-ca. Ako imamo u vidu činjenicu da za cca 45% površine Crne Gore PGŠ nikada nijesu izrađivani, nameće se neophodnost povećanja budžetskih sredstava po ovom osnovu.

Izmijeniti Pravilnik o sadržaju i načinu izrade Programa i planova gazdovanja šumama i načinu obilježavanja granica u šumi ("Službeni list CG", br. 57/16).

Plan gazdovanja privatnim šumama

U toku 2018 godine, nije izrađen nijedan Plan po ovom osnovu.

KORIŠĆENJE ŠUMA

TABELA 1: PREGLED UGOVORENE I POSJEČENE BRUTO DRVNE MASE ZA 2018 GODINU (DUGOROČNI UGOVORI)

PREGLED UGOVORENE I POSJEČENE BRUTO DRVNE MASE ZA 2018 GODINU DUGOROČNI UGOVORI	Ugovorena bruto drvena masa m ³ za 2018 godinu	Posječena bruto drvena masa m ³ za 2018 godinu	%	Zaduženja za ugovorenu bruto drvenu masu za 2018 godinu	PLAĆANJE (EUR)
SVE UKUPNO	107.712	74.226	69	1,223.802.41	1,184,878.91

TABELA 2: PREGLED UGOVORENE I POSJEČENE BRUTO DRVNE MASE ZA 2017 GODINU- ZADUŽENJA U 2018 GODINI (DUGOROČNI UGOVORI)

PREGLED UGOVORENE I POSJEČENE BRUTO DRVNE MASE ZA 2017 GODINU- ZADUŽENJA U 2018 GODINI DUGOROČNI UGOVORI	Ugovorena bruto drvena masa m ³ za 2018 godinu	Posječena bruto drvena masa m ³ za 2018 godinu	%	Zaduženja za ugovorenu bruto drvenu masu za 2018 godinu	PLAĆANJE (EUR)
SVE UKUPNO	30.317	25.353	84	987,027.45	300,000.00

TABELA 3: PREGLED UGOVORENE I POSJEČENE BRUTO DRVNE MASE ZA 2018 GODINU (JEDNOGODIŠNJI UGOVORI)

PREGLED UGOVORENE I POSJEČENE BRUTO DRVNE MASE ZA 2018 GODINU JEDNOGODIŠNJI UGOVORI	Ugovorena bruto drvena masa m ³ za 2018 godinu	Posječena bruto drvena masa m ³ za 2018 godinu	%	Zaduženja za ugovorenu bruto drvenu masu za 2018 godinu	PLAĆANJE (EUR)
SVE UKUPNO	157.982	79.056	50	2,921.785.69	2,819.143.11

TABELA 4: PREGLED UGOVORENE I POSJEČENE BRUTO DRVNE MASE ZA 2018 GODINU, AUKEIJE (SANITARI)

PREGLED UGOVORENE I POSJEČENE BRUTO DRVNE MASE ZA 2018 GODINU SANITARI I AUKEIJE	Ugovorena bruto drvena masa m ³ za 2018 godinu	Posječena bruto drvena masa m ³ za 2018 godinu	%	Zaduženja za ugovorenu bruto drvenu masu za 2018 godinu	PLAĆANJE (EUR)
SVE UKUPNO	34.387	2.046	6	181,054.30	152,787.09

TABELA 5: PREGLED UGOVORENE NETO DRVNE MASE ZA 2018 GODINU AUKEIJE (DRVNI SORTIMENTI)

PREGLED UGOVORENE NETO DRVNE MASE ZA 2018 GODINU AUKEIJE	Ugovorena neto drvena masa m ³ za 2018 godinu	Otpremljena neto drvena masa m ³ za 2018 godinu	%	Zaduženja za ugovorenu neto drvenu masu za 2018 godinu	PLAĆANJE (EUR)
SVE UKUPNO	4.093,40	4.093,40	100	209,363.50	209,363.50

TABELA 6: PREGLED UGOVORENE I POSJEČENE BRUTO DRVNE MASE SA IZNOSIMA ZADUŽENJA ZA 2018 GODINU

PREGLED UGOVORENE I POSJEČENE BRUTO DRVNE MASE ZA 2018 GODINU	Ugovorena bruto drvena masa m ³ za 2018 godinu	Posječena bruto drvena masa m ³ za 2018 godinu	%	Zaduženja za ugovorenu bruto drvenu masu za 2018 godinu	PLAĆANJE (EUR)
SVE UKUPNO	334.391,40	184.774,40	55	5,523.033.35	4,666.170.61

TABELA 7: PREGLED UGOVORENE BRUTO DRVNE MASE I POSJEČENE BRUTO DRVNE MASE ZA 12 MJESECI 2018 GODINE, PO OPŠTINAMA.

PODRUČNA JEDINICA	UGOVORENA BRUTO DRV.MASA ZA 2018 GOD.	OSTVARENA PROIZ. ZA 2018 GOD.	% REALIZACIJE
PLJEVLJA	55.768	36.961	66
ROŽAJE	32.032	17.506	55
BERANE	29.581	17.850	60
ŽABLJAK	22.177	19.978	90
KOLAŠIN	37.050	13.789	37
PLUŽINE	16.478,40	9.916,40	60
B.POLJE	32.119	23.324	73
NIKŠIĆ	5.730	3.376	59
PLAV	10.906	10.544	97
PODGORICA	37.060	10.073	27
ANDRIJEVICA	17.366	8.209	47
DANILOVRAD	12.534	0	0
MOJKOVAC	12.704	8.206	65
PETNJICA	8.114	4.561	56
GUSINJE	280	0	0
ŠAVNIK	4.492	481	11

TABELA 8: UKUPNA NAPLATA I RASPODJELA PRIHODA/NAKNADE ZA KORIŠĆENJE ŠUMA PO ZADUŽENJIMA IZ 2018 GODINE I PRENIJETIM OBAVEZAMA IZ PREDHODNIH GODINA, PO OPŠTINAMA.

SIFRA	OPŠTINA	BRUTO	NETO-70% OPŠTINAMA
302	PODGORICA	391,516.23	274,061.38
329	DANILOVRAD	36,538.00	25,576.60
400	NIKŠIĆ	29,842.57	20,889.80
418	ŠAVNIK	63,239.21	44,267.44
426	PLUŽINE	252,068.25	176,447.76
507	PLJEVLJA	925,546.99	647,882.93
515	ZABLJAK	578,111.51	404,678.06
604	BERANE	569,982.20	398,538.62
612	PLAV	250,978.42	175,684.90
620	ROŽAJE	597,962.64	418,573.95
639	ANDRIJEVICA	187,443.77	131,210.64
647	PETNJICA	152,531.90	106,772.34
655	GUSINJE	1,400.00	980.00
701	BIJELO POLJE	572,473.03	400,731.10
710	MOJKOVAC	162,341.55	113,639.12
728	KOLAŠIN	453,259.93	317,281.93
	UKUPNO:	5,225,236.20	3,657,216.57

Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

TABELA 9: PREGLED UGOVORENE I POSJEČENE BRUTO DRVNE MASE ZA 2018 GODINU, DUGOROČNI UGOVORI

PODRUČNA JEDINICA	KONCESIONAR	GAZDINSKA JEDINICA	UGOV. BRUTO DRVNA MASA m³ U 2018	POS.BR. DRV.MASA m³ ZA 2018	%	Zaduženje za 2018 godinu	PLAĆANJE (EUR)
ROŽAJE	DOO„Wood export inport“,Kon.Ploča	„Balotičke šume“	5.885	5.534	94	89,558.70	80,602.83
	DOO„JelaComerc“, konzorcijum Jela	„Crnja-Ibarac“	7.335	6.329	86	114,310.75	114,310.75
	DOO „El Prom“	„Paučinske šume	4.195	2.848	68	63,703,10	62,763.10
UKUPNO:			17.415	14.711	84	267,572.55	257,676.88
BERANE	DOO „ŠIK Polimlje“	„Jelovica“	2.105	2.111	100	28,781.00	28,781.00
		„Šekularske Šume“	17.825	11.734	66	205,083,75	205,083.75
UKUPNO:			19.930	13.845	69	233,864.70	233,864.70
KOLAŠIN	DOO „Pelengic Trade“	„Pčinja-Pješčanica“	6.323	3.758	59	1,934.11	1,934.11
	DOO „ŠIK Polimlje“	„Mušovića rijeka“	9.097	4.724	52	57,832.50	57,832.50
UKUPNO:			15.420	8.482	55	59,766.61	59,766.61
ANDRIJEVI CA	DOO „Bojkomerc“	„GradišnicaJelovica“	5.293	3.373	64	59,023.03	59,023.03
		„Mojanska Rijeka“	8.519	2.168	25	67,839.30	67,839.30
UKUPNO:			13.812	5.541	40	126,862.33	126,862.33
BIJELO POLJE	„Šik Lim“	„Bliškovo“	10.033	9.162	91	143,167.20	127,953.80
		„Rudo Polje“	6.828	5.286	77	118,807.20	118,920.60
		„Bjelasica“	9.482	5.657	60	63,274.80	63,274.80
UKUPNO:			26.343	20.105	76	325,249.20	310,149.20
MOJKOVA C	„Trudbenik“	„Jezerska gora“	1.855	695	37	13,041.50	11,592.45
		„Štitarica“	3.929	3.346	85	22,054.50	19,604.00
		„Pertovića omar Buren“	5.670	4.165	73	64,567.22	52,646.44
UKUPNO:			11.454	8.206	72	99,663.22	83,842.89
PLJEVLJA	„Bambis Stolarija“	„Kozička rijeka“	3.338	3.336	100	99,442.50	99,442.50
UKUPNO:			3.338	3.336	100	99,442.50	99,442.50
SVE UKUPNO:			107.712	74.226	69	1,232,801.9	1,184,878.91

TABELA 10: UGOVORENA BRUTO DRVNA MASA ZA 2017 GODINU – DUGOROČNI UGOVORI (ZADUŽENJA U 2018 GODINI)

PODRUČNA JEDINICA	KONCESIONAR	GAZDINSKA JEDINICA	UGOVOR ENA DRVNA MASA m ³ ZA 2017	POS.BR. DRV.MASA m ³ U 2018	%	Zaduženje za 2018 godinu	PLAĆANJE (EUR)
PLJEVLJA	DOO „Vektra Jakić“	13 gazdinskih jedinica	30.317	25.353	84	978,027.45	300,000.00
SVE UKUPNO:			30.317	25.353	84	987,027.45	300,000.00

TABELA 11: UGOVORENA BRUTO DRVNA MASA ZA 2018 GODINU – UGOVORI O PRODAJI DRVETA U DUBEĆEM STANJU

PODRUČNA JEDINICA	KORISNIK	GAZDINSKA JEDINICA	UGOV BRUT O DRVNA	POS.BR. DRV.MASA m ³ ZA 2018	%	Zaduženje za 2018 godinu	PLAĆANJE (EUR)
-------------------	----------	--------------------	-------------------	---	---	--------------------------	----------------

Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

			MASA m ³ U 2018				
PLJEVLJA	DOO "Jasen"	„Kraljeva gora – Bunetina“	12.072	6.589	55	285,005.00	285,005.00
		„Petinske šume“	5.568	1.037	19	79,582.94	57,373.00
UKUPNO:			17.640	7.626	43	364,587.94	342,378.00
ROŽAJE	DOO"Šekom Kalač Š" UP iz 2015	„Županica“	2.221	2.469	111	58,877.00	58,877.00 Ne računati u uk.zbir
	DOO "Timber king Montenegro"	„Gornji Ibar“	3.113	326	10	53,215.05	53,215.05
		„Županica“	7.590	-	0	104,459.40	104,459.40
	DOO "Wood- procesing"	„Gornji Ibar“	1.693	-	0	12,069.20	12,069.20
UKUPNO:			14.617	2.795	19	228,620.65	228,620.65
BERANE	DOO "Nikola"	„Kaludarsko Dap.šume“	8.627	3.855	45	271,094.00	271,094.00
	DOO"Budim promet"	„Kaludarsko Dap.šume“	874	-	0	19,614.00	19,614.00
UKUPNO:			9.501	3.855	41	290,708.00	290,708.00
PETNJICA	DOO "Bekom CO"	„Mrtvica-Tivran“	3.551	2.422	68	114,342.20	114,342.20
	DOO "Pelengić trade"	„Mrtvica-Tivran“	4.183	1.757	42	94,385.60	56,028.50
UKUPNO:			7.734	4.179	54	208,727.80	170,370.70
PLAV	DOO "Pelengić trade"	„Babina Gora-Š.- Vaganica“	7.353	7.697	105	156,252.40	156,252.40
	DOO "Biotel"	„Babina Gora-Š.- Vaganica“	1.850	1.747	94	49,210.00	49,210.00
UKUPNO:			9.203	9.444	103	205,462.40	205,462.40
ANDRIJEVICA	DOO "19 Decembar"	„Kutska rijeka“	1.500	1.510	101	32,250.00	32,250.00
	DOO "ŠIK Polimlje"	„Piševska r.-Zeletin“	2.054	1.158	56	31,837.00	31,837.00
UKUPNO:			3.554	2.668	75	64,087.00	64,087.00
KOLAŠIN	DOO "ŠIK Polimlje"	„Vučje“	3.769	1.725	46	48,259.80	48,259.80
		„Komovi II“	3.541	-	0	65,692.60	65,692.60
	DOO "Kolašin Energy"	„Bukovi potok Sušac“	3.297	-	0	33,397.20	33,397.20
	DOO "Keker"	„Vučje“	4.596	1.646	36	5,016.00	5,016.00
		„Bukovi potok Sušac“	4.406	-	0	99,833.00	99,833.00
	DOO "Pelengić trade"	„Rečka Rijeka Vranještica“	2.021	1.936	96	40,622.10	40,622.10
UKUPNO:			21.630	5.307	25	292,820.70	292,820.70
BIJELO POLJE	DOO "Ekoplod"	„Mejdanica lisa“	2.775	176	6	111,555.00	111,555.00
	DOO "Pelengić trade"	„Korita“	3.001	3.043	102	88,339.30	88,339.30
UKUPNO:			5.776	3.219	56	199,894.30	199,894.30
PODGORICA	DOO "Bekom CO"	„Opasanica travska gora“	11.060	5.034	46	132,017.50	132,017.50
	DOO "Pelengić trade"	„Vučiji potok“	5.752	5.039	88	122,277.90	122,277.90
		„Opasanica travska gora“	3.813	-	0	10,071.00	0.00
UKUPNO:			20.625	10.073	49	264,366.40	254,295.40
DANILOVGRAD	DOO "Sava trans"	„Prekornica“	3.334	-	0	36,674.00	36,674.00
UKUPNO:			3.334	0	0	36,647.00	36,674.00
NIKŠIĆ	DOO "NK šume"	„Njegoš“	4.485	2.812	63	31,149.00	31,149.00
UKUPNO:			4.485	2.812	63	31,149.00	31,149.00
PLUŽINE	DOO "DIT duga"	„Bundos“	1.826	94	5	26,650.00	26,650.00
		„Župa Pivska“	4.979	4.241	85	55,362.50	55,362.50

Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

		„Planina Pivska“	2.214	1.182	53	46,280.00	46,280.00
	DOO "Radović plus"	„Bundos“	3.338	2.932	88	53,044.00	53,044.00
	DOO „Brezna future“	„Bundos“	1.711	-	0	29,412.50	10,820.50
UKUPNO:			14.068	8.449	60	210,749.00	192,157.00
ŠAVNIK	DOO "Radović plus"	„Bijela Vojnik“	4.492	481	11	35,936.00	35,936.00
UKUPNO:			4.492	481	11	35,936.00	35,936.00
ŽABLJAK	DOO "Jasen"	„Tepačke šume“	3.612	3.213	89	130,032.00	130,032.00
	DOO "Pelengić trade"	„Dojnji Šaranci“	9.529	9.988	105	251,566.10	251,566.10
		„Gornji Šaranci“	5.318	3.499	66	110,936.00	101,763.66
		„Tepačke šume“	1.514	1.448	96	47,085.40	47,085.40
UKUPNO:			19.973	18.148	91	539,619.50	530,447.16
MOJKOVAC	DOO "Pelengić trade"	„Lepenac Palješka Gora"	1.250	-	0	7,260.00	0.00
UKUPNO:			1.250	0	0	7,260.00	0.00
SVE UKUPNO:			157.98 2	79.056	50	2,921,785,69	2,819.143,11

TABELA 12: UGOVORENA BRUTO DRVNA MASA ZA 2018 GODINU – UGOVORI O PRODAJI DRVETA U DUBEĆEM - STANJU SANITAR

PODRUČNA JEDINICA	KORISNIK	GAZDINSKA JEDINICA	UGOV. BRUTO DRVNA MASA m³ U 2018	POS.BR. DRV.MASA m³ ZA 2018	%	Zaduženje za 2018 godinu	PLAĆANJE (EUR)
PLJEVLJA	DOO "Zeleno Borje"	„Kozička rijeka“	283	-	0	12,371.50	12,371.50
	DOO "Ekoplod"	„Kozička rijeka“	1.076	-	0	5,764.00	5,764.00
	DOO "Njogo"	„Kozička rijeka“	2.468	-	0	12,587.50	12,587.50
UKUPNO:			3.827	0	0	30,723.00	30,723.00
ŽABLJAK	DOO "Točak"	„Gornji Šaranci“	374	-	0	1,870.00	623.33
UKUPNO:			374	0	0	1,870.00	623.33
PLUŽINE	DOO "Radović plus"	„Volujak Mratinje“	943	-	0	2,888.50	0.00
UKUPNO:			943	0	0	2,888.50	0.00
NIKŠIĆ	DOO "Šume"	„Duga Crnovrh“	660	340	52	1,240.00	1,240.00
		„Duga Golija“	300	75	25	300.00	300.00
		„Javorak Vojnik“	135	65	48	324.00	324.00
	DOO "Bor-trade"	„Župa Štitovo“	150	84	56	825.00	825.00
UKUPNO:			1.245	564	45	2,689.00	2,689.00
DANILOVGRAD	DOO "Bor-trade"	„Štitovo“	9.200	-	0	4,600.00	3,093.00
UKUPNO:			9.200	0	0	4,600.00	3,093.00
PODGORICA	DOO "Bekom CO"	„Opasanica tra.gora“	16.435	-	0	102,575.00	88,724.63
UKUPNO:			16.435	0	0	102,575.00	88,724.63
PETNJICA	DOO "Šekom Kalač Š"	„Mrtvica Tivran“	380	382	101	4,670.00	4,670.00
UKUPNO:			380	382	101	4,670.00	4,670.00
PLAV	DOO "Čukar"	„Trokus Ribljak“	1.215	729	60	26,326.80	17,551.20
	DOO "Arda-pellet"	„Trokus Ribljak“	152	179	117	1,094.00	1,094.00
		„Čakor Visitor“	106	-	0	424.00	424.00
	DOO "Šekular"	„Trokus Ribljak“	230	192	83	1,794.00	1,794.00
UKUPNO:			1.703	1.100	65	29,638.80	20,863.20
GUSINJE	DOO "Arda-pellet"	„Gusinjske šume“	280	-	0	1,400.00	1,400.00

Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

UKUPNO:		280	-	0	1,400.00	1,400.00
SVE UKUPNO:		34.387	2.046	6	181,054.30	152,786.16

TABELA 13: UGOVORENA DRVNA MASA SORTIMENATA ZA 2018 GODINU – UGOVORI O PRODAJI DRVNIH SORTIMENARA NA LAGERU

PODRUČNA JEDINICA	KORISNIK	BROJ UGOVORA	UGOV. NETO DRVNA MASA m ³ U 2018	POS.NET O.DRV.M ASA m ³ ZA 2018	%	Zaduženje za 2018 godinu	PLAĆANJE (EUR)
PLJEVLJA	DOO "Delta Comerc"	4167/29.05.2018	421	421	100	27,198.60	27,198.60
	DOO "Zeleno Borje"	9722/09.11.2018	225	225	100	22,435.00	22,435.00
ŽABLJAK	DOO "Trudbenik"	5854/17.07.2018	350	350	100	23,957.00	23,957.00
		6201/30.07.2018	1.480	1.480	100	88,760.00	88,760.00
PLUŽINE	DOO "Vučje energy"	6281/01.08.2018	972,40	972,40	100	25,432.90	25,432.90
	DOO "Radović-plus"	7389/10.09.2018	495	495	100	13,675.00	13,675.00
BERANE	DOO "Šekom Kaladž Š"	5855/17.07.2018	150	150	100	7,905.00	7,905.00
UKUPNO:			4.093,40	4.093,40	100	209,363.50	209,363.50

8.3.4. FINANSIJSKI IZVJEŠTAJ O NAPLATI PRIHODA PO SVIM OSNOVAMA ZA 2018 GODINU, UKUPNA ZADUŽENJA I STANJE DUGA NA DAN 31.12.2018. GODINE

U narednoj tabeli prikazana je naplata prihoda po svim osnovama za 2018. godinu.

PRIHODI PO VRSTAMA	2018. godina (izraženo u EUR)
KONCESIONA NAKNADA	5.225.297,19
POSEBNA NAKNADA ZA DOZNAKU STABALA, PREMJer I ŽIGOSANJE DRVNIH SORTIMENATA	467.090,27
TAKSA NA OGRIJEV I DRVNE SORTIMENTE SEOSKIH DOMAĆINSTAVA	638.716,04
TAKSA ZA PRIVATNE ŠUME	389.215,06
TAKSA ZA NEZ.BILJ.VRSTE	443,93
LOVAČKE DOZVOLE	5.367,50
OSTALI PRIHODI	8.622,31
UKUPNO	6.734.752,30 EUR

KONCESIONA NAKNADA

Ukupno dospjela koncesiona naknada po zaduženjima Uprave za šume za 2018. godinu, dugoročnih koncesionara, jednogodišnjih korisnika šuma i kupaca drvnih sortimenata, sanitara i zapljena, na dan 31.12.2018. godine, iznosi 5.659.329,98 EUR.

Ukupno naplaćena koncesiona naknada na dan 31.12.2018. godine, po svim naprijed navedenim osnovama, iznosi 5.225.297,19 EUR, odnosno:

1. Naplaćena koncesiona naknada po ugovorima za koncesiono korišćenje šuma (dugoročni ugovori), po zaduženjima iz 2018. godine, iznosi 1.484.878,91 EUR;
2. Naplaćena koncesiona naknada po ugovorima o prodaji drveta u dubjećem stanju, po zaduženjima za 2018. godinu, iznosi 2.819.134,11 EUR;
3. Naplaćena koncesiona naknada po ugovorima o aukcijskoj prodaji drveta, po zaduženjima za 2018. godinu, iznosi 362.150,59 EUR;
4. Naplaćena koncesiona naknada po obavezama iz predhodnih godina a rješenjima o zaduženju donijetim u 2018. godini, iznosi 134.504,18 EUR;
5. Naplaćena koncesiona naknada korisnika šuma u 2018. godini, po obavezama iz predhodnih godina iznosi 424.620,40 EUR.

Ukupna razlika između zaduženja i naplate koncesione naknade za 2018. godine, iznosi ukupno 858.651,19 EUR, što ujedno predstavlja i ukupan dug korisnika šuma po osnovu koncesione naknade po rješenjima o zaduženju za 2018. godinu, odnosno, po strukturi:

Dug dugoročnih koncesionara po zaduženjima za 2018. godinu, iznosi ukupno 725.950,45 EUR, od toga:

1. Doo "Vektra Jakić", Pljevlja, po osnovu donijetih rješenja o zaduženju u 2018. godine, za drvenu masu iz 2016. i 2017. godine, duguje ukupno 678.027,45 EUR i
2. ostali dugoročni koncesionari po rješenjima o zaduženju za 2018. godinu, po osnovu plaćanje koncesione naknade, duguju ukupno 47.923,00 EUR.

Dug korisnika šuma po osnovu ugovora o prodaji drveta u dubjećem stanju po zaduženjima za 2018. godinu, iznosi ukupno 102.642,58 EUR.

Dug korisnika šuma po osnovu ugovora o aukcijskoj prodaji drveta po zaduženju za 2018. godinu, iznosi ukupno 28.267,41 EUR.

Dug korisnika šuma po osnovu obaveza iz prethodnih godina, a rješenjima donijetim u 2018. godinu, iznosi ukupno 1.790,95 EUR.

U narednim tabelama dat je prikaz zaduženja, dospjelih rata i naplaćenih prihoda po korisnicima šuma/ugovorima:

ZADUŽENJA I PLAĆANJA ZA 2018. GODINU – DUGOROČNI UGOVORI

P.J.	Koncesionar	Br. Ugovora	Br. Rješenja	Zaduženje	Dospjele rate	Plaćeno
KOLAŠIN	DOO "Pelengić trade"	A517/29.01.2018	5547/30.01.2018	1,934.11	1,934.11	1,934.11
	DOO "ŠIK Polimlje"	3446/29.07.2008	9888/15.11.2018	57,832.50	57,832.50	57,832.50
ROŽAJE	DOO "Jela-comerc"	4923/05.09.2012	1850/21.03.2018	67,339.70	67,339.70	67,339.70
		4923/05.09.2012	2671/13.04.2018	3,928.05	3,928.05	3,928.05

Izvještaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

		4923/05.09.2012	8677/15.10.2018	43,043.00	43,043.00	43,043.00
	DOO"Wood export in."	4924/05.09.2012	1851/21.03.2018	89,558.70	89,558.70	80,602.83
	DOO"El prom"	1364/18.04.2012	4589/12.06.2018	59,783.00	59,783.00	58,843.20
		1364/18.04.2013	8506/10.10.2018	3,920.10	3,920.10	3,920.10
ANDRIJE VICA	DOO"Boj komerc"	3050/08.07.2008	1852/21.03.2018	57,762.00	57,762.00	57,762.00
		3054/08.07.2008	5963/20.07.2018	67,839.30	67,839.30	67,839.30
		3053/08.07.2018	10321/27.11.2018	1,261.03	1,261.03	1,261.03
BERANE	DOO"ŠIK Polimlje"	3446/29.07.2008	1854/21.03.2018	28,781.50	28,781.00	28,781.00
		3448/29.07.2008	1853/21.03.2018	139,460.00	139,460.00	139,460.00
		3446/29.07.2008	4517/08.06.2018	14,052.50	14,052.50	14,052.50
		3448/29.07.2008	8413/12.12.2017	51,571.20	51,571.20	51,571.20
BIJELO POLJE	DOO"ŠIK Lim"	5676/11.11.2008	2560/11.04.2018	136,920.60	136,920.60	121,707.20
		3052/08.07.2008	2559/11.04.2018	48,108.60	48,108.60	48,108.60
		3051/08.07.2008	2558/11.04.2018	118,807.20	118,807.20	118,807.20
		3052/08.07.2018	5252/25.06.2018	4,139.40	4,139.40	4,139.40
		5676/11.11.2008	5768/10.07.2018	6,246.60	6,246.60	6,246.60
		3052/08.07.2008	8066/27.09.2018	4,128.00	4,128.00	4,128.00
		3052/08.07.2008	9148/24.10.2018	6,898.80	6,898.80	6,898.80
	DOO"Bliškovo"	852/25.02.2010	8816/17.10.2018	20,380.80	20,380.80	13,587.20
MOJKOV AC	DOO"Trudbenik"	3417/24.07.2008	3134/27.04.2018	64,098.50	64,098.50	52,393.42
		3416/24.07.2008	3133/27.04.2018	13,041.50	13,041.50	11,592.45
		3146/24.07.2008	5149/21.06.2018	22,054.50	22,054.50	19,604.00
		3417/24.07.2008	10050/20.11.2018	253.02	253.02	253.02
		3417/24.07.2008	10333/28.11.2018	215.7	215.7	0
PLJEVLJA	DOO"Bambis stolarija"	3569/26.08.2015	7671/17.09.2018	40,833.00	40,833.00	40,633.00

Izvještaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

		3569/26.08.2015	9889/15.11.2018	24,258.00	24,258.00	24,258.00
		3569/26.08.2015	10174/22.11.2018	34,351.50	34,351.50	34,351.50
	DOO"Vektra Jakić"	482/17.04.2007	1421/08.03.2018	281,859.45	281,859.45	300,000.00
		482/17.04.2007	4580/11.06.2018	281,134.50	281,134.50	0
		482/17.04.2007	4581/11.06.2018	20,956.50	20,956.50	0
		482/17.04.2007	9430/02.11.2018	394,077.00	394,077.00	0
UKUPNO				2,210,829.86	2,210,829.36	1,484,878.91

Od ukupnog duga dugoročnih koncesionara, većina se odnosi na dug Doo"Vektra Jakić", Pljevlja, dok se ostatak duga odnosi na koncesionare koji redovno izmiruju svoje obaveze i čije izmirenje preostalih obaveza očekujemo početkom 2019. godine. Struktura duga po koncesionarima:

- Doo"Vektra Jakić", Pljevlja, po osnovu donijetih rješenja o zaduženju u 2018 godine, za drvenu masu iz 2016 i 2017 godine, duuguje ukupno 678.027,45 eura, (Ukupno zaduženje 978.027,45 eura i jedna uplata od 300.000,00 eura), odnosno:
 - Po osnovu rješenja broj 1421 od 08.03.2018.godine, o utvrđivanju jedinstvene koncesione naknade po zaduženju iz 2016.godine, ukupan dug iznosi 281.859,45 eura,
 - Po rješenju broj 4580 od 08.03.2018.godine, po zaduženju iz 2017 godine, sanitarna sječa u G.J.Ljubišnja, ukupan dug iznosi 281.134,50 eura,
 - Po rješenju broj 4581 od 11.06.2018. godine, razlika između doznačene i posječene bruto drvene mase po zaduženju iz 2017 godine, ukupan dug iznosi 20.956,50 eura i
 - Po osnovu dospjelih rata koncesione naknade po zaduženju za 2017. godinu, rješenju broj 9430 od 02.11.2018. godine, duuguje ukupno 394.077,00 eura.
- Doo"ŠIK Lim", Bijelo Polje, po osnovu rješenja broj 5768 od 10.07.2018 godine, ukupan dug iznosi 15.213,40 eura,
- Doo"Wood Export inport", Rožaje, po osnovu rješenja broj 1851 od 21.03.2018.godine, ukupan dug iznosi 8.955.87eura,
- Doo"EL-prom", Rožaje, po osnovu rješenja broj 4589 od 12.06.2018.godine, ukupan dug iznosi 939,80 eura,
- Doo"Bliškovo", Bijelo Polje, po osnovu rješenja broj 8816 od 17.10.2018.godine, ukupan dug iznosi 6.793,60 eura,
- Doo"Bambis stolarija", Podgorica, po osnovu rješenja broj 7671 od 17.09.2018.godine, ukupan dug iznosi 200,00 eura i
- Doo"Trudbenik", Mojkovac, po osnovu rješenja broj 3134 i 3133 od 23.04.2018.godine i 5149 od 21.06.2018. godine, ukupan dug iznosi 15.820,33 eura.

Razlika između zaduženja i naplaćenih prihoda za 2018 godinu, po ugovorima o prodaji drveta u dubjećem stanju iznosi ukupno 102.642,58eura. Naplata ovih potraživanja je sigurna početkom 2019 godine, budući da se radi o postupcima povraćaja pdv-a korisnicima šuma, čija sredstva rješenjima Poreske uprave isti preusmjeravaju za plaćanje obaveza po osnovu naknada za korišćenje šuma. Struktura duga po korisnicima šuma:

- Doo"Jasen", Pljevlja, po osnovu rješenja 10344 od 28.11..2018.godine, iznosi 22.209,94 eura,
- Doo"Pelengić trade", Bgijelo Polje, po osnovu rješenja po pozivu 1,2 i 3 , iznosi 61.840,64 eura i
- Doo"Brezna future", Plužine, po osnovu rješenja po pozivu 1,2 i 3 , iznosi 18.592,00 eura.

ZADUŽENJA I PLAĆANJA ZA 2018 GODINU-AUKCIJSKA PRODAJA

P.J.	Korisnik	Br. Ugovora	Br. Rješenja	Zaduženje	Dospjele rate	Plaćeno	Napomen e
Pljevlja	DOO "Delta Comerc"	4167/29.05.2018	5435/02.07.2018	27,198.60	27,198.60	27,198.60	sortimenti
	DOO "Zeleno Borje"	4582/12.06.2018	4583/12.06.2018	22,435.00	22,435.00	22,435.00	pilot proje. 1
		7503/12.09.2018	7600/13.09.2018	1,556.50	1,556.50	1,556.50	sanitar
		9722/09.11.2018	9725/09.11.2018	10,815.00	10,815.00	10,815.00	sortimenti
	DOO"Ekoplod "	7505/12.09.2018	7592/13.09.2018	5,764.00	5,764.00	5,764.00	sanitar
	DOO"Njogo"	7502/12.09.2018	7597/13.09.2018	12,587.50	12,587.50	12,587.50	sanitar
Berane	DOO"Šekom Kalač Š"	5855/17.07.2018	5858/17.07.2018	7,905.00	7,905.00	7,905.00	sortimenti
Žabljak	DOO "Trudbenik"	5854/17.07.2018	5859/17.07.2018	23,957.00	23,957.00	23,957.00	Pilot proje. 2
	DOO "Trudbenik"	6201/30.07.2018	6215/31.07.2018	88,760.00	88,760.00	88,760.00	Pilot proje. 2
	DOO"Točak"	7435/11.09.2018	7436/11.09.2018	1,870.00	1,870.00	623.33	sanitar
Plužine	DOO"Vučje energy"	6281/01.08.2018	6312/01.08.2018	25,432.90	25,432.90	25,432.90	sortimenti
	DOO"Radović -plus"	7389/10.09.2018	7443/11.09.2018	13,675.00	13,675.00	13,675.00	sortimenti
		7556/13.09.2018	7598/13.09.2018	2,888.50	2,888.50	0	sanitar
	DOO"Šume"	7515/12.09.2018	7596/13.09.2018	1,240.00	1,240.00	1,240.00	sanitar
		7516/12.09.2018	7594/13.09.2018	300	300	300	sanitar
		7517/12.09.2018	7595/13.09.2018	324	324	324	sanitar
Plav	DOO"Čukar"	7507/12.09.2018	7529/12.09.2018	26,326.80	26,326.80	17,551.20	sanitar

Izvještaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

	DOO"Arda-pellet"	7510/12.09.2018	7525/12.09.2018	1,094.00	1,094.00	1,094.00	sanitar
	DOO"Arda-pellet"	7512/12.09.2018	7527/12.09.2018	424	424	424	sanitar
	DOO"Šekular"	7513/12.09.2018	7591/12.09.2018	1,794.00	1,794.00	1,794.00	sanitar
Gusinja	DOO"Arda-pellet"	7511/12.09.2018	7526/12.09.2018	1,400.00	1,400.00	1,400.00	sanitar
Petnjica	DOO"Šekom Kalač Š"	7514/12.09.2018	7624/13.09.2018	4,670.00	4,670.00	4,670.00	sanitar
Nikšić	DOO"Bor-trade"	7508/12.09.2018	7593/13.09.2018	825	825	825	sanitar
Danilovgrad	DOO"Bor-trade"	7509/12.09.2018	7590/13.09.2018	4,600.00	4,600.00	3,093.93	sanitar
Podgorica	DOO"Bekom CO"	7551/12.09.2018	7599/13.09.2018	102,575.00	102,575.00	88,724.63	sanitar
UKUPNO				390,417.80	390,417.80	362,150.59	

Razlika između zaduženja i naplaćenih prihoda za 2018 godinu, po ugovorima o aukciji prodaji drveta iznosi ukupno 28.267,41eura. Naplata ovih potraživanja je sigurna početkom 2019 godine. Struktura duga po korisnicima šuma:

- Doo "Točak", Žabljak, po osnovu rješenja broj 7436 od 11.09.2018.godine, iznosi 1.246,67 eura,
- Doo "Radović plus", Nikšić, po osnovu rješenja broj 7598 od 13.09..2018.godine, iznosi 2.888,50 eura,
- Doo "Bor-trade", Nikšić, po osnovu rješenja broj 7590 od 13.09.2018.godine, iznosi 1.506,07 eura ,
- Doo "Bekom CO", Podgorica, po osnovu rješenja broj 7599 od 13.09.2018.godine, iznosi 13.850,37 eura i
- Doo "Čukar", Rožaje, po osnovu rješenja broj 7529 od 12.09.2018.godine, iznosi 8.775,80 eura.
-

ZADUŽENJA I PLAĆANJA ZA 2018- OBAVEZE PO UGOVORIMA IZ PREDHODNIH GODINA-ZADUŽENJE U 2018. GODINI

P.J.	Koncesionar	Br. Ugovora	Br. Rješenja	Zaduženje	Dospjele rate	Plaćeno	Napomene
Plužine	DOO"Brezna future"	4543/15.09.2016	1137/26.02.2018	11,441.00	11,441.00	11,441.00	Pr.rate iz 2017.
Rožaje	DOO"Šekom Kalač Š"	2943/20.04.2018	3445/09.05.2018	2,766.00	2,766.00	2,766.00	Po rješ.UP
	DOO"Šekom Kalač Š"	5870/17.07.2018	5907/18.07.2018	31,185.00	31,185.00	31,185.00	Po rješ.UP
	DOO"Šekom Kalač Š"	8793/16.10.2018	9006/22.10.2018	27,692.00	27,692.00	27,692.00	Po rješ.UP
	Doo"Nursal"	7988/05.09.2012	8006/27.09.2018	5,372.85	5,372.85	3,581.90	razlika
Pijevlja	DOO"Zeleno borje"	8427/12.12.2017	8444/13.12.2017	28,662.00	28,662.00	28,662.00	aukcija

Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

Podgorica	DOO"Bekom CO"	A8712/25.12.2017	8712/25.12.2017	11,019.97	11,019.97	11,019.97	Pr.rate iz 2017.
		A8714/25.12.2017	9721/25.12.2017	3,117.88	3,117.88	3,117.88	Pr.rate iz 2017.
		A8713/25.12.2017	9717/25.12.2017	2,676.63	2,676.63	2,676.63	Pr.rate iz 2017.
		A8715/25.12.2017	8720/25.12.2017	3,728.00	3,728.00	3,728.00	Pr.rate iz 2017.
		A8711/25.12.2017	8718/25.12.2017	5,366.75	5,366.75	5,366.75	Pr.rate iz 2017.
Nikšić	DOO"Vučje"	6745/12.10.2017	8453/08.10.2018	2,282.85	2,282.85	2,282.85	Pr.rate iz 2017.
Kolašin	DOO"Keker"	1671/22.06.2018	8650/12.10.2018	984.2	984.2	984.2	razlika
UKUPNO				136,295.13	136,295.13	134,504.18	

Razlika između zaduženja i naplaćenih prihoda za 2018 godinu, po osnovu obaveza iz predhodnih godina a rješenjima donjetim u 2018 godinu, iznosi 1.790,95 eura, sto prestavlja dug Doo "Nursal", Rozaje po osnovu prispjele poslednje rate po rješenju 8006 od 27.09.2018. godine a čije izmirenje očekujemo u januaru 2019. godine.

Ugovorena/posjećena bruto drvena masa, finansijsko zaduženje i plaćanje naknade za korišćenje šuma za 2018. godinu, po opštinama

PODRUČNA JEDINICA	UGOVORENA BRUTO DRV.MASA ZA 2018 GOD.	OSTVARENA PROIZ. ZA 2018 GOD.	%	ZADUŽENJE ZA 2018 GOD.	PLAĆANJE ZA 2018 GOD.
PLJEVLJA	55.768	36.961	66	1,551,076.49	850,639.10
ROŽAJE	32.032	17.506	55	504,332.05	492,645.43
BERANE	29.581	17.850	60	532,477.70	532,477.70
ŽABLJAK	22.177	19.978	90	654,206.50	643,787.49
KOLAŠIN	37.050	13.789	37	353,571.51	353,571.51
PLUŽINE	16.478,40	9.916,40	60	266,050.40	244,569.90
B.POLJE	32.119	23.324	73	545,524.30	523,517.30
NIKŠIĆ	5.730	3.376	59	34,256.85	34,256.85
PLAV	10.906	10.544	97	235,101.20	226,325.60
PODGORICA	37.060	10.073	27	392,850.63	376.442,99
ANDRIJEVICA	17.366	8.209	47	190,949.33	190,949.33
DANILOVGRAD	12.534	0	0	41,274.00	41,274.00
MOJKOVAC	12.704	8.206	65	106,923.22	83,842.89
PETNJICA	8.114	4.561	56	213,397.80	175,040.70

Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

GUSINJE	280	0	0	1,400.00	1,400.00
ŠAVNIK	4.492	481	11	35,936.00	35,936.00
UKUPNO:				5,659,927.98	4,800,676,79

Ukupna naplata i raspodjela prihoda/naknade za korišćenje šuma po zaduženjima iz 2018 godine, i prenijetim obavezama iz 2017 godine, opštinama

Sifra	Opština	Bruto	Neto – 70% opštinama
302	Podgorica	391.516,23	274.061,38
329	Danilovgrad	36.538,00	25.576,60
400	Nikšić	29.842,57	20.889,80
418	Savnik	63.239,21	44.267,44
426	Pluzine	252.068,25	176.447,76
507	Pljevlja	925.546,99	647.882,93
515	Zabljak	578.111,51	404.678,06
604	Berane	569.982,20	398.538,62
612	Plav	250.978,42	175.684,90
620	Rozaje	597.962,64	418.573,95
639	Andrijevica	187.443,77	131.210,64
647	Petnjica	152.531,90	106.772,34
655	Gusinja	1.400,00	980,00
701	Bijelo Polje	572.473,03	400.731,10
710	Mojkovac	162.341,55	113.639,12
728	Kolašin	453.259,93	317.281,93
UKUPNO:		5.225.236,20	3.657.216,57

DUG PO OSNOVU KONCESIJE NAKNAD I ANALIZA DUGA

Ukupan dug po osnovu koncesije naknade na analitičkim karticama poreskih obveznika, na dan 31.12.2018. godine, iznosi 5.885.052,54 eura.

Analizirajući ukupan dug korisnika šuma po osnovu koncesije naknade na dan 31.12.2018.godine, u iznosu od 5.885.052,54 eura, zaključujemo da se isti sastoji od krajnje spornih do sigurnih potraživanja, odnosno, po strukturi:

Sporna potraživanja koja se odnose na dugovanja po osnovu koncesione naknade koja datiraju još iz vremena funkcionisanja akcionarskih preduzeća u državnom vlasništvu, koja su kasnije bila predmet privatizacije ili stečaja kao što je AD "Korporacija Jakić", Pljevlja koja po osnovu koncesione naknade duguju:

- AD "Korporacija Jakić", Pljevlja, duuguje 714.620,25 EUR

Sporna potraživanja koja se odnose na dugovanja po osnovu koncesione naknade privrednih subjekata koji se nalaze pod statusom pravnih lica u stečaju ili neaktivnih pravnih lica, koji po osnovu koncesione naknade duguju:

- Doo "Grandex", Berane, 501,30 EUR;
- Doo "Mopal", Berane, 13.592,58 EUR;
- Doo "Grandex-kompani", Berane, 60.309,61 EUR;
- Doo "Alpet", Plav, 183.783,22 EUR;
- Doo "Bogićevica", Plav 38.475,20 EUR;
- Doo "BO-SI Trade", Plav 1.928,92 EUR;
- Doo "Drvoprom", Plav 43.683,02 EUR;
- Doo "Rudnica", Rožaje 4.782,96 EUR;
- Doo "REZ", Rožaje 52.271,72 EUR;
- Doo "Zakamenje", Rožaje 1.250,51 EUR;
- Doo "Esma Company", Rožaje 15.585,26 EUR;
- Doo "Braća Kalač", Rožaje 4.068,60 EUR;
- Doo "Mako Company", Rožaje 1.649,91 EUR;
- Doo "Amar Company", Rožaje 2.500,00 EUR;
- Doo "Primat Company", Rožaje 10.300,00 EUR;
- Doo "Ada Company", Bijelo Polje 2.246,67 EUR;
- Doo "MI-RAI", Nikšić 447.313,91 EUR;
- Doo "Brezna", Plužine 332.909,38 EUR;
- Doo "Wood", Žabljak 343.514,83 EUR;
- Doo "Šumarstvo Žabljak", Žabljak 2.741,11 EUR i
- Doo "Karapidis Bross Co-Spaik", Podgorica 207.343,17 EUR.

Sporna potraživanja koja se odnose na dugovanja po osnovu koncesione naknade fizičkih lica iz predhodnog perioda, u ukupnom iznosu od 17.274,74 EUR. Osnov ovog duga treba posebno analizirati i pokrenuti mjere za njegovu naplatu ili u slučaju opravdanosti, donijeti rješenja o umanjenju iznosa koncesione naknade.

Doo "Vektra Jakić", Pljevlja, po rješenjima o zaduženju za drvnu masu iz 2016. i 2017. godine, a čija rješenja o finansijskom zaduženju su donijeta u 2017. i 2018. godini i dospjelim ratama reprograma duga po osnovu koncesione naknade, duuguje ukupno 3.185.493,07 EUR, od toga:

- Po osnovu dospjelih rata koncesione naknade po zaduženju za 2017.godinu, rješenju broj 3800 od 29.06.2017.godine, duuguje ukupno 515.920,50 EUR,

- Po osnovu rješenja broj 2787 od 08.07.2015. godine, o odloženom plaćanju obaveza po osnovu koncesione naknade iz 2013. i 2014. godine, u 2017. i 2018. godinu, duuguje ukupno 947.329,85 EUR,
- Po osnovu rješenja broj 1421 od 08.03.2018.godine, o utvrđivanju jedinstvene koncesione naknade po zaduženju iz 2016. godine, dospjele obaveze na dan 31.03.2018.godine, iznose ukupno 281.859,45 EUR,
- Po osnovu rješenja broj 03/1-3929/2-17 od 11.04.2017. godine, o usvajanju reprograma poreskih potraživanja po osnovu plaćanja koncesione naknade, dospjele obaveze na dan 30.11.2018. godine, iznose ukupno 744.215,28 EUR,
- Po osnovu dospjelih rata koncesione naknade po zaduženju/sanitarna sječa u G.J. Ljubišnja, za 2017. godinu, rješenju broj 4580 od 11.06.2018. godine, duuguje ukupno 281.134,50 EUR,
- Po osnovu dospjelih rata koncesione naknade po zaduženju za 2017. godinu, rješenju broj 5481 od 11.06.2018. godine, duuguje ukupno 20.956,50 EUR i
- Po osnovu dospjelih rata koncesione naknade po zaduženju za 2017. godinu, rješenju broj 9430 od 02.11.2018. godine, duuguje ukupno 394.077,00 EUR.

Ostala sitna potraživanja po osnovu koncesione naknade privrednih subjekata iz predhodnih godina, u iznosu 3.343,76 eura. Osnov ovog duga treba posebno analizirati i pokrenuti mjere za njegovu naplatu ili u slučaju opravdanosti, donijeti rješenja o umanjenju iznosa koncesione naknade.

Sigurna potraživanja u ukupnom iznosu od 193.569,14 eura, koja se odnose na dugovanja aktivnih korisnika šuma po osnovu koncesione naknade čije izmirenje obaveza očekujemo u toku januara tekuće godine (od ukupnog iznosa 12.945,40 eura se odnosi na kašnjenje u plaćanju rata od strane korisnika šuma koji su prihvatili reprogram poreskih potraživanja):

POSEBNA NAKNADA ZA DOZNAKU STABALA, PREMJer I ŽIGOSANJE DRVNIH SORTIMENATA I IZRADU IZVOĐAČKIH PROJEKATA

U dijelu naplate prihoda od posebne naknade za doznaku stabala, premjer i žigosanje drvnih sortimenata i izradu izvođačkih projekata za 2018. godinu, Uprava za šume je u skladu sa važećim Pravilnikom o visini naknade za doznaku stabala, premjer i žigosanje drvnih sortimenata i izradu izvođačkog projekta ("Sl List CG", br. 74/16), svim korisnicima šuma uredno obračunala posebnu naknadu, donijela rješenja o određivanju posebne naknade i uredno uručila rješenja putem preporučene pošte sa povratnicom.

Ovdje treba napomenuti da se posebna naknada se ne obračunava:

- 1) Dugoročnim koncesionarima koji ispunjavaju uslove, shodno Zaključku Vlade Crne Gore br.03-13011 od 15.01.2019. godine, i to:
 - Doo"Šik Lim", Bijelo Polje;
 - Doo"Šik Polimlje", Berane;
 - Doo"Boj Komerc", Andrijevica i
 - Doo"Vektra Jakić", Pljevlja.
- 2) Kupcima drvnih sortimanata (gotovih trupaca), koji se prodaju putem aukcija sa šumskih lagera.

Ukupno naplaćena posebna naknada za doznaku stabala, premjer i žigosanje drvnih sortimenata i izradu izvođačkih projekata u 2018. godini, iznosi 467.090,27 EUR, odnosno:

1. Naplaćena posebna naknada za doznaku stabala, premjer i žigosanje drvnih sortimenata i izradu izvođačkih projekata, po zaduženjima/ugovorima za 2018. godinu, iznosi 266.592,36 EUR i
2. Naplaćena posebna naknada za doznaku stabala, premjer i žigosanje drvnih sortimenata i izradu izvođačkih projekata, po zaduženjima/ugovorima iz 2016. i 2017. godine, iznosi 200.497,91 EUR.

Ukupno dospjela posebna naknada za doznaku stabala, premjer i žigosanje drvnih sortimenata i izradu izvođačkih projekata po zaduženjima Uprave za šume za 2018. godinu, dugoročnih koncesionara, jednogodišnjih korisnika šuma i sanitara, na dan 31.12.2018. godine, iznosi 390.460,30 EUR.

Ukupno naplaćena posebna naknada za doznaku stabala, premjer i žigosanje drvnih sortimenata i izradu izvođačkih projekata, po zaduženjima/ugovorima za 2018. godinu, iznosi 266.592,36 EUR, odnosno:

1. Naplaćena posebna naknada za doznaku stabala, premjer i žigosanje drvnih sortimenata i izradu izvođačkih projekata po ugovorima za koncesiono korišćenje šuma (dugoročni ugovori), po zaduženjima iz 2018. godine, iznosi 35.934,18 EUR;
2. Naplaćena posebna naknada za doznaku stabala, premjer i žigosanje drvnih sortimenata i izradu izvođačkih projekata po ugovorima o prodaji drveta u dubećem stanju, po zaduženjima za 2018. godinu, iznosi 218.677,86 EUR;
3. Naplaćena posebna naknada za doznaku stabala, premjer i žigosanje drvnih sortimenata i izradu izvođačkih projekata po ugovorima o aukcijskoj prodaji drveta-sanitara u dubećem stanju, po zaduženjima za 2018. godinu, iznosi 4.403,28 EUR i
4. Naplaćena posebna naknada za doznaku stabala, premjer i žigosanje drvnih sortimenata i izradu izvođačkih projekata po obavezama iz predhodnih godina a rješenjima o zaduženju donijetim u 2018. godini, iznosi 7.577,04 EUR.

Ukupna razlika između zaduženja i naplate posebna naknada za doznaku stabala, premjer i žigosanje drvnih sortimenata i izradu izvođačkih projekata za 2018. godine, iznosi ukupno 123.867,94 EUR, što ujedno predstavlja i ukupan dug korisnika šuma po ovom osnovu. Naplata ovih potraživanja su sigurna početkom 2019. godine jer su ista obezbeđena bankarskim garancijama.

U narednim tabelama prikazana je naplata posebne naknada za doznaku stabala, premjer i žigosanje drvnih sortimenata i izradu izvođačkih projekata, po korisnicima šuma/ugovorima, za 2018. godinu.

ZADUŽENJA I PLAĆANJA ZA 2018 GODINU – DUGOROČNI UGOVORI – NAKNADA ZA DOZNAKU STABALA, PREMJer I ŽIGOSANJE DRVNIH SORTIMENARA I IZRADU IZVOĐAČKOG PROJEKTA

P.J.	Koncesionar	Br. Ugovora	Br. Rješenja	Zaduženje	Dospjele rate	Plaćeno	Napomene
Kolašin	DOO"Pelengić trade"	3447/29.07.2008	555/30.01.2018	193.41	193.41	139.41	
Rožaje	DOO"Jela-comerc"	4923/05.09.2012	1850/1/21.03.2017	6,733.97	6,733.97	6,733.97	
		4923/05.09.2012	2671/1/13.04.2017	392.80	392.80	392.80	
		4923/05.09.2012	8677/1/15.10.2018	4,304.30	4,304.30	4,304.30	
Rožaje	DOO"Wood export-in"	4924/05.09.2012	1851/1/21.03.2018	8,955.87	8,955.87	3,500.00	
Rožaje	DOO"El prom"	1364/18.04.2013	4589/1/12.06.2018	5,978.30	5,978.30	1,000.00	
		1364/18.04.2013	8506/1/10.10.2018	392.01	392.01	0.00	
Mojkovac	DOO"Trudbenik"	3417/24.07.2008	3141/1/27.04.2018	6,409.85	6,409.85	6,409.85	5150/21.06.2018
		3416/27.04.2008	3132/1/27.04.2018	0.00	0.00	0.00	stornirano
		3416/27.04.2018	5149/1/21.06.2018	2,205.45	2,205.45	2,205.45	
		3416/24.07.2008	3133/1/27.04.2018	1,304.15	1,304.15	1,304.15	5151/21.06.2018
Pljevlja	DOO"Bambis stolarija"	3569/26.08.2015	7811/19.09.2018	4,083.30	4,083.30	4,083.30	
		3569/26.08.2015	9889/1/15.11.2018	2,425.80	2,425.80	2,425.80	
		3569/26.08.2015	10174/1/22.11.2018	3,435.15	3,435.15	3,435.15	
Bijelo Polje	DOO"Bliškovo"	852/25.02.2018	8816/1/17.10.2018	2,038.08	2,038.08	0.00	
Ukupno				48,852.44	48,852.44	35,934.18	

ZADUŽENJA I PLAĆANJA ZA 2018 GODINU – UGOVORI O PRODAJI DRVETA U DUBEĆEM STANJU – NAKNADA ZA DOZNAKU STABALA, PREMJer I ŽIGOSANJE DRVNIH SORTIMENARA I IZRADU IZVOĐAČKOG PROJEKTA

P.J.	Korisnik	Br. Ugovora	Br. Rješenja	Zaduženje	Dospjele rate	Plaćeno	Napomene
PLJEVLJA	DOO "Jasen"	3789/18.05.2018	3810/1/18.05.2018	6,506.70	6,506.70	6,506.70	1,2,3,4,5
		3790/18.05.2018	3809/1/18.05.2018	673.20	673.20	673.20	
		3791/18.05.2018	3808/1/18.05.2018	2,902.80	2,902.80	2,902.80	

Izvještaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

		3792/18.05.2018	3807/1/18.05.2018	5,106.40	5,106.40	5,106.40	
		3793/18.05.2018	3806/1/18.05.2018	790.40	790.40	790.40	
		3794/18.05.2018	3805/1/18.05.2018	9,991.20	9,991.20	9,991.20	
		3795/18.05.2018	3804/1/18.05.2018	2,529.80	2,529.80	2,529.80	
		3796/18.05.2018	3803/1/18.05.2018	1,008.00	1,008.00	1,008.00	
		3797/18.05.2018	3802/1/18.05.2018	2,674.60	2,674.60	2,674.60	
		3798/18.05.2018	3801/1/18.05.2018	888.90	888.90	888.90	
		3799/18.05.2018	3800/1/18.05.2018	963.90	963.90	963.90	
		10338/28.11.2018	10344/1/28.11.2018	4,845.79	4,845.79	764.77	
ROŽAJE	DOO"Timber king M"	4135/29.05.2018	4150/1/29.05.2018	0.00	0.00	0.00	stornirano
			6781/1/21.08.2018	0.00	0.00	0.00	2 rate 2019
		10857/12.12.2018	10954/1/14.12.2018	1,506.00	903.60	602.40	
		4136/29.05.2018	4149/1/29.05.2018	0.00	0.00	0.00	
			6780/1/21.08.2018	0.00	0.00	0.00	
		10858/12.12.2018	10953/1/14.12.2018	1,275.65	765.39	510.26	
		4137/29.05.2018	4148/1/29.05.2018	0.00	0.00	0.00	
			6779/1/21.08.2018	0.00	0.00	0.00	
		10859/12.12.2018	10952/1/14.12.2018	437.53	262.51	175.00	
		4138/29.05.2018	4147/1/29.05.2018	0.00	0.00	0.00	
			6775/1/21.08.2018	0.00	0.00	0.00	
		10863/12.12.2018	10948/1/14.12.2018	2,847.00	1,708.20	1,118.80	
		4139/29.05.2018	4146/1/29.05.2018	0.00	0.00	0.00	
			6774/1/21.08.2018	0.00	0.00	0.00	
		10864/12.12.2018	10947/1/14.12.2018	2,853.00	1,711.80	1,141.20	
		4140/29.05.2018	4145/1/29.05.2018	0.00	0.00	0.00	
			6776/1/21.08.2018	0.00	0.00	0.00	
		10862/12.12.2018	10949/1/14.12.2018	7,206.22	4,323.73	2,884.88	
		4141/29.05.2018	4144/1/29.05.2018	0.00	0.00	0.00	
			6778/1/21.08.2018	0.00	0.00	0.00	
		10860/12.12.2018	10951/1/14.12.2018	6,109.34	3,665.60	2,443.74	

Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

		4142/29.05.2018	4143/1/29.05.2018	0.00	0.00	0.00	
			6777/1/21.08.2018	0.00	0.00	0.00	
		10861/12.12.2018	10950/1/14.12.2018	4,088.34	2,453.00	1,635.34	
	DOO "Wood-procesing"	4369/05.06.2018	4375/1/05.06.2018	0.00	0.00	0.00	3 rate 2019
			6771/1/21.08.2018	0.00	0.00	0.00	
		10865/12.12.2018	10957/1/14.12.2018	655.20	262.08	131.04	
		4371/05.06.2018	4374/1/05.06.2018	0.00	0.00	0.00	
			6773/1/21.08.2018	0.00	0.00	0.00	
		10867/12.12.2018	10955/1/14.12.2018	852.20	340.88	340.88	
		4370/05.06.2018	4376/1/05.06.2018	0.00	0.00	0.00	
			6772/1/21.08.2018	0.00	0.00	0.00	
		10866/12.12.2018	10956/1/14.12.2018	1,509.90	603.96	603.96	
BERANE	DOO "Nikola"	3461/10.05.2018	3472/1/10.05.2018	10,513.75	10,513.75	10,513.75	1,2,3,4,5
		3462/10.05.2018	3473/1/10.05.2018	16,595.65	16,595.65	5,000.00	
	DOO "Budim promet"	10328/28.11.2018	10331/1/28.11.2018	1,815.90	1,815.90	1,815.90	
		10327/28.11.2018	10332/1/28.11.2018	2,106.90	2,106.90	2,106.90	
PETNJICA	DOO "Bekom CO"	3550/14.05.2018	3553/1/14.05.2018	4,459.70	4,459.70	4,459.70	
			6928/1/28.08.2018	120.75	120.75	120.75	
		3551/14.05.2018	3552/1/14.05.2018	6,733.02	6,733.02	6,733.02	
	DOO "Pelengić trade"	3308/07.05.2018	3344/1/07.05.2018	5,462.50	5,462.50	3,277.50	
		10055/20.11.2018	10265/26.11.2018	7,671.42	7,671.42	0.00	
			6927/1/28.08.2018	70.15	70.15	0.00	
PLAV	DOO "Pelengić trade"	3307/07.05.2018	3348/1/07.05.2018	3,249.88	3,249.88	1,949.92	
		3306/07.05.2018	3349/1/07.05.2018	5,959.62	5,959.62	3,575.77	
		3305/07.05.2018	3350/1/07.05.2018	3,405.50	3,405.50	1,362.20	
		3304/07.05.2018	3351/1/07.05.2018	1,789.92	1,789.92	1,073.95	
		3303/07.05.2018	3352/1/07.05.2018	1,220.40	1,220.40	732.24	

Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

	DOO "Biotel"	4547/11.06.2018	4548/1/11.06.2018	4,921.00	4,921.00	0.00	
ANDRIJEVICA	DOO "19 Decembar"	3464/10.05.2018	3470/1/10.05.2018	2,036.50	2,036.50	0.00	
		3463/10.05.2018	3471/1/10.05.2018	1,188.95	1,188.95	1,188.95	
	DOO "ŠIK Polimlje"	2535/11.04.2018	2536/1/11.04.2018	3,183.70	3,183.70	3,183.70	1,2,3,4,5
KOLAŠIN	DOO "ŠIK Polimlje"	3460/10.05.1018	3468/1/10.05.2018	2,244.00	2,244.00	2,244.00	1,2,3,4,5
		3459/10.05.2018	3467/1/10.05.2018	319.50	319.50	319.50	
		3458/10.05.2018	3466/1/10.05.2018	2,262.48	2,262.48	2,262.48	
		3457/10.05.2018	3465/1/10.05.2018	2,684.26	2,684.26	2,684.26	
		3456/10.05.2018	3469/1/10.05.2018	3,885.00	3,885.00	3,885.00	
	DOO "Kolašin Energy"	3615/15.05.2018	3617/1/15.05.2018	996.82	996.82	996.82	
		3616/15.05.2018	3618/1/15.05.2018	876.65	876.65	876.65	
		11248/27.12.2018	11255/1/27.12.2018	5,865.00	5,865.00	0.00	
	DOO "Keker"	3746/17.05.2018	3753/1/17.05.2018	638.75	638.75	638.75	
		3747/17.05.2018	3752/1/17.05.2018	1,523.75	1,523.75	1,523.75	
		3748/17.05.2018	3751/1/17.05.2018	670.00	670.00	670.00	
		3749/17.05.2018	3750/1/17.05.2018	2,524.50	2,524.50	2,524.50	
		10284/27.11.2018	10292/1/16.11.2018	9,252.60	9,252.60	9,252.60	
		10081/20.11.2018	10219/26.11.2018	1,003.20	1,003.20	1,003.20	
	DOO "Pelengić trade"	3302/07.05.2018	3353/1/07.05.2018	4,062.21	4,062.21	2,437.32	
BIJELO POLJE	DOO "Ekoplod"	3684/16.05.2018	3685/1/16.05.2018	6,399.84	6,399.84	3,839.90	1,2,3,4,5
		3683/16.05.2018	3686/1/16.05.2018	3,083.34	3,083.34	1,850.00	
		3682/16.05.2018	3687/1/16.05.2018	1,672.32	1,672.32	1,003.39	
	DOO "Pelengić trade"	3322/07.05.2018	3332/1/07.05.2018	3,127.39	3,127.39	1,876.43	
		3323/07.05.2018	3331/1/07.05.2018	3,052.14	3,052.14	1,831.28	
		3324/07.05.2018	3330/1/07.05.2018	2,654.40	2,654.40	1,592.64	
PODGORICA	DOO "Bekom CO"	3547/14.05.2018	3556/1/14.05.2018	1,521.40	1,521.40	1,521.40	
		3548/14.05.2018	3555/1/14.05.2018	4,819.30	4,819.30	4,819.30	

Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

		3549/14.05.2018	3554/1/14.05.2018	680.20	680.20	680.20	
		3546/14.05.2018	3557/1/14.05.2018	1,202.20	1,202.20	1,202.20	
		3545/14.05.2018	3558/1/14.05.2018	1,607.70	1,607.70	1,607.70	
		3544/14.05.2018	3559/1/14.05.2018	3,370.95	3,370.95	3,370.95	
		10082/20.11.2018	10256/26.11.2018	1,900.00	1,900.00	0.00	
		10084/20.11.2018	10258/26.11.2018	1,101.06	1,101.06	0.00	
		10083/20.11.2018	10257/26.11.2018	337.79	337.79	0.00	
	DOO "Pelengić trade"	3325/07.05.2018	3341/1/07.05.2018	4,589.20	4,589.20	2,753.52	
		3326/07.05.2018	3342/1/07.05.2018	5,143.40	5,143.40	3,086.04	
		3327/07.05.2018	3343/1/07.05.2018	2,495.19	2,495.19	1,497.11	
		10054/20.11.2018	10264/26.11.2018	145.40	145.40	0.00	
		10053/20.11.2018	10263/26.11.2018	186.88	186.88	0.00	
DANILOVGRAD	DOO "Sava trans"	3460/17.05.2018	3463/1/17.05.2018	996.60	996.60	996.60	
		3461/17.05.2018	3462/1/17.05.2018	2,670.80	2,670.80	2,670.80	
NIKŠIĆ	DOO "NK šume"	3277/07.05.2018	3293/1/07.05.2018	850.20	850.20	850.20	
		3278/07.05.2018	3292/1/07.05.2018	914.70	914.70	914.70	
		3280/07.05.2018	3290/1/07.05.2018	501.90	501.90	501.90	
		3279/07.05.2018	3291/1/07.05.2018	848.10	848.10	848.10	
PLUŽINE	DOO "Dit Duga"	3281/07.05.2018	3286/1/07.05.2018	2,665.00	2,665.00	2,132.00	
		3282/07.05.2018	3287/1/07.05.2018	4,272.25	4,272.25	3,417.80	
		3283/07.05.2018	3288/1/07.05.2018	1,264.00	1,264.00	1,011.20	
		3284/07.05.2018	3289/1/07.05.2018	4,628.00	4,628.00	3,702.40	
	DOO "Brezna future"	6850/27.08.2018	6866/1/27.08.2018	661.25	661.25	0.00	
		6849/27.08.2018	6867/1/27.08.2018	1,172.50	1,172.50	0.00	
			/05.09.2018	250.00	250.00	0.00	
		6848/27.08.2018	6868/1/27.08.2018	857.50	857.50	857.50	
	DOO "Radović plus"	3198/03.05.2018	3199/1/03.05.2018	1,272.90	1,272.90	1,272.90	
		3197/03.05.2018	3200/1703.05.2018	1,949.80	1,949.80	1,949.80	

Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2018. godinu

		3196/03.05.2018	3201/1/03.05.2018	2,081.70	2,081.70	2,081.70	
ŠAVNIK	DOO "Radović plus"	3195/03.05.2018	3202/1/03.05.2018	2,452.80	2,452.80	2,452.80	
		3194/03.05.2018	3203/1/03.05.2018	1,140.80	1,140.80	1,140.80	
ŽABLJAK	DOO "Drvoprerađa"	4088/28.05.2018	4089/1/28.05.2018	0.00	0.00	0.00	stornirano
				0.00	0.00	0.00	
	DOO "Jasen"	3833/18.05.2018	3834/1/18.05.2018	3,106.80	3,106.80	3,106.80	
		3831/18.05.2018	3836/1/18.05.2018	5,248.80	5,248.80	5,248.80	
		3832/18.05.2018	3835/1/18.05.2018	4,647.60	4,647.60	4,647.60	
	DOO "Pelengić trade"	3309/07.05.2018	3345/1/07.05.2018	3,177.00	3,177.00	1,864.08	
		3310/07.05.2018	3346/1/07.05.2018	488.75	488.75	293.25	
		3311/07.05.2018	3336/1/07.05.2018	2,739.66	2,739.66	1,095.85	
		3312/07.05.2108	3347/1/07.05.2018	4,662.40	4,662.40	2,797.44	
		3313/07.05.2018	3337/1/07.05.2018	6,531.70	6,531.70	3,919.02	
		3314/07.05.2018	3335/1/07.05.2018	7,567.10	7,567.10	3,026.84	
		3315/07.05.2018	3338/1/07.05.2018	1,051.23	1,051.23	630.73	
		3316/07.05.2018	3339/1/07.05.2018	2,385.87	2,385.87	1,421.52	
		3317/07.05.2018	3334/1/07.05.2018	3,468.80	3,468.80	2,081.28	
		3320/07.05.2018	3333/1/07.05.2018	689.70	689.70	413.82	
		3319/07.05.2018	3328/1/07.05.2018	1,070.00	1,070.00	642.00	
		3318/07.05.2018	3340/1/07.05.2018	882.00	882.00	529.20	
		3321/07.05.2018	3329/1/07.05.2018	4,708.54	4,708.54	2,825.12	
		7646/14.09.2018	7728/1/17.09.2018	1,564.00	1,564.00	0.00	
MOJKOVAC		10057/20.11.2018	10267/26.11.2018	557.70	557.70	0.00	
		10056/20.11.2018	10266/26.11.2018	894.30	894.30	0.00	
UKUPNO				325,518.85	313,179.22	218,677.86	

**ZADUŽENJA I PLAĆANJA ZA 2018 GODINU – AUKCIJSKA PRODAJA SANITARA–
NAKNADA ZA DOZNAKU STABALA, PREMJer I ŽIGOSANJE DRVNIH
SORTIMENARA I IZRADU IZVOĐAČKOG PROJEKTA**

P.J.	Korisnik	Br. Ugovora	Br. Rješenja	Zaduženje	Dospjele rate	Plaćeno	Napomene
Pljevlja	DOO "Zeleno Borje"	7503/12.09.2018	7600/1/13.09.2018	77.82	77.82	0.00	
	DOO "Ekoplod"	7505/12.09.2018	7592/1/13.09.2018	288.20	288.20	0.00	sanitar
	DOO "Njogo"	7502/12.09.2018	7597/1/13.09.2018	629.37	629.37	629.37	sanitar
	DOO "Točak"	7435/11.09.2018	7436/1/11.09.2018	93.50	93.50	0.00	sanitar
Plužine	DOO "Radović-plus"	7556/13.09.2018	7598/1/13.09.2018	144.42	144.42	144.42	sanitar
	DOO "Šume"	7515/12.09.2018	7595/1/13.09.2018	16.20	16.20	16.20	
		7516/12.09.2018	7594/1/13.09.2018	15.00	15.00	15.00	
		7517/12.09.2018	7596/1/13.09.2018	62.00	62.00	62.00	
Plav	DOO "Čukar"	7507/12.09.2018	7529/1/12.09.2018	1,316.34	1,316.34	1,316.34	
	DOO "Arda-pellet"	7510/12.09.2018	7525/1/12.09.2018	54.72	54.72	54.72	
	DOO "Arda-pellet"	7512/12.09.2018	7527/1/12.09.2018	21.20	21.20	21.20	
	DOO "Šekular"	7513/12.09.2018	7591/1/13.09.2018	89.70	89.70	89.70	
Gusinje	DOO "Arda-pellet"	7511/12.09.2018	7526/1/12.09.2018	70.00	70.00	70.00	
Petnjica	DOO "Šekom Kalač Š"	7514/12.09.2018	7624/1/13.09.2018	233.50	233.50	233.50	
Nikšić	DOO "Bor-trade"	7508/12.09.2018	7593/1/13.09.2018	41.25	41.25	41.25	
Danilovgrad	DOO "Bor-trade"	7509/12.09.2018	7590/1/12.09.2018	230.00	230.00	0.00	
Podgorica	DOO "Bekom CO"	7551/12.09.2018	7599/1/13.09.2018	5,128.75	5,128.75	1,709.58	
UKUPNO				8,511.97	8,511.97	4,403.28	

**ZADUŽENJA I PLAĆANJA ZA 2018 GODINU – OBAVEZE PO UGOVORIMA IZ
PREDHODNIH GODINA-- NAKNADA ZA DOZNAKU STABALA, PREMJer I ŽIGOSANJE
DRVNIH SORTIMENARA I IZRADU IZVOĐAČKOG PROJEKTA**

P.J.	Koncesionar	Br. Ugovora	Br. Rješenja	Zaduženje	Dospjele rate	Plaćeno	Napomene
Rožaje	DOO "Šekom Kalač Š"	4761/03.08.2018	3445/1/09.05.2018	276.60	276.60	276.60	
	DOO "Šekom Kalač Š"	5870/17.07.2018	5907/1/18.07.2018	3,118.50	3,118.50	3,118.50	

	DOO"Šekom Kalač Š"	8793/16.10.2018	8815/1/17.10.2018	2,769.20	2,769.20	2,769.20	3 rate
	DOO"Nursal"	4926/05.09.2012	8006/1/27.09.2018	268.64	268.64	268.64	
Plužine	DOO"Brezna future"	4543/15.09.2016	1137/1/26.02.2018	1,144.10	1,144.10	1,144.10	
UKUPNO				7,577.04	7,577.04	7,577.04	

TAKSA NA OGRIJEV I DRVNE SORTIMENTE SEOSKIH DOMAĆINSTAVA

Ukupno naplaćeni prihodi po osnovu takse na ogrev i drvne sortimente seoskih domaćinstava u 2018. godini, iznosi ukupno 638.716,04 EUR. Naplata ovih prihoda je regulisana važećim pravilnicima i internim procedurama Uprave za šume i u direktnoj je nadležnosti šefova Područnih jedinica.

TAKSA ZA PRIVATNE ŠUME

Ukupno naplaćeni prihodi po osnovu takse na ogrev i drvne sortimente seoskih domaćinstava u 2018. godini, iznosi ukupno 389.215,06 EUR. Naplata ovih prihoda je regulisana važećim pravilnicima i internim procedurama Uprave za šume i u direktnoj je nadležnosti šefova Područnih jedinica.

TAKSA ZA NEZAŠTIĆENE BILJNE VRSTE

Ukupno naplaćeni prihodi po osnovu takse na nezaštićene biljne vrste u 2018. godini, iznosi ukupno 443,93 EUR.

Krajem 2018 godine, donešen je Pravilnik o korišćenju nezaštićenih bilnih vrsta ("Sl.list CG", br. 63/18), što predstavlja uslov za uređivanje ove oblasti i obračun i naplatu prihoda po osnovu takse za korišćenje nezaštićenih biljnih vrsta.

TAKSA ZA LOVAČKE DOZVOLE

Ukupno naplaćeni prihodi po osnovu takse za lovačke dozvole za lovišta Posebne namjene sa kojima gazduje Uprava za šume u 2018. godini, iznosi ukupno 5.367,50 EUR.

OSTALI PRIHODI

Ukupno naplaćeni ostali prihodi u 2018. godini, iznose ukupno 8.622,31 EUR, a odnose se u cjelosti na naplatu takse za otkup tenderske dokumentacije za učestvovanje u postupcima javnih poziva za prodaju drveta u dubjećem stanju.

8.3.5. ODLUČIVANJE U UPRAVNOM POSTUPKU O PRAVIMA I OBAVEZAMA SUBJEKATA PRAVA

U Upravi za šume u 2018. godini bilo je 18 upravnih predmeta po zahtjevu stranke za slobodan pristup informacijama, od kojih je u 12 zahtjeva dozvoljen pristup informacijama i u 6 zahtjeva odbijen, tj. nije dozvoljen pristup informacijama.

U Upravi za šume donijeta su 3 rješenja o utvrđivanju koncesione naknade koncesionarima i 6 rješenja za sječu šume u ponovnom postupku, po nalogu drugostepenog organa.

U toku 2018. godine Uprava za šume je sproveda 3 javna poziva za davanje šuma na korišćenje prodajom drveta u dubećem stanju. Protiv sve tri odluke izjavljene su žalbe Upravnom sudu i postupak je u toku.

9. AGENCIJA ZA DUVAN

9.1. DJELOKRUG RADA AGENCIJE

Osnovna nadležnost Agencije za duvan je primjena propisanih procedura po Zakonu o duvanu, za odlučivanje po zahtjevima privrednih subjekata radi izdavanja odobrenja za obavljanje određenih djelatnosti propisanih zakonom.

9.2. IZVRŠAVANJE ZAKONA I DRUGIH PROPISA I ZAKONODAVNE AKTIVNOSTI

U toku 2018. godine Agencija za duvan donijela je 1035 rješenja.

Naredni pregled pokazuje broj donešenih rješenja, i to za:

- obavljanje uvoza duvana, obrađenog duvana i duvanskih proizvoda: 2,
- obavljanje izvoza duvana, obrađenog duvana i duvanskih proizvoda: 1,
- obavljanje prometa na veliko duvanskim proizvodima: 1,
- obavljanje prometa na malo duvanskim proizvodima: 909,
- upis u registar uvoznika duvana, obrađenog duvana i duvanskih proizvoda: 2,
- upis u registar izvoznika duvana, obrađenog duvana i duvanskih proizvoda: 1,
- upis u registar trgovaca na veliko duvanskim proizvodima: 1,
- upis u registar o markama duvanskih proizvoda: 115,
- oduzimanju odobrenja za obavljanje prometa na malo duvanskim proizvodima: 2.

Agencija je donijela 1 rješenje kojim je odbijen zahtjev stranke kao neosnovan.

Podnešena je 1 žalba na rješenje Agencije za duvan.

U skladu sa čl. 148 i 149 Zakona o državnim službenicima i namještenicima, pripremljen je i izrađen Kadrovski plan za 2018. godinu.

U 2018. godini nije pokrenut ni jedan postupak za prijem u radni odnos.

Vođene su evidencije iz oblasti rada i službeničkih odnosa i ažurirana je elektronska baza podataka za CKE (Centralnu kadrovsku evidenciju) kroz KIS aplikaciju. Blagovremeno su dostavljani svi podaci za upis u CKE-u, odnosno vršen je unos svih podataka kao što su sva rješenja zaposlenih među kojima i rješenja o ocjenama za 2017. godinu.

Realizovane su obuke kod Uprave za kadrove, u skladu sa godišnjim Planom i programom stručnog usavršavanja državnih službenika i namještenika.

U toku 2018. godine izvršen je popis arhivske građe i bezvrijednog registraturskog materijala, koji je nakon popisa dostavljen državnom arhivu Crne Gore.

Agencija za duvan, kroz obavljanje svoje djelatnosti, ostvarila je u 2018. godini prihode Budžetu Crne Gore u iznosu od oko 280.000,00EUR.

Shodno Zakonu o duvanu jedna od nadležnosti Agencije za duvan je i praćenje stanja na tržištu duvanskih proizvoda. U 2018. godini dominirala je prodaja cigareta nabavljena od

inostranih proizvođača u ukupnoj prodaji cigareta. Krajnji subjekti u prometnom lancu su maloprodajni objekti, i prema evidenciji Agencije, dozvolu za prodaju cigareta ima oko 1800 maloprodajnih objekata.

Navedeno stanje uslovalo je redefinisane akciznog kalendara za duvan, tačnije, akcizne stope su se vratile na nivo iz 2017. godine (u primjeni su počev od 01.09.2018. godine i biće na snazi do kraja 2019. godine). Ovim su se stvorili uslovi za blagi oporavak tržišta cigareta u posljednjem kvartalu 2018. godine, a bolji rezultati očekuju se u 2019. godini.

Agencija za duvan vodi i Registar o robnim markama duvanskih proizvoda. U 2018. godini ima registrovanih 160 marki cigareta, od čega se u prometu nalazi 143 marki.

U Agenciji za duvan od početka 2014. godine vrši se obračun prosječno ponderisane maloprodajne cijene cigareta – PPC, prema kojoj se obračunava minimalna akciza na cigarete za proizvođače i uvoznike duvanskih proizvoda, radi zaštite i stabilnosti budžetskih prihoda.

10. OCJENA STANJA

Ministarstvo je u prethodnom periodu intenzivno radilo na usklađivanju nacionalnog zakonodavstva sa pravnom tekovinom Evropske unije čime je omogućeno otvaranje tri veoma zahtjeva pregovaračka poglavlja, Poglavlja 11 – Poljoprivreda i ruralni razvoj, Poglavlje 12 – Bezbjednost hrane, veterinarstvo i fitosanitarni nadzor i Poglavlje 13 – Ribarstvo.

Agrobudžet za 2018. godinu, koji je veći u odnosu na prethodnu godinu za 26,8%, u potpunosti je realizovan. Sve obaveze su isplaćene na vrijeme i u skladu sa planom. Osnažene su postojeće i kreirane brojne nove mjere. U oblasti ruralnog razvoja uloženo je oko 24 miliona EUR. Samo za unapređenje putne i vodovodne infrastrukture u ruralnim područjima investirano je oko 2,3 miliona EUR.. Realizacija svih ovih mjera, za rezultat je imala pozitivne efekte u prodaji, otkupu i izvozu proizvoda.

Kroz sprovođenje IPARD II programa crnogorskim poljoprivrednicima biće dostupno ukupno 51.816.473 EUR bespovratnih sredstava, od čega EU sredstva čine 39.000.000 EUR, a nacionalno kofinansiranje iznosi 12.816.473 EUR. Uz doprinos korisnika, sprovođenjem IPARD II programa biće investirano oko 86 miliona EUR u crnogorsku poljoprivredu. Objavljena su dva javna poziva, za primarnu proizvodnju i za preradu. Ukupno su pristigle 434 aplikacije sa planiranim investicijama od oko 55 miliona EUR i bespovratnom podrškom od 27 miliona EUR. Pri kraju su administrativne kontrole zahtjeva i već su krenule terenske kontrole. Želimo i moramo da ubrzamo ovaj proces, svakako uz dosljedno poštovanje zahtjevnih pravila i procedura. Cilj je da što prije započne ovaj veliki investicioni zamah, koji će definitivno promijeniti crnogorsku poljoprivredu. Takođe, cilj nam je da što prije objavimo nove javne pozive za preradu i primarnu proizvodnju.

Direktorat za plaćanja je u 2018. godini uspješno implementirao javne pozive za dodjelu sredstava bespovratne podrške u okviru IPARD like 2 projekta (IPARD like 2.1, IPARD like 2.2, IPARD like 2.3 i IPARD like 2.4 Javni poziv), gdje je ukupno realizovano 35 projekata ukupne vrijednosti investicija 4.562.426,43 EUR (sa PDV-om), dok je isplaćena bespovratna podrška u iznosu od 1.911.338,69 EUR.

U toku 2018.godine u Registru poljoprivrednih gazdinstava upisano je 2371 poljoprivrednih gazdinstava. Upis u Registar poljoprivrednih gazdinstava je osnova i uslov za dobijanje svih podsticaja u poljoprivredi i ruralnom razvoju, a istovremeno i evidencija o stvarnim podacima o svim poljoprivrednim gazdinstvima na teritoriji Crne Gore. Ukupan broj registrovanih poljoprivrednih gazdinstava zaključno na dan 31.12.2018. godine iznosi 9557.

Komisija za valorizaciju poljoprivrednog zemljišta u državnoj svojini nastavlja sa realizacijom postupaka davanja u zakup poljoprivrednog zemljišta. U fazi pripreme su predlozi za davanje u zakup zemljišta na teritoriji opštine Kolašin, Berane, Cetinje, Nikšić, Kotor.

Započet je projekat sa Međunarodnim fondom za razvoj poljoprivrede IFAD-om, ukupne vrijednosti 13,6 miliona EUR, sa dvije komponente. Tokom ove godine asfaltirano je 10 dionica ukupne dužine oko 7km i vrijednosti oko 350 hiljada EUR, i 5 projekata vodosnadbijevanja ukupne vrijednosti oko 110 hiljada EUR. Procjenjuje se da 8.800 korisnika ima direktnu korist od ovih investicija. U komponenti za podršku klasterima podržano je 55 korisnika i iznos ukupne podrške je preko 60 hiljada EUR.

Crna Gora je nastavila sa realizacijom novog projekta Svjetske banke – MIDAS 2 u iznosu od 30 mil. EUR za podršku: poljoprivredi, ruralnom razvoju, ribarstvu i bezbjednosti hrane.

Takođe, veoma bitan je i nastavak LPIS projekta, kroz kojeg ćemo raditi na uspostavljanju LPIS sistema u Crnoj Gori, kao jednog od ključnih komponenti Integrisanog sistema administracije i kontrole (IACS) svih plaćanja u poljoprivredi i ruralnom razvoju, a čije uspostavljanje je jedno od završnih mjerila za zatvaranje pregovora za pristupanje Crne Gore u EU, za poglavlje 11 Poljoprivreda i ruralni razvoj.

Intenzivirane su aktivnosti na zaštiti geografskog porijekla, u cilju unapređenja tržišne pozicije i obezbjeđenja dodate vrijednosti crnogorskim poljoprivrednim proizvodima.

Program „Kupujmo domaće“ pokrenula je Vlada Crne Gore u saradnji sa Privrednom komorom Crne Gore, najvećim trgovinskim lancima i proizvođačima, u cilju jačanja domaće privrede kroz povećanje dostupnosti, pozicioniranosti i potrošnje crnogorskih proizvoda na domaćem tržištu. Kao nastavak, pokrenut je i Program „Domaći ukusi“, sa ciljem uključivanja i turističke privrede u promociju i bolji plasman crnogorskih proizvoda i usluga.

Vlada Crne Gore je u Andrijevići prepoznala priliku za kapitalnu investiciju – Kuću voća, koja će doprinijeti razvoju preduzetništva na području ove opštine ali i sjevera Crne Gore uopšte. Investiciju vrijednu 1,33 miliona EUR, Vlada će finansirati sredstvima kapitalnog budžeta, iz kojeg je za ovu namjenu u 2018. godini opredijeljeno 510.000,00 EUR.

Uz podršku Opštine Bar i udruženja maslinara iz Bara, nastavljene su aktivnosti na izgradnji Kuće maslina. Projekat je započet u julu 2017. godine. Završen je i revidiran Glavni projekat koji je predat Opštini Bar i lokalnom sekretarijatu za izdavanje dozvole za građenje objekta. U toku je priprema tendera za odabir izvođača radova za izgradnju objekta.

Za finansiranje obaveza i potreba u oblasti vodoprivrede u 2018. godini, Programom podsticanja projekata u vodoprivredi je opredijeljen iznos od 1.050.000 EUR.

Za finansiranje podrške izgradnje vodovoda na seoskom području uz učešće Opština i mještana u MZ u kojima je planirana izgradnja vodovoda opredijeljen je iznos od 990.000 EUR. Investirano je u 19 opština i podržana su 52 projekta.

U 2018. godini, ostala je na snazi odluka o privremenom ograničenju izvoza drvnih sortimenata, čiji je rezultat potpuno zaustavljanje izvoza trupaca i ogrijevnog drveta, odnosno značajno povećanje izvoza rezane građe i drvnog peleta. Rezultat ove mjere je i stabilizovana ponuda industrijskog drveta domaćoj drvnoj industriji, kao i cijena ogrijevnog drveta namijenjenog stanovništvu.

Donijeli smo i Odluku o definisanju novog koncepta gazdovanja šumama. Ključne preporuke su da se umjesto davanja koncesija, pređe na sistem prodaje drvnih sortimenata na šumskim stovarištima. Ta promjena uslovljava i zakonodavne i organizacione promjene u sektoru

šumarstva i pretpostavlja osnivanje državnog preduzeća za gazdovanje šumama. Ovo je važna i istovremeno osjetljiva reforma, i zbog toga mora se pažljivo sprovoditi, sa posebnom potrebom da se čuju i uvažavaju poruke koje dolaze i od privrednih subjekata.

U susret ispunjavanju preporuka Evropske komisije, a koja godinama unazad ukazuje na male administrativne kapacitete koji bi bili u stanju da implementiraju ciljeve Zajedničke ribarske politike EU, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja je nastavilo sa jačanjem sektora ribarstva. Kako administrativno, tako i kroz izdašnu finansijsku podršku.

11. PRIORITETI U 2019. GODINI I MJERE ZA NJIHovu REALIZACIJU

U 2019. godini Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja će svoje aktivnosti usmjeriti u pravcu realizacije obaveza definisanih Programom rada Vlade Crne Gore za 2019. godinu, kao i u smjeru izvršavanja obaveza utvrđenih u okviru Programa pristupanja Crne Gore EU odnosno u okviru pregovaračkih poglavlja 11, 12 i 13. Prioritet Ministarstva u 2019. godini biće rad na ispunjavanju završnih mjerila u 3 pregovaračka poglavlja.

Ministarstvo će u skladu s Programom rada Vlade u toku 2019. godine donijeti šest zakona: Zakon o morskom ribarstvu i marikulturi, Zakon o strukturnim mjerama, uređenju tržišta i državnoj pomoći u ribarstvu i akvakulturi, Zakon o poljoprivrednom zemljištu, Zakon o izmjenama i dopunama zakona o vodama, Zakon o izmjenama i dopunama zakona o divljači i lovstvu i Zakon o izmjenama i dopunama zakona o šumama.

U narednom periodu planirano je uvođenje novih mjera u Agrobudžet u cilju unaprjeđenja životnog standarda i uslova za bavljenje poslom ljudi u ruralnim područjima, veća uključenost populacije mlađe od 35 godina u bavljenje poljoprivredom kroz poseban program podsticanja mladih za bavljenje poljoprivredom. Obezbijeđen je širi obuhvat korisnika, uključivanje znatno većeg broja malih gazdinstava u sistem premija. Širi obuhvat i uključivanje malih gazdinstava je izraz dodatne pravednosti, uvažavanja realnih struktura – odnosno broja grla i veličine zemljišnih parcela, uz istovremeno postepeno približavanje direktnih plaćanja evropskom modelu. Povećanim obuhvatom korisnika stvaramo bolju osnovu za pregovaračku poziciju sa EU, kako bi crnogorski farmeri dobili premije iz EU budžeta, na način na koji sada taj značajni podsticaj koriste farmeri širom Evrope.

Jedan od glavnih izazova u narednom periodu biće akreditacija Direktorata za plaćanja tj. povjeravanje zadataka izvršenja budžeta Crnoj Gori od strane Evropske komisije za pretpristupnu podršku EU u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja. Uporedo sa institucionalnim razvojem, neophodno je raditi i na jačanju kadrovskih kapaciteta Ministarstva s posebnim fokusom na Direktorat za plaćanja obzirom da je akreditacija uslovljena postojanjem dovoljnog broja kvalitetnih i dobro obučanih ljudskih resursa, kako je navedeno u nalazima revizije Evropske komisije.

Spovodiće se Program razvoja poljoprivrede i ruralnih područja u okviru IPARD II 2014-2020 (IPARD II program) u cilju unaprjeđenja ruralnih područja, povećanja zaposlenosti kao i smanjenje postojećeg trenda depopulacije ovih područja, unaprijediti stanje u oblasti infrastrukture, gdje će se u saradnji sa lokalnim jedinicama samouprava konstantno raditi na rješavanju pitanja vodosnabdijevanja, putne i druge infrastrukture, i konstantno raditi na edukaciji i boljoj informisanosti poljoprivrednih proizvođača u cilju veće iskorišćenosti dostupnih sredstava podrške.

U toku 2019. godine nastaviće se sa aktivnostima na identifikovanju poljoprivrednog zemljišta pogodnog za realizaciju projekata u oblasti ljekovitog bilja, prerade i povrtarske i voćarske proizvodnje, a planirano je i objavljivanje javnih oglasa za davanja u zakup državnog zemljišta.

Jedan od glavnih izazova u narednom periodu biće rad na reformi sistema gazdovanja šumama (obezbjedeća je ekspertska podrška), kao i pojačan nadzor nad radom Uprave za šume, od koje se očekuje preuzimanje pune odgovornosti za izvršenje poslova na gazdovanju šumama.

Kontrola i suzbijanje bolesti i biljaka i životinja i kontrola bezbjednosti hrane u svim fazama proizvodnje i prometa su prioriteti Ministarstva, koji su pretočeni kroz programe mjera za 2019. godinu.

U narednom periodu radiće se na uspostavljanju vodnog informacionog sistema, kao jedinstvene baze podataka kojom će se obezbijediti izvršavanje obaveza izvještavanja prema nacionalnom zakonodavstvu i zahtjevima Evropske unije i međunarodnih ugovora, na donošenju planova upravljanja vodama na vodnom području riječnog sliva kojim se određuju elementi upravljanja vodama utvrđeni zakonom i na taj način opredjeljuje politika države u toj oblasti kao i na jačanju kapaciteta svih institucija koje imaju nadležnosti u oblasti voda.